

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

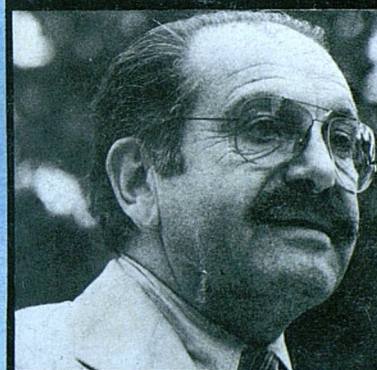
Περίοδος Β', τεύχος 328, Παρασκευή 3 - Πέμπτη 9 Οκτωβρίου 1986

Δρχ. 100

Μου είπαν να καθίσω ανέμελα...

ΣΤΕΛΙΟΣ ΝΕΣΤΩΡ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

- ΣΦΥΓΟΜΕΤΡΗΣΕΙΣ
ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
- ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ '75, '78, '82:
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
- ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ 1986:
ΑΘΗΝΑ - ΠΑΤΡΑ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ...

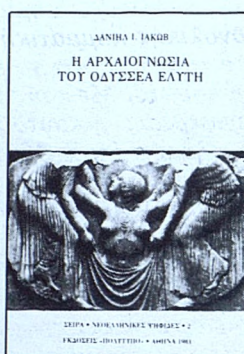
- ΓΙΑΤΙ «ΠΡΟΕΔΡΟΛΟΓΙΑ»;
- ΕΥ. ΑΒΕΡΩΦ:
ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ
- ΟΙ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Μ. Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ» ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΟΝ
ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ»
ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΜΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

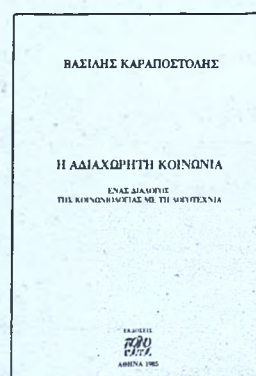
ΜΗΤΣΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΣΕΦΕΡΗΣ - ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΗΤΣΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΥΛΛΑ - ΦΤΕΡΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Η ΑΔΙΑΧΩΡΗΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία», Τσιμισκή 78

Περίοδος Β'
• Τεύχος 328
Παρασκευή 3 Οκτωβρίου 1986
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Ο θεσμικός λόγος και ρόλος του κ. Σαρτζετάκη	10
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Δημοσκόπηση Θεσσαλονίκης	12
ΣΤ. ΝΕΣΤΩΡ	
Συνέντευξη στο ANTI	14
Α. ΚΟΣΩΝΑΣ	
Εμπρός για τη μάχη της αμφιστορύπανσης	18
Γ.Χ.Λ.	
Οριζοντίως και καθέτως στο Δεκανοπέδιο	20
Γ. ΦΛΩΡΟΣ	
Η πολιτικοποίηση των εκλογών	21
ΕΡΕΥΝΑ	
Χ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ	
Δημοτικές αναμετρήσεις το 1975-78-82	22
ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ	
Θα το δώσει το κλειδί;	34
ΑΡ. ΨΑΛΤΗΣ	
Εκπλήξεις στην «πράσινη πρωτεύουσα»;	35
Γ. ΦΛΩΡΟΣ	
Παράτυπες χρηματοδοτήσεις	38
Τ. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Η σημερινή κρίση	40
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ	
ΑΜΑΛΙΑ ΒΑΝ ΧΕΝΤ	
Εκλογές στην Τουρκία	42
Ρ. ΠΟΛΕ	
Το S.P.D., μπροστά στις εκλογές	46
Α. ΞΥΔΗΣ	
Μεταμοντερνισμός στη Σίφνο	50
Χ.Γ.Λ.	
Για το Ρίτσαρντ Σέρρα	51
ΠΕΡΣΑ ΖΕΡΗ	
Ραδιοτηλεόραση στην Ιταλία	52
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ	
Ήρεμα νερά: Και μέσα και έξω	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	17
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	56

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΜΙΑΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

ΕΚΔΗΛΗ ΗΠΙΟΤΗΣ ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΒΙΑΙΟΤΗΣ

ΑΡΚΕΙ άραγε το γεγονός ότι ο τύπος και τα ελεγχόμενα από την κυβέρνηση κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης υποβαθμίζουν το θέμα των δημοτικών εκλογών για να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι οι πολίτες αδιαφορούν γι' αυτές; Μόνο στο βαθμό που ταυτίζουμε την κεντρική εξουσία με τις τοπικές, την Αθήνα με την Ελλάδα. Γιατί στις μικρές πόλεις και τα χωριά ουδείς αδιαφορεί: τα πανώ, οι αφίσες, οι καβγάδες, οι ιντριγκες δίνουν και παίρνουν. Σ' αυτή την άλλη Ελλάδα οι εκλογές θα λύσουν υπαρκτά τοπικά προβλήματα εξουσίας — ανταγωνισμούς (κομματικούς, προσωπικούς, επαγγελματικούς, οικογενειακούς) που δεν ξεπερνούν τα στενά όρια του δήμου ή της κοινότητας κι επομένως αφήνουν αδιάφορο το εθνικό ακροατήριο. Σημασία δεν έχει αν ο δήμαρχος ή ο κοινοτάρχης έχει μικρή εξουσία, σε σχέση με τον κρατικό μηχανισμό. Αυτό που μετρά είναι ότι μια μερίδα θα κερδίσει, θα επιβεβαιώσει τη δύναμή της και θα επιβάλει τους όρους της στην άλλη.

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, τέτοιου τύπου ανταγωνισμοί είναι χωρίς νόημα. Για τους ίδιους τους Αθηναίους η νίκη του ενός συνδυασμού πάνω στους άλλους δεν έχει σημασία παρά μόνο στο βαθμό που παίρνει το χαρακτήρα συνολικής κομματικής αντιπαράθεσης με επιπτώσεις στο εθνικό κι όχι στο τοπικό σύστημα εξουσιών — αφού πρακτικά το τελευταίο είναι ανύπαρκτο. Με τους σημερινούς συσχετισμούς δυνάμεων κέντρου και περιφέρειας, η «αυτοδιοίκηση» της Αθήνας είναι αδιανόητη: κάτι τέτοιο θα σήμαινε ότι η Αθήνα σταμάτησε να διοικεί την Ελλάδα και ομφαλοσκοπεί.

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ το κλίμα στην Αθήνα είναι εύκρατο, ήπιο κι αδιάφορο είναι γιατί τα κόμματα αποφάσισαν πως δεν θα συνδέσουν τα όποια αποτελέσματα με το πρόβλημα της κεντρικής πολιτικής εξουσίας, με το πρόβλημα του ποιός και πώς κυβερνά τον τόπο. Το ερώτημα είναι γιατί πήραν αυτή την απόφαση — ειδικά τα κόμματα της αντιπολίτευσης που είναι υποχρεωμένα, στο κάτω-κάτω, ν' αμφισβητούν μονίμως την εξουσία του κυβερνώντος.

ΙΣΩΣ ΘΑ πρέπει ν' αναζητήσουμε την απάντηση στα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλα τα κόμματα αυτή την εποχή και που δεν τα δημιούργησαν οι δημοτικές εκλογές αλλά πολύ γενικότερες συγκυρίες που δεν είναι όλες άμεσα ορατές.

ΟΥΔΕΠΟΤΕ σε προεκλογική περίοδο εμφανίστηκαν σε τόσο έντονο βαθμό οι εσωτερικές ρήξεις κι αντιθέσεις των κομμάτων — και μάλιστα με επιλογή δική τους, δηλαδή στελεχών τους. Οι ψίθυροι φιλοκυβερνητικών εντύπων θέλουν τον κ. Παπανδρέου να ετοιμάζεται να θυσιάσει τον μόσχον τον σιτευτόν κ. Τσοχατζόπουλο χάριν του επανακάμπτοντος στην πατρική αγκάλη ασώτου κ. Λαλιώτη. Ο κ. Έβερετ δεν κρύβει πως «έχει φιλοδοξίες» και ο κ. Μητσοτάκης άρχισε να αναφέρεται στην προετοιμασία «διαδόχων» του. Το ΚΚΕ θα πρέπει σύντομα, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, ν' αναζητήσει νέο γραμματέα και οι ισορροπίες ανάμεσα στους κκ. Γόντικα - Φαράκο - Ανδρουλάκη δεν έχουν ξεκαθαρίσει. Το ΚΚΕ Εσωτερικού βρίσκεται στη διαδικασία δημιουργίας νέου κόμματος - που για τα χαρακτηριστικά του και την πολιτική του μόνο ομοφωνία δεν υπάρχει. Κι αν ίσως οι διάφοροι ψίθυροι για αποχώρηση του κ. Α. Παπανδρέου από την μάχη της πολιτικής δεν εκφράζουν παρά τις επιθυμίες φίλων κι αντιπάλων του, γιατί ο κ. Σαρτζετάκης σπεύδει, απρόκλητος, να διακηρύξει πως θα εξαντλήσει την πενταετία;

ΘΑ ΤΟΛΜΟΥΣΕ κανείς να διατυπώσει την υπόθεση πως η ηπιότητα της διακομματικής αντιπαράθεσης δεν αποτελεί παρά το αποτέλεσμα βίαιων ενδοκομματικών συγκρούσεων. Στο εσωτερικό των κομματικών μηχανισμών ακονίζονται μαχαίρια - ορισμένοι άρχισαν να τα επιδεικνύουν κιόλας. Όλοι φαίνονται να αδημονούν να λύσουν πρώτα τα ενδοκομματικά προβλήματα εξουσίας κι ύστερα να ασχοληθούν με τα αντίπαλα κόμματα.

ΦΥΣΙΚΑ, τ' αποτελέσματα των εκλογών θα επιδράσουν και στην διαμόρφωση των τελικών εσωκομματικών διαδικασιών. Όμως μόνο σαν ένας (και όχι ο κρισιμότερος) από τους παράγοντες που παρεμβαίνουν.

ΙΣΩΣ ΛΟΙΠΟΝ η Αθήνα να είναι ήσυχη γιατί οι παντοδύναμοι κομματικοί μηχανισμοί είναι ανήσυχοι. Κι ίσως η επαρχία να παθιάζεται γιατί εκεί οι μηχανισμοί είναι αδύναμοι κι απλώς θα πειθαρχήσουν σε όσα τελικά διεκπεραιωθούν στην Αθήνα.

αντί

Ήρεμα νερά: Μέσα και έξω

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για τις πιο «ευρωπαϊκές» ή για τις πιο «πληκτικές» και σκόπιμα υποβαθμισμένες εκλογές, που έχουν γίνει τα τελευταία 35 χρόνια. Οκτώ μόλις μέρες από την Κυριακή της «λαϊκής κυριαρχίας» και το ερώτημα παραπέμπεται στην αρμοδιότητα των ιστορικών. Οι εύκολες εξηγήσεις περιπλέκουν τα πράγματα. Αν λ.χ. το ΚΚΕ υποστηρίζει ότι οι χαμηλοί τόνοι των δημοτικών εκλογών οφείλονται μόνο και μόνο στην «πολλαπλή υποβάθμισή» τους από την Κυβέρνηση, τότε πώς εξηγείται η μεταστροφή από την αρχική προτροπή «να δώσουμε ένα μάθημα στο ΠΑΣΟΚ» στη νηφάλια άποψη της περασμένης Κυριακής ότι «από τις δημοτικές εκλογές θα προκύψει κάποιο πολιτικό μήνυμα»; Ακριβώς η δεδομένη απάθεια του εκλογικού σώματος, ακόμα και των οργανωμένων οπαδών να κινητοποιηθούν στις δημοτικές εκλογές έχει αναγκάσει τις εφημερίδες να κάνουν, προσπαθούν να κάνουν... κοινωνιολογία αντί πολιτικής. Να ασχολούνται δηλαδή αντί με τις αναλύσεις των προγραμμάτων με την ανάλυση του φαινομένου της υποτονικότητας.

Η ΜΟΝΗ φορά, κατά την οποία έγιναν πρωτοσέλιδο οι δημοτικές εκλογές ήταν με την (αποκλεισμένη από την τηλεόραση συνέντευξη Τύπου των «Έξι» υποψηφίων δημάρχων της Αθήνας), όταν και πάλι πρυτάνευσε σαν κριτήριο του τίτλου η κομματική ένταξη της εφημερίδας και του υποψηφίου, με εξαίρεση τον κ. Δημ. Μπέη τον οποίο καμιά φιλοπασοκική εφημερίδα δεν παρουσίασε ως νικητή, αντίθετα με τον φίλιο Τύπο για τους κ. Μ. Έβερτ Κώστα Φιλίνη και Θεόδωρο Κατριβάνο. Εκείνη η συνέντευξη Τύπου επιβεβαίωσε ότι η «ραστώνη» των πολιτών για τις δημοτικές εκλογές έχει επεκταθεί και στους ίδιους τους υποψηφίους δημάρχους και τους συνδυασμούς τους. Συμφωνήθηκε να γίνει και δεύτερη συνέντευξη Τύπου με αποκλειστικό αντικείμενο τις προγραμματικές θέσεις των «Έξι», αλλά η ιδέα σύντομα εγκαταλείφθηκε. Όπως επίσης εγκαταλείφθηκαν τα ενθουσιώδη σχέδια να ζητηθεί κοινή συνάντηση με τον Πρωθυπουργό, να γίνει ειδική τηλεοπτική συζήτηση για τα προβλήματα της Αθήνας κλπ.

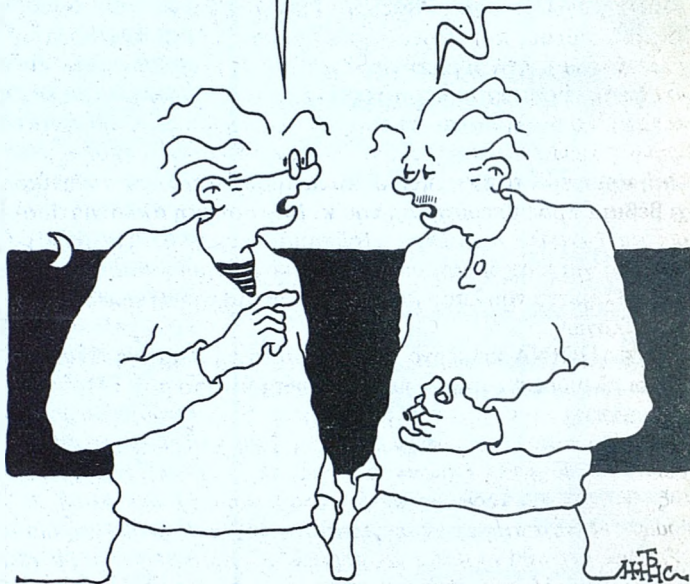
ΑΝ ΚΑΙ ΜΠΟΡΕΙ να εντοπίσει κανείς πολλά κοινά στοιχεία και προτάσεις στα προγράμματα των κ. Έβερτ, Μπέη, προτάσεις στα προγράμματα των κ. Μπέη, Έβερτ, Κατριβάνου και Φιλίνη (συνέπεια των οξυμένων προβλημάτων της πρωτεύουσας) η αντιπαράθεση γίνεται περισσότερο στη βάση είτε προβολής της μοναδικής παραταξιακής αλήθειας είτε στις επικρίσεις εναντίον των άλλων. Ο πραγματικός διάλογος απουσιάζει και ίσως δεν ενδιαφέρει πολλούς. Οι περισσότερες επικρίσεις είναι φυσικό να στρέφονται εναντίον του ως «κατέχοντος την δημαρχία επί οκταετία» αλλά ο κ. Μπέης τις αντιμετωπίζει ψηλά από τις γιγαντοαφίσες του με το σύνθημα «χρειάζεται ο Μπέης, γιατί δουλεύει». Πόσο μακριά από την εποχή των οραμάτων, των υποσχέσεων και των ελπίδων...

Υποβάθμιση προβλημάτων και ουσίας

Η ΠΑΘΗΤΙΚΟΤΗΤΑ και η ύφεση των δημοτικών εκλογών έχει επεκταθεί θα 'λεγε κανείς σε όλο το πολιτικό κλίμα, με συνέπεια να διεξάγονται οι ανακρίσεις για το «Φάκελο της Κύπρου» χωρίς να έχει προκύψει κανένα αποκαλυπτικό στοιχείο, να έχει παραλύσει κάθε εσωκομματική διαδικασία και να περ-

ΕΝΑΣ ΚΑΛΟΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΙΣ...
ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΒΓΑΛΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΕΡΑ
ΤΟΥΣ ... ΑΧΡΗΣΤΟΥΣ

ΤΟ 'ΦΑΝΑ...
ΑΛΛΑ ΜΟΥ ΒΓΗΚΑΝ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
...ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ!!

νάνε σχεδόν στα ψιλά του Τύπου η συνάντηση Παπούλια -Σούλτς και τα νέα φορολογικά μέτρα που μελετά ο υπουργός Οικονομικών κ. Δημ. Τσοβόλας και να υποβαθμιστεί σύντομα η υπόθεση των απειλούμενων αποκαλύψεων του αστυνόμου Βασ. Κεραμά με αφορμή τη μετάθεσή του στην Κέρκυρα από τη θέση - κλειδί του Διευθυντή Γραφείου Ασφαλείας του Πρωθυπουργού. Υπάρχουν όμως και ορισμένοι που ανυσηχούν όχι βέβαια ως «όρθιες συνειδήσεις του λαού και του έθνους» όπως οι παλιοί ποιητές.

Η ΥΦΕΣΗ και η παθητικότητα, το γενικό κλίμα ραστώνης απέναντι στο αποτέλεσμα και το «νόημα» των δημοτικών εκλογών έχουν προβληματίσει μόνο κόμματα και υποψηφίους δημάρχους. Πολλοί φοβούνται ότι θα υπάρξει μεγάλη αποχή στις μεγάλες πόλεις όχι μόνο από ετεροδημότες αλλά κι από πολίτες, που θα προτιμήσουν το «πικ-νίκ» από την άσκηση του «υψίστου πολιτικού δικαιώματος».

ΑΛΛΟΙ ελπίζουν ότι η «σιωπή και απάθεια» δεν αποκλείεται να κρύβει κάποια έκπληξη στις «έγκυες κάλπες» τόσο για τους υποψηφίους του κ. Μητσοτάκη όσο και για τους υποψηφίους του ΠΑΣΟΚ. Φαίνεται όμως να είναι περισσότεροι όσοι εκτιμούν ότι στον πρώτο γύρο των δημοτικών δεν πρόκειται να υπάρξουν εκπλήξεις και μετακινήσεις ψηφοφόρων εντυπωσιακές και ότι λίγο-πολύ θα επιβεβαιωθούν οι κομματικές επιρροές των περσινών βουλευτικών εκλογών. Τέλος, ορισμένοι πολιτικοί αρχηγοί, κομματικοί επιτελείς και υποψήφιοι δεν μπορούν να προβλέψουν βάσιμα - όπως σε παλιότερες αναμετρήσεις - πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα στο δεύτερο γύρο της «ολικής κυριαρχίας» στις 19 Οκτωβρίου, από τη μαζική αποχή, την επίσημη κομματική γραμμή που θα δοθεί ή όχι και από τις «ανιερές συμμαχίες», που υποπτεύεται το ΠΑΣΟΚ ότι μπορούν να γίνουν σε βάρος του. Ακριβώς ο φόβος αυτός θεωρείται ότι ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο ο Πρωθυπουργός αποφάσισε να συμφάγει με το γραμματέα του ΚΚΕ εσωτ. κ. Λεωνίδα Κύρκο στο Καστρί (που προβλήθηκε τόσο πανηγυρικά,

δηλαδή σκόπιμα) και να συζητήσει για τα «προβλήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» με τον υποψήφιο της ΔΗΑΝΑ - Γιάννη Αβέρωφ (συνάντηση, που δεν ανακοινώθηκε).

Αποκαλύψεις Δ. Λιβανού, Γ. Αβέρωφ, Κ. Στεφανόπουλου

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ μεγάλο θέμα της επικαιρότητας ήταν ασφαλώς οι κλυδωνισμοί στη συντηρητική παράταξη από τις αποκαλύψεις των κ. Διον. Λιβανού, Γιάννη Αβέρωφ και Κωστή Στεφανόπουλου, που είχαν αρχικό στόχο τον κ. Μητσοτάκη αλλά σύντομα εξελίχθηκαν σε μετωπική σύγκρουση με την παράταξη της Ν.Δ. Σε όλη αυτή τη «φιλολογία», που λες και είχε αφετηρία το συγγραφέα της περιώνυμης νουβέλας «ποιος ήταν ο φονεύς του αδελφού μου» του Γεωργίου Βιζυηνού η κομμουνιστική αριστερά τοποθετήθηκε κατά τρόπο απόλυτα αρνητικό όχι βέβαια προς υπεράσπιση του κ. Μητσοτάκη αλλά γιατί, όπως κατήγγειλαν, «Αυγή», «ΡΙζοσπάστης» και «Πρώτη» επρόκειτο για επιχείρηση «αποπροσανατολισμού» από τα καυτά προβλήματα του λαού και από την αναμέτρηση των δημοτικών εκλογών.

ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΑ περιεργο από όλη αυτή τη διαμάχη είναι ότι όλες οι πλευρές πιστεύουν πως οφελήθηκαν από αυτή: Πράγμα που σημαίνει ότι οι προσωπικές επιθέσεις και αποκαλύψεις θα συνεχισθούν και μαζί η ανταλλαγή βαρυτάτων χαρακτηρισμών. Ο κ. Κωστής Στεφανόπουλος, που επέμεινε στη συνέντευξη Τύπου της περασμένης Τετάρτης για τη «συναλλαγή Αβέρωφ - Μητσοτάκη με μεσεγγυητή τον Β. Βαρδινουγιάννη» διαβεβαίωσε ότι «θα απαντώ εις το εξής με αποκαλύψεις για το ποιόν του κ. Μητσοτάκη στις ανακοινώσεις της ΝΔ εναντίον μας». Ο κ. Μητσοτάκης, που απέσπασε εύκολα από την ελεγχόμενη Εκτελεστική Επιτροπή ένα κείμενο με βαρείς χαρακτηρισμούς για τα «δεκανίκια του ΠΑΣΟΚ» πιστεύει ότι ο κ. Στεφανόπουλος έβλαψε την «ανανεωτική του επιδίωξη». Το ίδιο πιστεύει και ο κ. Μιλ. Έβερτ για τον επικριτή του κ. Γιάννη Αβέρωφ, αλλά ο δεύτερος είναι ικανοποιημένος από την «αρχηγική προβολή», την οποία του εξασφάλισαν τόσο οι αποκαλύψεις του για την προσπάθεια εξαγοράς από τον κ. Μητσοτάκη, όσο και οι επικρίσεις του για «παλαιοκομματισμό» κατά του κ. Έβερτ. Όσο για το πολιτικό άστεγο και «ορφανό από θείο» κ. Διονύση Λιβανό οι αποκαλύψεις «από τον τάφο» του Παν. Κανελλόπουλου θα συνεχισθούν με την αποκάλυψη της μυστικής αλληλογραφίας του με τον κ. Καραμανλή και με διάφορες ημερολογιακές καταγραφές, που είχε κρατήσει ο πρώην Πρωθυπουργός.

Εξελίξεις μετά τις δημοτικές;

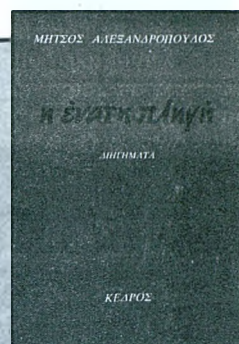
ΣΤΟ ΦΟΝΤΟ όλων αυτών των συγκρούσεων μέσα στη συντηρητική παράταξη υπάρχουν οι έντονες ζυμώσεις γύρω από το πρόσωπο του κ. Γ. Ράλλη ως μελλοντικού αρχηγού της ΝΔ, μετά την αποκαθάρωση του κ. Μητσοτάκη ή έως αρχηγού ενός νέου κόμματος, που θα περιλάβει 45-55 βουλευτές μαζί με εκείνους της ΔΗΑΝΑ και τους ανεξάρτητους κ. Μπούτο, Λιβανό και Νιάνια.

ΣΤΟ ΑΛΛΟ στρατόπεδο η περισσότερη ενδιαφέρουσα εσωκομματική εξέλιξη μετά τις δημοτικές εκλογές είναι ασφαλώς ο ανασχηματισμός της Κυβέρνησης, που αποτελεί πια το ανώτατο καθοδηγητικό όργανο του Κινήματος. Όσο για την κομμουνιστική αριστερά η δοκιμασία της Αθήνας, προβλέπεται ως τώρα, μάλλον αποθαρρυντική, για τον «νέο φορέα» του ΚΚΕ εσωτ. και αρκετά προβληματική για τη «συμπαράταξη της αριστεράς» με φορέα τον κ. Θ. Κατριβάνο...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

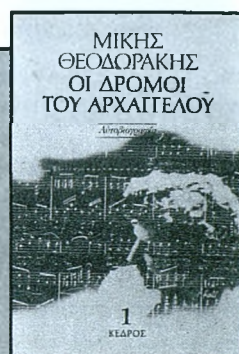

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος

Η ΕΝΑΤΗ ΠΛΗΓΗ

Δώδεκα ιστορίες, που μέσα από πολλές διαφορές στα θέματά τους, τόνο, τόπο και χρόνο, καταλήγουν στο κοινό τους πρόβλημα:

Ο κύκλος της καλλιτεχνικής δημιουργίας, έμφυτη διάθεση, η αναζήτηση, η πρακτική προσπάθεια με την ψυχική ικανοποίηση και το πολλαπλό μαρτύριο - του *Λιναριού τα Πάθη*, όπως είναι ο τίτλος του τελευταίου διηγήματος.

Μίχης Θεοδωράκης

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Η πορεία του Μίχη προς τη Μουσική. Μια συναρπαστική κατάδυση στο χρόνο και στις μνήμες του.

Παιδικά χρόνια, εφηβεία, Κατοχή. Γεγονότα και συναισθήματα που τον συγκλόνισαν και τον διαμόρφωσαν σ' αυτό που είναι σήμερα στον κόσμο της Μουσικής.

Αλέξανδρος Κοτζιάς

ΔΟΚΙΜΙΑΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΚΡΙΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ Γ'

Ο τρίτος τόμος με κριτικά κείμενα, που εξετάζει το έργο 43 δοκιμιογράφων και πεζογράφων, όπως οι:

Γ. Θεοτοκάς, Π. Κανελλόπουλος, Δ. Καλετανάκης, Δ. Ν. Μαρωνίτης, Δ. Νικολαρεϊζης, Ι. Κ. Παπατσώνης, Μάριος Πλωρίτης, Π. Πρεβελάκης, Γ. Σεφέρης κ.ά.

Κι όμως ξανάρθε!

Η προηγούμενη επίσκεψη του ηγέτη της γαλλικής ακροδεξιάς Λεπέν στην Αθήνα είχε προκαλέσει σειρά εκδηλώσεων με τα γνωστά επεισόδια και διαμαρτυρίες εναντίον της επίσκεψής του και της στάσης της κυβέρνησης. Τώρα ο Λεπέν ήρθε στην Αθήνα προσκεκλημένος του ομοϊδεάτη του, της ΕΠΕΝ για τη σύσκεψη στελεχών ακροδεξιών Κομμάτων της Ευρώπης. Οι ίδιοι προετοιμάζαν συνέδριο των «κομμάτων της Ευρωπαϊκής Δεξιάς» στη Θεσσαλονίκη.

Τα αισθήματα για τη νέα επίσκεψη Λεπέν δεν άλλαξαν, αν και αυτή τη φορά η επίσκεψη του δεν «προκαλούσε». Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί η δραστηριότητα του ακροδεξιού χώρου στην Δυτική Ευρώπη με τα γνωστά αποτελέσματα, κυρίως, στη Γαλλία και η ανάγκη να αντιμετωπισθεί μέσα από τις σημερινές, κοινωνικές και πολιτικές αντιθέσεις. Απ' αυτή την άποψη χρειάζεται η παρέμβαση όσων δυνάμεων διαβλέπουν τους κινδύνους που υπάρχουν με την ανάπτυξη της δράσης της ακροδεξιάς, που στηρίζεται όμως και σε μία κοινωνική πραγματικότητα.

Μας ανησυχεί λοιπόν ο εφησυχασμός απέναντι σ' αυτές τις δραστηριότητες - που δεν αντιμετωπίζονται μόνο με τις διαμαρτυρίες στη Θεσσαλονίκη και την «εξόρκιση του κακού» από τον Τύπο και τα κόμματα.

Νοσταλγούμε τον... Καραμανλή

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΗ Τρίτη 30 Σεπτεμβρίου 1988

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ειδήσεις - Πολιτική

«Η Μαργαρίτα θέλει πολλά... καρβέλια για να με φτάσει!»

Η ΜΑΡΙΚΑ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ ΕΙΦΟΥΛΚΕΙ ΚΑΤΑ ΤΗΣ κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
(Το ΓΙΑΝΝΗ ΛΙΑΠΗ)

«ΘΑ ΕΙΧΕ πολλά καρβέλια να με φτάσει η Μαργαρίτα, να με φτάσει η Μαρίκα. Πού να με φτάσει όμως η Μαργαρίτα. Τα δάχτυλά μου, που αναφέρονται στη σύσκεψη του Πρωθυπουργού, είναι η σύσκεψη του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας. Μαρίκα Μητσοτάκη στη διάρκεια της πρώτης συνάντησής τους, που έλαβε στη Θεσσαλονίκη, χτύπησε το κεφάλι μου, στο γροθιάκι του έλαμψε η φουμαρέλας αντιστάσεων».

Η πρώτη που προσέλαβε την αντίληψη για τα... πολλά καρβέλια ή αν η είδη:

— Χτες βράδυ συζητούσαμε στο γραφείο της κ. Μαργαρίτας για την

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Η κ. Μητσοτάκη με τον αδελφό της, Κωνσταντό. Σημειώνεται ότι η κ. Μητσοτάκη, στην ημερίδα της 28ης Σεπτεμβρίου, έλαβε την τιμητική της παρουσίασης. Η κ. Μητσοτάκη, στην ημερίδα της 28ης Σεπτεμβρίου, έλαβε την τιμητική της παρουσίασης. Η κ. Μητσοτάκη, στην ημερίδα της 28ης Σεπτεμβρίου, έλαβε την τιμητική της παρουσίασης.

— Μένω να είμαι πολύ αυλαρά από αυτό που λέτε.

Στην ήδη γνωστή προσωπική εχθροπάθεια Μητσοτάκη-Παπανδρέου προστέθηκε τώρα η σύγκρουση «Μαρίκας-Μαργαρίτας». Ζήτησε άραγε η κ. Μητσοτάκη τη «δόξα» της κ. Παπανδρέου κι αποφάσισε να εγκαταλείψει τον οίκο χάριν του δήμου; Μήπως ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης αποφάσισε να επιστρατεύσει όλες τις διαθέσιμες εφεδρείες εν όψει των αναμενόμενων εσωκομματικών αντιπαραθέσεων; Ή μήπως όλη η οικογένεια Μητσοτάκη αποφάσισε να αντιμετωπίσει συλλογικά την οικογένεια Παπανδρέου (όπως επιβάλλουν οι κανόνες της κρητικής βεντέτας) και θα έχουμε σε λίγο το απολαυστικό θέαμα μονομαχίας μεταξύ υιών, θυγατέρων, γαμβρών και λοιπών συγγενών των δύο σογιών;

Ουδείς αρνείται στα μέλη των οικογενειών Παπανδρέου και Μητσοτάκη το δικαίωμα να έχουν πολιτικές απόψεις, να τις διακηρύττουν, ν' αγωνίζονται γι' αυτές. Τα όσα όμως, τελικά, πράττουν δημοσίως ή θρυλλείται ότι διαπράττουν κρυφίως μας κάνει ν' αναπολούμε τον Κων. Καραμανλή: αυτός τουλάχιστον δεν είχε γιους, κόρες, νύφες και γαμπρούς - και ευτυχώς οι ανηψιοί του ανδρώθηκαν όταν ο ίδιος έπαψε να παίζει καθοριστικό ρόλο...

Το πρόβλημα των ενοικίων

Τα νοίκια στην Αθήνα έχουν προ πολλού πάρει την ανηφόρα και κανείς δεν ξέρει πού θα σταματήσουν. Οι ιδιοκτήτες επωφελοούνται από την άρση των περιορισμών και ζητούν σχεδόν «ό,τι θέλουν» - εκδικούμενοι έτσι για τις απώλειες εισοδήματος που είχαν όλα αυτά τα χρόνια των καθλωμένων τιμών. Δεν θα κατάφερναν όμως να επιβάλουν τόσο ψηλά ενοίκια αν υπήρχαν διαθέσιμες κατοικίες, αν τα σπίτια δεν ανήκαν, εδώ και καιρό, στην κατηγορία των εν ανεπαρκεία ουσιοδεστών και αναγκαιοτάτων αγαθών. Η κάμψη της οικοδομικής δραστηριότητας, η υποβάθμιση πολλών κεντρικών δρόμων που έγιναν ακατοίκητοι λόγω των καυσαερίων και του θορύβου, οι αυξημένες απαιτήσεις των καταναλωτών που δεν ικανοποιούνται πλέον με τα έργα των εργολάβων του '50 και του '60, η απουσία σεναριακής πολιτικής, έχουν δημιουργήσει κρίσιμο πρόβλημα στέγης.

Η επιλογή της κυβέρνησης ν' αφήσει να λειτουργήσουν οι νόμοι της αγοράς, η προσφορά και η ζήτηση, μπορεί να συνάδει προς τη γενικότερη οικονομική πολιτική αλλά είναι φανερό ότι οδηγεί σε αδιέξοδο, στη δημιουργία μιας κρίσης χωρίς προηγούμενο για τους ενοικιαστές που ανήκουν στις κατώτερες εισοδηματικές τάξεις. Δεν μπορεί κανείς να περιμένει ούτε την επίτευξη μιας μελλοντικής ισορροπίας μέσω της ανέγερσης νέων κατοικιών που υποτίθεται ότι θα γίνει συμφέρουσα λόγω της αύξησης των ενοικίων: η κατάργηση των στεγαστικών δανείων και η περικοπή των χρηματοδοτήσεων κάθε άλλο παρά ευνοεί την, κερδοσκοπική έστω, οικοδομική δραστηριότητα.

Η μόνη άμεση λύση που υπάρχει είναι η εκ νέου αναστολή των εξώσεων με την παράλληλη καθιέρωση αντικειμενικών κριτηρίων για το ύψος του ενοικίου ώστε οι διαπραγματεύσεις ενοικιαστών/ιδιοκτητών να γίνουν χωρίς την απειλή της έξωσης και χωρίς τη δέσμευση των, χρόνια τώρα, καθλωμένων τιμών. Έτσι, οι όποιες αυξήσεις δεν θα καθοριστούν από τη σπάνι αυτού του εξαιρετικά ανελαστικής ζήτησης αγαθού που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία όχι απλώς «παραιοικονομίας» αλλά πραγματικής «μαύρης αγοράς» κατοικιών. Βέβαια, ο αρμόδιος υπουργός κ. Κασιφάρας περί άλλων τυρβάζει, όπως αποκάλυψε στις εφημερίδες ο αστυνόμος Κεραμάς, αλλά διατηρούμε την ελπίδα ότι κάποιοι στοιχειωδώς σώφρονες υπάρχουν ακόμη στο μεθυσμένο καράβι της κυβέρνησης...

Ένδοξες παραδόσεις

Όλο το λεκανοπέδιο πλημμύρισε μπουλντόζες, εκσκαφείς, κομπρεσέρ, οδοστρωτήρες - οι δήμαρχοι Αθηνών και περιχώρων μετά μανίας φτιάχνουν πάρκα, πεζοδρόμους, υπονόμους, πεζοδρόμια, δρόμους, παιδικές χαρές. Κλείνουν λακούβες - ανοίγουν

καινούργιες για να περάσει η αποχέτευση· διορθώνουν πλατιούς ασφαλτοτάπητες· χαλούν άλλους για να περάσουν οι συλλεκτικές ομβρίων· διορθώνουν πεζοδρόμια - καταστρέφουν άλλα για να φυτέψουν δέντρα. Οργασμός έργων που ολοκληρώνει αυτόν των λόγων. Αποτέλεσμα; Κυκλοφοριακή συμφόρηση ακόμη και σε μέρη που ποτέ δεν είχαν τέτοιο πρόβλημα.

Κατανοητός ο ζήλος των δημάρχων κι επαινετή η εργώδης προσπάθεια τους να ζωογονήσουν το άστοχο προεκλογικό κλίμα - αντικαθιστώντας τις ιαχές του απόνους και απαθούς πλήθους με τους ήχους των κομπρεσέρ και λοιπών οδοποιητικών μηχανημάτων. Παραγίναμε νηφάλιοι ευρωπαίοι σ' αυτές τις εκλογές - ευτυχώς που υπάρχουν και κάποιοι να μας θυμίζουν την ένδοξη παράδοση και τα παροιμιώδη τερτίπια των Βλαχοδημάρχων...

Βάστα Τρίτση!...

Δεν ξέρουμε αν η απαγόρευση των μεταγραφών από Πανεπιστημίου εις Πανεπιστήμιον αποτελεί εμπνευση του κ. Τρίτση ή είχε ήδη αποφασιστεί η εφαρμογή του μέτρου μετά από τις σχετικές πιέσεις των κεντρικών πανεπιστημιακών σχολών (και κυρίως αυτών της Αθήνας) που κατακλύζονταν από μεταγραφόμενους με αποτέλεσμα να μην μπορούν να λειτουργήσουν. Σε κάθε περίπτωση πρόκειται για μια σωστή απόφαση. Στο βαθμό που όλοι κόπτονται υπέρ της αξιοκρατίας, που η επιτυχία ή αποτυχία στις διάφορες σχολές κρίνεται από χιλιοστά, που δημιουργείται σκάνδαλο για την παραμικρότερη παρατυπία, που ξοδεύονται εκατομμύρια σε φροντιστήρια για να εξασφαλιστεί η επιτυχία που κινητοποιείται ολόκληρος αστυνομικός μηχανισμός, για να διαφυλαχθεί το απόρρητο των θεμάτων που υπάρχουν πρώτης και δευτέρας κατηγορίας ομοειδείς σχολές δεν είναι δυνατόν όλα αυτά να ανατρέπονται λόγω συνυπηρετούντος αδελφού ή θείου.

Το σύστημα των εισαγωγικών εξετάσεων στην Ελλάδα έχει πάρει διαστάσεις και μορφές αντίστοιχες μόνο μ' αυτές του συστήματος στρατολόγησης μανδρινών στην Κίνα ως προς την τυπική αυστηρότητά του, το φερεγγιστικό του - και τον τελικό του στόχο: την τροφοδότηση, κατά κύριο λόγο του κρατικού γραφειοκρατικού μηχανισμού. Στα πλαίσια ενός τέτοιου σκληρού και άκαμπτου συστήματος δεν χωρούν διορθωτικές παρεμβάσεις. Οι όροι του ανταγωνισμού πρέπει να είναι σαφείς και δεδομένοι: αφού οι πανεπιστημιακές σπουδές δεν γίνονται χάριν παιδιάς και παιδείας αλλά αποτελούν επένδυση για το μέλλον των φοιτητών και των οικογενειών τους όλοι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να αποδεχθούν τους κανόνες του παιχνιδιού και να μην θυμούνται, όταν τους συμφέρει, τα περίφημα «κοινωνικά κριτήρια».

Αν είμαστε υπέρ των «κοινωνικών κριτηρίων» θα πρέπει να δεχθούμε να υπάρχουν ειδικοί ενισχυτικοί συντελεστές για τα παιδιά της επαρχίας, όσα έχουν αγράμματους γονείς, όσα δεν έχουν να πληρώσουν φροντιστήριο - που είναι πασίγνωστο πως ξεκινούν με πολύ λιγότερα υλικά εφόδια για ν' αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των εισαγωγικών. Γιατί θα πρέπει να ισχύσουν τα «κοινωνικά κριτήρια» μόνο για όσους πέρασαν ήδη το κόσκινο χάρις ακριβώς στην κοινωνική υπεροχή τους; Με ποια λογική οι ήδη προνομιούχοι ζητούν κι άλλα προνόμια;

Η αθλιότητα του συστήματος των εισαγωγικών εξετάσεων δεν εξαφανίζεται με διορθωτικές, «κοινωνικού» χαρακτήρα, επεμβάσεις. Απλώς γίνεται αθλιότερο, επιλεκτικότερο και ακόμη πιο «άδικο». Καλούμε τον κ. Τρίτση ν' αντισταθεί στις πιέσεις των συγγενών που διαδηλώνουν έξω από το υπουργείο. Αν θέλει πραγματικά να γράψει ιστορία (και να υπογράψει τον πολιτικό του θάνατο) ας επιβάλει τα κοινωνικά κριτήρια ήδη από τις

ΑΥΤΟ ΤΟ ΜΗΝΑ ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΓΟΡΑΣΟ ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΟΥ **ΑΝΤΙ** ΚΑΙ... ΚΑΙ... ΤΙ ΑΛΛΟ ΠΟΥ ΝΑ ΠΑΡΕΙ Η ΕΥΧΗ... ΤΙ ΑΛΛΟ... Α ΝΑΙ! ΚΑΙ ΝΑ ΨΗΦΙΣΟ.

Γ.Σ. + Δ.Χ.

ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Το τεύχος αυτό είναι το πρώτο, από τα δύο έκτακτα τεύχη του ΑΝΤΙ, που θα κυκλοφορήσουν για τις δημοτικές εκλογές. Υπενθυμίζουμε ότι η επόμενη (τακτική) έκδοση (τχ. 329) είναι την Παρασκευή 10 Οκτωβρίου. Στις 17 Οκτωβρίου έκτακτη έκδοση και στη συνέχεια από την Παρασκευή 24 Οκτωβρίου το ΑΝΤΙ επανέρχεται στο γνωστό, δεκαπενθήμερο. Μέχρι τότε καλό κουράγιο στους συντελεστές της έκδοσης (συντακτικό - τεχνικό - προσωπικό - συνεργάτες και φίλους). Και ας ελπίσουμε ότι οι επόμενες εκλογές δεν θα γίνουν πριν την ώρα τους...

εξετάσεις - αν μη τι άλλο, θα διαιωνιστεί έτσι η ταξική κινητικότητα (προς τον μικροαστισμό) της ελληνικής κοινωνίας. Και αν θέλει να μείνει στην παγκόσμια ιστορία ας αντικαταστήσει τις εισαγωγικές με κλήρωση - με τον όρο όσοι δεν ευνοούνται τις δύο πρώτες χρονιές, να μπαίνουν στην τρίτη. Έτσι ή αλλιώς, κάπως έτσι λειτουργεί και σήμερα το σύστημα. Ας το αναγνωρίσουμε λοιπόν...

ΑΝΑΣΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ
CHARLES KAHN

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΠΡΟΚΛΑΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
Ε. R. DODDS

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
V. LOSSKY

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ
ΑΠΟΕΙΛΑΣΜΑΤΑ
G.S. KIRK

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Σ Ε Ι Ρ Α
ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗΣ

Ο ελληνικός φιλοσοφικός στοχασμός, από τους Προσωκρατικούς ως τους Νεοπλατωνικούς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία»,
Τσιμισκή 78

CHARLES KAHN
Ο Αναξιμανδρος και οι
απαρχές της ελληνικής
κοσμολογίας

ΠΡΟΚΛΑΟΥ
Στοιχειώσις θεολογική
Εισαγωγή: E.R. Dodds

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
Περί Μυστικής Θεολογίας
Εισαγωγή:
Vladimir Lossky

G.S. KIRK
Ηράκλειτος: Τα κοσμολογικά
αποείλασματα

Όπως στρώσεις, θα κοιμηθείς...

Αφορμές για άσκηση έγκυρης δημοσιογραφίας υπάρχουν πάντα. Έτσι, την περασμένη Δευτέρα (29/9) η «Αυριανή» και ο «Ελεύθερος Τύπος», τα δύο φύλλα δηλαδή που εκφράζουν αταλάντευτα τις απόψεις του κυβερνώντος κόμματος και της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είχαν την ευκαιρία να δώσουν δείγμα γραφής ως προς την αντίληψή τους για την πληροφόρηση. Τα πρωτοσέλιδα των δύο εφημερίδων προετοιμάζουν τους αναγνώστες-οπαδούς των ομάδων που αποκαλούνται «ΠΑΣΟΚ» και «ΝΔ» για μάχες σε μέτωπα που μόλις ανοίγονται.

Το έντυπο του Ταύρου, η Κουριάς, κατά την προσφυή έκφραση του Ριζοσπάστη, χρησιμοποιεί όσο πιο εμπρηστικά μπορεί την καταγγελία Στεφανόπουλου σύμφωνα με την οποία ο Κ. Μητσοτάκης κατά την πρώτη εκλογή του στην ηγεσία της ΝΔ υποστηρίχθηκε από τον Ευάγγελο Αδέρωφ (ούτε για είδηση πρόκειται ούτε για σκάνδαλο) με εγγύηση του μεγαλοεφοπλιστή και εκδότη Β. Βαρδινογιάννη, (που πάντως αρνείται την ανάμιξή του). Η «Αυριανή» μάλιστα προπονει τους απανταχού χούλιγκανς για τη συνέχεια: «Και νέα δόμδα, αυτή τη φορά από τον Κωστή Στεφανόπουλο ρίχθηκε κατά του Μητσοτάκη, ενώ σύμφωνα με εγκυρότατες πληροφορίες το θανάσιμο πλήγμα φυλάσσεται για την άλλη δδομάδα, τελευταία προ των εκλογών». Έτσι είναι, σε εργήγορη παιδιά, να τους ξεσκίσουμε!

Φαίνεται όμως ότι τα έγκυρα φύλλα έχουν κοινές διεργασίες, κοινά αισθητήρια και κατά μυστήριο τρόπο συμβα-

ΠΑΡΑ-ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

Όταν τα παρασκήνια αναδεικνύονται σαν η παράσταση, όταν η μικροπολιτική αναγορεύεται σε πεμπτούσια της πολιτικής, όταν η ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων επισκιάζει την πολιτική τους πράξη κι όταν το σχόλιο το αντικαθιστά το υπονοούμενο – κάτι δεν πάει καλά με το πολιτικό ρεπορτάζ. Μάρτυρας όλων των παραπάνω είμαστε από καιρό αλλά η υπόθεση εξελίσσεται από το κακό στο χειρότερο. Αντιγράφουμε πρόχειρα από «παραπολιτικές στήλες» εφημερίδων και περιοδικών:

1. Όταν ο έρωτας δεν κοιτάζει... παρατάξεις

Γυναικείο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, από τις πρώτες στην ιεραρχία του κόμματος (και με άλλα αξιώματα, που δεν αποκαλύπτω για να μην διαπιστωθεί η... ταυτότητά της) φημολογείται ότι είναι ερωτευμένη από καιρό με γνωστό δημοσιογράφο αντιπολιτευόμενης εφημερίδας. Πέρα όμως από

μερικά υπονοούμενα, αρκετές διαχύσεις μέσω τηλεφώνου, προερχόμενες από εκείνη, το πράγμα δεν έχει προχωρήσει. Σε μια ευκαιρία μάλιστα – πάντα σύμφωνα με τις φήμες – παρουσιάστηκε (σε μεγάλη δεξίωση) παρατυχών υπουργός... της έκοψε τη φόρα σε στιγμές μισοερωτικής ρητορικής εξάρσεως της και την επετίμησε, παρουσία του δημοσιογράφου, με τον οποίο ο υπουργός συνδέεται από χρόνια.

Πάντως, η περιώνυμος πρασινοφρουρός δεν ενοχλείται τόσο από την έντονα αντιΠασοκική ταμπέλα του συναδέλφου όσο από το ότι όταν άρχισε τις κρούσεις και τις πλαγιοκοπήσεις της προς αυτόν πληροφορήθηκε πως στη ζωή του υπάρχει άλλη...

(Βραδυνή, 28.9.86)

2. Κουίζ

(1): Ποιο κυβερνητικό στέλεχος έχει φτιάξει ΕΤΑΙΡΕΙΑ με συντάιρο «άνθρωπο του πρωθυπουργού»; (2): Ποιος γραμματέας υπουργείου «τελεί» υπό παραίτηση

εδώ και λίγες μέρες; (3): Ποιος υπουργός παραγωγικού υπουργείου δεν είδε ούτε μια στιγμή το διευθυντή των «υπ' αυτόν» υπηρεσιών;

(Ποντίκι, 26.9.86)

3. Κουίζ

Ο ΒΗΧΑΣ, ο έρωτας και το ΧΡΗΜΑ δεν κρύβονται, λέει μια σοφή παροιμία. Φωνάζουν ή μάλλον... ξεφωνίζουν!

(Ποντίκι, 26.9.86)

4. Συγγενείς

Έκανα λάθος στο βαθμό συγγένειας... Ο Παπανικολάου που βρέθηκε στις φυλάκες της Αγγλίας (είδε φως κι ανέθηκε...) δεν είναι αδελφός του ευτραφούς Γιαννάκη. Πρώτος ξάδερφος είναι.

Α, μιας και το θυμήθηκα! Η δοσοληψία με τον υιό Ταθουλάρη αφορούσε το... ελάχιστο ποσό των πέντε εκατομμυρίων ντόλαρς. Τι είπατε; Δεν καταλάβατε; Θα επανέλθω δριμύτερος τότε...

(Καλάμι, 26.9.86)

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

ΤΥΠΟΣ

56

ΣΕΛΙΔΕΣ

ΘΡΙΑΜΒΟΙ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΟΚ

ΚΑΣΤΡΙ

Ανθρακός του απειλεί αποκαλύψεις

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Μυστικά διαμερίσματα

Λογαριασμοί στην Ελβετία

«Σχέσεις» και διαζύγια

Τ' ΑΠΛΥΤΑ

ΣΤΗ ΦΟΡΑ

ΤΥΦΟΡΟΥΧΑ

ΑΙΘΑΝΟΥ

Ο Παν. Κωνσταντίνος

Επιστολή από κορίτσι από το 1978...

ΡΟΚΑΜΠ

Από προηγούμενα

στον παρόντη-επόμενο

ΑΛΕΞ. ΠΑΝΟΣ

Ο θάνατος ΠΑΣΟΚ

από το Αθήνα 26.9.86

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΣΤΑΜΑΤΑΕΙ Η ΠΟΛΥΒΕΣΤΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ

Σύμφωνα με το τελικό νομοσχέδιο για την Τηλεόραση, που αποκαλύπτουμε

Αυριανή

Εξοπλισμένοι οι «6» την κατά γύρω της Αμερικής κατά του Ράγκαν

Νέα βόμβα κατά του Μητσότακη από τον Στεφανόπουλο

Ο ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟΝ ΕΚΑΝΕ ΑΡΧΗΓΟ

Ο Αβέρωφ τον ψήφισε ύστερα από «εγγυήσεις» που του έδωσε ο μεγαλοεπιθεωρητής

δίζουν στις φάσεις χυδαιότητας και αποσταθεροποίησης. Την ίδια μέρα, Δευτέρα 29/9/86, ο «Ελεύθερος Τύπος» χτυπάει άλλο λαυράκι, «σπάζοντας» το συμβόλαιο της ιδιόμορφης «ομερτά» που ούτως ή άλλως ισχύει για κάποια ιερὰ και όσα σ' όλα τα κόμματα, σ' όλες τις εφημερίδες – σ' όλες τέλος πάντων τις κοινωνικές εκδηλώσεις που ξεπερνούν τη σφαίρα του ιδιωτικού: «Τ' ΑΠΛΥΤΑ ΣΤΗ ΦΟΡΑ» ο κύριος τίτλος του και είναι φανερό ότι προετοιμάζει τους δικούς του χούλιγκανς για «βιζαντινά όργια του ΠΑΣΟΚ» τα οποία αποτελούνται από «μυστικά διαμερίσματα», από τους «λόγους διαζυ-

γίου του Γιωργάκη», από «επισκέψεις προσώπων νυχτερινές ώρες στο Καστρί». Πρόκειται για άμεση απειλή του «Ε.Τ.» ότι στο εξής δεν θα σεβαστεί τίποτε – με την ελπίδα ότι ο βυζαντινισμός θ' αποδειχθεί αποδοτικότερος από τα νόθα.

Ίσως όμως κακώς τα βάζουμε με τις εφημερίδες – μια που είναι γνωστό πως και οι δυο τους καθοδηγούνται άμεσα από τα περιβάλλοντα που, αντιστρόφως προσβάλλουν. Όποιος βάζει σπίτι του τον Κουρή πρέπει να περιμένει πως ο Βουδούρης θα γράψει για τα άπλυτα και την κρεβατοκάμαρά του. Και αντιστρόφως...

• Μήπως είμαστε όλοι Ανδρείκοι; Γιατί και η «Αθηναϊκή» που θα βγει (καλώς έχοντων των πραγμάτων σε 5-6 μήνες) θα είναι όχι γενικώς ΠΑΣΟΚ, αλλά «Ανδρείκη»! Ίσως οι εκδότες εκτιμούν ότι ο «Ανδρέας» και όχι το κόμμα – και σωστά ίσως – είναι το προς πώλησιν προϊόν και πιστοί στους κανόνες της αγοράς, θέλουν να πουλήσουν κάτι που πιάνει. Με την ίδια άλλωστε λογική, κανείς δεν μιλάει για την Περγία, αλλά για τον Αγιατολλάχ Χομεϊνί. Το «Ποντίκι» στο τχ. 379 (29/8/86) έγραφε ότι η «Αθηναϊκή» δεν πρόκειται να βγει από τον Σ. Κόκκαλη, αλλά από τον Γιώργο Αποστολόπουλο, που έχει το Ιατρικό Κέντρο Αθηνών. Ο ίδιος είναι ιδιοκτήτης της εταιρείας «Εκδοτική 2001» κι έχει αγοράσει τον τίτλο της εφημερίδας από τους κληρονόμους του Γιάννη Παπαγεωργίου με 15 εκατ. δραχμές. Νεώτερες πληροφορίες αναφέρουν ότι η εφημερίδα στήνεται από το άμεσο περιβάλλον του Α.Γ. Παπανδρέου κι ότι ο κ. Αποστολόπουλος δεν θα περιοριστεί στα 350 εκ. δρχ. αλλά θα φτάσει την επένδυση στο 1 δις...

• «Ένα άλλο ANTI» λέγεται ότι θέλει να φτιάξει ο πρώην υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γεράσιμος Αρσένης, που σύμφωνα με αξιόπιστες πηγές εκτιμά ότι χρειάζεται ένα εβδομαδιαίο ή δεκαπενθήμερο περιοδικό. Άγνωστο παραμένει η στελέχωση, μια και το πράγμα «βρίσκεται ακόμα στις κουβέντες», αν και θεωρείται πολύ πιθανή η συνεργασία του με κάποιους από τους διαγραφμένους του ΠΑΣΟΚ και σ' αυτόν τον τομέα.

τρυφώνω...ξερυφώνω

ΜΙΚΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ

ΚΕΝΤΡΙΣΜΑΤΑ

5. Τενεκεδένιες εκτιμήσεις

Εκατόν πενήντα εκατομμύρια δραχμές χρωστάει η εταιρεία εμφιαλώσεως ΗΒΗ, στην αυστριακή εταιρεία που της πούλησε τα τενεκεδάκια για τα αναμνηστικά.

Οπότε κάτι δικηγόροι βγήκαν στη ζήτα και θέλουν τα λεφτά. Αλλά επειδή δεν πήραν σάλιο, προχωρούν σε κατάσχεση. Κάτι εμπειρογνώμονες εκτίμησαν την ακίνητη περιουσία της ΗΒΗ-Παναγόπουλος στη λεωφόρο Κηφισίας. Χοντρά-χοντρά την εκτίμησαν στα 800 εκατομμύρια.

Μόνο που εδώ είναι Βαλκάνια και οι τύποι υπολόγισαν λάθος. Γιατί η τράπεζα εκτίμησε την περιουσία σε 2 δις. (ολόκληρα) και 800 εκατ. δρχ.

Η συνέχεια στο επόμενο...

(Καλάμι, 26.9.86)

Θα μπορούσαμε να παραθέσουμε δεκάδες παρόμοια κείμενα και από άλλες εφημερίδες και περιοδικά. Άλλα είναι πλήρως ακατανόητα, όπως το (3) παραπάνω, σε

άλλα καταλαβαίνει κανείς περί τίνος πρόκειται, άλλα όχι περί πόων (1 και 2), σε άλλα σχηματίζει κανείς εικόνα για τα πρόσωπα αλλά δεν καταλαβαίνει για τι πρόκειται (4 και 5). Το (1) προσπαθεί να μας πείσει πως τα «γυναικεία στελέχη» του ΠΑΣΟΚ είναι ξελιγωμένα – ενώ οι νεοδημοκράτες δημοσιογράφοι περιζήτητοι ως εραστές. Σε επόμενο σχόλιο θα μάθουμε ίσως και για το μήκος που έχουν τα πέ τους. Τα υπόλοιπα πλην του μυστηριώδους (3) είναι σοβαροφανή, υπαινίσσονται φοβερὰ και τρομερά πράγματα και απειλούν με αποκαλύψεις – που συνήθως δεν έρχονται ποτέ. Όλα μαζί έχουν το βασικό χαρακτηριστικό ότι δεν απευθύνονται στον αναγνώστη, αλλά στα πρόσωπα που υποτίθεται ότι αφορούν. Μόνον αυτά μπορούν να καταλάβουν και να αντιδράσουν, ο αναγνώστης μένει στην απορία και στην αμφιβολία για το τι εννοούν αυτά που διαβάζει. Πού είναι η είδηση, το σχόλιο, η πληροφορία, η κριτική;

Είναι φανερό πως τα παραπάνω δεν αποτελούν δημοσιογραφικά κείμενα αλλά δημοσιοποιημένα προσωπικά μηνύματα των συντακτών με αποδέκτες αυτούς που αφορούν – κωδικοποιημένα έτσι ώστε να μην καταλαβαίνουν οι τρίτοι. Πρόκειται για χαριεντισμούς; για απειλές; για εκδιασμούς; Μόνον οι συντάκτες και οι αποδέκτες το ξέρουν. Εμείς οι τρίτοι μπορούμε να υποθέσουμε ότι θέλουμε – πάντως δεν μας αφορά.

Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε από τη μεριά μας είναι να επισημάνουμε ότι προκειμένου να ξεπέσει το πολιτικό ρεπορτάζ σε προσωπικές «μικρές αγγελίες» καλύτερα να περιοριστεί στην ακριβή καταγραφή των διαλόγων κυβερνητικού εκπροσώπου-συντακτών. Αν μη τι άλλο έτσι θα συντηρηθεί η ψευδαισθηση πως οι δημοσιογράφοι απευθύνονται με τα κείμενά τους στο κοινό και όχι στην εξουσία. Αν χάσουμε όλες τις ψευδαισθήσεις μας, πώς θα επιβιώσουμε;

Θεσμικός λόγος και ρόλος του κ. Σαρτζετάκη

του Δ. Μιχαήλ

«...Η Κυβέρνηση στο σύνολό της και τα στελέχη του Κινήματος καθώς δεδαίως και ο πρόεδρός του, καταγγέλλουν την άθλια εκστρατεία μερίδας του Τύπου σε βάρος του σημερινού, πρώτου εκλεγμένου από τις δημοκρατικές δυνάμεις, Προέδρου της Δημοκρατίας... ..Πρόταση έγινε μία και μόνη προς το σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας, που την αποδέχθηκε και εκλέχτηκε να παραμείνει στη θέση αυτή ολόκληρη την πενταετία, όπως το Σύνταγμα ορίζει. Με τον υποδειγματικό δε τρόπο, με τον οποίο ασκεί τα καθήκοντά του, και το αξίωμα τιμά και αναδείχθηκε άξιος της εμπιστοσύνης των δημοκρατικών δυνάμεων, που στήριξαν την εκλογή του. Γι' αυτό και συγκεντρώνει τώρα την αγάπη και το σεβασμό όλου του ελληνικού λαού».

Ανδρέας Παπανδρέου, 9-2-1986.

ΑΣΦΑΛΩΣ δεν είναι το μειωμένο πολιτικό κύρος και η περιορισμένη εμπέδεια των διαβεβαιώσεων του Πρωθυπουργού, που υποχρέωσαν τον κ. Χρήστο Σαρτζετάκη να προδίδει στις δικές του κατηγορηματικές δηλώσεις. Τρεις φορές πριν τη δήλωση του Πρωθυπουργού (συγκεκριμένα στις 30 Ιουλίου 1985, 9 Δεκεμβρίου 1985 και 18 Ιανουαρίου 1986) η Κυβέρνηση είχε αναγκασθεί να διαβεβαιώσει ότι ο κ. Σαρτζετάκης δικαιούται να εξαντλήσει την πενταετία: Ασφαλώς η δήλωση του ίδιου του Προέδρου της Δημοκρατίας όσο και εάν δεν είχε τώρα (όπως η παρόμοια εκείνη στα τέλη Μαΐου του 1985, όταν έληγε η προεκλογική περίοδος) αποδέκτη μόνο τον κ. Κ. Μητσοτάκη, φαίνεται ότι μόνο προσωρινά θα σταματήσει την «προεδρολογία» και «σεναριολογία». Η πρώτη «τροφοδοτείται» συχνά από αντιλήψεις και ενέργειες της Προεδρίας της Δημοκρατίας και η δεύτερη δεν αφορά αποκλειστικά τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ εάν θα εξαντληθούν ή όχι, τα πέντε χρόνια της θητείας του κ. Σαρτζετάκη, (ανεξάρτητα με ποιες λ.χ. μεθοδεύσεις θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αυτό), αποτελεί **το κομμικό σημείο** για τις πολιτικές μας εξελίξεις και μάλιστα πολύ πιο πέρα από τις 30 Μαρτίου 1990.

ΓΥΡΩ από το θέμα και ενδεχόμενο αυτό, επικεντρώνονται σοβαρότατα προβλήματα του τόπου, κάποτε πρωτόγνωρα για την μετεμφυλιακή εμπειρία, όπως είναι οι συμμαχικές κυβερνήσεις, ο ρόλος των κοινωνικών δυνάμεων του μετώπου της Αλλαγής, η απλή αναλογική, η ομαλή διαδοχή μιας «προοδευτικής» Κυβέρνησης από μια «συντηρητική», οι ανακατατάξεις στο ΠΑΣΟΚ και τον ευρύτερο αριστερό χώρο.

Ο κ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ και λιγότερο ο κ. Κ. Μητσοτάκης αποτελούν σήμερα τους δυο παράγοντες της πολιτικής ζωής, των οποίων η αποχώρηση από τα αξιώματα, θα προκαλέσει ευρύτατες μεταλλαγές και εξελίξεις στη σημερινή πολιτική ρευστότητα, με δεδομένο πάντα τον κυρίαρχο ρόλο του κ. Α. Παπανδρέου. Από την άποψη αυτή, ενώ κανείς δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται να αποχωρήσει σύντομα από την Προεδρία της Δημοκρατίας ο κ. Χρήστος Σαρτζετάκης, ενδιαφέρονται πολλοί, εάν αυτό θα συμβεί μετά 1 έως 2 χρόνια: όπως επίσης, πολλοί ενδιαφέρονται να παραμείνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ένα περίπου «λειτουργικό διακοσμτικό στοιχείο» της Πολιτείας, με εξαιρετικά αποδυναμωμένη επιρροή και εμπέδεια.

ΑΥΤΟ το διπλό στόχο, δηλαδή να αποδείξει ότι και τη θητεία του θα εξαντλήσει και παραμένει πολιτικαίος παράγοντας με αυτοτέλεια γνώμης, σκόπευε ο κ. Σαρτζετάκης με τις δηλώσεις του.

Οι σχέσεις με την Κυβέρνηση

ΘΑ ΗΤΑΝ εξαιρετικά απλουστευτικό να υποστηρίξει κανείς ότι οι δηλώσεις του κ. Σαρτζετάκη από την «Ανατολική Γερμανία» – όπως ατυχώς και διόλου διπλωματικώς αποκάλεσε την *Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας* πριν τρεις ημέρες – σηματοδοτούν, μια αντιπαλότητα προς την Κυβέρνηση ή την απόφασή του να διεκδικήσει «προεδρικές» εξουσίες και αρμοδιότητες.

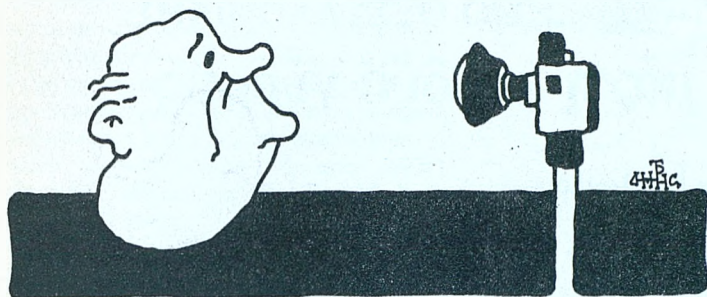
ΑΣΦΑΛΩΣ τον τελευταίο καιρό ο κ. Σαρτζετάκης φαίνεται να διεκδικεί το δικαίωμα να ασκεί πολιτική, όπως ο κ. Κων. Καραμανλής, δηλαδή με δημόσιες παραινέσεις, συστάσεις και υποδείξεις. Ασφαλώς και ο κ. Σαρτζετάκης έχει ταυτίσει αισθητά τον θεσμό με την προσωπική του – και καθόλου ευκαταφρόνητη – δημόσια ιστορία. Ασφαλώς και ο κ. Σαρτζετάκης έχει παράπονα από ορισμένους φιλοκυβερνητικούς κύκλους, όπως λ.χ. έντυπα και εφημερίδες.

ΩΣΤΟΣΟ, ένας προσεκτικός αναγνώστης, των εκτενών δηλώσεων, που έκανε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα μπορούσε εύκολα να διατυπώσει από το σύνολό τους ότι λ.χ. η ρήση «ο λαϊκισμός είναι μια μορφή φασισμού» δεν αποτελούσε ιδεολογική και πολιτική κριτική, αλλά απλή μομφή για όσα έχουν γραφτεί σχετικά με το τρόπο διαβίωσής του. Δεν επικρίνονταν δηλαδή η ιδεολογία και η πολιτική του ΠΑΣΟΚ και της Κυβέρνησης αλλά ορισμένα δημοσιεύματα. Άλλωστε το υπόβαθρο των αντιλήψεων του κ. Σαρτζετάκη (του οποίου οι οξυθυμες και άλλες δηλώσεις στο «Φεστιβάλ Βιβλίου» ενθυμίζουν διεκδικητή του «κοπυράιτ» κεντρώου ηγέτη) για το θεσμικό του ρόλο, φωτίζονται ενεργότερα από ένα κρίσιμης σημασίας δεδομένο:

ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΗ και συχνά ανεπιφύλακτη υποστήριξη, που προσφέρει ο κ. Σαρτζετάκης στην εσωτερική πολιτική της Κυβέρνησης και στους χαμηλούς, πλέον, τόνους με τους οποίους διατυπώνει τις αντιλήψεις του για θέματα εξωτερικής πολιτικής και διεθνών σχέσεων.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρόσφατα:

- **ταυτίστηκε** στη Δράμα (1.7) με την κυβερνητική αντίληψη ότι εξακολουθεί να παραμένει κρίσιμη και η διεθνής οικονομική κατάσταση, η οποία έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη χώρα μας.

• **εξύμνισε** την κυβερνητική πολιτική για την Παιδεία (10.9) με τον ισχυρισμό ότι «η Παιδεία μας έκανε τρομερές προόδους τα τελευταία χρόνια».

• **εξύμνισε** την ετοιμότητα και αποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού στην περίπτωση της Καλαμάτας (14.9) και

• **παιάνισε** προσκλητήριο στην Τρίπολη (28.9) «να ανασκουμπωθούμε για να αυξήσουμε όλοι μας τις προσπάθειες και να δουλέψουμε εντατικότερα, παραγωγικότερα, ουσιαστικότερα σε κάθε τομέα» υιοθετώντας για μια ακόμη φορά, βασικές κυβερνητικές αντιλήψεις για τα προβλήματα της οικονομικής συγκυρίας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ πλευρά ο κ. Σαρτζετάκης δεν επέμεινε στις αντιρρήσεις του για το νομοσχέδιο «περί εκτρώσεων», από το οποίο, πάντως, αποστασιοποιήθηκε με όσα είπε στο Άγιο Όρος και εγκατέλειψε τη φιλοδοξία του να ενημερώνεται για τα θέματα Εθνικής Άμυνας με επιτόπιες επισκέψεις στο Πεντάγωνο. Και τελευταία, δέχτηκε εγκάρδια στο Προεδρικό Μέγαρο τον κυβερνητικό προσκεκλημένο κ. Άλεξ Σπάνος.

ΕΙΝΑΙ σαφές ότι ο κ. Σαρτζετάκης ενώ ελαχιστοποιεί τις «προσωπικές» του αντιλήψεις για τα θέματα εξωτερικής πολιτικής, ασκεί όλο και περισσότερο «εσωτερική πολιτική», δηλαδή εκφράζει ή υιοθετεί πολιτικές απόψεις για εσωτερικά θέματα. Για μας τουλάχιστον, ο κ. Σαρτζετάκης με την έκφραση των απόψεων και παραινήσεων αυτών, δεν υπερβαίνει τα «εσκαμμένα» είτε του ίδιου του θεσμού είτε της δημόσιας ζωής. Ο πρώτος πολίτης της χώρας δεν νοείται χωρίς προσωπικές πολιτικές απόψεις και μάλιστα τόσο γενικού χαρακτήρα. Όπως επίσης δικαιούται – γιατί το Σύνταγμα δεν το απαγορεύει – να εκφράζει δημόσια τις απόψεις του με απλές, αλλά βαρυσήμαντες, δηλώσεις χωρίς να χρειάζεται να καταφύγει ποτέ στα διαγγέλματα.

Τα στενά περιθώρια του Ανδρέα

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ λοιπόν απευθύνονται οι δηλώσεις «ελάτε να φωτογραφηθούμε μαζί στις 20 Μαρτίου 1990 στο Προεδρικό Μέγαρο» και ο «Σαρτζετάκης δεν παίζει με τους θεσμούς»;

ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ του στο Ανατολικό Βερολίνο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν φαίνεται να διεκδίκησε ένα ρόλο περισσότερο αποφασιστικό από εκείνον του Ρυθμιστή του Πολιτεύματος, όπως μάλιστα καθορίσθηκε μετά την κατάργηση των υπερεξουσιών. Στην αναθεώρηση του Συντάγματος ο κ. Σαρτζετάκης είχε συγκατατεθεί το πρωί της «ιστορικής αντιδεξιάς ρήξης», της 9ης Μαρτίου 1985. Εκείνο στο οποίο δεν είχε συγκατατεθεί ο κ. Σαρτζετάκης (γιατί ποτέ δεν του είχε ζητηθεί κάτι τέτοιο από τον κ. Κουτσόγιωργα ή άλλο πρόσωπο, όπως είχε συμβεί με τις βολιδοσκοπήσεις στους κκ. Κουρουσόπουλο και Θεμελή και επίσης το 1975 με την πρόταση του τότε Πρωθυπουργού κ. Κων. Καραμανλή προς τον κ. Παν. Κανελλόπουλο) είναι η **περιορισμένη χρο-**

κά θητεία του ως Προέδρου της Δημοκρατίας.

ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ του αυτές ο κ. Σαρτζετάκης τόνισε ότι όχι μόνο δεν του ετέθη παρόμοιος όρος, αλλά ότι θεωρεί ως ζήτημα σεβασμού προς το θεσμό της Προεδρίας, την εξάντληση της θητείας του. Μπορεί να αποδέχθηκε τον ρόλο του ως «Προέδρου των χρυσανθέμων» αλλά όχι και ως «διερχόμενου Προέδρου ή υπό αίρεση». Ο κ. Σαρτζετάκης έχει νόμιμο δικαίωμα (ηθικό, πολιτικό, συνταγματικό) να επιθυμεί να εξαντλήσει τη πενταετή θητεία του. Ακριδώς αυτό το νόμιμο δικαίωμα γνωστοποίησε ο κ. Σαρτζετάκης με τις δηλώσεις του. Γνωστοποίησε όμως και κάτι περισσότερο:

ΟΤΙ ΔΗΛΑΔΗ ο θεσμικός του ρόλος θα είναι αδιατάρακτος ως τα τέλη Μαρτίου του 1990 και κατά συνέπεια τα οποιαδήποτε «προεδρολογικά σενάρια», που παραγνωρίζουν αυτή τη σθεναρή του απόφαση, είναι μαζί ανυπόστατα και υπονομευτικά. Ο κ. Σαρτζετάκης δεν δήλωσε απλώς ότι έχει δικαίωμα να εξαντλήσει την πενταετία (κάτι αυτονόητο άλλωστε από συνταγματική άποψη) αλλά και ότι έχει την απόφαση να το κάνει. Και κατά τη δική του συλλογιστική, κάθε έκφραση αντίθετης άποψης υπονομεύει το θεσμό, δεν μειώνει απλώς τον ίδιο προσωπικά. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν ο κ. Σαρτζετάκης θεωρεί ότι η Προεδρία της Δημοκρατίας δεν είναι θεσμός και αξίωμα μόνο, αλλά και τίτλος ο οποίος έχει εμπλουτισθεί από την προσωπική του αγωνιστική, δημοκρατική και δικαστική ιστορία. Αυτό ακριδώς το νόημα και όχι στενά κάποια διάθεση μεγαλοπρέπειας έχει η χρήση του τρίτου ενικού προσώπου από μέρους του κ. Σαρτζετάκη όταν ομιλεί για τον εαυτό του: «Ο Σαρτζετάκης εξέλεξε Πρόεδρος δια μιαν πενταετίαν... Ο Σαρτζετάκης δεν παίζει με τους θεσμούς».

ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ κατανοήσει αυτό, ότι δηλαδή ο κ. Χρήστος Σαρτζετάκης πιστεύει (και είναι απόλυτο δικαίωμά του αυτό) ότι ο ίδιος τίμησε το αξίωμα του Ανώτατου Άρχοντα και ότι θα το τιμήσει με το προσωπικό του κύρος και παρελθόν έως τις 30 Μαρτίου 1990, δεν πρόκειται να κατανοήσει ούτε τις δηλώσεις του ούτε και να προβλέψει αντιδράσεις και συμπεριφορές του στο μέλλον.

ΣΥΜΦΩΝΑ με όλα τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι ο θεσμικός λόγος του κ. Σαρτζετάκη δημοσιοποιεί για πρώτη φορά την αντίληψή του για το θεσμικό του ρόλο και υπογραμμίζει την απόφασή του να αναγνωρισθεί όχι τόσο ως «αυτοδύναμο κέντρο πολιτικής εξουσίας» αλλά ως αυτοτελής παράγοντας της πολιτειακής λειτουργίας, με την έννοια ότι ο ίδιος ο κ. Σαρτζετάκης και μόνον αυτός θα καθορίσει τις όποιες εξελίξεις, που αφορούν ή συναρτώνται με το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας έως τις 30 Μαρτίου 1990.

ΟΙ ΠΟΡΤΕΣ για τις εξελίξεις αυτές κλείνονται με τις πρόσφατες δηλώσεις του κ. Σαρτζετάκη, από την πλευρά του τουλάχιστον.

ΤΟΥΤΟ έχει ως συνέπεια για την πολιτική μας ζωή ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου αισθάνεται – όπως μάλιστα δεν είχε συμβεί στην περίπτωση των τελευταίων χρόνων της θητείας του κ. Κων. Καραμανλή – ένα είδος πίεσης ή τουλάχιστον φραγμού στις έως τώρα ευέλικτες πολιτικές κινήσεις, που έκανε η που του αποδίδονταν ως προθέσεις.

ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ, κι ας υποστηρίζεται συχνά το αντίθετο, ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου δεν αντιμετωπίζει τώρα ή στο άμεσο μέλλον θέμα μετακίνησής του στην Προεδρία. Τώρα, η προοπτική αυτή οριοθετείται χρονικά. Οριοθετείται και πολιτικά: Αναμφίβολα.

ΜΕΤΑ ΤΙΣ δηλώσεις του κ. Σαρτζετάκη ο Πρωθυπουργός θα πρέπει να μελετά σοβαρά δυο νέα ενδεχόμενα, που είχε παραγνωρίσει η έως τώρα η «σενarioλογία»:

• πρώτον, ότι ένα χρόνο ενωρίτερα από την λήξη της θητείας του κ. Σαρτζετάκη θα διεξαχθούν οι βουλευτικές εκλογές (και μάλιστα μαζί με τις ευρωεκλογές)

• δεύτερον, την πιθανή επιθυμία του κ. Χρ. Σαρτζετάκη να επανεκλεγεί ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας. □

ΜΙΑ ΕΓΚΥΡΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σκληρή και αμφίρροπη μάχη σε δύο γύρους

του Στέλιου Κούλογλου

«Εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι παίξε-γέλασε». Η ρήση φαίνεται, με αφορμή τις δημοτικές εκλογές, να επιβεβαιώνεται, τουλάχιστον για τη συμπτωτούσα. Αν στην Αθήνα το πέρασμα των δύο μεγάλων συνδυασμών στο δεύτερο γύρο πρέπει να θεωρείται σχεδόν βέβαιο, αν και οι επιτελείς του κ. Μπέη έχουν λόγους να αισιοδοξούν ότι θα τα καταφέρουν και ο κ. Έδερτ αντίστοιχους λόγους να αισιοδοξεί ότι δεν θα δροθεί ξαφνικά... στην Πλατεία Εθνικής Αντίστασης (τέως Κοτζιά), στη Θεσσαλονίκη δρισκόμαστε μπροστά σε ένα «τριπολικό» φαινόμενο, του οποίου και οι τρεις πόλοι διεκδικούν με ίσες αξιώσεις τη νίκη.

Το τελευταίο αυτό συμπέρασμα, διατυπωμένο ήδη από αρκετούς πολιτικούς παρατηρητές, επιβεβαιώνεται και από μία δημοσκοπήση, τα κυριότερα αποτελέσματα της οποίας, παρουσιάζει σήμερα το ΑΝΤΙ. Η δημοσκόπηση πραγματοποιήθηκε στα τέλη Σεπτεμβρίου στο δήμο της Θεσσαλονίκης, σε ένα -απόλυτα επαρκές στατιστικά- δείγμα 600 περίπου δημοτών της συμπτωτούσας. Η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, ενισχύεται και από το γεγονός ότι (όπως προκύπτει από σχετική ερώτηση) οι προτιμήσεις του κοινού στις εκλογές του '85 τείνουν προς τα πραγματικά αποτελέσματα του '85 στην Α' Θεσσαλονίκης, που το ΠΑΣΟΚ κέρδιζε ένα ποσοστό 42,6%, η ΝΔ 44,5%, το ΚΚΕ 8,6%, το ΚΚΕ εσ. 3,04% και η ακροδεξιά 0,52%. Στα δεδομένα του προβλήματος, ως προστεθούν και τα αποτελέσματα των δημοτικών του '82: ο συνδυασμός του κ. Μαναβή, υποστηριζόμενος τότε από το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ εσ. και άλλες... δημοκρατικές δυνάμεις έφτανε στον πρώτο γύρο το 34,02% (για να εκλεγεί στο δεύτερο με 55,3%), ο νεοδημοκρατικός του κ. Κούδελος το 40,8% ενώ ο υποστηριζόμενος από το ΚΚΕ συνδυασμός του κ. Γιαννούση κέρδιζε το 23,6%. Και μόνο το γεγονός ότι στις φετινές εκλογές το ΚΚΕ εσ. αφαιρώντας το «κρίσιμο» ποσοστό του από το ΠΑΣΟΚ* συμπαρατάσσεται με το ΚΚΕ, γύρω από την υποψηφιότητα του κ. Νέστορα δίνει στην αναμέτρηση ένα ξεχωριστό ενδιαφέρον...

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ποιο θεωρείτε πιο σημαντικό πρόβλημα της Θεσ/νίκης, που έχει σχέση με την καθημερινή ζωή σας, και σας απασχολεί προσωπικά;

ΜΟΛΥΝΣΗ	ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ	ΡΥΠΑΝΣΗ	ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ	ΠΡΑΣΙΝΟ	ΚΥΚΛ.-ΔΡΟΜΟΙ	ΓΚΑΡΑΖ	ΔΙΑΦΟΡΑ
29,7%	20,2%	9,9%	10,1%	1,3%	24,6%		

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για τα προβλήματα αυτά;

ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ	ΟΛΟΙ ΤΟ ΙΔΙΟ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ
15,4%	5%	8,9%	13,3%	44%	8%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ποια είναι η γνώμη σας για τις δημοτικές; Θα είναι μια πολιτική αναμέτρηση, όπως οι βουλευτικές ή το αποτέλεσμα τους θα το κρίνουν τα θέματα που ενδιαφέρουν το Δήμο και τους δημότες;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ
85,9%	11,9%	2,2%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Πιστεύετε ότι το αποτέλεσμα των δημοτικών, θα έχει σημασία για τις παραπέρα πολιτικές εξελίξεις ή δεν θα έχει;

ΘΑ ΕΧΕΙ	ΔΕΝ ΘΑ ΕΧΕΙ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ
75,8%	17,5%	6,6%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Από τη δημαρχία Μαναβή, εσείς γενικά είσθε ικανοποιημένος, ή δεν είσθε;

ΠΟΛΥ	ΜΑΛΛΟΝ	ΟΧΙ ΤΟΣΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ
11,5%	30%	36%	19%	3,3%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΘΑ ΨΗΦΙΣΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ

ΨΗΦΟΙ '85	ΜΑΝΑΒΗ	ΚΟΥΒΕΛΑ	ΝΕΣΤΟΡΑ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ*
ΠΑΣΟΚ	54,9%	6,9%	24,9%	13,2%
ΝΔ	2,6%	84,4%	3,1%	8,6%
ΚΚΕ	2,8%	—	91,6%	2,2%
ΚΚΕ εσ.	3,8%	—	89,4%	3,8%

* Άτομα που δήλωσαν ότι «δεν γνωρίζουν» ή «δεν απαντούν» τι θα ψηφίσουν στις δημοτικές εκλογές.

ΕΙΝΑΙ «ΟΛΟΙ ΙΔΙΟΙ»;

Φαίνεται ότι πριν τη «θεσμική υλοποίηση» της αποκέντρωσης, αυτό που πρόλαβε να αποκεντρωθεί ήταν το νέφος και η μόλυνση. Αυτό τουλάχιστον πιστεύουν οι Θεσσαλονικείς, οι οποίοι στην ερώτηση: «Ποιο θεωρείτε σε πρώτη θέση, πιο σημαντικό πρόβλημα της πόλης, που έχει σχέση με την καθημερινή ζωή σας και σας απασχολεί;», δίνουν την πλειοψηφία, στη «μόλυνση και την ρύπανση», με ένα ποσοστό 29,7%. Στις προτιμήσεις των Θεσσαλονικέων, πε-

ρίοπτη θέση καταλαμβάνουν επίσης η καθαριότητα και τα σκουπίδια», (20,2%), τα πάρκα και οι κήποι (9,9%), οι συγκοινωνίες, το κυκλοφοριακό και η κυκλοφορία στους δρόμους με 10,1%, τα γκαράζ, (1,3%) οι πεζόδρομοι (1,6%). Αξιοσημείωτο είναι ακόμη, ότι οι κάτοικοι της συμπτωτούσας, αποδεικνύονται πολύ πιο... ρεαλιστές από τους συναδέλφους τους της Αθήνας: ούτε ένας δεν σταχυολογεί το μετρό ως κύριο πρόβλημα, συνειδητοποιώντας ίσως ότι η δημιουργία του έχει μετατεθεί για την δεύτερα παρουσία.. (Πίνακας 1)

Ο ρεαλισμός αυτός, φαίνεται να επικρατεί και στις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση: «Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για τα προβλήματα αυτά»: 15,4% θεωρούσε υπεύθυνη τη σημερινή δημοτική αρχή, το 5% την προηγούμενη, το 8,9% την σημερινή κυβέρνηση και το 3,3 την προηγούμενη, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό (44%) εξέφραζε την άποψη ότι «όλοι είναι το ίδιο» (Πίνακας 2). Ίσως πολλοί να θεωρήσουν το τελευταίο αποτέλεσμα ως μια ένδειξη αποσταθεροποίησης του πολιτικού συστήματος και των θεσμών το ποσοστό όμως αυτό, δεν παύει να δείχνει και μία ορισμένη πολιτική ωριμότητα, για τη δημιουργία της οποίας, η διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, έχει δώσει τον καλύτερο της εαυτό...

Η εκδοχή της ωριμότητας, φαίνεται να ενδυναμώνεται και από δύο άλλες συναφείς ερωτήσεις, που περιορίζουν τα αρνητικά φαινόμενα της πολιτικής απάθειας: το 41,7% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι «ενδιαφέρονται προσωπικά» «πολύ» για τα αποτελέσματα, των δημοτικών το 30,4% «αρκετά» και μόνο το 15,4% και το 12,2% δηλώνουν ότι ενδιαφέρονται «λίγο» ή «καθόλου», αντίστοιχως. Επιπλέον, στην άποψη ότι «όποιοι και να εκλεγεί Δήμαρχος η κατάσταση στην πόλη δεν πρόκειται να αλλάξει» διαφωνεί «πλήρως» η απόλυτη πλειοψηφία των ερωτηθέντων (51,8%) «μάλλον διαφωνεί» το 22,8% ενώ με την αντίληψη ότι η αλλαγή είναι ουτοπία συντάσσεται «απόλυτα» μόνο το 9,6% και «μάλλον συμφωνεί» το 13,1%. Ποιος αμφιβάλλει, ότι είμαστε λαός «φύσει αισιόδοξος».

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ Ή ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ;

Το προηγούμενο ενδιαφέρον και η σχετική αισιοδοξία αλλαγής, φαίνονται να οφείλονται, εν μέρει τουλάχιστον, και στην πολιτική σημασία την οποία αποδίδουν στις εκλογές οι ερωτηθέντες.

Στο δίλημμα αν οι τελευταίες «θα είναι μία πολιτική αναμέτρηση όπως στις βουλευτικές ή το αποτέλεσμά τους θα το κρίνουν τα θέματα που ενδιαφέρουν τον Δήμο και τους δημότες», η συντριπτική πλειοψηφία (85,9%) απαντά ότι θα είναι πολιτικές, και μόνο το 11,9% πιστεύει ότι πρόκειται για μάχη, κυρίως γύρω από δημοτικά θέματα (Πίνακας 3). Την άποψη της πολιτικής αναμέτρησης υποστηρίζει η μεγάλη πλειοψηφία, όχι μόνο εκείνων που δήλωσαν ότι ψήφισαν το 1985 ΝΔ (95%), ΚΚΕ (93,1%) και ΚΚΕ εσ. (96,1%) αλλά ακόμη και το 78,5% των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ. Η ίδια εικόνα, προβάλλει και από την επόμενη ερώτηση της δημοσκοπήσης, αφού το 75,8% θεωρεί ότι «το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών, θα έχει σημασία για τις παραπάνω πολι-

τικές εξελίξεις», ενώ μόνο το 17,5% εξέφρασε την αντίθετη άποψη (Πίνακας 4).

Τα αποτελέσματα παρόμοιων δημοσκοπήσεων, που φέρνουν τους δημότες και άλλων πόλεων να υιοθετούν μία αντίστοιχη αντίληψη, θέτουν το ΠΑΣΟΚ μπροστά σ' ένα δίλημμα: αν θα πρέπει να προχωρήσει λίγες μέρες πριν την κρίσιμη Κυριακή, σε μία «επανατοποθέτηση» του χαρακτήρα των εκλογών, τις οποίες θεωρούσε ως τώρα περιορισμένες στην αυτοδιοίκηση, ή σε μία πολιτική παρέμβαση, στην οποία θα χρησιμοποιηθούν τα βασικά του «ατού», δηλαδή η αντιδεξιά πολεμική και κυρίως η αμείωτη απήχηση του αρχηγού του, στις λαϊκές μάζες. Αυτό που είναι σίγουρο, είναι ότι η γραμμή της «μη πολιτικοποίησης» δεν φαίνεται να περνάει, χωρίς αυτό να οδηγεί στα αμύητα συμπεράσματα του κ. Μητσοτάκη, ο οποίος ετοιμαζόταν να θέσει θέμα πρόωρων βουλευτικών εκλογών, στην περίπτωση μείωσης των εκλογικών ποσοστών του κυβερνώντος κόμματος.

ΠΑΣΟΚ: Ο ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

Το τελευταίο, καλείται ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη, να τετραγωνίσει τον κύκλο, στη χάραξη της εκλογικής του στρατηγικής: έχει μέχρι τώρα αποφύγει να πολιτικοποιήσει την αναμέτρηση, ώστε να μην εισπράξει τη δυσφορία για την κοινωνική του πολιτική, αλλά ο περιορισμός αυτός, οξύνει τα προβλήματα που ήδη υπάρχουν σε δημοτικό επίπεδο. Στην ερώτηση «είστε ικανοποιημένος από τη δημαρχία Μαναβή» οι αρνητικές απαντήσεις, ήταν περισσότερες από τις θετικές: το 55% απαντούσε ότι δεν ήταν «καθόλου» ή «όχι τόσο» ικανοποιημένο, το 41% δήλωνε «πολύ» ή «μάλλον» ικανοποιημένο, ενώ η διάσταση απόψεων εμφανίζεται και μεταξύ των ψηφοφόρων του κυβερνώντος κόμματος, από τους οποίους το 27,7% δη-

λώνει «όχι τόσο» και το 5,2 «καθόλου» ικανοποιημένο, από το έργο της δημοτικής αρχής (Πίνακας 5).

Το αποτέλεσμα, είναι μία διαροή ψήφων, ιδιαίτερα χαρακτηριστική στην ερώτηση για το τι «θα ψηφίζατε αν την ερχόμενη Κυριακή ήταν εκλογές». Μόλις λίγο πάνω από το μισό των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ (54,9%) δείχνει αποφασισμένο να ψηφίσει τον κ. Μαναβή, το ένα τέταρτο (24,9%) στρέφεται προς τον κ. Νέστορα, ένα μικρό μέρος προς την ΝΔ, ενώ παρουσιάζεται κι ένα υψηλό ποσοστό αναποφάσιστων (13,2%). Αντίθετα ο κ. Κούβελας, φαίνεται –με μικρές αβάρειες– να διατηρεί υποφερμένη την εκλογική βάση της ΝΔ, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με την κομμουνιστική αριστερά, η οποία δείχνει να απωθείται από την επιθετική τακτική του υποψηφίου της δεξιάς (Πίνακας 6).

Το ΑΝΤΙ θ' απογοητεύσει όσους περίμεναν να διαβάσουν τα ακριβή ποσοστά «των προθέσεων ψήφου», όπως συνάγονται από τη δημοσκοπήση. Ένα από τα πολλά τρένα που η χώρα αφήνει να περνούν, είναι και αυτό της σύνταξης μίας νομοθεσίας και μίας δεοντολογίας δημοσκοπήσεων, τώρα που οι τελευταίες έχουν εισχωρήσει για τα καλά στην πολιτική μας ζωή. Σε αρκετές χώρες λειτουργούν επιτροπές που κρίνουν την επιστημονική επάρκεια, και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων τα οποία εμφανίζονται στη δημοσιότητα, ενώ σε άλλες απαγορεύεται η δημοσίευσή τους κάποιο χρονικό διάστημα πριν τις εκλογές. Η σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης είναι αναγκαία και επιστημονικά ορθή πρακτική, από την στιγμή που δεν γίνεται μέσο για την αλλαγή των εκλογικών προτιμήσεων και της συνείδησης των ψηφοφόρων. Από δω και μετά τα «γκάλοπ», χάνουν την αυτονομία και την αξιοπιστία τους μετατρέπονται σε απλά υποχείρια του πολιτικού παιχνιδιού. Αυτό που μπορούμε να πούμε, είναι ότι η δημοσκοπήση που παρουσίασε το ΑΝΤΙ, προδικάζει μία μάχη σώμα με σώμα μέχρι την τελευταία στιγμή.

Μία μάχη, η οποία σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, θα διεξαχθεί σε δύο γύρους: αυτό απάντησε σε σχετική ερώτηση, το 75,8% των ερωτηθέντων, από τους οποίους, μόνο το 14% πιστεύει «ότι θα εκλεγεί δήμαρχος από την πρώτη Κυριακή». Ενδιαφέρον εδώ είναι ακόμη, ότι υπέρ της εκδοχής του δεύτερου γύρου, τάσσεται και το 72% των ψηφοφόρων της ΝΔ παρά το γεγονός ότι η προπαγάνδα του κ. Κούβελα, δεβαιώνει για τη νίκη του συνδυασμού από την πρώτη Κυριακή. Ο «δεύτερος γύρος» είναι πια δύσκολο να κερδίζεται από την δεξιά...

□

«Η συμπαράταξη δεν αποσκοπεί σε πολιτικό φορέα, έχει όμως μια ιστορική σημασία»

● Δεν είναι εύκολο να συζητάει κανείς με το Στέλιο Νέστορα, περπατώντας μαζί του στους κεντρικούς δρόμους της Θεσσαλονίκης. Με συχνότητα τριάντα δευτερολέπτων, ο υποψήφιος της Αριστεράς στη συμπρωτεύουσα, είναι αναγκασμένος να διακόπτει τη συνομιλία για να χαιρετίσει κάποιον γνωστό ή να ευχαριστήσει τον άγνωστο πολίτη, που του εύχεται καλή επιτυχία.

Είναι σαν τα χρόνια που πέρασαν από τις εκλογές του 1974, — τότε που ως υποψήφιος βουλευτής στην Α' Θεσσαλονίκης κέρδισε τους περισσότερους σταυρούς στο ψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ— να μην έχουν επηρεάσει τη δημοτικότητα του επικεφαλής της συνεργασίας, η οποία διεκδικεί με αξιώσεις το πέρασμα στο Β' γύρο και την δημαρχία της Θεσσαλονίκης. Αναγκαστικά λίγο - πολύ, η συνέντευξη με το συντάκτη μας **Στέλιο Κούλογλου** που θ' αρχίσει λίγο μετά σε ένα ήρεμο γραφείο, ξεκινάει από το 1975.

ΕΡ.: Κύριε Νέστορα, διαγραφθήκατε από το ΠΑΣΟΚ, στις 6 Ιουνίου του '75 μαζί με άλλα δέκα στελέχη της Κ.Ε. Στις 7 Ιουνίου, μια επιτροπή παλιών στελεχών του ΠΑΚ επισκέφθηκε τον Ανδρέα Παπανδρέου, με σκοπό να τον πείσει να ανακαλέσει τις διαγραφές. Ο σημερινός πρωθυπουργός, δήλωσε τότε ότι μπορούσε να συζητήσει μόνο την περίπτωση του Στέλιου Νέστορα και του Λάμπη Ντόλκα, τους οποίους θεωρούσε γνήσιους σοσιαλιστές, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους που κατηγορούσε ως σοσιαλδημοκράτες. Θα ήθελα πρώτον να σχολιάσετε το γεγονός και δεύτερο να μας πείτε αν είστε γνήσιος σοσιαλιστής.

ΑΠ.: Αν σήμερα ο κ. Παπανδρέου, σκεφτόταν να ανακαλέσει την παλιά του απόφαση, θα άφηνε εμένα και τον Λάμπη τον Ντόλκα έξω, και θα φώναζε ορισμένους άλλους τους οποίους είχε τότε δια-

γράψει ως μη γνήσιους σοσιαλιστές. Πραγματικά όμως το γεγονός είχε γίνει, και επιπλέον είχα ειδοποιηθεί παρασημαστικά να ζητήσω να τον δω, αλλά η άποψή μου ήταν ότι αφού δεν ζήτησε να με δει πριν με διαγράψει, αν και ήμουν μέλος της ΚΕ, και ένα από τα δεκαπέντε συνιδρυτικά μέλη του ΠΑΣΟΚ, τότε αυτός θα έπρεπε να ζητήσει να συζητήσουμε και όχι εγώ να χτυπήσω την πόρτα. Αυτό απάντησα τότε στην επαφή που μου έκανε, κάποιος από τους σημερινούς υψηλά ιστάμενους υπουργούς.

Τώρα αν είμαι γνήσιος σοσιαλιστής, ας το πουν καλύτερα οι άλλοι κι όχι εγώ. Οι έννοιες έχουν εξάλλου τόσο παραποιηθεί κι έχουν χάσει τη σημασία τους σήμερα, ώστε εμφανίζονται κάποιoi σήμερα ως σοσιαλιστές και αριστεροί, που η ιστορία και τα λεγόμενά τους πριν από λίγο καιρό, καθόλου δεν έδειχναν κάτι τέτοιο.

ΕΡ.: Ποιοι είναι αυτοί οι νεόκοποι σοσιαλιστές;

ΑΠ.: Ακόμα και υπουργοί της κυβέρνησης. Υπάρχουν όμως κι άλλοι που ενώ διαρρήγγυναν παλιότερα τα ιμάτιά τους για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, αυτή τη στιγμή υιοθετούν μια κυβερνητική πρακτική, η οποία δεν οδηγεί προς το σοσιαλισμό, αλλά ακριβώς προς την αντίθετη κατεύθυνση. Να διευκρινίσω, ότι δεν είμαι εναντίον των τακτικών ελιγμών, αλλά μιας πρακτικής, που ως κυβέρνηση κάνει ακριβώς τα αντίθετα απ' αυτά που υπόσχονταν ως αντιπολίτευση.

ΕΡ.: Είστε μια προσωπικότητα της Θεσσαλονίκης με γενικότερο κύρος, και διακομματική αναγνώριση. Γιατί ξανά στην πολιτική, μετά από τόσα χρόνια απουσίας, από την ενεργό πολιτική σκηνή;

ΑΠ.: Κατ' αρχήν δεν δεχομαι ότι απουσίασα. Η πολιτική που μας ταιριάζει, είναι μια διαφορετική μορφή πολιτικής: δεν είμαι επαγγελματίας πολιτικός, δεν

έχω κάνει επάγγελμα, την πολιτική. Η πολιτική που εμένα μ' ενδιαφέρει, είναι περισσότερο στο κοινωνικό επίπεδο, γιατί πιστεύω ότι εκεί πάσχουμε. Μ' αυτήν λοιπόν τη διευρυμένη αντίληψη, θεωρώ ότι έκανα πολιτική δουλεύοντας για τη Διεθνή Αμνηστία ή ως συνδικαλιστής στο Δικηγορικό Σύλλογο.

Σήμερα μπαίνω στο στίβο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΤΑ) κι εδώ προσβλέπω κυρίως στην κινητοποίηση του κοινωνικού ιστού. Πιστεύω ότι μετά από την ΤΑ, μπορούμε να δημιουργήσουμε αυτό το χιλιοειπωμένο λαϊκό κίνημα

στη γνήσιά του μορφή. Να κινητοποιήσουμε δηλαδή συλλογούς, σωματεία, τις μάζες που θα λειτουργήσουν αυτόνομα και δημιουργικά, στα πλαίσια του Δήμου. Γι' αυτό και στο πρόγραμμά μας, δεν στεκόμαστε κυρίως στο ποιους δρόμους θα φτιάξουμε ή πόσους βρεφονηπιακούς θα ανοίξουμε, αν και αυτά όλα πρέπει να γίνουν, αλλά στην ενεργοποίηση του πολίτη. Έτσι έχουμε επεξεργαστεί λεπτομερειακά, την ουσιαστικοποίηση της προδομένης αυτής λαϊκής συμμετοχής: πρώτα ξεκινάμε μια διαρκή ενημέρωση, με τη δημιουργία μιας εφημερίδας και ενός ραδιοσταθμού του Δήμου, ζητώντας από τους πολίτες να συμμετάσχουν στον εντοπισμό των προβλημάτων τους, στη γειτονιά. Δεύτερον θα κινητοποιήσουμε τη γειτονιά, τη συνοικία, το δημοτικό διαμέρισμα, θα αυτοσυγκεντρώσουμε εξουσίες του Δήμου προς αυτές τις περιοχές, δημιουργώντας έτσι τις κοινωνικές δυνάμεις που θα στηρίξουν το Δήμο.

Πιστεύω πολύ σ' αυτήν την πολιτική, και δεν είμαι της γνώμης ότι οι άνθρωποι είναι αδιάφοροι. Είναι αδιάφοροι, όταν τους ζητάμε να έρθουν να χειροκροτήσουν. Όταν η ΤΑ τους βοηθήσει να σκέφτονται και να προτείνουν, τότε θ' αρχίσουν να ενδιαφέρονται και να συμμετέχουν.

ΕΡ.: Πριν περάσουμε στο πρόγραμμά σας, ας μείνουμε λίγο στην ιστορική πολιτική πλευρά του θέματος. Θα έλεγε κανείς ότι μετά από μια μακρόχρονη αποχή, από την «πολιτική κορυφής», αν το θέλετε, υπάρχει μία επανασυσπείρωση των παλιών στελεχών της ΔΑ και των ιδρυτικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ, που διαγράφηκαν το '75. Είχαμε πρόσφατα την «διακήρυξη των 16» για την ανάγκη συμπαράταξης της Αριστεράς, υπάρχει, απ' όσο είναι γνωστό, ένας συντονισμός με τους παλιούς συντρόφους σας. Πρόκειται για μια ιστορική δικαίωση της κρίσης του '75, λαμβανομένης υπόψη της σημερινής πορείας του ΠΑΣΟΚ;

ΑΠ.: Κατ' αρχήν μια διευκρίνιση. Αυτές οι διακηρύξεις, με τους λίγους ή πολλούς αριθμούς, δεν σημαίνουν και ύπαρξη οργανωμένων πολιτικών πυρήνων. Με τους συντρόφους της φυλακής και τους άλλους της ΔΑ, βρισκόμαστε όλα αυτά τα χρόνια. Δεν παύαμε να ανταλλάσσουμε απόψεις για τα πολιτικά πράγματα και δεν παύαμε να λυπόμαστε και μερικές φορές να εκφράζουμε δημοσίως τη λύπη μας, επειδή δεν διαψευθήκαμε στις εκτιμήσεις που κάναμε το '75 για την πορεία του ΠΑΣΟΚ. Είλικρινά εγώ λυπάμαι. Αυτή λοιπόν η επανασύνταξη αν θέλετε, δεν ήταν κάτι ξαφνικό. Βέβαια, εκτός από την ανησυχία, σήμερα σημειώνονται θετικές ενδείξεις στις πολιτικές διεργασίες.

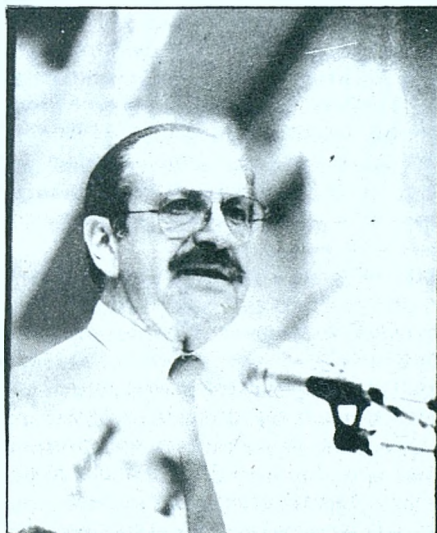
Ήταν αρχικά η ιστορία του ΚΚΕ εσ. και οι ανακατατάξεις οι οποίες έγιναν εκεί που μας έδωσαν την ευκαιρία να ξανασκεφθούμε τη δυνατότητα ενός νέου πολιτικού φορέα. Είχαμε ακόμη τη συνεχή διολίσθηση του ΠΑΣΟΚ σε κόμμα εξουσίας, με την παράλληλη αναβάθμιση του πρωσοποπαγούς χαρακτήρα του, και κατά συνέπεια την «οργανωτική» τουλάχιστον έλλειψη ενός πολιτικού πυρήνα. Αυτά μας έκαναν να ξαναβρεθούμε πάλι. Συνεχίζουμε λοιπόν να προβληματιζόμαστε, να ενισχύουμε και ενδεχομένως να ενταχθούμε —σε προσωπικό επίπεδο— σε κάποιον φορέα ή κίνηση που θα προκύψει, για να καλύψει το σημερινό προφανές πολιτικό κενό.

ΕΡ.: Η «συμπαράταξη της Αριστεράς» στη Θεσσαλονίκη αποσκοπεί στην κάλυψη του πολιτικού κενού;

ΑΠ.: Δεν θεωρώ ότι η συμπαράταξη αποσκοπεί στην κάλυψη αυτού του πολιτικού κενού ή βρίσκεται στην προοπτική της δημιουργίας ενός πολιτικού σχηματισμού. Η συμπαράταξη έχει όμως μίαν άλλη ιστορική σημασία. Παρά τον τοπικό της χαρακτήρα σηματοδοτεί μια διαφορετική λογική: αντί να μεγενθύνουμε τις διαφορές, ας ουσιαστικοποιήσουμε τα σημεία, γύρω από τα οποία

συμφωνούμε. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν υπήρχαν ουσιαστικές διαφωνίες, όταν μάλιστα ειδικά στη Θεσσαλονίκη, οι δημοτικοί σύμβουλοι του ΚΚΕ εσ. που συμμετείχαν το '82 στο συνδυασμό Μανавή και αυτοί του ΚΚΕ στον συνδυασμό του Γιαννούδη, διαμόρφωσαν στα τέσσερα χρόνια μια κοινή λογική και πρακτική.

Στα πλαίσια του δημοτικού συμβουλίου, κατέληξαν μέσα από την πράξη στο διάλογο. Σ' εμένα έγινε η τιμή να εκφράσω αυτήν τη συμφωνία, και να συμβάλω με τη σειρά μου, στη διαμόρφωση ενός κοινού εκλογικού προγράμματος. Δεν πρόκειται λοιπόν για προεκλογική συγκόλληση, αλλά για μια ένδειξη του τι μπορεί να γίνει, όταν όλες οι διαφωνίες δεν αναγόνται σε ζητήματα αρχής. Το ίδιο θα μπορούσε να γίνει με το συνδικαλισμό ή τα κινήματα ειρήνης. Όχι στην προοπτική ενός κοινού πολιτικού φορέα της αριστεράς, αλλά την ανάδειξη ενός

πλουραλισμού μέσα στην Αριστερά και τους φορείς της.

ΕΡ.: Υποστηρίζεται όμως, ότι και στο θέμα της Αυτοδιοίκησης, υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις, μεταξύ των δύο κυριότερων κομμάτων που σας υποστηρίζουν. Το ΚΚΕ —σύμφωνα και με την κριτική του ΚΚΕ εσ.— προσανατολίζεται προς μια «διεκδικητική» πολιτική, ζητώντας περισσότερα κονδύλια από το κράτος, αντίθετα με το ΚΚΕ εσ. το οποίο τάσσεται υπέρ της οικονομικής αυτοδυναμίας των Δήμων, τέτοιας που να τους επιτρέπει να αναχθούν σε αυτόνομους πόλους εξουσίας. Σας καταλογίζουν λοιπόν, ότι το πρόγραμμά σας είναι ένας συμβιβασμός των δύο απόψεων, ο οποίος καταλήγει σε ένα ουδέτερο, άχρωμο αποτέλεσμα.

ΑΠ.: Συμπαράταξη δεν σημαίνει ομοφωνία, αλλά επίπονη συζήτηση γύρω από όλα τα θέματα, η οποία να καταλήγει σε μια σύνθεση. Το πρόγραμμα του συν-

δυασμού είναι διάφορο και από αυτό του ΚΚΕ και απ' αυτό του ΚΚΕ εσ. Μέσα από το διάλογο εκπονήσαμε μια άλλη λύση: δεν είναι μόνο διεκδικητικό, θέτει μια άλλη λογική στα ανταποδοτικά τέλη και επαγγέλλεται τη δημιουργία δημοτικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα λειτουργούν με κριτήρια ιδιωτικής οικονομίας.

Βεβαίως, από την άλλη πλευρά, δεν θα γίνουν τα πάντα μέσω της αυτοδιαχείρισης. Ζητάμε πόρους από την κεντρική εξουσία, θεωρώντας ότι η τελευταία οφείλει να μας τους δώσει. Γιατί πρόκειται για τους φόρους που πληρώνουν οι πολίτες, ακριβώς για να δοθούν σε έργα κοινωνικής πολιτικής και ανάπτυξης. Δεν βρισκόμαστε όπως διαφημίζεται τόσα χρόνια, σε ένα κράτος πρόνοιας;

ΕΡ.: Θα σας μεταφέρω ένα άλλο ερώτημα θεσσαλονικέων, που δεν μπορούν να σας το θέσουν ευθέως, λόγω και της σημερινής κατάστασης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Τι θα κάνει ο Νέστορας μπροστά σε ένα Τσερνομπίλ, ή αν κοντά στην πόλη χτιστεί ένα εργοστάσιο, ειρηνικής χρήσης της πυρηνικής ενέργειας;

ΑΠ.: Είμαστε αντίθετοι και το έχουμε δηλώσει, με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας, είτε για πολεμικούς είτε για ειρηνικούς σκοπούς. Πιστεύουμε ότι πρέπει να μελετήσουμε τις ήπιες, εναλλακτικές μορφές ενέργειας και ότι το Τσερνομπίλ ήταν η απόδειξη ότι τίποτα δεν είναι ασφαλές, ότι δεν πρέπει να θεωρούμε το πρόβλημα σαν κάτι μακρινό, χωρίς σημασία, αφού και το μικρό λάθος μπορεί να προξενήσει τεράστιες καταστροφές. Δεν υπάρχει διαφωνία, σ' αυτά τα σημεία.

ΕΡ.: Σας καταλογίζουν ακόμη, ότι στην επαφή σας με τους ψηφοφόρους, ακολουθείται μια παραδοσιακή πρακτική, που ακολούθησε παλιότερα το ΠΑΣΟΚ και τελευταία η Νέα Δημοκρατία: την υιοθέτηση δηλαδή όλων των αιτημάτων, όλων των πολιτών και όλων των κοινωνικών κατηγοριών.

ΑΠ.: Αυτός που έκανε την κριτική, δεν έχει παρακολουθήσει απ' ό,τι φαίνεται καμία δικιά μου συγκέντρωση. Στην πραγματικότητα, συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο: δεν υπόσχομαι απολύτως τίποτα, πλην την αλλαγή της λογικής αντιμετώπισης των προβλημάτων. Καθώς ξέρετε, το δίκτυο της κοινωνικής υποδομής της Θεσσαλονίκης, όπως και στις άλλες ελληνικές πόλεις, είναι χαμηλότατο. Η κάθε γειτονιά λοιπόν ζητάει να κάνουμε βρεφονηπιακό σταθμό, πνευματικό κέντρο, γήπεδο κτλ. Εμείς απαντάμε, ότι αυτό δεν είναι της στιγμής. Λέμε ότι έχουμε χαρτογραφήσει τις ανάγκες της πόλης, και αυτές θα αξιολο-

γηθούν, θα συζητηθούν με τους δημότες, θα αποδεχθούν και αυτοί τη δική μας αξιολόγηση, και εν συνεχεία θα τεθούν όλα αυτά, σ' ένα χρονοδιάγραμμα υλοποίησης.

Έχουμε διδαχθεί πολλά από την επίπεδη πολιτική του «εδώ και τώρα» την οποία ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ. Δεν έχουμε υποσχεθεί σε κανέναν τίποτα, πλην της αλλαγής της λογικής. Κι αυτό θα το κάνουμε.

ΕΡ.: Λέγεται τέλος, ότι μια μερίδα της οργανωμένης βάσης και του ΚΚΕ και του ΚΚΕ εσ., αντιδράει, για διαφορετικούς λόγους, στην υποψηφιότητά σας.

ΑΠ.: Ειλικρινά δεν έχω μπει μέσα στους μηχανισμούς των δύο κομμάτων, για να ξέρω αν κάποιοι αντέδρασαν. Αλλά βρίσκω εντελώς φυσικό, μια μερίδα της βάσης, η οποία είναι μακριά από την κεντρική πληροφόρηση να εκφράσει αντιδράσεις για έναν άνθρωπο που δεν ανήκει στο κόμμα της, αλλά ηγείται του συνδυασμού.

Όταν λοιπόν του ζητάς τη δική του συμβολή, είναι λογικό να ρωτάει ποιος είναι ή γιατί αυτός. Πιστεύω όμως, ότι μετά από τρεις μήνες επαφής με τα στελέχη, τα μέλη και τους οπαδούς του ΚΚΕ και του ΚΚΕ εσ. αλλά, και των άλλων κομμάτων, δεν υπάρχει πια νομίζω, σε προσωπικό τουλάχιστον επίπεδο, κανένα πρόβλημα.

ΕΡ.: Φαίνεται ότι μια μερίδα της κομματικής εκλογικής βάσης του ΠΑΣΟΚ θα σας προτιμούσε και ως υποψήφιο του ΠΑΣΟΚ και πιθανότατα ως αυτόν που θα εκλεγεί τελικά, όπως έχουν διαμορφωθεί σήμερα τα πράγματα...

ΑΠ.: Έχω δηλώσει και το πιστεύω, ότι στις δημοτικές εκλογές, δεν πρέπει να υπερισχύουν τα κομματικά κριτήρια, στην υπερψήφιση του ενός ή του άλλου υποψηφίου. Δεν εννοώ μ' αυτό, ότι οι εκλογές είναι απολιτικές. Αλλά μέσα στην ευρύτατη πολιτική τους διάσταση «χωράνε» και οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ όλοι οι προοδευτικοί ψηφοφόροι. Γι' αυτό το λόγο, απευθυνόμαστε και στους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ, πιστεύοντας ότι ενσαρκώνουμε τα δικά τους ανεκπλήρωτα όνειρα, εκφράζουμε τους δικούς τους φόβους και αγωνίες, για την πολιτική του κόμματός τους, στο επίπεδο τις κεντρικής πολιτικής εξουσίας. Στόχος μας βέβαια, δεν είναι ούτε την κυβέρνηση να ρίξουμε, ούτε φυσικά να την υποστηρίξουμε. Εξηγώ, με όλα αυτά, γιατί ένας μεγάλος αριθμός των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ, έχει δημοσιοποιήσει μάλιστα την πρόθεσή του, να ψηφίσει το συνδυασμό μας.

ΕΡ.: Υπαινιχθήκατε σε κάποια

πρόσφατη συνέντευξή σας, ότι σας έγινε πρόταση από το ΠΑΣΟΚ, ή υπήρχε πρόθεση να σας υποβληθεί.

ΑΠ.: Δεν μου έγινε καμιά πρόταση από το ΠΑΣΟΚ, άλλωστε δεν θα δεχόμουν ποτέ, με το σημερινό νόημα των εκλογών, να είμαι μονοκομματικός υποψήφιος. Εκείνο που ξέρω, δημοσιεύθηκε σε μια εφημερίδα, ήταν ότι στην ψηφοφορία που έγινε εδώ μέσα στο ΠΑΣΟΚ, για την υποδείξη των υποψηφίων δημάρχων στην ηγεσία του κόμματος, είχα πάρει κάποιο ποσοστό ψήφων από μέλη που πρότειναν να με υποστηρίξει το ΠΑΣΟΚ. Από κει και πέρα, δεν έγινε καμιά συζήτηση.

ΕΡ.: Είπατε ότι δεν θα δεχόσαστε να είστε μονοκομματικός υποψήφιος. Αν σας υποστήριζαν, πλην του ΠΑΣΟΚ κι ένα ή δύο ακόμη κόμματα;

ΑΠ.: Η ερώτηση είναι μάλλον υποθετική. Η αντίληψη του συνδυασμού μας, είναι ότι η δημοτική αρχή και ο Δήμαρχος, ενδιαφέρονται για όλα τα προβλήματα, που αφορούν τους δημότες. Και αυτή τη στιγμή, η οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ, έχει δημιουργήσει τέτοια φοβερά προβλήματα στους εργαζόμενους, ώστε δεν ξέρω αν θα μπορούσε ποτέ να ξεπεραστεί αυτός ο παράγοντας.

ΕΡ.: Πώς αντιμετωπίζετε τους αντίπαλους συνδυασμούς;

ΑΠ.: Θα τους κρίνω σε πολιτικό, και όχι σε πρακτικό επίπεδο, γιατί έχω επανειλημμένα δηλώσει, ότι σέβομαι και τιμώ την πολιτική ιστορία του κ. Μαναβή του ΠΑΣΟΚ, και τη δραστηριότητα και ζωτικότητα του κ. Κούβελα, της δεξιάς, για να μιλήσω για τους κύριους αντιπάλους μου. Σε ό,τι αφορά τη Νέα Δημοκρατία, πρόκειται για ένα καθαρά κομματικό ψηφοδέλτιο, παρά τις προσπάθειες του κ. Κούβελα να πείσει για το αντίθετο. Ο ίδιος είναι ηγετικό στέλεχος και βουλευτής της ΝΔ. Είναι η δεύτερη φορά που αφήνει για λίγο τα βουλευτικά καθήκοντα, προκειμένου να εμφανισθεί ως υποψήφιος δήμαρχος. Αν λάβει κανείς υπόψη του και την αρχική δήλωση του αρχηγού της ΝΔ, σύμφωνα με την οποία, θετικά αποτελέσματα για το κόμμα του, θα τον οδηγούσαν να αμφισβητήσει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία της κυβέρνησης, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η κάθοδος του κ. Κούβελα έχει αποκλειστικά πολιτικούς λόγους, δεν έχει σχέση με το Δήμο.

Και ο δεύτερος αντίπαλός μου ο κ. Μαναβής, είναι ένας κομματικός υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ, επιλεγμένος από τον αρχηγό του κόμματος, και οι αντιδράσεις της βάσης, δημοσιεύθηκε αυτό ευρύτατα, ήταν εντονότερες. Η δε παραγάνδα του ΠΑΣΟΚ σήμερα, παρότι υποστηρίζεται το αντίθετο, στην πραγματικότητα κομματικοποιεί στο έπακρο

τις εκλογές. Αν δείτε τις αφίσες του ΠΑΣΟΚ, αυτές μιλάνε για ψήφο στην ΤΑ και τη λαϊκή συμμετοχή. Δεν προβάλλουν, ούτε καν τους υποψήφιους. Επομένως, ο λαός καλείται να εγκρίνει, κάποιες κυβερνητικές επιλογές. Γιατί οι δημοτικές εκλογές όσο κι αν είναι πολιτικές εμπεριέχουν σαφέστατα κι ένα άλλο κριτήριο, δηλαδή να εκλεγεί ένας καλός Δήμαρχος, με ιδέες, συγκεκριμένο πρόγραμμα κτλ. Είναι απαράδεκτο να λέμε, ψηφίστε τις κυβερνητικές επιλογές, και μετά ψηφίστε τον κ. Μαναβή ή οποιονδήποτε άλλο, σας προτείνω για υποψήφιο.

Εμείς από τη μεριά μας μιλάμε για μελέτη, για σχεδιασμό, και τονίζουμε ότι ο Δήμος θα λειτουργήσει με κριτήρια παραγωγικά, όχι βέβαια παραγωγής κέρδους, αλλά κοινωνικής οφέλειας. Ο μεν αποχωρών Δήμαρχος, έχει αποτύχει σε όλα αυτά, κι αυτό το ξέρει όλος ο κόσμος, η δε πρόταση της δεξιάς, τείνει να ιδιωτικοποιήσει όλα τα δημοτικά έργα. Ένα παράδειγμα: μιλάει για την ανάγκη κατασκευής ενός τεράστιου γκαράζ στο κέντρο της πόλης κάτι που πράγματι είναι αναγκαίο. Αλλά οι θέσεις παρκάρσματος θα αγορασθούν από τον κάθε ιδιώτη προς 300.000. Αυτό είναι το πρόβλημά μας; Το θέμα είναι πώς θα φτιάξουμε τα έργα υποδομής, είτε παίρνοντας από τον κρατικό προϋπολογισμό, είτε με κάποιο κέρδος, με κάποια επιβάρυνση αυτών που θα χρησιμοποιούν τις θέσεις του γκαράζ. Αλλά, όχι να ξεπουλήσουμε τους χώρους, σαν να είναι οικογενειακοί τάφοι. Η διαφορά μας με τους άλλους συνδυασμούς, είναι ότι έχουμε τόλμη, παραγωγικότητα και φαντασία.

ΕΡ.: Αν δεν υπήρχε Νέστορας, και είχατε να διαλέξετε μεταξύ των δύο κυριότερων αντιπάλων σας, τι θα κάνατε;

ΑΠ.: Θα επέλεγα τον οποιονδήποτε υποψήφιο της αριστεράς που δεν μπαίνει στην ερωτητήσή σας, η οποία είναι εντελώς θωρητική.

ΕΡ.: Μια τελευταία ερώτηση. Το ΠΑΣΟΚ διαδίδει, ότι αν εσείς περάσετε στο δεύτερο γύρο, αντί του κ. Μαναβή, τότε τελικά θα εκλεγεί ο υποψήφιος της δεξιάς, γιατί το τμήμα των συντηρητικών ψηφοφόρων του, θα προτιμήσει την ΝΔ από την Αριστερά...

ΑΠ.: Αυτό είναι αλήθεια ότι αποτελεί εκλογικό τέχνασμα του ΠΑΣΟΚ για να συγκρατήσει τις διαρροές του. Ωστόσο, θα πρέπει να ομολογήσουν ότι είναι πολύ επικίνδυνο τέχνασμα. Γιατί αν πράγματι το ΠΑΣΟΚ βγάλει τη δεξιά στη Θεσσαλονίκη τότε τι θα γίνουν τα χρονοντούλαπα της ιστορίας και τα λοιπά διλήμματα που εκπέμπονται κατά κόρο σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις; □

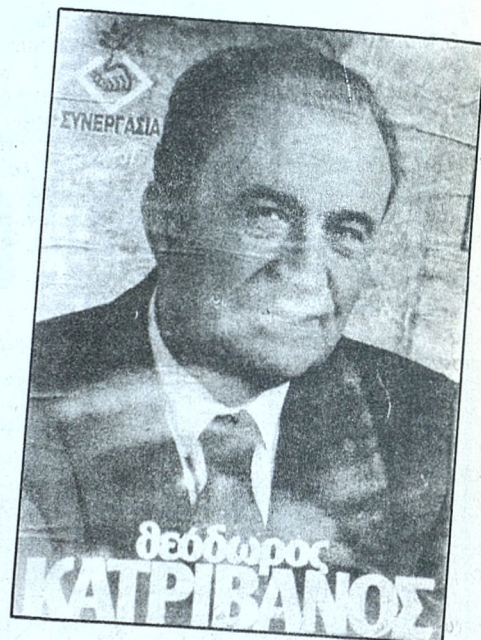
30-9-86
ΓΙΩΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

ΕΜΠΡΟΣ! ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΦΙΣΟΥΡΥΠΑΝΣΗΣ

του Άκη Κοσώνα

Εφ' όλης της ύλης, ή με συγκεκριμένο περιεχόμενο οι δημοτικές εκλογές; Το ερώτημα δεν μοιάζει να έχει καμιά σημασία για τα κόμματα που μπήκαν γερά στην κούρσα του πολιτικού ανταγωνισμού, ενός ανταγωνισμού που εκφράζεται κύρια με τη μάχη της αφίσας. Οι υποσχέσεις περί αφισορύπανσης ξεχάστηκαν και οι υποψήφιοι δήμαρχοι (ηγετικά στελέχη των κομμάτων οι περισσότεροι) πλημμυρίζουν τους ελεύθερους χώρους με τα χαμόγελα και τις εμπνεύσεις τους. Άλλες υποσχέσεις κυριαρχούν τώρα, η Αθήνα θα γίνει μία κούκλα, είναι σίγουρο. Περιβάλλον, νέφος, μετρό, κυκλοφοριακό, πράσινο, παιδικές χαρές, όλα θα γίνουν. Παράλληλα, θαλυθεί και το γυναικείο ζήτημα, αφού όλοι σχεδόν μιλούν για τη γυναίκα, ως είδος ξεχωριστό, αν όχι εξωγήινο. Την παράσταση πάντως στη μάχη της αφίσας την έχει κερδίσει αναμφισβήτητα – μέχρι στιγμής τουλάχιστον – ο Μ. Έβερτ που προτιμάει να στέλνει τις επιμέρους προτάσεις για το κάθε υπό επίλυση ζήτημα στα σπίτια των ψηφοφόρων, ενώ στους δρόμους προβάλλει τη γνωστή κοπέλα. Μαξιμαλισμός; Ίσως. Ο καθένας προβάλλει ό,τι μπορεί, όσο και όπως μπορεί. Οι ψηφοφόροι θα κληθούν, καλούνται ήδη μάλλον, να διαλέξουν την καλύτερη εικόνα. Οι καλοί και ικανοί μανάτζερς αναμετρούνται...

Όταν η παράδοση έσπασε («οι κομμουνιστές δεν θγάζουν τα πορτραίτα τους σε αφίσες...») η νεο-παράδοση προχωρεί τόσο μόνο, όσο να φιγουράρουν συμβατικά χαμόγελα στα πρόσωπα των υποψηφίων των δύο ΚΚΕ. «Όχι, θα έλεγε το ΚΚΕ, ο Θ. Κατριβάνος δεν είναι υποψήφιος μόνο του ΚΚΕ, είναι όλων των δημοκρατικών δυνάμεων» και για να το υπενθυμίσει αυτό άλλωστε φρόντισε σε άλλη αφίσα να αναφέρει τα κόμματα που υποστηρίζουν τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα: ΔΑΚ, ΕΔΑ, ΕΣΠΕ, ΚΚΕ, ΚΟΔΗΣΟ, ΛΑΕ ΣΣΕΚ... «ΚΚΕ και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις» λοιπόν, κατά το «ΠΑΣΟΚ και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις» που είχε λανσάρει στις δημοτικές του '82 δημοσιογράφος της ΕΡΤ. Ή αλλιώς: «29 κατασκευαστές πλυντηρίων...».

Στην αρχή το ΠΑΣΟΚ το έπαιξε σοβαρά. Στην αρχική αφίσα και σε πορτοκαλί φόντο (θύμιζε τον προεκλογικά ανατέλλοντα Α.Γ. Παπανδρέου), συμβούλευε με απλή λογική: το ΠΑΣΟΚ είναι στην εξουσία. Ο λαός εκφράζεται από την τοπική αυτοδιοίκηση (που είναι μέρος της εξουσίας). Άρα ο λαός ταυτίζεται με την εξουσία και κατ' επέκταση με το ΠΑΣΟΚ... Η επόμενη αφίσα ήταν πιο τολμηρή. Φωτογραφία του δημάρχου Μπέη, που είναι πολύ πιο συμπαθής με διαφανείς φακούς στα γυαλιά του, παρά με μαύρους.

Και η σαφήνεια των συνθημάτων δεν αφήνει καμιά αμφιβολία: «1.300.000 δέντρα φύτεψε ο δήμαρχος Μπέης» κλπ. Καλά είναι όλ' αυτά μόνο που εμπεριέχουν τη λογική του μυστηρίου και αρκετά απέχουν απ' την ανάδειξη της τοπικής αυτοδιοίκησης «σε βάθος και μετερίζι της δημοκρατίας και των συμμετοχικών θεσμών».

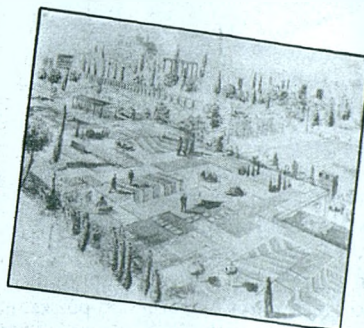
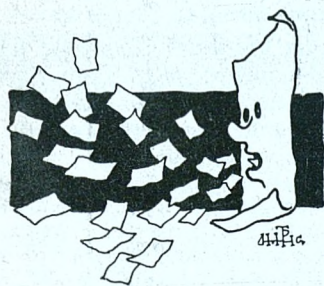

Ο Μίλτος Έβερετ για μια σειρά από λόγους που ο ίδιος καλύτερα από άλλους γνωρίζει αποφάσισε να στερήσει τους τοίχους της Αθήνας και τα μάτια των Αθηναίων από τη φωτογραφία του. Επέλεξε την όμορφη νεφελώδη ύπαρξη, δημιουργία του ζωγράφου Γιάννη Σταθόπουλου, που τα έχει όλα: αποχρώσεις σε γαλάζιο και κόκκινο (όχι σε πράσινο βέβαια), μαλλιά λυτά, λουλούδια στο χέρι, όμορφα μάτια, μοναξιά κλπ. Η αλήθεια είναι ότι η κοπέλα δεν θυμίζει και πολύ Έβερετ για να ταυτιστεί μαζί του, αλλά σίγουρα είναι πολύ πιο ελκυστική από τους κ. Κατριβάνο, Φιλίνη, Μπέη, Αβέρωφ, Κολλάτο κλπ.

Σε πολλούς θύμιζε το κοριτσάκι της αφίσας του ΠΑΣΟΚ και σε άλλους μια εκδοχή από τα πορτραίτα με τσιγγάνες του – λαϊκότερου από τον κ. Σταθόπουλο – ζωγράφου Doris.

Αλλά το νέφος-νέφος υπερίππεται και περιβάλλει το πρότυπο ωραιότητας του κ. Έβερετ.

Από τα προγράμματα στα «κλασικά εικονογραφημένα»: Ο κ. Έβερετ – και όχι μόνο – φαίνεται να πιστεύει ότι οι εικόνες λειτουργούν καλύτερα από το λόγο, έτσι, να μακέτες, να σχέδια ανασυγκρότησης της πόλης, δέντρα, ανθρωπάκια που περπατάνε σε παραδεισένιο περιβάλλον, μοντέρνα οικιστικά συγκροτήματα. Αλήθεια, πιστεύει κανείς ότι ο μαξιμαλισμός είναι ο καλύτερος τρόπος για να ξεπεραστεί η κρίση της Αθήνας και των άλλων μεγαλουπόλεων;

«Τον Γιάννη Αβέρωφ στην Αθήνα δεν τον ήξερε κανείς» λένε πολλοί προσκείμενοι στη ΔΗΑΝΑ δικαιολογώντας την επιλογή της κυριαρχίας του προσώπου του ηποψηφίου στην αφίσα. Όμως, ακόμη κι αν είναι έτσι, αν δηλαδή «ο κόσμος έπρεπε να ξέρει με ποιον έχει να κάνει», η φωτογραφία του κ. Αβέρωφ είναι πιο κοντά σε διαφήμιση οδοντόπαστας, παρά στο αγωνιστικό πρότυπο του διεκδικητή μιας πολιτικής νίκης.

Μετά απ' όλ' αυτά το «έλα ντε;» θα ικανοποιούσε πιθανώς το «γιατί όχι;» του Δ. Κολλάτου...

Οριζοντίως και Καθέτως:

το σταυρόλεξο των Δημοτικών Εκλογών στο Λεκανοπέδιο

Ανάμεσα στους ηγέτες των αποικιών που απόκτησαν πρόσφατα την ανεξαρτησία τους και όλους ανεξαιρέτως τους υποψήφιους δημάρχους του λεκανοπεδίου υπάρχει ένα κοινό στοιχείο: και οι μιν και οι δε θεωρούν ότι η γραμμή των συνόρων που έσυρε αυθαίρετα είτε η αποικιοκρατία είτε η κεντρική διοίκηση, δημιουργεί εντέλει λιγότερα προβλήματα απ' όσα θα δημιουργούσε μια απόπειρα επανοριοθέτησης.

Και αν για τους ηγέτες της Αφρικής

αυτή η στάση είναι σήμερα εντελώς λογική, δεν συμβαίνει το ίδιο με τους υποψήφιους δημάρχους. Διότι δεν είναι διόλου λογικό να επιχειρούν να πείσουν τους πολίτες πως θα λύσουν τα κρατικά προβλήματα της πόλης, δίχως να θίγουν αυτό το εντελώς κρίσιμο ζήτημα. Αντίθετα, αυτή η καθολική συνωμοσία σιωπής υπονομεύει και εντέλει ακυρώνει την αξιοπιστία των εξαγγελιών τους. Διότι είναι προφανές ότι κανένα από τα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν τους κατοίκους του λεκανοπεδίου δεν επιδέχεται ρυθμίσεις που να περιορίζονται στα διοικητικά όρια ενός Δήμου.

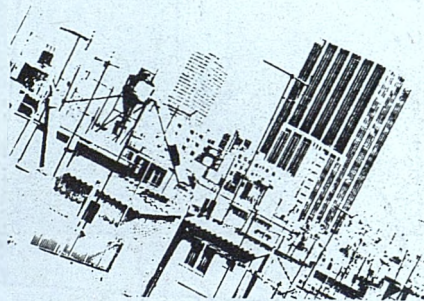
Το πιο απλό παράδειγμα είναι το κυκλοφοριακό. Είναι εντελώς φανερό ότι είναι αδύνατον ο Δήμος Αθηναίων να διαμορφώσει κάποια στρατηγική και να δημιουργήσει τους αντίστοιχους θεσμούς όσο τα όρια του Δήμου Καισαριανής θα φτάνουν μέχρι τη Μιχαλακοπούλου. Θα προφανώς, το αντίστροφο ισχύει εξίσου.

Αξίζει να απαριθμήσει κανείς και άλλα, πιο σύνθετα, παραδείγματα; Η αποχέτευση, το ρυθμιστικό, οι χωροταξικές ρυθμίσεις, η οικιστική πολιτική, η γεωγραφική διασπορά του κοινωνικού εξοπλισμού και μια σειρά από άλλα θέματα που σε διαφορετικό το καθενα βαθμό απαιτούν ενιαίο σχεδιασμό και προγραμματισμό, με τη σημερινή διοικητική

διαίρεση του λεκανοπεδίου σε Δήμους και Κοινότητες δεν ανήκουν και δεν μπορούν να ανήκουν στην αρμοδιότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τι μένει λοιπόν για τους Δημάρχους που με τόση έπαρση εξαγγέλλουν μέτρα που ξέρουν καλά ότι οι ίδιοι δεν πρόκειται ποτέ να πραγματοποιήσουν;

Υπάρχει βέβαια και η κληρονομημένη αποικιοκρατική λογική. Μια διοικητική ανασύνθεση των Δήμων του λεκανοπεδίου και μια λύση - ας υποθέσουμε - όπως αυτή του μείζονος Λονδίνου προσκρούει σε άπειρα μικρά και μεγάλα συμφέροντα και σε ένα κομβικό: την αναδιανομή της εξουσίας, των πόρων και των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Κεντρική Εξουσία. Με δεδομένο το δημοσιογραφικό μέγεθος του λεκανοπεδίου, μια ενιαία δημοτική αρχή θα είναι σχεδόν εξίσου ισχυρή με την κυβέρνηση. Και στην περίπτωση που ο Δήμαρχος και ο Πρω-

θυπουργός θα ανήκουν σε διαφορετικά κόμματα ενδέχεται να δημιουργούνται πολιτικά προβλήματα συγκατοίκησης παρόμοια με αυτά που αντιμετωπίζουν σήμερα οι Γάλλοι. Σενάριο επιστημονικής φαντασίας; Κάθε άλλο! Γι' αυτό και οι νόμοι για την Τοπική Αυτοδιοίκηση που ψήφισε η σημερινή κυβέρνηση εφαρμόζονται πλήρως σε όλους τους Δήμους της χώρας πλην της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Ενώ δηλαδή το ρυθμιστικό π.χ. της Λάρισας αποφασίζεται από το Δημοτικό της Συμβούλιο, το Ρυθμιστικό της Αθήνας το ψηφίζει η Βουλή.

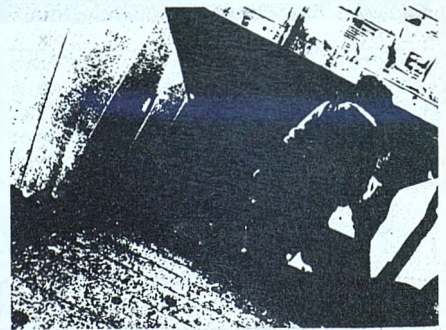
Το συμπέρασμα, λοιπόν, είναι μελαγχολικό! Όσο τα προβλήματα αναπτύσσονται οριζοντίως και οι δήμαρχοι επιμένουν να υπόσχονται καθέτως, εντός των ορίων του Δήμου τους, το μόνο ενδιαφέρον από το σταυρόλεξο των δημοτικών στο λεκανοπέδιο θα είναι οι επιπτώσεις των εκλογών στις κατοπινές πολιτικές εξελίξεις. Κοντολογίς, η σε

πραγματική κλίμακα δημοσκοπήση - όχι των κατοίκων - αλλά των ψηφοφόρων στην Α' και Β' περιφέρεια της Αθήνας και του Πειραιά είναι και η μοναδική σημασία των εκλογών. Αυτό ο κόσμος μάλλον το αντιλαμβάνεται, γι' αυτό και αντιμετωπίζει τις δημοτικές εκλογές με μια ισχυρή δόση αδιαφορίας. Άραγε δεν

το αντιλαμβάνονται οι δυνάμεις της Δριστερίας; Ή και αυτές θεωρούν πως οι δημοτικές εκλογές δεν έχουν άλλη σημασία πέρα από την καταγραφή του συσχετισμού δυνάμεων;

Υ.Γ. Μια και κανείς από τους υποψηφίους δημάρχους για το Δήμο Αθηναίων δεν θίγει αυτό το μεγάλο θέμα, ούτε προτείνει μια επεξεργασμένη λύση στο πρόβλημα της δευτεροβάθμιας έστω οργάνωσης των Δήμων του λεκανοπεδίου, δεν θα μπορούσαν να συμφωνήσουν τουλάχιστον σ' ένα μέτρο που θα ανακούφιζε τους δημότες και κατοίκους του Δήμου τους; Να απαγορεύσουν δηλαδή ομοφώνως την κυκλοφορία στο κέντρο της Αθήνας μόνον εκείνων των Ι.Χ. αυτοκινήτων που ανήκουν σε κατοίκους άλλων Δήμων; Με βάση τη σημερινή κατάσταση αυτό εμφανίζεται λογικότερο από τις εξαγγελίες για μετρό. Μια και όλοι σέβονται τα πολιτικά, πελατειακά, τοπικά και συντεχνιακά συμφέροντα των υπολοίπων Δήμων, γιατί να μην υπερασπίσουν τα συντεχνιακά συμφέροντα του Δήμου Αθηναίων.

Χ. Γ. Α.

Το κλίμα των δημοτικών εκλογών και η πολιτικοποίησή τους

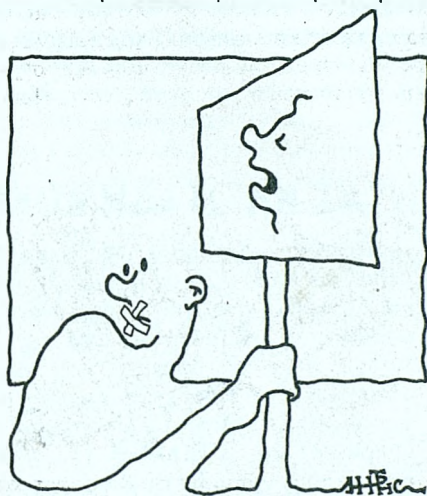
του Γ. Φλώρου

Η τελευταία στροφή, πριν τις δημοτικές εκλογές, δεν φαίνεται να τροποποιεί τις εκτιμήσεις των περισσοτέρων σχολιαστών, που συγκλίνουν στην άποψη ότι πρόκειται για τις πλέον απολιτικές εκλογές μετά το 1974. Η κοινή συνέντευξη των υποψηφίων δημάρχων, πλην εξαιρέσεων – οι οποίες σημειώθηκαν άλλωστε στον Τύπο, ανάλογα με τις απόψεις της υποστηριζόμενης παράταξης – ενίσχυσαν αυτή την άποψη και προσέθεσαν επιχειρήματα στο κλίμα που διαμορφώνεται. Θα περάσουν πράγματι στην ιστορία των μεταπολιτευτικών αναμετρήσεων οι δημοτικές του Οκτωβρίου 1986 ως οι πλέον απολιτικές; Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα ενδείξεις τούτο φαίνεται ως το περισσότερο πιθανό.

Μια σειρά στοιχεία όμως συνηγορούν σε μια διαφορετική εκτίμηση. Φαινομενικά υπάρχει το κλίμα της απολιτικής αναμέτρησης. Πίσω όμως από την «ουδετερότητα» και την «απολιτική παρέμβαση» υπάρχει μια διαφορετική εικόνα η οποία προσδιορίζει και τον πολιτικό χαρακτήρα των δημοτικών εκλογών. Εικόνα που, με όσα στοιχεία έχουν φανεί προς το παρόν, δίνει και την ιδιομορφία αυτών των εκλογών, όπως επίσης χαρακτηρίζει και την πολιτικοποίηση τους από τα κόμματα. Το πρώτο στοιχείο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι οι υποψήφιοι των δυο μεγάλων κομμάτων (ΠΑΣΟΚ-ΝΔ) Δ. Μπέης και Μ. Έθερτ απέφυγαν, ο καθένας για δικούς του λόγους, να παραπέμψουν και στις πολιτικές συγκρούσεις των δημοτικών. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. δεν δίδουν πολιτική σημασία στις εκλογές. Το αντίθετο. Η καλλιέργεια απολιτικού κλίματος, δήθεν ουδέτερου, διευκόλυνε την πολιτική επιλογή των δυο κομμάτων, η οποία, για διαφορετικούς λόγους, συνέκλινε στο να δοθεί ένας «ήπιος χαρακτήρας» στις εκλογές. Τούτο δεν οφείλεται όμως μόνο στην εκλογική τακτική «ανεξαρτοποίησης» των δυο υποψηφίων από τα κόμματα που στηρίζουν τους αντίστοιχους συνδυασμούς και τους προφανείς λόγους για τους οποίους προέκριναν αυτή την τακτική (αποφυγή ταύτισης με κυβέρνηση-ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ.-Μητσοτάκη). Οφείλεται και στην αδυναμία αυτών των κομμάτων να αντιμετωπίσουν πολιτικά την αναμέτρηση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αυτό θα εσήμαινε διαφορετική λειτουργία των κομμάτων, πρόγραμμα με βάση το οποίο θα διεκδικήσουν την ψήφο των πολιτών, πέραν των δένδρων, της καθαριότητας των παιδικών σταθμών, και όσων διαβάσουμε στα αντίστοιχα φυλλάδια. Θα εσήμαινε, δηλαδή, και σύγκρουση με κοινωνικές κατηγορίες, διαφοροποίηση επί της ουσίας, άποψη για τη χρηματοδότηση των «μεγάλων έργων» κλπ., θέματα για τα οποία δεν θέλουν να αναπτυχθεί διάλογος και σύγκρουση, επειδή δημιουργούν άλλου χαρακτήρα αντιθέσεις.

Εκτός όμως αυτών υπάρχει και το στοιχείο των ίδιων των αποτελεσμάτων που απασχολεί τα δυο κόμματα. Το ΠΑΣΟΚ θα είναι υποχρεωμένο να αντιμετωπίσει πολιτικά μια πιθανή μείωση των ποσοστών του π.χ. στα αστικά κέντρα, όπως και μια πιθανή άνοδο της ΝΔ ή της Αριστεράς. Το ίδιο ισχύει και για τη ΝΔ. Μια σταθεροποίηση ή φυσιολογική πτώση του ΠΑΣΟΚ π.χ. αναγκάζει εκ των πραγμάτων τη ΝΔ να αντιμετωπίσει πολιτικά τα εκλογικά ποσοστά, γιατί κρίνεται και το αποτέλεσμα της μέχρι τώρα αντιπολιτευτικής πολιτικής της. Επιπλέον, ένα αρνητικό αποτέλεσμα επιτείνει τις υπάρχουσες αντιθέσεις και δημιουργεί καινούριες στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Το απολιτικό επομένως κλίμα δεν σημαίνει καθόλου ότι το αποτέλεσμα των δημοτικών, όποιο και αν είναι, δεν θα έχει πολιτικές επιπτώσεις.

Το ΠΑΣΟΚ γνωρίζει καλά ότι ένα διαφορετικό κλίμα θα επέτρεπε και μια ευρύτε-

ρη αντιπαράθεση, αλλά και κριτική του κυβερνητικού έργου σε κάθε επίπεδο. Επομένως και οι πιθανότητες έκφρασης της λαϊκής δυσαρέσκειας για την κυβερνητική πολιτική θα ήταν μεγαλύτερες. Ακόμη και αν δεν εκφραζόταν, το ίδιο το ΠΑΣΟΚ θα ήταν υποχρεωμένο να λειτουργήσει με πολιτικούς όρους ως κόμμα για να αντιμετωπίσει μια διαφορετικού χαρακτήρα εκλογική αναμέτρηση. Ευνοεί συνεπώς το κλίμα που φαινομενικά δίδει την εικόνα του απολιτικού χαρακτήρα για να έχει εκ των υστέρων και τις δυνατότητες πολιτικοποίησης και χρήσης των αποτελεσμάτων. Για τη ΝΔ, παρά τους αρχικούς «λεονταρισμούς» του σημερινού αρχηγού της, μια πιθανή νέα αποδοκιμασία θα είχε ως αποτέλεσμα να ενταθεί το ήδη αρνητικό κλίμα για την πολιτική της. Ειδικά για τον κ. Μητσοτάκη μια τέτοια εκδοχή θα αποτελούσε διπλό πλήγμα. Από τη μια θα έθετε σε νέα κίνηση μηχανισμούς αμφισβήτησής του, από την άλλη δεν θα του επέτρεπε να διαχειρισθεί πολιτικά, όπως

μέχρι τώρα, τις εσωκομματικές αντιθέσεις.

Η εικόνα του απολιτικού κλίματος δεν ενισχύεται βέβαια από τη στάση των δυο ΚΚ η οποία δεν συνηγορεί σε μια «ουδέτερη» αναμέτρηση. Τόσο το ΚΚΕ, όσο και το ΚΚΕ εσ. το καθένα από την πλευρά του, δίδουν ιδιαίτερη πολιτική βαρύτητα στις δημοτικές. Αυτό ισχύει και για το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ μόνο που τα δυο μεγάλα κόμματα υποβαθμίζουν, όπως αναφέραμε πριν, την πολιτική τους σημασία, αν και είναι καθοριστική και γι' αυτά. Το ΚΚΕ ανεξάρτητα με το «αν κατεβάσουν ή ανεβάσουν κυβερνήσεις» οι δημοτικές, έχει διαμορφώσει προ πολλού την πολιτική του για συνεργασία των αριστερών δυνάμεων και υποστηρίζει παντού συνδυασμούς με αυτό το χαρακτήρα. Αυτό δεν συνιστά μόνο εκλογική τακτική, αλλά εντάσσεται στη γενικότερη πολιτική που προσπαθεί να διαμορφώσει το ΚΚΕ. Το ΚΚΕ εσ. επιλέγει να δώσει «πολιτική μάχη στην Αθήνα και τον Πειραιά», η οποία κάθε άλλο παρά απολιτική μπορεί να χαρακτηριστεί γι' αυτό το κόμμα.

Πέραν λοιπόν των ερωτημάτων που προκαλούν οι επιλογές της «ήπιας αναμέτρησης», οι οποίες στηρίζουν την εικόνα του «απολιτικού» θα πρέπει να προστεθούν και όσα αναφέρονται στο ποιος είναι ο πολιτικός χαρακτήρας αυτών των εκλογών. Γιατί και αυτές οι εκλογές γίνονται με παρόντα τα κόμματα και οι υποψήφιοι έχουν μια πολιτική στάση. Τούτο όμως θα πρέπει να οδηγήσει και στην αναζήτηση των αιτίων που προσδίδουν τον ιδιόμορφο πολιτικό χαρακτήρα στις εκλογές της 12ης και την επαναληπτική αναμέτρηση της 19ης Οκτωβρίου. Η εικόνα του «απολιτικού χαρακτήρα» ευνοείται από την τακτική αποφυγής της αντιπαράθεσης επί της ουσίας, δεν σημαίνει όμως ότι οι δημοτικές στερούνται σημασίας. Και αυτό είναι ένα στοιχείο, που θα πρέπει να εξετασθεί με διαφορετικό τρόπο πέραν του «κλίματος» και των διακηρύξεων των υποψηφίων δημάρχων...

Η απονεύρωση της εκλογικής αναμέτρησης από στοιχεία που θα έθεταν ευθέως την πολιτική ουσία των προβλημάτων δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι εκλογές αυτές είναι οι πλέον απολιτικές. Η πολιτικοποίηση των δημοτικών εκφράζεται και σ' αυτή την αναμέτρηση. Εκτός και αν θεωρούμε ότι ο κ. Έθερτ και ο κ. Μπέης ανταγωνίζονται για τον αριθμό των δένδρων που θα φυτέψουν ή τους πεζόδρομους. Ή ότι το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ ενδιαφέρονται περισσότερο για τα δένδρα, παρά για τα ποσοστά που θα συγκεντρώσουν οι υποψήφιοί τους. Οι αιτίες που οδήγησαν σ' αυτό το κλίμα, που εκφράζει και πλευρές της κρίσης των κομμάτων, προσδιορίζουν και το χαρακτήρα της πολιτικοποίησης των δημοτικών.

Οι αναμετρήσεις στην ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ και οι πολιτικοί βηματισμοί προς την ΕΞΟΥΣΙΑ

του Χρ. Κυριαζή

Οι εκλογικές αναμετρήσεις για την επάνδρωση των τοπικών βαθμίδων της πολιτικής εξουσίας, με την ανάδειξη δεκάδων χιλιάδων δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων που διαμορφώνουν τις «περιφερειακές» πολιτικές σχέσεις και συγκροτούν τις εκτός «κέντρου» πολιτικές ελίτ, είναι από τη φύση τους πολιτικές. Αντίθετα με την αντίληψη - συνηθώς των κυβερνώντων - που επιφυλάσσει το χώρο της πολιτικής για τη Βουλή, την κυβέρνηση και την υψηλόβαθμη κρατική γραφειοκρατία, οι τρεις δημοτικές αναμετρήσεις στην Ελλάδα από το 1975 μέχρι το 1982, και ιδίως στους Δήμους Αθηνών και Θεσσαλονίκης, επικύρωσαν, αμφισβήτησαν ή ανακατένειμαν τις διαιρέσεις και τις σφαίρες επιρροής που αναπτύσσονται συνολικά στο πολιτικό σύστημα. Αυτό επιδιώκει να καταδείξει το κείμενο που ακολουθεί, παρά την φαινομενική απολιτικότητα που προβάλλει μπροστά μας στο φετινό εκλογικό ανταγωνισμό...

ΜΑΡΤΗΣ 1975:

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ ΚΑΙ Η «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»

ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ του 1975, οχτώ μήνες μετά την κατάρρευση της χούντας, διεξάγονταν η τρίτη πολιτική αναμέτρηση, τέσσερις μήνες μετά τις βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου και τρεις μήνες μετά το δημοψήφισμα. Οι δημοτικές εκλογές της 30ης Μαρτίου 1975 δεν μπορούσαν παρά να εκφράζουν και να διαπερνώνται από τους όρους εμφάνισης και την πραγματικότητα των νέων πολιτικών διαιρέσεων, που είχαν αρχίσει αχνά να διαγράφονται στον ορίζοντα της νέας ιστορικής φάσης, πολιτογραφημένης ως μεταπολίτευσης (όρος γνωστός από το παρελθόν που παραπέμπει στο τέλος κάποιας «ανώμαλης περιόδου»).

«Αναντιστοιχίες» και ρευστότητα

ΑΥΤΕΣ οι πολιτικές διαιρέσεις, όμως, δεν είχαν αποκτήσει ακόμα τη σαφήνεια και την αδρότητα που περιβλήθηκαν στα μετέπειτα χρόνια: ο τρόπος μετάβασης στη Δημοκρατία, η τυπική έλλειψη ενός θεσμοθετημένου και ενσωματωμένου στην κοινωνία και την πολιτική νέου Συνταγματικού Χάρτη, η εμφάνιση νέων παικτών στη σκηνή του πολιτικού ανταγωνισμού (ΠΑΣΟΚ), η επανενσωμάτωση στον εθνικό κορμό των άλλοτε «απαγορευμένων» (ΚΚ), η αναβάπτιση (ΝΔ) ή η διαφαινόμενη κρίση

ταυτότητας («Κέντρο») των προδικτατορικών παρατάξεων, η παλινδρομική και αμφίσημη αναζήτηση μιας νέας δημοκρατικής νομιμότητας από τις κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις και, τέλος, η προϋπάρχουσα εξάρτηση του «μέσα» από τις κρίσεις του «έξω» (ελληνοτουρκικά, κυπριακά) και η εμπλοκή της χώρας στον ανταγωνισμό ΗΠΑ-Ευρώπης, αποτελούσαν ισοδύναμες αιτίες για την ευρύτατη τότε ανάπτυξη μιας φιλολογίας που επισήμανε μια σειρά «αναντιστοιχίες» στη νέα πολιτική πραγματικότητα, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά τις εκλογές του 1974. «Αναντιστοιχίες» μεταξύ κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων, βούλησης εκλογικού σώματος και πολιτικών συσχετισμών, βούλησης πολιτών και αποφάσεων πολιτικής ηγεσίας: «αναντιστοιχίες» που μορφοποιούνταν σε αντιστοιχες διεκδικήσεις «ευθέτησης» και «προσαρμογής» της πολιτικής με τα κοινωνικά και πολιτικά της προαπαιτούμενα, διεκδικήσεις που σαν φορείς τους είχαν τις «δημοκρατικές δυνάμεις», από τις οποίες αποκλειόταν το κυρίαρχο κόμμα της «δεξιάς».

ΑΥΤΗ η τομή, όμως, όσο και αν παρέπεμπε τότε στην προδικτατορική και μετεμφυλιακή (μόνον;) πολιτική διαίρεση, δεν ήταν εδραιωμένη και «αν-

τίστοιχη» προς το νέο πολιτικό σκηνικό: υπηρετούσε περισσότερο μια ανάγκη διεξόδου των εκτός ΝΔ κομμάτων από την απορία στην οποία διατελούσαν: απορία εκπορευόμενη από τον κατακερματισμό τους («κέντρο» - «αριστερά» - «άκρα αριστερά»), ο οποίος δεν ήταν άλλο από την επικύρωση των αλλαγών που είχαν συντελεσθεί στη συλλογική συνείδηση κατά τη δικτατορία: απορία των ιδίων αυτών δυνάμεων μπροστά στις ρωγμές που είχαν αρχίσει να επέρχονται στο πεπαλαιωμένο οικοδόμημα της προδικτατορικής πολιτείας, και που έφεραν ακριβώς στην επιφάνεια το περίφημο αίτημα του εκσυγχρονισμού - που βασικοί φορείς του ήταν οι εν απορία διατελούσες δυνάμεις. Επιπρόσθετα αυτή η τομή «δεξιών» - «δημοκρατικών» δεν μπορούσε να απαντήσει στο πιεστικό γεγονός ότι η «δεξιά» αναγορεύτηκε σε υπεύθυνο φορέα της δημοκρατικής μετάβασης και ήταν η ίδια που εκτοπίστηκε από τη νόμιμη χώρα όταν στην εξουσία ήρθαν οι άλλοτε λοχίες «της». Η «δεξιά» είχε μερίδιο στον εκσυγχρονισμό και, αν η κομματική ονοματολογία έχει σαφή πολιτική συμπαραδήλωση, δεν είναι τυχαίο, ότι ο τίτλος «Νέες Δυνάμεις» που είχε προστεθεί δίπλα στην παλαιά «Ε-

νωση Κέντρου», εύρισκε το ανταγωνιστικό το αντίστοιχο στη «Νέα» έκφραση της «ΕΡΕ» δίπλα στο, πολιτειακά φορτισμένο τότε, ουσιαστικό της «Δημοκρατίας».

ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές του Μαρτίου 1975, όλες αυτές οι ρευστότητες δεν μπορούσαν παρά να έλθουν με περισσότερη ενάργεια στην επιφάνεια, από ό,τι στις «εθνικά» φορτισμένες βουλευτικές εκλογές του '74.

Διεκδικήσεις κληρονομιών και «δημοκρατική συνεργασία»

ΟΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΙΕΣ ποικίλων κληρονομιών στο στρατόπεδο των «δημοκρατικών δυνάμεων» ήταν έντονες: το ΚΚΕ αξίωνε την κατ' αυτό μονοσήμαντη ουσία της κομμουνιστικής «ακεραιότητας»: το Κέντρο αιωρείτο μεταξύ της παλαιάς «δημοκρατικής παρατάξεως», του ΠΑΣΟΚ και της «νέας Δεξιάς», και το ΠΑΣΟΚ είχε ήδη ανοίξει την πολυσυλλεκτική του ιστορία, λακτίζοντας συγχρόνως προς κέντρο και «παραδοσιακή Αριστερά». Αυτές οι επιδικες κληρονομίες, όμως, δεν υπερίσχυσαν προ της ανάγκης για «δημοκρατική συνεργασία», της οποίας οι ομόνυμοι συνδυασμοί πολλαπλασιάζονταν κατά τρόπο σωρευτικό σε όλη την επικράτεια, διεκδικώντας μια ανακατανομή του συνθλιπτικού 54% της ΝΔ. Δεν ήταν όμως λίγες οι συμπτώσεις της «εθνικής -

αντιχουντικής ενότητας» με τη ΝΔ στην ανάδειξη του μεταπολιτευτικού τοπικού πολιτικού προσωπικού των 4.500 δημοτικών και των 50.000 κοινοτικών συμβούλων. Αυτή η «αντιχουντική σύμπτωση» θα εκφραστεί με περισσότερη ακόμα καθαρότητα στο β' γύρο αυτών των εκλογών, όπου σε πολλές περιπτώσεις οι μεταπολίτευση αντιπαράτιθετο με τη χούντα.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστική, από αυτή την άποψη, η χειρονομία των γυναικών - βουλευτών της ΝΔ (Συνοδινού), Ακρίτα (ΠΑΣΟΚ), Τσουδερού (ΕΚ-ΝΔ) και Γιάννου (ΚΚΕ): τέσσερις ημέρες πριν τη «δεύτερη Κυριακή» καλούν τις γυναίκες ψηφοφόρους «να απομονώσουν όλους τους υποψήφιους που συνεργάστηκαν με τη δικτατορία». Είναι η περίοδος όπου το ΚΚΕ εσ. προτείνει τη στρατηγική της Ε.Α.Δ.Ε., και το ΚΚΕ μαζί με το ΠΑΣΟΚ συγκρούονται προς τη ΝΔ ως προς την ποσοτική έκταση της «κάθαρσης» και του «εκδημοκρατισμού»: οι δημοτικές εκλογές διεξάγονται λίγες μόλις εβδομάδες μετά το «κίνημα της πιτζάμας» του Φεβρουαρίου· λίγες ημέρες μετά την ολοκλήρωση της ανάκρισης των πραξικοπηματιών, εν μέσω 62 αποστρατών ανώτατων αξιωματικών της περιόδου της χούντας και επαναφοράς 100 αποτάκτων της χούντας, και με συμφωνία κυβέρνησης - Μαύρου - Ηλιού - Παπανδρέου για αναβολή της διώξης των υπευθύνων της κυπριακής τραγωδίας λόγω «ενδεχομένης διαταράξεως των διεθνών σχέσεων της χώρας». Κι ακόμα είναι οι ημέρες όπου ο Μάλλιος προφυλακίζεται, ενώ ο Μπάμπης κρίνεται απολυτός· όπου ο Άρειος Πάγος συνανιεί στην έκδοση του Ιταλού νεοφασίστα Μασσαγκράντε· όπου η «Νέα Τάξις» επιδίδεται σε ασκήσεις βομβών στο κέντρο της Αθήνας· όπου ξυλοκοπούνται άγρια από την αστυνομία δύο δημοσιογράφοι, στην πρώτη πολιτική δίκη της μεταπολίτευσης, και οι εφημερίδες, δύο ημέρες πριν τις εκλογές, δεν βγαίνουν. Όπου, όμως, ο κ. Φλωράκης γίνεται δεκτός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Μιχαήλ Στασινόπουλο και ο κ. Παπανδρέου δηλώνει στη Βουλή ότι ο κ. Καραμανλής «δεν ελέγχεται από τους Αμερικανούς» —έστω κι αν η σύγκρουσή του με τον Πρωθυπουργό στα πλαίσια της συζήτησης στη Βουλή για το νέο Σύνταγμα που γίνεται εκείνες τις μέρες, είναι ριζική και «κάθετη». Είναι οι ημέρες που ο κ. Κίσιγκερ δηλώνει ότι «είναι δυνατό να ανατραπεί ο κ. Καραμανλής εάν επιμείνει στην αδιαλλαξία του για το

ΟΛΟΙ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΟΙ ΕΚΛΕΓΕΤΕΣ ΤΟ 1964
 ΜΕ ΤΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΕΝΔΟΣΕΩΣ ΚΕΝΤΡΟΥ
 ΠΛΑΙΣΙΩΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΠΡΟΔΕΙΓΜΑΤΑ
 ΣΤΕΛΕΧΗ ΚΑΤΕΧΟΝΤΑΙ ΩΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΗ
 ΣΤΟ ΥΠΕΡΚΟΜΜΑΤΙΚΟΝ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟΝ

**ΕΘΝΙΚΗ
ΕΝΟΤΗΣ ΠΛΥΤΑΣ**

ΥΙΩΝΝΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

*Δημοτικός Σύμβουλος Αθηνών
Εκλεγμένος με το Κέντρο
Σύμφωνα με Εθνικό Κέντρο
το 1957.*

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

*"Εκλεγμένος δημοτικός βουλευτής
με το Κέντρο με Δημοκρατία της
Πολωνίας με Δημοκρατία Σουηδίας
Αθηνών.*

ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΣ

ΠΛΥΤΑΣ

ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΟΥ ΚΩΣΤΗΣ

*Δημοτικός Σύμβουλος Αθηνών
Εκλεγμένος με το Κέντρο με
από το Κέντρο Κέντρο Κέντρο
με το Κέντρο Κέντρο Κέντρο*

Ο συνδυασμός Πλυτά διευρυμένος με κεν-
τρώους.

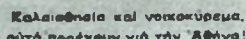
κυπριακό»· και η εδώ αμερικανική πρεσβεία διαβεβαίωσε ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ «αντιτίθεται προς κάθε προσπάθεια αλλαγής με παράνομο μέσα του δημοκρατικού συστήματος διακυβερνήσεως στην Ελλάδα»: πριν τις εκλογές ο Πρωθυπουργός κ. Καραμανλής δήλωνε στον απεσταλμένο της «Ουάσιγκτον Ποστ» ότι «είμαι ο τελευταίος φιλοαμερικανός Έλληνας στην Ελλάδα» και του γνωστοποιούσε πως θα καταργηθούν οι λιμενικές διευκολύνσεις του βου στόλου στην περιοχή της Αθήνας...

ΟΚΤΩ ημέρες πριν τις εκλογές, η Τουρκία θα παραβιάσει τον εναέριο χώρο του Αιγαίου και ένα ελληνικό πολεμικό αεροπλάνο θα βληθεί πάνω από τον Έβρο. Δύο ημέρες πριν το ΚΚΕ εσ. με υπόμνημά του προς τον υπουργό Εξωτερικών Μπίτσιου θα ζητήσει τη συγκρότηση κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας.

Αντιπαραθέσεις και αψιμαχίες

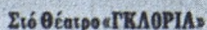
ΑΥΤΗ η «αντιδικτατορική ενότητα», όμως, δεν αμβλύνει κάποιες ιδεολογικές και κοινωνικές αντιπαραθέσεις: τρεις η μέρες πριν τις δημοτικές εκλογές ο κ. Καραμανλής θα αναφερθεί στη Βουλή στο «φαινόμενο του αριστεροχουντισμού», στις δυναμικές «μειοψηφίες» και στις «καποσταθεροποιητικές απεργίες», ενώ μία ημέρα πριν ο υπουργός Εσωτερικών Κ. Στεφανόπουλος θα επαναλάβει την επιμονή της κυβέρνησης στη «μη πολιτικοποίηση» των εκλογών, καλώντας συγχρόνως τους ψηφοφόρους «να καταδικάσουν όσους μετέχουν στα λαϊκά μέτωπα», προκαλώντας έντονες αντιδράσεις από όλες τις «δημοκρατικές δυνάμεις».

Η ΕΙΚΟΝΑ των απολιτικών εκλογών που θέλει να παρουσιάσει η κυβέρνηση είναι σαφώς... πολιτική: ο υπουργός Εσωτερικών, ήδη από τις αρχές Μαρτίου έχει επισημάνει ότι οι Δήμοι δεν μπορούν να είναι «εστία αντικυβερνητικής πολιτικής», και έχει καλέσει τους ψηφοφόρους να προτιμήσουν υποψηφίους «αποσιωμένους εις τους ελευθέρους θεσμούς». Τη συγκρότηση ψηφοδελτίων «δημοκρατικής συνεργασίας» η κυβέρ-

Καλλιτέχνες με τον Αντ. Κιτσίκη.

ΤΟ «ΠΡΟΦΙΛ» που δημιουργεί ο τελευταίος πριν τη δικτατορία αιρετός Δήμαρχος Αθηνών (είχε εκλεγεί τότε με έμμεση ψηφοφορία από τους συμβούλους, διότι κανένας υποψήφιος δεν είχε συγκεντρώσει το 40% των ψήφων), συμπειριλαμβάνει ψηφίδες από τη νοπή εμπειρίας της δικτατορίας (στους πρώτους 8 μήνες της οποίας είχε παραμείνει Δή-

(iii) the Abolition of Slavery

Ο Κ. ΤΑΣΟΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

A. *ulcer* (infection)

ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

θα δμῶσιν

πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν Λαόν

αἰθριον Παρασκευην

28) 3) 75 και ὅσον 8 μ. μ.

Σκέψου ότι αυτά τα προβλήματα μόνον από έναν ειδικό μπορούν να λυθούν και ψήφισε για Δήμαρχο της Αθήνας τόν

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ
ΑΝΤΩΝΗ ΚΙΤΣΙΚΗ

ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΛΗ «δημοκρατική παράταξη», η εκλογή του αιρετού προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου και δικηγόρου **Ι. Παπαθεοδώρου** ως υποψήφιου της «Δημοκρατικής Συνεργασίας», παρεμβάλλει στις τότε ρευστές και μεταβατικές πολιτικές διαιρέσεις τη συμβολική της διεκδίκησης μιας νομιμότητας που εκπορευόταν από εποχές σκληρών συγκρούσεων: ο κοινός υποψήφιος συμμετείχε στο ΕΑΜ μέσω του τότε σοσιαλιστικού ΣΚΕΛΔ. Μαζί του στο ψηφοδέλτιο της «Δημοκρατικής Συνεργασίας» είναι και η ηγετική φυσιογνωμία του προπολεμικού σοσιαλισμού Στρα-

Ο Αντ. Κιτσίκης, πρωτοπόρος στις προγραμματικές δηλώσεις με μέσο το «καρτούν». Σήμερα ο κ. Έρβετ χρησιμοποιεί «ειδικούς»: τότε ο υποψήφιος ήταν «ειδικός»...

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με το Γ. Πλυτά, που ακολουθεί την «απολιτική» στρατηγική —για την οποία ο Ι. Παπαθεοδώρου διακηρύσσει ότι είναι «απατηλή, αποπροσανατολιστική και σκόπιμη»— οι «δημοκρατικές δυνάμεις» θεωρούν τις δημοτικές εκλογές «τρίτο μεγάλο σταθμό στην πολιτική ζωή και το μέλλον του τόπου» μετά τις βουλευτικές και το δημοψήφισμα· τις θεωρούν σαν ένα «νέο δημοψήφισμα που θα συμπληρώσει τη μεγάλη νίκη της 8ης Δεκεμβρη» (σσ. αντιβασilikό δημοψήφισμα), «ορόσημο για να ανοίξει η λεωφόρος της δημοκρατίας». Η «Δημοκρατική Συνεργασία» του Ι. Παπαθεοδώρου διεκδικεί μερίδιο σε θέματα εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής αξιώνοντας «πραγματικά δημοκρατικό Σύνταγμα», «ελεύθερη και ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική», «πλήρη αποχουντοποίηση» και «ουσιαστικό εκδημοκρατισμό», και «συνταγματικά κατοχυρωμένη οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια της τοπικής αυτοδιοίκησης».

Το ΚΚΕ που συμμετέχει στο συνδυασμό αυτό της Αθήνας παρά την οξύτητα των σχέσεών του με την ΕΔΑ (η οποία εκείνες τις ημέρες αυτοδιαλύθηκε για να συγκροτηθεί σε αυτόνομο κόμμα χωρίς το ΚΚΕ εσ.) και τη «δεξιά αναθεωρητική ομάδα», θεωρεί ότι τα δημοτικά συμβούλια «αναδειχνονται με την ίδια διαδικασία που αναδειχεται και η κεντρική εξουσία της χώρας... και εκφράζουν συμφέροντα κοινωνικών τάξεων και στρωμάτων» (!), άρα... γι' αυτό και η τοπική αυτοδιοίκηση εμπλέκεται στην πολιτική, άρα... γι' αυτό και το ΚΚΕ δίνει σαν νόημα της ψήφου των δημοτικών εκλογών του '75, μεταξύ άλλων, τον «επαναπατρισμό των πολιτικών προσφύγων και τον περιορισμό της ασυδοσίας ντόπιων και ξένων μονοπωλίων»..., στόχοι που δεν υπάρχουν στο πρόγραμμα Παπαθεοδώρου. Για τον ορθόδοξο συνεχιστή του ελληνικού κομμουνισμού τα τοπικά προβλήματα θα λυθούν μόνον αν εκλεγούν δήμαρχοι και κοινοτάρχες που ανήκουν στις «συνεπείς δημοκρατικές δυνάμεις».

Το φοκλόρ

ΠΛΑΤ' στα μονοπώλια, όμως, υπάρχουν και άλλα ζητήματα. Ο κ. Πλυτάς υπόσχεται: το «Τάμα» της χούντας θα γίνει πάρκο και ξέροντας ότι και οι Έλληνες είναι Αθηναίοι διακηρύσσει «η Αθήνα στους Αθηναίους». Δίπλα στον κ. Πλυτά ο φιλοχουντικός **Τ. Παναγόπουλος** δηλώνει ότι «ως νέος επιστήμων κατέρχομαι εναντίον της οικογενειοκρα-

της **Βοσκόπουλος** για τον οποίο από τότε θα είχε κάποια εκτίμηση ο κ. Α. Παπανδρέου, αφού μαθαίνουμε από την «Καθημερινή» (φ. 15-3-75) ότι «στο κέντρο του χειροκροτείται και ως υποψήφιος σύμβουλος στον υπερκομματικό «Πειραικό Συνδυασμό» το κ. **Ι. Φιλίππικου**».

Η «ολοκλήρωση της νίκης της Δημοκρατίας»

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ των εκλογών στην Αθήνα δίνουν από την πρώτη Κυριακή την απόλυτη πλειοψηφία στον **Ι. Παπαθεοδώρου** και εμφανίζουν την «Εθνική Ενότητα» του κ. Πλυτά να μην μπορεί να εκφράσει την «εθναρχική» παρουσία του κ. Καραμανλή στο Δήμο της Αθήνας, αφού ο συνδυασμός του συγκεντρώνει το 37,7% έναντι 53,8% της Ν. Δημοκρατίας στις βουλευτικές εκλογές που έγιναν μόλις 4 μήνες πριν. Στο ψηφοδέλτιο Παπαθεοδώρου πρώτος δημοτικός σύμβουλος με χιλιάδες ψήφους διαφορά από το δεύτερο (που είναι ο **Θ. Κατριβάνος**) αναδείχτηκε η ηθοποιός (...) και στέλεχος του ΚΚΕ **Αιμ. Υψηλάντη**.

ΓΙΑ ΤΟ Π.Γ. του ΚΚΕ «ο λαός έδωσε το πραγματικό νόημα στο 54% των ψήφων που κάτω από τις γνωστές περίπλοκες συνθήκες πήρε ο Καραμανλής... τον Νοέμβρη. Είναι καιρός η κυβέρνηση να λάβει υπόψη της τη θέληση του λαού».

Ταυτόσημη σχεδόν δήλωση κάνει ο αρχηγός της ΕΚ-ΝΔ **Γ. Μαύρος** παρά το

ρο (δήμαρχο στην περίοδο '64-'67 υποστηριζόμενο τότε από ΕΚ και ΕΔΑ) και **Δ. Ζάννα** θα οδηγήσει σε δεύτερο γύρο όπου αντιπαρατέθηκαν ο **Μ. Παπαδόπουλος** (ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕ εσωτ., ΕΔΑ) με τον **Δ. Ζάννα**, έχοντας αποκλειστεί εκτός του Τσίρου και ο υποψήφιος της δεξιάς **Στ. Πάσχος**, ο τότε βουλευτής της ΕΚ - ΝΔ **Θ. Μαναβής** δεν υποστήριξε κανέναν υποψήφιο δειλώνοντας ότι «ακολουθεί την απόφαση» του κόμματός του να επιλέξουν «αδέσμευτα» οι οπαδοί του. Ο συνδυασμός «Δημοκρατική Θεσσαλονίκη» του **Μ. Παπαδόπουλου** δικηγόρου και (Προέδρου διοικητικού συμβουλίου στην προδικτατορική ηγεσία του Δήμου) στον οποίο συμπεριλαμβανόταν ως υποψήφιος σύμβουλος ο **Ν. Ακριτίδης**, τότε διευθυντής Τεχνικής Σχολής, ακολούθησε μια προεκλογική στρατηγική ταυτόσημη με εκείνη της «Δημοκρατικής Συνεργασίας» της Αθήνας, με κεντρικό σύνθημα «Στις 30 Μάρτη 1975 θα προχωρήσουμε στο χτήσιμο του δημοκρατικού μας καθεστώτος». Το αποτέλεσμα του β' γύρου έδωσε στο **Μ. Παπαδόπουλο** μια οριακή πλειοψηφία 936 ψήφων (σε σύνολο περίπου 123.000 ψηφοφύων).

ΗΤΑΝ ΜΙΑ σαφής ένδειξη ότι οι πρώτες αυτές μεταχουντικές δημοτικές εκλογές, εκτός του ότι περιβάλλονταν από μια σειρά διαιρέσεις και συγκρούσεις που είχαν σχέση με τοπικές πολιτικές συνθήκες και παραδόσεις των επιμέρους διεκδικητών, απείχαν αρκετά από το να

ΑΘΗΝΑ • 1975

«Δημοκρατική Συνεργασία»
(ΠΑΣΟΚ-ΕΚ-ΝΔ-ΚΚΕ-ΚΚΕ εσω-ΕΔΑ)
Ι. Παπαθεοδώρου
«Εθνική ενότητα»
(Νέα Δημοκρατία)
Γ. Πλυτάς
Αντ. Κιτσικής
(Ανεξ. δεξιάς)
«ΝΕΑ ΑΘΗΝΑ»
(Χουντικοί)
Τ. Παναγόπουλος

Ψήφοι Ποσοστό

187.166 53,40%
132.139 37,70%
16.186 4,62%
15.022 4,3%

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • 1975 Α' ΓΥΡΟΣ

«Δημοκρατική Θεσσαλονίκη»
(ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ-ΚΚΕ εσω-ΕΔΑ)
Μ. Παπαδόπουλος
Δημ. Ζάννας
(Κέντρο)
«Εθνική Ενότητας»
(Κέντρο)
Κ. Τσίρος
(Κέντρο)
Στ. Πάσχος
(Δεξιά)
Βλ. Γωγούσης
«Πρόοδος»
Γ. Λουτζικογλου

33.143 26,99% 62.031 50,37%
29.838 24,30% 61.117 49,63%
20.856 16,98% — —
20.773 16,92% — —
15.115 12,31% — —
3.071 2,50% — —

τίας» και για την απόδειξη της πίστης του σε όσα λέει συμπεριλαμβάνει στο ψηφοδέλτιό του και έναν που τιτλοφορείται: «συνδικαλιστής, καλλιτέχνης, κοινωνιολόγος». Και πιο δίπλα από τον κ. Παναγόπουλο ο Κολλάτος της εποχής **Κιτσικής** εκθέτει «ψηφοδέλτιο εργασίας για τη σωτηρία της Αθήνας», με μικρό δείγμα για το τι εννοεί η συμμετοχή του Έλληνα... Φάουστο Παπέτι, μουσικοσυνθέτη και σούπερ-σταρ της χουντικής ΕΙΡ Γιώργο Κατσαρό. Ας σημειωθεί ότι έντονα προβάλλεται η συμμετοχή στον ίδιο συνδυασμό του αδελφού του **Α. Παπανδρέου**, Γεωργίου.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ κλίμακα αγωνιστικής συμμετοχής στα κοινά κινείται και ο **Τό-**

ότι το κόμμα του δεν υποστήριξε κανέναν συγκεκριμένο υποψήφιο σε όλη την Ελλάδα (έκφραση άραγε της πολυδιάσπασης των δυνάμεών του και των συμμαχιών του;). Για τον αρχηγό του ΠΑΣΟΚ «ο λαός έθεσε στέρεα θεμέλια της πορείας προς την αδέσμευτη λαϊκή κυριαρχία και την εθνική ανεξαρτησία...», ενώ για το νικητή Δήμαρχο της Αθήνας «ο αθηναϊκός λαός ολοκλήρωσε τις προηγούμενες δημοκρατικές του νίκες».

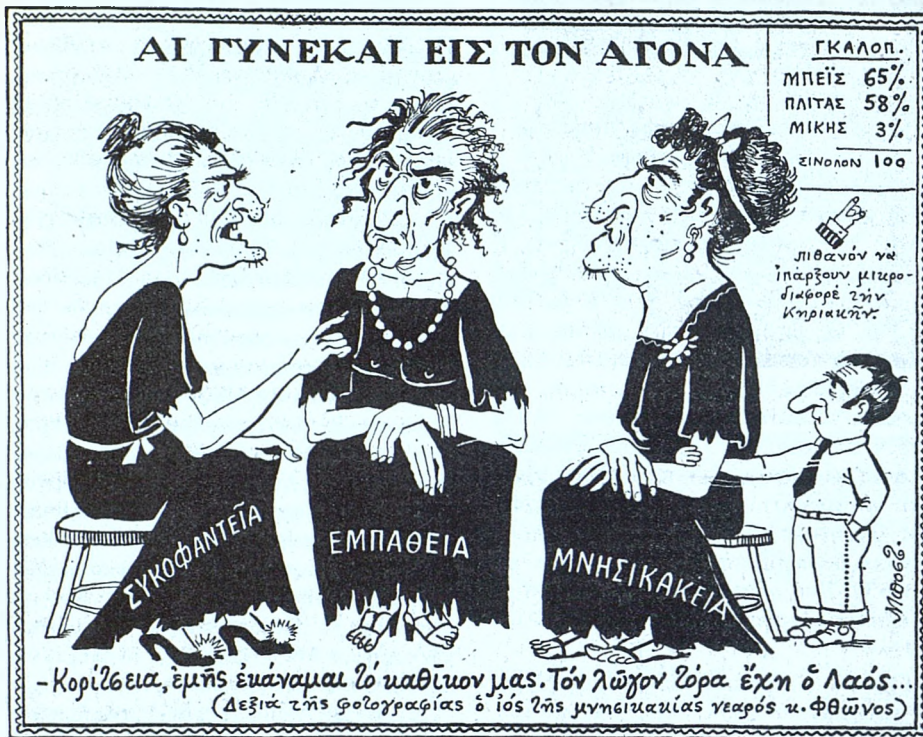
ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ —όπως και στον Πειραιά επίσης— η διάσπαση του Κέντρου σε δύο μερίδες υπό τους κ. **Τσί-**

διαγράφουν με σαφήνεια τις διαχωριστικές τομές του πολιτικού ανταγωνισμού, μέσα στη ρευστότητα και τη μετάβαση που χαρακτήριζαν την πρόσφατα τότε εγκαθιδρυμένη Ελληνική Δημοκρατία, την κουλτούρα της, τους πολίτες της, τις κομματικές της ομάδες.

ΕΞ ΑΛΛΟΥ, μόνον για ορισμένους αμετανόητα «διεθνιστές» η Ελλάδα του '75 θα μπορούσε να βαδίσει στη «λεωφόρο Πορτογαλίας», όπου εκείνες τις ημέρες η Αριστερά συγκρούσθηκε με τον σαλαζαρικό Σπινόλα, πυροδοτώντας προσδοκίες και σε κάποιους ημετέρους...

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1978:

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΡΗΓΜΑ ΤΩΝ «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ»

Σκίτσο του Μποστ στο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ».

ΕΝΤΕΚΑ μήνες μετά τις μακροπρόθεσμα καθοριστικές βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου 1977, διεξάγονται οι δεύτερες δημοτικές εκλογές, την 15η Οκτωβρίου 1978.

ΤΡΙΣΗΜΙΣΙ χρόνια στον πολιτικό βίο της Β' Ελληνικής Δημοκρατίας είχαν περιγράψει αδρότερα, πλέον, τις κρίσιμες, τις «σκληρές» περιοχές του πολιτικού σκηνικού, ενώ αλλού είχαν προκληθεί μετατοπίσεις στους άξονες και στα επίμαχα αντικείμενα της πολιτικής αντιπαράθεσης. Ταυτόχρονα, ήδη από εκείνη την εποχή, έχουν εμφανισθεί ορισμένες σταθερές στο λόγο και τη στρατηγική των παικτών της πολιτικής σκακιέρας, που αποδείχθηκαν εξαιρετικά ανθεκτικές συνιστώσες της σημερινής πολιτικής ζωής.

ΤΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ του 1977 είχε ήδη ολοκληρωθεί μια διαδικασία ανακατανομής επιρροών και ισχύος μεταξύ των βασικότερων πολιτικών οικογενειών: η Ν.Δ. έφθασε σε «φυσιολογικότερα» επίπεδα αντιπροσώπευσης του εκλογικού σώματος, συγκεντρώνοντας ποσοστό κατώτερο του 42%, αλλά διατηρώντας την πλειοψηφία των εδρών, πράγμα που έδωσε και πάλι λαβή για την ανάπτυξη της γνωστής περι «αναντιστοιχιών» φιλολογίας. Η δραστική συρρίκνωση των παλαιών κεντρικών δυνάμεων έδειξε ότι σημαντικό μερίδιο της μετατοπίσης των

εκλογών από το 54% της Ν.Δ. (1974) όχι μόνον δεν ωφέλησε το κόμμα του κ. Ζιγδή (ΕΔΗΚ) και τον κατακερματισμένο χώρο της σοσιαλδημοκρατίας, αλλά, αντίθετα, συνέβαλε στην ανάδειξη ως αξιωματικής αντιπολίτευσης του ΠΑΣΟΚ, το οποίο διεκδίκησε με επιτυχία κάποιο μερίδιο και από τους εγκαταλείποντες την πάλαι ποτέ «δημοκρατική παράταξη». Στην Αριστερά, η ήττα της «Συμμαχίας» το '77 άφησε ελεύθερο το πεδίο στο ΚΚΕ, το οποίο αναδείχτηκε σε σχετικά επιτυχημένο διεκδικητή της προδικτατορικής εκλογικής σκευής της ΕΔΑ. Ταυτόχρονα, όμως, είχε αρχίσει σαφώς να διακρίνεται η ύπαρξη μιας ανελαστικής οροφής στην εκλογική απήχηση της κομμουνιστικής Αριστεράς, και μια πτωτική μάλλον αναπαραγωγή ενός παραδοσιακού ακροατηρίου.

Η Δεξιά ξανάρχεται

ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟ πολιτικό πεδίο, τα αντιδικτατορικά «παράσιτα» στην ακραϊνή διαίρεση «δημοκρατικών» - «δεξιών» του 1975, είχαν σχεδόν οριστικά εκλείψει, καθώς η Ν.Δ. είχε σαφώς πλέον χαρακτηριστεί ως η «γνωστή δεξιά», που έκανε κινήσεις διευρύνσής της προς την άκρα δεξιά και τους χουντικούς (περίπτωση υποψηφιότητας Σκυλίτση στον Πειραιά)· παράλληλα το σύμπλεγμα «Παλάτι -Στρατός» τροφοδο-

τούσε πλέον τις διαμάχες μόνο για το «αμαρτωλό» παρελθόν της άλλοτε «εθνικόφρονος» παράταξης.

ΑΡΚΕΤΟΥΣ μήνες πριν τον Οκτώβριο, οι διεργασίες για τις εκλογικές συμμαχίες εκείνων των δημοτικών εκλογών χαρακτηρίστηκαν από εξαιρετική πυκνότητα και ένταση. Σε αντίθεση με τις αντίστοιχες εκλογές του 1975, ο αντιπολιτευόμενος Τύπος θα αφιερώσει τις πρώτες σελίδες του σ' αυτές τις διεργασίες, ενισχύοντας τη σημασία και το νόημα της εκλογικής αντιπαράθεσης και κινητοποιώντας έτσι το ενδιαφέρον της πελατείας των «αντιδεξιών» κομμάτων: είναι μια ένδειξη των αλλαγών που είχαν γίνει στους στόχους των πολιτικών δυνάμεων, και μια άμεση υπογράμμιση ότι οι δημοτικές του '78 αποτελούσαν τρόπον τινά ένα διάστημα μετάβασης από την οριακή νίκη της Ν.Δ. το '77 στην επικράτηση της «Αλλαγής» το '81. Ο όρος αυτός έχει κατοχυρωθεί ήδη στο λεξιλόγιο του ΠΑΣΟΚ, όμως δεν θα τον συμμερισθούν ταυτόσημα οι άλλες «δημοκρατικές δυνάμεις», πράγμα που στις δημοτικές εκλογές του '78 θα οδηγήσει σε ατελείς πλέον «Δημοκρατικές Συνεργασίες»: αν το 1975 η αντιδικτατορική πτυχή της πολιτικής «νόθευε» τους χρωματισμούς στους «δημοκρατικούς», το 1978 η αντιπαράθεση δεξιάς - αντιδεξιάς θα «νοθευτεί» από μια σύγκρουση στο εσωτερικό της τελευταίας.

ΑΠΟ ΤΙΣ αρχές Σεπτεμβρίου, ήδη, ενώ το ΠΑΣΟΚ κατέληξε στην επιλογή υποψήφιου Δημάρχου της Αθήνας του επιτυχημένου δημάρχου Ζωγράφου Δ. Μπέη (έχοντας προηγουμένως συναντήσει άρνηση σε πρόταση που έκανε στους κ. Ντεγιάννη και Κουλουμπή), και ενώ είχαν συμφωνήσει μαζί του το ΚΚΕ εσ. και η ΕΔΗΚ, πηγές του ΚΚΕ κατηγορούν το ΠΑΣΟΚ για «ηγεμονισμό» και για «πολιτική η οποία δεν αποβλέπει στην αλλαγή αλλά στην εναλλαγή δεξιάς και ΠΑΣΟΚ στην εξουσία». Η ΕΔΗΚ «θεωρεί λογικό την ευθύνη και την πρωτοβουλία για τον πρώτο Δήμο της χώρας να τον έχει η αξιωματική αντιπολίτευση», μολονότι φιλοδοξεί για τον εαυτό της έναν τίτλο που μόνον πατριωτικά, πλέον, μπορεί να λειτουργήσει: «τη θέση της σαν του μόνου κόμματος του κέντρου».

Διαπραγματεύσεις και ρήξη

ΣΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ των εκτός δεξιάς δυνάμεων κυριαρχούν χωριστικές διεκδικήσεις που δεν υπήρχαν το '75: η ΕΔΑ έχει προτείνει τον κ. Κατρι-

ΑΘΗΝΑ ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΑΛΛΑΓΗ

Αριστερά, αφίσα που φιλοτέχνησε ο Τάσος. Πάνω: Ρίτσος, Φλωράκης, Θεοδωράκης.

βάνο σαν υποψήφιο Δήμαρχο, στον οποίο επιμένει και μετά την επιλογή του ΠΑΣΟΚ στο πρόσωπο του Δ. Μπέη· το ΚΚΕ αντιπροτείνει τον κεντρώο κ. Κουμανάκο, αναδιπλούμενο αργότερα σε μια ταυτόχρονη εναλλακτική πρόταση για τον κ. Κατριβάνο, για τον οποίο είχε αρχικά απορριπτική στάση. Η διαπραγματευτική τακτική του ΚΚΕ αναπτύσσεται πολυκεντρικά: συνομιλεί για υποψήφιο δήμαρχο Αθήνας ζητώντας κατοχύρωση δικού του υποψηφίου σε Δήμους που θεωρεί σαν αποκλειστικής δικαιοδοσίας του (Περιστέρι, Ελευσίνα, Μυτιλήνη, Νίκαια, κ.ά.).

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ του κ. Παπανδρέου στο «Κυριακάτικο Βήμα» (10.9) θα αποσαφηνίσει μια από τις βασικές αιτίες των «ατελειών» της «Δημοκρατικής Συνεργασίας» και θα θυμίσει πολλά από τα σημερινά θέσφατα του κυβερνώντος κόμματος: «Η πορεία της χώρας μας παρά την απεγνωσμένη αντίδραση της Δεξιάς έχει ξεκάθαρα προσανατολιστεί προς την Αλλαγή. Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές επιβεβαίωσαν την προοπτική αυτή και καθιέρωσαν το ΠΑΣΟΚ σαν τον κύριο φορέα της Αλλαγής. Οι προσεχείς δημοτικές εκλογές δεν αφίστανται από αυτό το πλαίσιο...»

Η ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΗ του ΚΚΕ με την κατάρτηση «ψηφοδελτίου αριστερών και δημοκρατικών προσώπων» για το Δήμο Αθήνας και με επικεφαλής τον άλλοτε κατηγορό του κόμματος του κ. Φλωράκη επί «ντισσαρισμό» Μ. Θεοδωράκη, θα επιβεβαιώσει ένα κυρίαρχο στοιχείο του κλίματος των δημοτικών εκλογών της 15ης Οκτωβρίου 1978: την πλήρη διάσταση, ανταγωνισμό και πόλωση μεταξύ των δύο βασικών φορέων του ελληνότροπου μια κατάσταση, που θα αναπαραχθεί εντεινόμενη μέχρι τις ημέρες μας.

Ο Μ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ θα μιλήσει για προσπάθειες «περιθωριοποίησης της ελληνικής αριστεράς», και ο Χαρ. Φλωράκης, από το βήμα του Σου Φεστιβάλ της ΚΝΕ, θα κατηγορήσει το ΠΑΣΟΚ ότι «ανταποκρίθηκε στην απαίτηση των δυνάμεων της αντίδρασης» να μην συμπαραταχθεί σε ενιαίο μέτωπο· ο κ. Παπανδρέου με νέες δηλώσεις του διεκδικεί ότι «το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε την πρωτοβουλία για τη συσπείρωση των δημοκρατικών δυνάμεων».

ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ πολιτικό σκηνικό, η κοινή γνώμη, πολλές εβδομάδες πριν τις εκλογές, τροφοδοτείται από το «δημοκρατικό Τύπο» με ειδήσεις για κρίση στην Ν. Δημοκρατία, πρόωρες εκλογές μέσα στο '79, προεδροποίηση Καραμανλή, αλλαγή εκλογικού Νόμου, ανασχηματισμό και διεύρυνση προς το Κέντρο της παράταξης του «ριζοσπαστικού φιλελευθερισμού».

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ της «διεύρυνσης», ή αλλιώς της διεκδίκησης της κληρονομιάς του ασπόνδυλου και ζελατινοειδούς, πλέον, φάσματος του Κέντρου, θα αποτελέσει ένα κεντρικό αντικείμενο διαπάλης σε αυτές τις εκλογές: σε λόγο του στην Κ.Ε. ο Α. Παπανδρέου αφού διακηρύσσει την απόφαση του ΠΑΣΟΚ «για μια πορεία... ανυποχώρητα ελληνική, με κάθετη τοποθέτηση απέναντι στην πολιτική της Δεξιάς», αφού σηματοδοτήσει το νόημα των δημοτικών εκλογών σαν «αφετηρία για τη νέα φάση της μάχης», θα τονίσει την ανάγκη μιας «εκστρατείας διαφώτισης του Λαού ενάντια στο τέχνασμα διεύρυνσης - πόλωσης της Ν.Δ. (...) ενάντια στο ψευδοδίλημμα "ευρωπαϊστές - αντιευρωπαϊστές" που προωθεί η Δεξιά» και θα κλείσει το λόγο του με ένα κάλεσμα που σήμαινε και την έναρξη μιας διαδικασίας ουσιαστικών αλλαγών του ΠΑΣΟΚ: «πρώτο καθήκον

το άνοιγμα της Οργάνωσης, η αποφυγή κάθε σεχταρισμού το αγκάλιασμα των μαζών που είναι ανυποχώρητα αντιδεξιές».

Καπιταλιστικό νεκροταφείο ή κυβερνητικός επιλογίας;

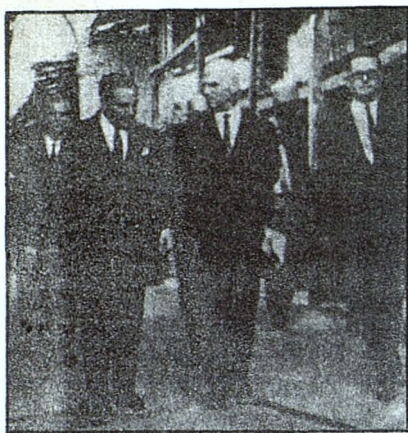
ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ προς την αντιπαράθεση του με την Αριστερά, το ΠΑΣΟΚ διατυπώνει το πολύ γνωστό μανιχαϊστικό του σχήμα για τη «σύγκρουση των δύο κόσμων», του «ήλιου και του σκότους», της «δεξιάς» και της «μη-δεξιάς». Δεν είναι τυχαίο δε ότι στην «πολωτική» προσπάθεια της Ν.Δ. για διεύρυνση προς το Κέντρο, ο Αρχηγός του ΠΑΣΟΚ απαντάει διεκδικώντας αυτός τη διεύρυνση, χωρίς να υπενιχθεί έναν αντιπολωτικό εκλογικό νόμο (όπως και το 1975, μιλώντας για το σχέδιο Συντάγματος στην Βουλή, όταν είπε ότι «δεν προτείνω την απλή αναλογική»).

Η ΣΤΑΣΗ της κυβέρνησης και σε αυτές επίσης τις εκλογές βασίζεται στο μύθο της απολιτικοότητας των εκλογών, και στην ταυτόχρονη καταδίκη των «λαϊκών μετώπων» και στην επιλογή ως υποψηφίου για τον Δήμο Αθήνας και πάλι του Γ. Πλυτά («Αθηναϊκή Κίνηση»),

Σκίτσο του Ιωάννου στο ΒΗΜΑ.

τότε Υπουργού Πολιτισμού. Η απαγόρευση ανοιχτών συγκεντρώσεων από τον κ. Μπάλκο («αγανακτούν οι πολίτες» με τις συγκεντρώσεις) θα ξεσηκώσει κύματα δημοκρατικού «αλτρωτισμού» από όλη την αντιπολίτευση· ο Κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ Ι. Αλευράς θα πει, απευθυνόμενος στον Υπ. Δημόσιας Τάξης: «Λυπάμαι γιατί είστε υπουργός μιας δημοκρατικής κυβέρνησης και δεν είστε υπουργός της χούντας». (Η χούντα θα μπει από το παράθυρο στις εκλογές αυτές, με τον κ. Σκυλίτση υποψήφιο Δήμαρχο και της

Ο Πλυτάς με τον Παττακό στην αποκαλυπτική φωτογραφία που δημοσίευσε το ΒΗΜΑ.

Ν.Δ. και της «Εθνικής Παράταξης», στοιχείο που θα καταντήσε σε πολύ μεγάλο βαθμό αφερέγγυο το κεντρώο άνοιγμα της Δεξιάς, αφού η χουντική της σιμπάραταξη δεν περιορίζεται μόνο στον Πειραιά).

Ο ΕΚΛΕΚΤΟΣ της Ν.Δ. στην Αθήνα θα αντιμετωπισθεί οξυμένα από την αντιπολίτευση. Από τις στήλες του «ΒΗΜΑΤΟΣ» αποκαλύπτεται, ότι κατά το «αθηναϊκό του οκτάμηνο» επί χούντας ο κ. Αλευράς είχε αποσπάσει εύφημο μνεία από τον ταξίαρχο Παττακό: «ο κ. Πλυτάς έδωσε ως πρώτος πολίτης της πόλεως εξετάσεις και επέτυχεν». Ο Δ. Μπέης θα μιλήσει για «ανησυχητική παρουσία πολλών αντιδραστικών στοιχείων στο συνδυασμό» του και για «θλιβερή ποιότητα ψηφοδελτίου». Η ανταπάντηση Πλυτά θα είναι ελάχιστα πειστική: οι εκλογές «είναι κομματικοποιημένες στη λυσσαλέα αναμέτρηση ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ», λέει από τη μια μεριά, και από την άλλη προβάλλει την ιδέα της υπογραφής ενός «συμβολαίου τιμής» μεταξύ των 3 υποψηφίων διαβεβαιώνοντας ότι είναι «απαράδεκτος ο έλεγχος της Τ.Α. από την κυβέρνηση», μιλάει για «γκεμπελική υστερία του αλεξιπτωτιστή κ. Μπέη» και για «μετατροπή του νεκροταφείου Ζωγράφου σε καπιταλιστική επιχείρηση», από τη μια, και από την άλλη παρέχει φιλοφρονήσεις για τον «ανδρισμό και την ευπρέπεια του κ. Θεοδωράκη», και διαβεβαιώνει ότι θα αγωνιστεί «ώστε να γίνει η Τ.Α. μόχλος του δημοκρατικού μας πολιτεύματος».

ΣΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ λοιπόν συγκεντρώσεις των τελευταίων ημερών οι 3 υποψήφιοι θα φιλοξενήσουν τα πορτραίτα της «δεξιάς» του «κέντρου» και της «αριστεράς». Ο κ. Μπέης θα αποκαλέσει «κυβερνητικό επιλοχία» τον δεξιό αντίπαλό του, θα πει για τον Μ. Θεοδωράκη ότι «είναι μαθημένος να δημιουργεί στο λαό διλήμματα του τύπου: Καραμανλής ή τάνκς», και θα διεκδικήσει την πατρό-

τητα του «δημοκρατικού ψηφοδελτίου» για το συνδυασμό «Αθήνα - Αναγέννηση». Ο Μ. Θεοδωράκης θα ανταπαντήσει αποκαλώντας —με περιεργή όψιμη αντι-ΚΚΕ εσ. διάθεση— «*Νέα Συμμαχία*» την «κατά της αριστεράς αντι-ενότητα» του κ. Μπέη, υποστηρίζοντας ότι ο τελευταίος δεν παίρνει ξεκάθαρη θέση ως προς το β' γύρο «γιατί οι υψηλοί "προστάτες" του είχαν δεσμευτεί ότι θα αποφύγουν το ενιαίο μέτωπο των δημοκρατικών δυνάμεων στην Αθήνα». Προηγουμένως ο κ. Θεοδωράκης θα ισχυρισθεί ότι δεν υπάρχει πρόβλημα στο συνδυασμό του ως προς το β' γύρο διότι είναι σίγουρη η νίκη του. Κλείνοντας την ομιλία του θα ανακαλέσει στη μνήμη του «Εαμογενούς» ακροατηρίου του την ιστορία - της - αριστερής όχθης: ΕΑΜ, ΕΔΑ, Λαμπράκηδες, γενιά Πολυτεχνείου, Νικηφορίδης, Λαμπράκης, Πετρουλάς, Χαλκίδης, Τσαρουχάς. Αν σ' αυτά προστεθεί η παρουσία του Γ. Ρίτσου και επώνυμων καλλιτεχνών στη συγκέντρωση και το μήνυμα συμπαραστήσης του Λουί Αραγκόν, μπορεί να καταλάβει κανείς ότι η τελευταία επικοινωνία του Μ. Θεοδωράκη με τους ψηφοφόρους δεν απείχε πολύ από τα πρότυπα των ΚΚΕ συγκεντρώσεων, με προδιαγεγραμμένο το πολιτικό βεληνές του συνδυασμού.

ΒΕΒΑΙΩΣ η κάλλη έδειξε ελαφρά αυξημένη τη δύναμη του ΚΚΕ στην Αθήνα (16,34%), όμως ήταν βέβαιο πως άλλη μια μάχη είχε χαθεί και τώρα έπρεπε να στραφεί το «εαμογενές συγκρότημα» προς αυτούς που μέχρι τότε κατηγορούνταν περίπου ως συνοδοιπόροι της αντίδρασης. Ο κ. Μπέης είχε μεν ξεπεράσει κατά πολύ το ποσοστό βουλευτικών εκλογών του ΠΑΣΟΚ είχε συγκεντρώσει καλύτερο ποσοστό από αυτό των δημοτικών εκλογών του '82, αλλά ήταν σίγουρα κάτω από τον κ. Πλυτά (40,6% έναντι 42,2% του τελευταίου).

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ το σχήμα «δημοκρατικές δυνάμεις» δεν είχε θίγει από τη σύγκρουση ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ: ο Μ. Παπαδόπουλος —πολιτικοποιώντας την ανικανότητα της κυβέρνησης στους σεισμούς της 20ης Ιουνίου, και καλώντας σε δημοκρατική «πανστρατία» ενάντια στους κερδοσκόπους - πελάτες της κυβέρνησης— αναδείχτηκε δήμαρχος από την πρώτη Κυριακή —όπως το '75 ο κ. Παπαθεωδόρου στην Αθήνα— με 52,1% έναντι 47,8% του αντιπάλου του συνδυασμού Πάσχου - Τσίρου, ο οποίος συμπεριλάμβανε ένα ευρύτατο τμήμα δυνάμεων, από κεντρώους «διευρυμένους» στη Ν.Δ. μέχρι ακροδεξιούς. (Ας σημειωθεί, ότι υπήρξαν πληροφορίες στις αρχές Σεπτεμβρίου, για επαφές του κ. Θ. Μανυβή στην Αθήνα με «κορυφαίο παράγοντα»

την επιχείρησης διεύθυνσης της Ν. Δημοκρατίας, για να ηγηθεί «ευρέως ψηφοδελτίου»...).

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ προς τη δεξιά στην Αθήνα και προς την απειλητική χουντοδεξιά στον Πειραιά (ο Σκυλίτσης έχει συγκεντρώσει το 48,7% των ψήφων, έναντι 45,6% το Γ. Κυριακάκου υποψήφιου όλων των «δημοκρατικών»), οδήγησε στο δεύτερο γύρο σε μια εκτεταμένη κινητοποίηση των αντιδεξιών, η οποία συνδύαζε το αντιδικτατορικό με το δημοκρατικό μέτωπο που συναντιώνταν πολλές φορές επάλληλα στις δημοτικές του '75. Η κυβερνητική δήλωση ότι «*Η Ν.Δ. δεν επιθυμεί καμιά σχέση με τα κατάλοιπα της χούντας*» συνοδεύτηκε από την ευχή «*να μην εκλεγούν υποψήφιοι του ενός ή του άλλου άκρου*». Η δήλωση έγινε για την β' Κυριακή στον Πειραιά, και φυσικά έτσι διατυπωμένη δεν μπορούσε να αποτρέψει τη συγκέντρωση του 46,57% από τον Σκυλίτη· ο Γ. Κυριακάκος αναδείχτηκε Δήμαρχος (53,43%), κυρίως από τη μείωση της αποχής στο β' γύρο. Η φωτεινή εξαίρεση του πρόσφατα εκλιπόντος Π. Κανελλόπουλου, που δήλωσε την αγωνία του για τους «σκοτεινούς κύκλους που χαλκεύουν στην αρρωστημένη φαντασία τους νέα δεσμά για τον ελληνικό λαό», καταχωρείται —για πολλούς λόγους...— στην κληρονομιά όχι της Ν.Δ. αλλά της νέας νομιμότητας που πάσχιζε να διαμορφωθεί στην ελληνική πολιτεία μετά το 1974.

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ η β' Κυριακή, δεν εκπλήρωσε τις προσδοκίες —και μάλιστα φαντασιακές— του κ. Πλυτά ότι «*Αυτήν τη Κυριακή θα συντηρούμε το Μέτωπο*». Νικητής αναδείχθηκε ο ΠΑΣΟΚ με τον κ. Μπέη στο 57,3% των ψήφων, ενώ η δεξιά ελάχιστα αύξησε τις ψήφους της από την πρώτη Κυριακή (42,7% έναντι 42,2%).

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ της κυβέρνησης της Ν.Δ. για τα αποτελέσματα είναι... αναδρομικά πολιτική, δηλαδή αποκαλυπτική του συνήθους στρουθοκαμηλισμού των εκάστοτε κυβερνώντων: «*οι συνδυασμοί του Λαϊκού Μετώπου εσημείωσαν πολλές φορές εντυπωσιακήν πτώσιν σε συσχετισμόν με τις Δημοτικές Εκλογές του 1975*». Η εκτίμηση του Χαρ. Φλωράκη βρίσκεται στον αντίποδα της κυβερνητικής πλευράς και νομιμοποιεί το εγχείρημα του ΠΑΣΟΚ για την πορεία προς την Αλλαγή: οι δημοτικές εκλογές ήταν «*μεγάλη νίκη της δημοκρατίας, της ομαλότητας και της προόδου και καταδίκη της αυταρχικής και αντιλαϊκής πολιτικής της Ν.Δ.*». Αυτός ήταν ακριβώς ο άξονας που όρισε τη στρατηγική κατάκτηση της εξουσίας από την «Αλλαγή», τον Οκτώβριο του 1981.

Ο Ι. Παπαθεοδώρου δεν είχε τιθασεύσει τα σκουπίδια στο Δήμο της Αθήνας. Είχε θέσει παραγγέλνει τα απορριμματοφόρα που παρέλαθε ο διάδοχός του. Το σκίτσο του Κ. Μητρόπουλου, για το υπ' αριθμόν ΕΝΑ πρόβλημα εκείνων των ημερών.

ΑΘΗΝΑ • 1978

	Α' ΓΥΡΟΣ	Β' ΓΥΡΟΣ
«Αθήνα Αναγέννηση» (ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ εσ.-ΕΔΑ-ΕΔΗΚ- ΔΗΣΕΚ-Σοσιαλ. Πρωτοβουλία)		
Δ. Μπέης	148.045 40,63%	248.585 57,21%
«Αθηναϊκή Κίνηση» (Νέα Δημοκρατία)		
Γ. Πλυτάς	153.542 42,15%	163.448 42,78%
«Αθήνα-Δημοκρατ. Αλλαγή» (ΚΚΕ)		
Μ. Θεοδωράκης	59.428 16,31%	— —
«Αθήνα-Λαϊκή Ενότητα» (ΚΚΕ μ-λ)		
Αθ. Δημάκος	3.230 0,88%	— —

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • 1978

	Ψήφοι	Ποσοστό
«Δημοκρατική Θεσ/νίκη» (ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ-ΚΚΕ εσ.-ΕΔΑ-ΕΔΗΚ)		
Μ. Παπαδόπουλος	67.340	52,14%
Κ. Τσίρος	61.820	47,86%
(Ν.Δ.-Διευρυθέντες» κεντρώοι)		

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1982

Η «ΑΛΛΑΓΗ» ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΑΚΡΙΒΩΣ τριακόσιες εξήντα πέντε ημέρες μετά το 48% της «Αλλαγής» στις εκλογές του '81, οι ψηφοφόροι καλούνται να εκλέξουν τους αξιωματούχους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μέσα σ' ένα ριζικά διαφορετικό σκηνικό. Η δεξιά έχει περιορισθεί στο ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης, αντιμετωπίζοντας συγχρόνως ανοιχτή κρίση ηγεσίας, ταυτότητας και θεσμικής της προσαρμογής στη νέα διάταξη των συσχετισμών πολιτικής και κοινωνικής επιρροής. Η «κεντρώα» κληρονομιά έχει καταχωρηθεί πλέον στο ΠΑΣΟΚ, που αρχίζει με οργανικότητα και σαφήνεια να καταλαμβάνει το κέντρο του πολιτικού φάσματος, αντιμετωπίζοντας όμως τόσο το πρόβλημα της συναίρεσης των μεταρρυθμιστικών του επαγγελιών με τους κανόνες μιας αποτελεσματικής διακυβέρνησης, όσο και το πρόβλημα της διατήρησης μιας συνοχής και συνέχειας μεταξύ του σοσιαλισμού και της «αλλαγής»: η κοινωνική και πολιτική πόλωση που εξ αντικειμένου συνεπάγεται το τρίπτυχο της «αυτοδυναμίας - εθνισμού - λαϊκισμού» (αντίληψη Ε.Λ.Ε) μπορεί μεν να αποδεικνύεται χρήσιμη για την συγκέντρωση δυνάμεων μέσω της «εξουδετέρωσης» των δεξιών και αριστερών άκρων της πολιτικής, ταυτόχρονα όμως γεννά και φυγόκεντρες τάσεις στο μπλοκ των κοινωνικών του συμμαχιών. Όσο για την αριστερά, οι εκλογές του '81 επιβεβαίωσαν απλώς τη διαχρονική

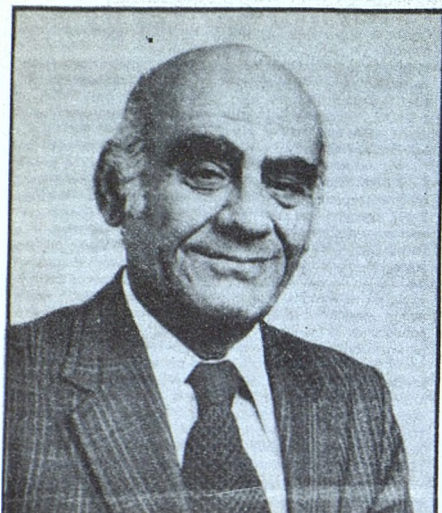
Η κ. Β. Τσουδερού με την αποτυχία της το '82 σημάδεψε και την τύχη ενός «προσωπικού κινήματος» που είχε διαμορφώσει - κυρίως με την επιρροή της στο γυναικείο φύλο.

της υστέρηση και αδυναμία ενσωμάτωσης ευρέων στρωμάτων που έστρεψαν ακριβώς προς τα αριστερά τον άξονα των πολιτικών διαιρέσεων της χώρας.

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές της 17ης Οκτωβρίου 1982 θα αναπαράγουν με αρκετά μεγάλη πιστότητα τους νέους αυτούς συμποροιοριστικούς παράγοντες του πολιτικού παιχνιδιού. Αν για το 1975 οι «δημοκρατικοί» έθεταν σαν στόχο να «ολοκληρωθούν» στις τότε δημοτικές εκλογές τα κέρδη του αντιβασιλικού δημοψηφίσματος και να ανακατανεμηθεί το 54% που είχε συγκεντρώσει στις εκλογές του '74 η Ν.Δ και αν τότε η αντιχουντική ομοψυχία συσκότιζε τη «δημοκρατική ακεραιότητα», τώρα η συν-

χεια ως προς τα προηγούμενα (εκλογές '81) δεν μπορεί παρά να είναι «μια ακόμα νίκη της Αλλαγής», αφού «το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω» και η δεξιά που «έχει πραγματικά μπει στο περιθώριο της ιστορίας» γι' αυτό και στις δημοτικές εκλογές «ο λαός θα καταδικάσει τις φωνές που έρχονται από το παρελθόν» (από ομιλίες του Α. Παπανδρέου στην Κ.Ο ΠΑΣΟΚ στις 3/10/82 και σε συγκέντρωση στελεχών του στο «Σπόρτιγκ» στις 2/10/82).

ΚΑΙ «οι επικείμενες δημοτικές εκλογές έχουν αποφασιστική σημασία για την ολοκλήρωση της νέας πορείας που άρχισε τον περασμένο Οκτώβρη, για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της ελληνι-

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ Β. ΕΦΡΑΙΜΙΔΗ

● Ο Βασίλειος Εφραίμης, ένα μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, Ευκλείδης Ιωάννης των καμάτων, και αντιπρόεδρος της ομάδας εκπαιδευτικών και συνεργαζόμενοι στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο από το 1915 και έπειτα το 1923 στην Αθήνα.
● Γαμπρός στην Αθήνα με τη σύζυγό του, αντιστοίχως, και στην Αθήνα.

Ο υποψήφιος του ΚΚΕ.

κής κοινωνίας» (όπως διακηρύσσει στα εγκαίνια του εκλογικού του κέντρου ο πολιτευτής Θεσσαλονίκης του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές '81 και τώρα εκλεκτός του υποψήφιος Δήμαρχος Θ. Μαναβής), γιατί «το ΠΑΣΟΚ που αποτελεί τη μοναδική εναλλακτική λύση» έχει ανάγκη ενός «ιστορικού χρόνου προώθησης της αλλαγής... τουλάχιστον δυο τετραετίες, για την ολοκλήρωση των στρατηγικών του...» (ομιλία Παπανδρέου στο «Σπόρτινγκ», 2/10, δυο εβδομάδες πριν τις δημοτικές εκλογές).

ΟΣΟ κι αν στις «θέσεις» της ΚΕ του ΚΚΕ για το 11ο Συνέδριο που κυκλοφορούν λίγες εβδομάδες πριν τις εκλογές, η πολιτική του ΠΑΣΟΚ χαρακτηρίζεται

σαν «ιδιότυπος ρεφορμισμός», «σοσιαλ-δημοκρατική» και «εκσυγχρονιστική διαχείριση του καπιταλισμού», όσο κι αν, στην αρθρογραφία του «ΡΙζοσπάστη», η αυτοδυναμία της «Αλλαγής» επικρίνεται ότι συμβάλλει στο «κλείσιμο των μετώπων της αλλαγής», όσο και αν διακηρύσσεται ότι «ο περίφημος κλήρος της αλλαγής δεν έχει πέσει μονοπωλιακά σε κανένα...» και ότι το ΠΑΣΟΚ ασκεί «πολιτική που ξεφεύγει από το δρόμο της αλλαγής που ψήφισε ο λαός» τον προηγούμενο Οκτώβριο, είναι σαφές ότι η πλευρά της «ορθόδοξης» κομμουνιστικής αριστεράς βρίσκεται σε δύσκολη θέση.

ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ αντλεί από την ίδια πολιτική δεξιαμενή με το ΠΑΣΟΚ («αλλαγή») αλλά, βεβαίως, από κοινωνικά αδύνατες θέσεις, και γιατί ο εκλεκτός του ΚΚΕ για την Αθήνα, μέλος της ΚΕ του κόμματος και ευρωβουλευτής Β. Εφραίμης, δυο μόλις εβδομάδες πριν τις εκλογές, με ανοιχτή επιστολή του στον αθηναϊκό λαό βεβαιώνει την αντίφαση, την παλινδρόμηση που χαρακτηρίζει την πολιτική του κόμματός του απέναντι στο ΠΑΣΟΚ: Μπροστά στη ρεβανσιστική επίθεση του αρχηγού της Ν.Δ. Ευ. Αβέρωφ, που έχει προωθήσει τη «βία στη βία του ΠΑΣΟΚ», μπροστά στην ακραία πολιτικοποίηση που επιβάλλει η ηγεσία της Ν.Δ. —άλλοτε κυβερνητικά «απολιτική» στη στρατηγική της των δημοτικών εκλογών—, η οποία βλέπει μπροστά της «όργια βίας από τη χούντα των πρασινοφρουρών» και θεωρεί ότι η αναμέτρηση γίνεται «μεταξύ της δημοκρατικής παρατάξεως και εκείνης που εμπνέεται από ολοκληρωτικές ιδέες», ο υποψήφιος του ΚΚΕ στην Αθήνα, μέσα σ' ένα κλίμα φορτισμένης αντιπαράθεσης στις διαπραγματεύσεις με το ΠΑΣΟΚ ήδη από τους καλοκαιρινούς μήνες, θα μειώσει την έκταση της σύγκρουσης και το επίμαχο αντικείμενο των εκλογών: «Η κυβέρνηση θα κριθεί στις βουλευτικές εκλογές. Οι δημοτικές

εκλογές δεν είναι κομματικό γκάλοπ» (αντίθετα με τη φειγνή γραμμή του ΚΚΕ, όταν το αποτέλεσμα των εκλογών, έστω κι αν δεν είναι «χαστούκι» στο ΠΑΣΟΚ, «μάθημα» κλπ., θα είναι σίγουρα ένα «μήνυμα»).

ΑΝΑΣΥΡΟΝΤΑΣ από το παρελθόν την αλληλεγγύη των «δημοκρατικών» ο επιλεγμένος ήδη από τις αρχές Σεπτεμβρίου επικεφαλής της «Αλλαγής στην Αθήνα» θα τονίσει ότι, «φέτος είναι 1982. Δεν είναι 1980» και θα διαβεβαιώσει ότι «δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι η σημερινή κυβέρνηση ενός δημοκρατικού κόμματος θα σαμποτάρει ποτέ ένα δημοκράτη δήμαρχο επειδή δεν ανήκει στο δικό της κόμμα».

Η «ΣΤΕΝΩΠΟΣ», οι «αποστασίες» και η «κυβέρνηση του δημοκρατικού κόμματος», εκτός του ότι έχει εγκαταλείψει την προεκλογική (του '81) λαϊκιστική σιγουριά και ευδαιμονία του «εδώ και τώρα», προσπαθεί και να συνδυάσει την επιθυμία της μονοκρατορικής της μακροήμερευσης στην εξουσία («ιστορικός χρόνος» δυο τετραετιών) με τις αδήριτες πραγματικότητες μιας διακυβέρνησης και με τις πρώτες δυσκολίες που αντιμετωπίζει «μέσα και έξω», προγραμματικά απροετοίμαστη. Ο κ. Παπανδρέου έχει ομιλήσει ήδη για την «στενωπό» του '82 και στον πρώτο του λόγο ως Πρωθυπουργός στα εγκαίνια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης θα εμφανισθεί με το γνωστό του πια «προφίλ» που παρουσίασε κι άλλες φορές στον ίδιο χώρο και περίσταση. Η «προειδοποίησή» του στις 11/9 προς τους Έλληνες ήταν μια εισαγωγή για την υποτίμηση, τον «ετεροχρονισμό» της ΑΤΑ, τη μάχη παραγωγικότητας και το «άρθρο 4», που ακολούθησαν συγκεντρωμένα πυρά, το 1983: ο νέος Πρωθυπουργός της «Αλλαγής» έκανε σαφές ότι «το μήνυμα προς τους εργαζόμενους είναι ξεκάθαρο. Ζητάμε επαγρύπνηση, υπομονή και αυτοσυγκράτηση».

ΚΑΙ ΓΙΑ όπου δεν «έπιασε το μήνυ-

«Στην υγεία σας», προτείνει με τη «Νέα Πνοή» του ο κ. Τζ. Τζαννετάκης, η γυναίκα και η κόρη του.

ΑΘΗΝΑ • 1982
Α' ΓΥΡΟΣ Β' ΓΥΡΟΣ

«Αθήνα Αναγέννηση» (ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ εσ.-ΕΔΑ)				
Δ. Μπέης	154.510	38,30%	224.060	55,90%
«Νέα Πνοή» (Νέα Δημοκρατία)				
Τζ. Τζανετάκης	152.968	37,92%	176.773	44,10%
«Αλλαγή στην Αθήνα» (ΚΚΕ)				
Β. Εφραιμίδης	74.960	18,58%	—	—
«Αθήνα-82» (ΚΟΔΗΣΟ)				
Βίγγ. Τσουδερού	13.253	3,29%	—	—
«Αθηναϊκός Συναγερμός» (Ακροδεξιά)				
Τ. Παναγόπουλος	5.896	1,46%	—	—
«Εργατική Ένωση» Τερέζα Μπούκη	1.794	0,44%	—	—

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • 1982
Α' ΓΥΡΟΣ Β' ΓΥΡΟΣ

«Δημοκρατική Παράτ. Θεσ/νίκης» (ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ εσ.-ΕΔΑ)				
Θ. Μαναβής	50.481	34,02%	82.159	55,33%
«Δημοκρατική Θεσ/νίκη» (Νέα Δημοκρατία)				
Σωτ. Κούβελας	60.583	40,83%	66.329	44,67%
(ΚΚΕ-ΕΔΗΚ)				
Αθ. Γιαννούσης	35.089	23,65%	—	—
«Δημ. Ανεξ. Συνδυασμός» (ΚΟΔΗΣΟ)				
Αν. Θεοδωρίδης	2.217	1,49%	—	—

μα», υπάρχει και κάτι πιο σαφές: «δεν δικαιολογούνται ούτε παράλογα αιτήματα ούτε ατέρμονες συζητήσεις που ναρκοθετούν την αλλαγή...». Μπορεί να δει κανείς ότι ο κ. Παπανδρέου δεν πρωτοτυπεί (τουλάχιστον αυτό) την τελευταία διετία, ούτε είναι πολύ περισσότερο «τολμηρός» στο φετινό του λόγο στη Θεσσαλονίκη σε προεκλογική περίοδο, με τον αντίστοιχο του '82 πάλι σε προεκλογική περίοδο. Όπως, όμως, είναι αναμφισβήτητο ότι το '82 ο κ. Παπανδρέου μπορούσε να επικαλεστεί μια σειρά δείγματα της «αλλαγής» που όχι μόνον καταστούσαν (στην κοινή γνώμη) φερέγγυα μια μεγάλη «περιοχή» του προεκλογικά υποσχετικού του λόγου, αλλά και ανάγκαζαν την αριστερά του όχι μόνο να καταβάλλει τον τόνο αλλά και να αδυνατεί να επιτύχει την ανωνυμία της, στα πλαίσια μιας πάνδημης ευφορίας των «δημοκρατικών»: μιλώντας στο «Σπόρτινγκ» (στις 2/10, πάλι) ο κ. Παπανδρέου θα εκθέσει το «ημερολόγιο επιτυχιών» της δωδεκάμηνης διακυβέρνησής του - ΑΤΑ, ενίσχυση των χαμηλόμισθων, αγροτικές συντάξεις, νόμος αντι-330, εθνική συμφιλίωση, ψήφος στα 18, κατάργηση σταυρού προτίμησης...

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ αυτό μέτρο, όμως, όχι μόνον προκαλεί τους πρώτους κλυδωνισμούς στον πολιτικό οργανισμό του ΠΑΣΟΚ, αλλά γίνεται και αφορμή να αναβιώσει η «αποστασιολογία» εκ μέρους του Πρωθυπουργού και να αρχίσουν πειθαρχικές διώξεις σε ιστορικά

προσκειμένους του Α. Παπανδρέου (περίπτωση Α. Μπουλούκου). Ο υφυπουργός Εσωτερικών κ. Παναγιώτης που έχει ήδη παραιτηθεί, όχι μόνο δηλώνει ότι «τα προβλήματα του ΠΑΣΟΚ και του Πρωθυπουργού δεν λύνονται με διαγραφές», αλλά και εγκαινιάζει το ειδύλλιο του με το ΚΚΕ, εμφανιζόμενος δημοσίως με τον υποψήφιο δήμαρχο του σε έναν από τους Δήμους της Αθήνας, το Περιστέρι, που αποτέλεσε καταλυτικό παράγοντα ρήξης στις δύσκολες προεκλογικές διαπραγματεύσεις.

ΤΟ ΡΟΛΟΓΙ φαίνεται να γυρίζει πίσω όταν ο Α. Παπανδρέου δηλώνει προς

Ο δήμαρχος με τον Αραφάτ. Αλλά και τον Ιταλό πρόεδρο Περτίνι...

Ήταν η ώρα του Δ. Μπέη· τότε με σκιερούς φακούς...

τον κ. Μητσοτάκη ότι «το 1965 θα μείνει στην ιστορία του τόπου», και προειδοποιεί ότι «σε κανέναν δεν θα επιτραπούν αποστασίες» γιατί «το προϊόν της αποστασίας έχει εξαχθεί στο εξωτερικό». Βρισκόμαστε 6 χρόνια μετά το Μάρτιο του 1975 όταν ο αρχηγός του τότε μικρού σοσιαλιστικού «Κινήματος» διαβεβαίωνε ότι «δεν επαναφέρει το θέμα της εποχής του 1965. Καμιά επιθυμία δεν έχω για αρχαιολογία. Είμαστε στο 1975 και βάζουμε νέα θεμέλια. Όποιο μέλος του ΠΑΣΟΚ επιθυμεί να αποχωρήσει και να προστεθεί στη δύναμη άλλης κοινοβουλευτικής ομάδας έχει εκ των προτέρων την ιδική μου έγκριση» (ΒΗΜΑ, 4-4-75).

Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς πως η οδός προς την εξουσία ενός υποτιθέμενα νεωτεριστικού και ριζοσπαστικού κινήματος, έχει σαν βασική της αρτηρία την αρχαιολογία, την καλλιέργεια πάσης φύσεως μύθων αντί της πολιτικής.

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ακόμα περισσότερο ενδιαφέρον να δει κανείς τη σταδιακή

«ΣΤΟΥΝΤΙΟ»

● Η αντιαυταρχική εκπαίδευση «χτυπά» τώρα και στο χώρο των γραφικών τεχνών. Το «**στούντιο**» είναι μια σχολή που σίγουρα εμπνέει όχι μόνο γιατί ξέρει να μαθαίνει σε νέους ένα επάγγελμα, αλλά γιατί ξέρει να το κάνει με χιούμορ και τρυφερότητα, όπως: «*Θες το σκύλο σου άγριο; Δέσε τον*» ή «*Εξετάσεις: τι βλακεία θεέ μου!*»

Μπορείτε, πάντως, με σιγουριά να μάθετε στο «στούντιο» μακέτα, γραφομηχανή, φωτοστοιχειοθεσία, φωτολιθογράφιση, μοντάζ, κασέ, και ένα σωρό άλλες δουλειές. Κάντε μια βόλτα να δείτε και μόνοι σας, Ανθέων 20α, Ζωγράφου ή τηλεφωνήστε στο 77.87.628.

νίκος
και αργυρώ
κοκοβλή

ΕΣΣΔ
προσδοκίες
και
πραγματικότητα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΝΗΜΕΣ

προσαρμογή του ΠΑΣΟΚ σε κάποιον αλλότριο κανόνα πολιτικού ρεαλισμού: την ίδια ημέρα των δημοτικών εκλογών, δημοσιεύεται μια ανεπίσημη, αλλά κρίσιμη στιχομυθία του πρωθυπουργού με δημοσιογράφους για την επανεκλογή του κ. Καραμανλή η οποία βεβαίως προβλεπόταν για δυόμισι χρόνια μετά (...). Ο κ. Παπανδρέου διαβεβαίωσε ότι «*η κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ θα υποστηρίξουν την επανεκλογή*» του κ. Καραμανλή γιατί, όπως είπε με μορφή ερώτησης στους δημοσιογράφους: «*Μα, έχουμε πολλούς Έλληνες του επιπέδου του κ. Καραμανλή; Δεν βλέπω να υπάρχει άλλος...*». Σίγουρα, ο αλλότριος αυτός πολιτικός ρεαλισμός δεν ταίριαζε στον αθεσμικό «πολυσυλλεκτικό» λαϊκισμό που διέπει τη φιλοσοφία του ΠΑΣΟΚ: το αποτέλεσμα αυτής της δυσαρμονίας φάνηκε το Μάρτιο του 1985...

ΠΑΣΟΚ και «λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις»: το ξαναμοίρασμα της τράπουλας

ΜΕ 450.000 νέους ψηφοφόρους, εν μέσω υποσχέσεων για την πεζοδρόμηση της Ερμού και τη μετατροπή της Πανεπιστημίου σε πάρκο (!) με σωρεία καταγγελιών από το ΚΚΕ και το ΚΟΔΗ-ΣΟ για εμπλοκή των νομαρχών στην προεκλογική αναμέτρηση (καταγγελίες που θα κάνουν τον **Ηλία Ηλιο** να πει ότι τα δυο αυτά κόμματα «*όλο και λιγότερο ασχολούνται με την εξαλλοσύνη του κ. Αβέρωφ*», με νομαρχιακές ανακοινώσεις σχετικές με τα εκατομμύρια που δαπανήθηκαν για το '82 σε «έργα», με τη Ν.Δ. να θυμίζει την «*έξαλλη και μαύρη περίοδο της εμφυλιοπολεμικής εθνικυφροσύνης*» (Ηλιο), με τον κ. Μητσotάκη να κάνει, λίγες μέρες πριν τις εκλογές, αρχηγική εμφάνιση στο «Μακεδονία Παλλάς» της συμπρωτεύουσας, όπου ο άλλοτε ΚΟΔΗΣΟ κ. Κούβελας βρίσκεται τώρα επικεφαλής του δεξιού ψηφοδελτίου κατηγορούμενος από τον επίσης πρώην ΚΟΔΗΣΟ και νυν ΠΑΣΟΚ κ. Μαναβή ως «*νεοφώτιστος που εκφράζει την πιο ακραία και αντιδραστική τάση της δεξιάς*», η οποία «*καθημερινά επιδιώκει την αποσταθεροποίηση*», με σπασμένη για πρώτη φορά τη «*δημοκρατική συνεργασία*» στη Θεσσαλονίκη, όπου το ΚΚΕ - μαζί και ο κ. Ζιγδης, - έχει επιλέξει τον τότε δημαρχεύοντα Θ. Γιαννούση, «*δημιουργό του ΕΑΜ Δυτ. Μακεδονίας, Γενικό Γραμματέα της Ε-ΠΟΝ στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*», περιβαλλόμενο από μια δεκάδα άλλους ΕΑΜίτες και ΕΛΑΣίτες, με τον κ. Μπέη εναντίον του τέταρτου σε ψήφους βουλευτή της Ν.Δ. το '81 να διαβεβαιώνει ότι θα εργαστεί «*μαζί με την κυβέρνηση*», αν εκλεγεί Δήμαρχος, και με

το απομεινάρι της «*δημοκρατικής συνεργασίας*» στον και πάλι «*χουντικά*» διεκδικούμενο Δήμο Πειραιά, οι δημοτικές εκλογές του '82 θα κριθούν στις δυο μεγάλες πόλεις στον β' γύρο, αφού τα αποτελέσματα του α' γύρου έχουν δείξει μια σημαντική πτώση της δύναμης του ΠΑΣΟΚ, μια σχετική ανάκτηση των απωλειών του '81 από τη Ν.Δ., και έχουν αναδείξει το ΚΚΕ σε ρυθμιστικό παράγοντα για την εκλογή Δημάρχου (ΝΕΑ, 19/10) σε πολλές μεγάλες πόλεις και ταυτόχρονα έχουν οδηγήσει τον Πρωθυπουργό να μιλήσει για ετερόκλητη συμμαχία Δεξιάς - κομμουνιστών.

ΣΤΟ Β' ΓΥΡΟ, η έκκληση Γιαννούση στους Θεσσαλονικείς «*Ψηφίστε Δημοκρατικά: Δώστε την ψήφο σας στη "Δημοκρατική Παράταξη Θεσσαλονίκης"*» με υποψήφιο Δήμαρχο τον κ. Θεοχάρη Μαναβή», και η χλιαρότερη ανακοίνωση της «Αλλαγής στην Αθήνα» του κ. Ευφραιμίδη («*Ο συνδυασμός μας ... προτείνει τον συνδυασμό Αθήνα - Αναγέννηση*» του κ. Μπέη) — παρά τα κάποια δειλά ανοίγματα του ΚΚΕ προς τους «*συντηρητικούς πολίτες*» (και όχι πλέον «*αντιδραστική Δεξιά*») να ψηφίσουν «*αγωνιστή Δήμαρχο*» — επαναφέρουν στην ημερήσια διάταξη την αλληλεγγύη των συνδυασμών των «*δημοκρατικών παρατάξεων*» (όπως χαρακτηρίζονται σε ανακοίνωση - απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ για υπερψήφιση των πασοκογενών συνδυασμών στον β' γύρο).

ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ πόλεις, οι δημοκρατικές παρατάξεις νίκησαν. Στο εσωτερικό τους, όμως, οι «*λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις*» είχαν δώσει ένα «*μήνυμα*» στον κ. Παπανδρέου ο οποίος διαβεβαίωνε ότι το «*συνέλαβε*».

ΣΤΙΣ ΦΕΤΙΝΕΣ δημοτικές εκλογές, το ισχυρότερο μέρος των «*λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων*» διεκδίκησε το «*μήνυμα*» αυτό και όχι εκ των υστέρων, όχι στο αποτέλεσμα της αναμέτρησης, αλλά σε ανύποπτο χρόνο, όταν αποφάσιζε να μην διαπραγματευθεί καν με το ΠΑΣΟΚ, επιλέγοντας την «*αριστερή συμπαράταξη*» και τη ρήξη με το «*δεξιό*» κυβερνών κόμμα. Η επιδίωξη αυτής της «*αυτόνομης καθόδου*» που μετά το '78 έπαιρνε ολοένα σαφέστερη μορφή, δεν μπορεί και πάλι να προδικάσει την τύχη της «*αλληλεγγύης*» των δημοκρατικών. Για να διαρρηχθούν οι δεσμοί αυτής της αλληλεγγύης προαπαιτούνται μια σειρά άλλα πράγματα, πολύ πέραν των δημοτικών εκλογών, ή και αυτής ακόμη της εκλογικής διαδικασίας. Αλλιώς, η έλπιση αυτών των προαπαιτούμενων οδηγεί σε «*στενωπούς*», όταν πρόκειται για οργανισμούς που δεν έχουν το άλλοθι του «*μικρού και τρελού...*»

Θα το δώσει το κλειδί;

Ο Θ. Άννινος βρίσκεται σε συνολικά καφενείο των Πατρών. Κρατά στα χέρια του ένα τεράστιο κλειδί. Δίπλα του νταούλια και πίπιζες παίζουν εκκωφαντικούς σκοπούς. Κάθε τόσο πετά το κλειδί στον αέρα και το ξαναπιάνει φωνάζοντας: *Δεν το δίνω το κλειδί!* Τα νταούλια και οι πίπιζες ξετρελαίνονται στο άκουσμα της φράσης και το πλήθος απαντά ορνύμενο: *Δεν θα το πάρουν το κλειδί!* Τα στελέχη του ΕΑΜ (όπως μετριοφρόνως ονόμασαν την ομάδα τους οι διαγραφέντες από το ΚΚΕ που στηρίζουν τον κ. Άννινο) παρακολουθούν συγκινημένοι το θέαμα. Οι πλατειές λαϊκές μάζες στηρίζουν τον εκλεκτό τους, η Πάτρα θα δώσει ένα γερό μάθημα στους σοσιαλπροδότες και τους λογίων-λογίων ρεφορμιστές που αρνούνται το μαρξισμό-λενινισμό και μπλοκάρουν τις επαναστατικές διαδικασίες. Η τέταρτη τετραετία Άννινου θα αποτελέσει την απάντηση της βάσης στον ολπορτουνισμό και τον πολιτικαντισμό των ηγεσιών και θα δικαιώσει τα βαθυκόκκινα οράματα της πλειοψηφίας της Κομματικής Οργάνωσης Πατρών του ΚΚΕ που προτίμησε να θέσει εαυτήν εκτός κόμματος παρά να υποκύψει στις δεξιές γκορμπατοφικές αποκλίσεις της κεντρικής καθοδήγησης.

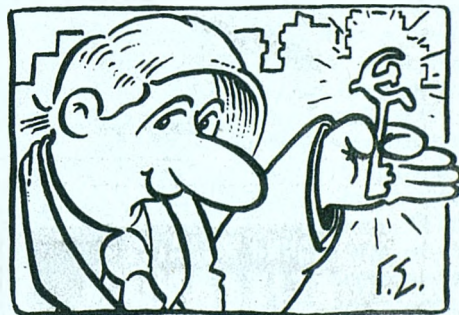
Η αισιοδοξία του ΕΑΜ και του κ. Άννινου δεν είναι αδικαιολόγητη: Το 1982 με δύο μόνο αντιπάλους ο δήμαρχος των Πατρών απετέλεσε τη μεγάλη έκπληξη και το σκάνδαλο των δημοτικών εκλογών πανελληνίως: υποστηριζόμενος μόνο από το ΚΚΕ και διασπώντας τις προτιμήσεις της τοπικής οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ κατάφερε στον πρώτο γύρο να πλασσοριστεί δεύτερος με 30%, εκτοπίζοντας τον υποψήφιο της ΝΔ στην τρίτη θέση. Και στον δεύτερο γύρο κατάφερε το αναπάντεχο: Από το 28% που είχε ψηφίσει δεξιά στον πρώτο γύρο, ο κ. Άννινος καρπώθηκε το 22% και ο αντίπαλός του και βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γ. Σολωμός

(που στον πρώτο γύρο είχε 42%) μόλις το 6%. Ήταν τότε που για πρώτη φορά ο Α. Παπανδρέου είχε υπαινιχθεί ανομολόγητες ανίερης συμμαχίες ΚΚΕ-ΝΔ με αποτέλεσμα να εξοργισθεί ο Χ. Φλωράκης. Και έτσι άρχισε η τρίτη τετραετία Άννινου στην Πάτρα που στη διάρκεια της ο *sui generis* δήμαρχος ήρθε σε ρήξη και με το ΚΚΕ και κέρδισε την υποστήριξη των διαγραφμένων. Η πρώτη είχε κερδηθεί το 1975 με συμπαράταξη πασών των δημοκρατικών δυνάμεων της εποχής εναντίον της ΝΔ και με το εκπληκτικό σκορ 71%. Η δεύτερη, το 1978, κερδήθηκε ξανά από τον πρώτο γύρο με 57%, παρά το γεγονός ότι αυτή τη φορά από το μπλοκ που στήριζε τον Θ. Άννινο είχε αποχωρήσει η ΕΔΗΚ, της οποίας ο υποψήφιος έφθασε το 21%, ενώ ο υποστηριζόμενος από τη ΝΔ χουντικός δήμαρχος των Πατρών Κ. Γκολφινόπουλος το 22%.

Ο κατά κόσμον πολιτικός μηχανικός κ. Άννινος αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση όχι μόνο λόγω της μακροημέρευσης του στο δημαρχιακό θώκο των Πατρών (στον οποίο ανήλθε για πρώτη φορά πριν τη δικτατορία ως αντικαταστάτης του θανόντος δημάρχου) αλλά και λόγω της ιδιοσυγκρασίας του που, σε συνάρτηση βέβαια με τις γενικότερες πολιτικές συγκυρίες, συρρικνώνει σταθερά το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων που τον στηρίζουν. Ο ίδιος πάντως δηλώνει (με ποιήματα, με σκίτσα που δημοσιεύονται στις πατρινές εφημερίδες ή διανέμονται από τους εργάτες του δήμου) με περισσή έπαρση και ελάχιστη μετριοφροσύνη ότι το κοινωνικό φάσμα που τον ακολουθεί έχει πάντα το ίδιο εύρος - γι' αυτό και αρέσκειται να δηλώνει ότι *ο λαός βρίσκεται στη δημοκρατία γιατί εγώ είμαι ο λαός*. Εξ ου και η άρνησή του να παραδώσει το κλειδί της πόλης στους ιερόσυλους που απειλούν να εκθρονίσουν την ενσάρκωση του πατρινού λαού.

Το ότι οι ελπίδες του κ. Άννινου και

του πατρινού ΕΑΜ δεν είναι αδικαιολόγητες δεν σημαίνει ότι θα ευοδωθούν κιόλας, αν και τον ευνοεί τόσο ο μεγάλος αριθμός των υποψηφίων (έξη συνολικά) όσο και το ποιόν τους: Το ΠΑΣΟΚ ακολούθησε μια πολιτική φθοράς των τοπικών πολιτικών προσωπικοτήτων ώστε να μην κινδυνεύουν από ισχυρούς διεκδικητές τα συμφέροντα της οικογενείας Παπανδρέου στην περιοχή - η περίπτωση Φωτήλα αποτελεί το γνωστότερο παράδειγμα. Έτσι, ο υποψήφιος που υποστηρίζει (μαζί με την ΕΔΑ), ο κ. Α. Καράβολας, πολιτικός μηχανικός κι αυτός, θεωρείται μάλλον άχρωμος και σχετικά άγνωστος που στηρίζει τις ελπίδες του μόνο στη δύναμη του ΠΑΣΟΚ και όχι στην προσωπικότητά του - ενώ ο κ. Άννινος έχει ως κύριο ατού ακριβώς την ιδιόρρυθμη προσωπικότητά του. Από την άλλη μεριά ο εκλεκτός του ΚΚΕ και του Εσωτερικού κ. Α. Γκολφινόπουλος αποτελεί μικρογραφία επί το χειρότερο του Θ. Κατριδάνου: έχει διατελέσει και νομάρχης και βουλευτής του ΠΑΣΟΚ και επιπλέον δεν είναι καν πατρινός αλλά αιγιώτης - εγκατεστημένος στην Αθήνα. Ένας «ετερόχθων» πρόσφατα ανανήψας πασοκικός που βαρύνεται και με μια ατυχή συνωμοσία επελέγη για να πείσει τους πατρινούς να δώσουν μάθημα στο ΠΑΣΟΚ... Δικαίως το ΕΑΜ θεωρεί εαυτό καταλληλότερο διδάσκαλο - εάν το πρόβλημα τίθεται σε επίπεδο διδασκόντων - διδασκομένων. Επιπλέον, υπάρχει και ένας τρίτος διεκδικητής ψήφων στον ίδιο χώρο, ο «ανεξάρτητος» και πασίγνωστος σε όλη την

περιοχή, ως καλοπροαίρετος γυναικολόγος όμως, κ. Α. Μαρασλής - για τον οποίο λέγεται ότι έχει τις ευλογίες της ΕΣΠΕ του κ. Παναγιώλη και επομένως αναμένεται ότι κάτι θα κόψει από τον κ. Γκολφινόπουλο που είναι ένας απλός δικηγόρος και περιορισμένες εξυπηρετήσεις μπορεί να προσφέρει στις εγγύους της Πάτρας.

Ότι ο κ. Άννινος θα υπερκεραυί τον συνδυασμό του οποίου ηγείται ο Α. Γκολφινόπουλος θεωρείται μάλλον δεδομένο: υποτίθεται ότι σφυγμομέτρηση που έγινε για λογαριασμό του ΠΑΣΟΚ δίνει 35% - 21% - 17% αντίστοιχα στους συνδυασμούς Καράβολα - Άννινου - Γκολφινόπουλου. Βέβαια, ακόμη

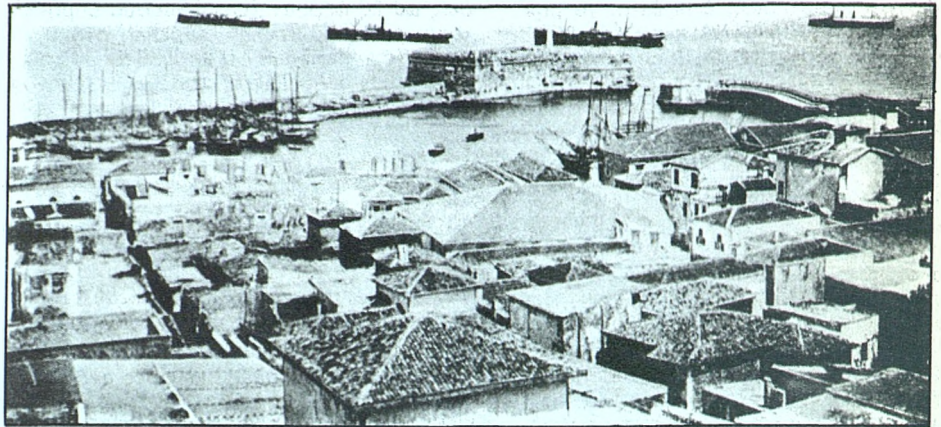
Εκπλήξεις στην «πράσινη πρωτεύουσα»;

και ένα τέτοιο αποτέλεσμα θα αποτελεί νίκη του ΕΑΜ επί του ΚΚΕ που θα μπερδέψει όσους μελλοντικούς ιστορικούς της μακράς διάρκειας δεν καταφέρουν να διαγνώσουν τη διαφορά ανάμεσα στο 1986 και το 1941. Όμως ο χαρισματικός κ. Άννινος δεν αρκείται σ' αυτό: θέλει να νικήσει, για μια ακόμη φορά, τους Παπανδρέου στο φέουδό τους - γιατί, στα παλιά προηγούμενα, προστέθηκε πρόσφατα και το φεστιβάλ της Πάτρας για την οργάνωση του οποίου διατέθηκε κάποιο ποσό ανάμεσα στα 65 εκατομμύρια, που δηλώνουν οι επίσημοι, και στα 500 που επικαλούνται οι αντίπαλοί τους. Υπό την υψηλή προστασία του υφυπουργού πολιτισμού Γ.Α. Παπανδρέου και στην καθοδήγηση τού, πατρινής καταγωγής, Θάνου Μικρούτσικου το θερινό (και όλως συμπτωματικά προεκλογικό) φεστιβάλ λειτούργησε, λένε οι αντίπαλοι πάντα, ως μηχανισμός κατασπάταξης χρήματος και, προσωρινού έστω, βολέματος εκατοντάδων ατόμων, που ανταγωνίστηκε τους αντίστοιχους μηχανισμούς του Δήμου που ελέγχει ο κ. Δήμαρχος και του εξασφαλίζουν σημαντικό μέρος της δημοτικότητάς του.

Όμως το αν θα καταφέρει να βρεθεί στο δεύτερο γύρο ο κ. Άννινος θα εξαρτηθεί από μιαν άλλη ενδοοικογενειακή διαμάχη: από το αν δηλαδή ο υποψήφιος της ΔΗΑΝΑ Χ. Χριστόπουλος (μηχανικός και αυτός) θα επιτύχει να ροκανίσει το 25% που δίνει η ίδια σφυγμομέτρηση στον εκλεκτό της ΝΔ Κ. Γούδα, καθηγητή του εν Πάτραις Πανεπιστημίου. Από την άποψη αυτή η μάχη της Πάτρας αποτελεί σοβαρό τεστ για το κόμμα του Κ. Στεφανόπουλου. Ποσοστό της τάξεως του 2-3%, όπως προβλέπει η πασοκική σφυγμομέτρηση, θα αποτελέσει σοβαρή πολιτική ήττα για τον πατρινό πολιτικό και οπωσδήποτε θα επηρεάσει δυσμενώς τα εγχειρήματα ανακατατάξεων στους κόλπους της συντηρητικής παράταξης. Πάντως αυτή η διαίρεση της δεξιάς λέγεται ότι ευνοεί τον Θ. Άννινο και για τον επιπλέον λόγο ότι τον τροφωδύει με τις ψήφους δυσανεσθημένων οπαδών της - ενώ οι δυσανεσθημένοι της αριστεράς που δεν καλύπτονται ούτε από τον Άννινο, ούτε από τον Γκολφινόπουλο ετοιμάζουν ανεπίσημο ψηφοδέλτιο του οποίου θα ηγείται είτε ο Ρωχάκης είτε ο Γούκος...

Πάντως, αν ο Θ. Άννινος καταφέρει να διαψεύσει τα εναντίον του προγνωστικά και φθάσει στον δεύτερο γύρο είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αναδειχθεί για τέταρτη τετραετία δήμαρχος, αποτελώντας έτσι έναν επιτυχημένο Σκυλίτση: θα βρίσκεται στην εξουσία παρά τη θέληση όλων των κομμάτων και θα διεκδικεί τη δόξα παλαιότερων δημάρχων και κοινοταρχών που δεκαετίες ολόκληρες κυριαρχούσαν στα μικρά χωριά τους...

Αντιπατρως

Αυτή τη φορά στο Ηράκλειο, πρωτεύουσα του πλέον «πράσινου νομού» της χώρας, δεν υπάρχει ο ενθουσιασμός των προηγούμενων εκλογικών αναμετρήσεων, '81, '82, '85. Οι φετινές δημοτικές είναι σιωπηλές. Οι αναποφάσιστοι πολλοί και ο σημερινός δήμαρχος, που συμπλήρωσε ήδη δωδεκαετία, **Μαν. Καρέλλης**, αν και μετέχει για τέταρτη φορά σε δημοτική εκλογική αναμέτρηση, αντιμετωπίζει προβλήματα. Μαζί του και το κυβερνών κόμμα, που αν δεν θγει την πρώτη Κυριακή ο Μαν. Καρέλλης μπορεί να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο να υπάρξει άλλος δήμαρχος σε μια πόλη που στις περσινές βουλευτικές εκλογές, το ΠΑΣΟΚ, συγκέντρωσε 57%, η Ν.Δ. μόλις 28%, το ΚΚΕ 10% και το ΚΚΕ εσ. 3%. Αυτό βέβαια δεν μπορεί να αποτελέσει και οδηγό γιατί στις δημοτικές του 1982 ο κ. Μ. Καρέλλης, με τη στήριξη όμως και του ΚΚΕ εσ., συγκέντρωσε 52%, ο κ. Καλοκαιρινός (Ν.Δ. - ΚΚΕ - Κέντρο) 39% και ο κ. Φ. Ιωαννίδης (κεντρογενής) 9%.

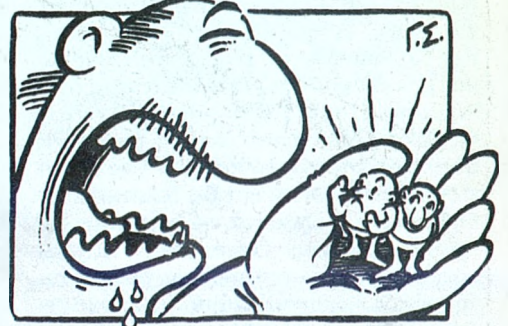
Το ενδιαφέρον στην αναμέτρηση της 12ης Οκτωβρίου θα είναι αν αποτύχει ο συνδυασμός του Μ. Καρέλλη να πάρει την πλειοψηφία και, επίσης, αποτύχει ο υποψήφιος της Ν.Δ. (η οποία ας σημειωθεί ότι κατεβαίνει για πρώτη φορά σε δημοτικές εκλογές στο Ηράκλειο αυτόνομο) να περάσει το 8' γύρο. Αν η Δεξιά τότε υποστηρίξει τον κοινό υποψήφιο της Αριστεράς κ. Δ. Ξυρητάκη υπάρχει το ενδεχόμενο ο πλέον «πράσινος νομός» να μην έχει δήμαρχο υποστηριζόμενο από το ΠΑΣΟΚ. Αυτή η εκδοχή θεωρείται πιθανή από πολλούς στο Ηράκλειο. Οι ίδιοι θεωρούν ότι σ' αυτό μπορεί να συντελέσει και το «αντικαρελλικό και όχι αντιπασοκικό κλίμα» που έχει διαμορφωθεί. Αντίθετα, άλλοι εκτιμούν ότι είναι όχι μόνο δύσκολο, αλλά αδύνατο να ανατραπούν οι συσχετισμοί και να βρεθεί το ΠΑΣΟΚ σε μειονεκτική θέση.

Το Ηράκλειο όμως είναι μία από τις πλέον χαρακτηριστικές περιπτώσεις μεγάλων δήμων, στους οποίους κρίνονται οι πολιτικοί και κομματικοί συσχετισμοί, αλλά επίσης και πώς αντιμετωπίζονται και αντιμετωπίζονται προβλήματα που συνδέονται με το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η ανάπτυξη της πόλης έγινε

και εκεί σύμφωνα με τα γνωστά πρότυπα «ανάπτυξης» των μεγάλων αστικών κέντρων της επαρχίας. Έτσι, σήμερα η συσσώρευση των προβλημάτων δημιουργεί μια πνιγνή κατάσταση. Οι αντίπαλοι του τωρινού δημάρχου Μ. Καρέλλη του καταλογίζουν ευθύνες γιατί δεν έχουν λυθεί βασικά έργα υποδομής:

- ύδρευση, αποχέτευση, βιομηχανική ζώνη και πολεοδομικό σχέδιο.

Οι ίδιοι εκτιμούν ότι ο Μ. Καρέλλης εκφράζει ένα ιδιότυπο κατεστημένο που στηρίζεται από ένα πλέγμα οικονομικών συμφερόντων, το οποίο προωθεί λύσεις για σοβαρά προβλήματα σε βάρος των λαϊκών στρωμάτων. Τούτο, ισχυρίζονται, αποτυπώνεται και στο ψηφοδέλτιο του συνδυασμού, στο οποίο μετέχουν π.χ. και μεγαλοενοδόχοι ή και μεγαλογιατροί της πόλης, οι οποίοι όμως δεν είναι εν-

ταγμένοι στο ΕΣΥ. Είναι η πρώτη φορά τονίζουν που στο συνδυασμό δεν εκφράζονται δυνάμεις της Αριστεράς ή ριζοσπαστικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ.

Τα παραπάνω, σύμφωνα με αυτές τις εκτιμήσεις, συντελούν στη δημιουργία «αντικαρελλικού κλίματος» το οποίο επιτείνεται από τις διαφωνίες στην οργάνωση του ΠΑΣΟΚ για την υποψηφιότητα του κ. Μ. Καρέλλη. Η διαφωνία αυτή, όπως σχολιάστηκε και σε μερίδα του τοπικού Τύπου, αποτυπώνεται και στην προεκλογική εκστρατεία. Εδώ φαίνονται δύο τάσεις:

Μία: προβολής του έργου της 12ετίας η οποία παρακάμπτει την οργάνωση του ΠΑΣΟΚ, και μία: που στηρίζεται περισσότερο στη γενική προεκλογική τακτική του ΠΑΣΟΚ και παρακάμπτει το πρόσωπο

του δημάρχου.

Έτσι, η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ επικεντρώνεται στη συσείρωση της πλατειάς εκλογικής βάσης του κόμματος. Μια επιτυχία κρίνεται ότι θα δώσει την αναγκαία εκλογική υποστήριξη, έτσι ώστε να μην διακινδυνευθεί η πτώση κάτω του 50%, με δεδομένο ότι το ΠΑΣΟΚ συγκέντρωσε 57% το 1985.

Αντίπαλοι του κ. Καρέλλη είναι ο Στ. Μαντζαπετάκης και ο Δημ. Ξυρητάκης. (Ο κ. Γ. Ανδρεαδάκης θεωρείται «εκτός μάχης»). Ο πρώτος, που δηλώνει ανεξάρτητος, υποστηρίζεται από τη Ν.Δ. Στις βουλευτικές εκλογές το 1985 ήταν τρίτος στη λίστα μετά τον Γαλενιανό και τον Κεφαλογιάννη, που εκλέχτηκαν βουλευτές. Συγκρατημένος, ήπιος, αλλά υποτονικός και όχι λαοπλόγος στη μέχρι τώρα προεκλογική εκστρατεία φαίνεται να στοχεύει περισσότερο στην αύξηση του ποσοστού της Δεξιάς και λιγότερο στη διεκδίκηση της δημαρχίας, ακόμη και στην πιθανότητα β' γύρου.

Ο Δ. Ξυρητάκης, χωρίς κομματική ένταξη σήμερα, με αγωνιστικό παρελθόν (είχε φυλακισθεί στη διάρκεια της χούντας για την αντιστασιακή του δράση), γραμματέας της ΕΣΔΗΝ, μετά τον Αλ. Παναγούλη το 1976-78, και Πρόεδρος το 1976 της «Επιτροπής Αγώνα κατά των Βάσεων» στην Κρήτη, υποστηρίζεται από το ΚΚΕ, ΚΚΕ εσ., ΕΔΑ, ΚΟΔΗΣΟ, ΕΜΑΣ, ΣΣΕΚ, ΛΑΕ και ΕΣΠΕ. Στηρίζεται, δηλαδή στη συνεργασία των δυνάμεων του κέντρου και της αριστεράς, συνεργασία που ο ίδιος πιστεύει ότι θα πρέπει να συνεχι-

σθεί και μετά τις δημοτικές επεκτεινόμενης και σε άλλους τομείς. Σύμφωνα με εκτιμήσεις αρκετών στο Ηράκλειο αποτελεί τη μόνη ουσιαστική απειλή για το σημερινό δήμαρχο Μ. Καρέλλη. Οι εκτιμήσεις αυτές φέρουν το συνδυασμό Ξυρητάκη, αντίπαλο του Μ. Καρέλλη στο β' γύρο. Τότε θεωρούν ότι θα κριθεί από το τι θα κάνει ο υποψήφιος της Ν.Δ. Η πιθανότητα του β' γύρου δημιουργεί, υποστηρίζουν αρκετοί, διαφορετικό κλίμα. Ο κ. Ξυρητάκης θεωρούν ότι τότε μπορεί να διεκδικήσει τη δημαρχία και να απαντήσει θετικά στα προβλήματα της πόλης. Αυτή την εκτίμηση τη στηρίζουν στις απόψεις που πρόβαλλε ο συνδυασμός έως τώρα, τόσο στην προεκλογική εκστρατεία, όσο και στη δημόσια συζήτηση μεταξύ των υποψηφίων που έγινε στο Κηποθέατρο «Όαση» στις 10 Σεπτεμβρίου. Παράλληλα, οι μεγάλες διαφορές ανάμεσα στο κέντρο της πόλης και τις συνοικίες (υποβάθμιση, έλλειψη νερού και δρόμων) θεωρείται ότι δημιουργούν μια ευρύτερη κοινωνική δυναμική που εκφράζεται από τα λαϊκά και αγροτικά στρώματα των υποβαθμισμένων συνοικιών της πόλης (Καμίνια - Θέρισσος - Αγία Τριάδα - Πατέλες - Φορτέτσα) που δίδει και πέραν του πολιτικού και κοινωνικό χαρακτήρα στην αναμέτρηση.

Μια τέτοια εκδοχή που θα φέρει τον κ. Ξυρητάκη αντίπαλο του κ. Καρέλλη στο β' γύρο σημαίνει ότι το ποσοστό της Ν.Δ. θα πέσει αρκετά, αλλά και ότι ο κ. Καρέλλης δεν θα συγκεντρώσει το ποσοστό του 1982. Εάν δεν υπάρξει πτώση της

Ν.Δ. και υπάρξει πτώση του κ. Καρέλλη σε σχέση με το 1982 τότε υπάρχει και η πιθανότητα να είναι αντίπαλοι ο σημερινός δήμαρχος με τον υποψήφιο της Ν.Δ.

Δημοσκοπήσεις για το Ηράκλειο δεν γνωρίζουμε. Ωστόσο, είναι μια αναμετρήση η οποία μπορεί να έχει «εκπλήξεις». Πρώτο, για το ποσοστό που θα συγκεντρώσει ο κ. Καρέλλης, την πρώτη Κυριακή. Δεύτερο, τι ποσοστό θα συγκεντρώσει η Ν.Δ. με τον κ. Μαντζαπετάκη σε σχέση με τις δημοτικές του '82 (τότε υποστήριξε τον υποψήφιο του ΚΚΕ) και τις βουλευτικές του '85. Τρίτο, τι θα αποδώσει η συνεργασία των αριστερών, αλλά και κεντρώων δυνάμεων, με επικεφαλής τον κ. Ξυρητάκη. Αν μπορέσει, δηλαδή, να ξεπεράσει τη Ν.Δ. και να μπει στο β' γύρο σε περίπτωση αποτυχίας την πρώτη Κυριακή του κ. Καρέλλη. Τέταρτο, κατά πόσο ένας δήμαρχος του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος δεν έχει τη φήμη άλλων πασοκικών δημάρχων όπως λ.χ. του Μπένου στην Καλαμάτα, είναι ικανός να διατηρήσει, παρά τις διαφωνίες για την υποψηφιότητά του, το ποσοστό του ΠΑΣΟΚ σε μια πόλη που είναι η «πλέον πράσινη». Τέλος, αν υπάρξει β' γύρος με αντιπάλους Καρέλλη - Μαντζαπετάκη τι στάση θα τηρήσει ο πρώτος επιλαχών βουλευτής της Ν.Δ. (ενδέχεται μετά την ασθένεια του κ. Γαλενιανού να καταλάβει τη θέση του στη Βουλή) και ακόμη τι θα επιλέξουν οι ψηφοφόροι της Ν.Δ.

Αρ. Ψάλης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

Νεντίμ Γκιουρσέλ Η πρώτη γυναίκα

Παράτυπες χρηματοδοτήσεις εν ονόματι της «ανάπτυξης»

Όταν ο κ. Ε. Αβέρωφ πίεζε τις Τράπεζες για την εξυπηρέτηση των «ημετέρων»

του Γ. Φλώρου

Έντεκα επιχειρήσεις, στην Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη και Γιάννενα, αποτελούν τις πλέον «σοβαρές υποθέσεις» για τη Διεύθυνση Καθυστερήσεων και Προβληματικών Επιχειρήσεων της Γενικής Τράπεζας, οι οποίες εξαιτίας παράτυπων ή παράνομων χρηματοδοτήσεων προκάλεσαν τεράστιες ζημιές στην Τράπεζα. Οι χρηματοδοτήσεις έγιναν την περίοδο 1979-83 και το ΔΣ της Τράπεζας ανέθεσε φέτος στη Διεύθυνση Καθυστερήσεων να ερευνήσει και να «θέσει υπόψη του τις σοβαρές εκείνες υποθέσεις, οι οποίες θα πρέπει να ερευνηθούν σε βάθος, προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις για τον περαιτέρω χειρισμό τους».

Σύμφωνα με όσα στοιχεία μέχρι τώρα έχει το ΑΝΤΙ στη διάθεσή του, πέραν του ότι αποκαλύπτεται μέσα από τους τρόπους χρηματοδοτήσεων των συγκεκριμένων επιχειρήσεων, η πολιτική που ακολουθήθηκε στις χρηματοδοτήσεις και το πως λειτουργήσε το τραπεζικό σύστημα, προκύπτουν επιπλέον μια σειρά στοιχεία για την πορεία των επιχειρήσεων, εκ των οποίων άλλες μεν είναι σήμερα προβληματικές, ενώ άλλες απλώς «επιβιώνουν» παρ' ότι επιχορηγήθηκαν γενναία. Για τα τελευταία το ΑΝΤΙ θα επανέλθει με την ολοκλήρωση της συλλογής όλων των στοιχείων που φωτίζουν πολλές πλευρές της σημερινής κατάστασης στο χώρο των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των προβληματικών, αλλά και της οικονομικής κρίσης και της πολιτικής που ακολουθήθηκε μετά το 1981, σ' αυτό το χώρο.

Οι υποθέσεις των έντεκα επιχειρήσεων δεν σχετίζονται όμως μόνο με το καθεστώς χρηματοδοτήσεων και τη μετέπειτα πορεία, η οποία τις οδήγησε ή στο να είναι προβληματικές ή στο να «επιβιώνουν» με αποτέλεσμα να αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στα χρέη που δημιουργήσαν προς τη Γενική Τράπεζα. Σχετίζονται – όπως προκύπτει και μέσα από την τοπική έκθεση της Διευθύνσεως Καθυστερήσεων της Τράπεζας η οποία μεταξύ άλλων καταλογίζει ρυθύνες και στους επικεφαλής των αντίστοιχων υποκαταστημάτων – και με το πλέγμα των πολιτικών-κομματικών πιέσεων το οποίο ανθεί την τελευταία περίοδο της ΝΔ και συνεχίζεται μετά με διαφορετικές μορφές. Διαμέσου πολιτικών-κομματικών πιέσεων ευνοούνται χρηματοδοτήσεις με έλλειψη σχεδιασμού, ενισχύονται επιχειρήσεις για να έχουν μεταξύ άλλων «λόγο» και «ρόλο» στη δημιουργία μηχανισμών εκλογικής πελατείας ή για να στηριχθεί η «βιτρίνα» μιας δήθεν αναπτυξιακής πολιτικής.

Η περίπτωση της χρηματοδότησης
Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
από τη Γενική Τράπεζα

Μια τέτοια, χαρακτηριστική, περίπτωση από τις «υποθέσεις των έντεκα» είναι ο όμιλος επιχειρήσεων των «Εταιρειών Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ» στα Γιάννενα. Σύμφωνα με το ενημερωτικό σημείωμα της Διευθύνσεως Καθυστερήσεων της Γενικής Τράπεζας οι απαιτήσεις από διάφορες μορφές χρηματοδοτήσεων για τη «ΒΕΜΗ» Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΕ ανέρχονται σε 215.000.000 δρχ. και σε 700.000 δολάρια, από καταπτώσεις εγγυητικών επιστολών εξωτερικού. Για την «ΕΛΒΙΑ» ΑΕ η οποία ανήκει και αυτή στην ίδια εταιρεία, οι απαιτήσεις ανέρχονται σε 1.156.000.000 δρχ. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι ασφάλειες που παρέχουν στην Τράπεζα (ακίνητα κλπ.) υπολογίζονται για την πρώτη εταιρεία σε 40.000.000 δρχ. περίπου και για τη δεύτερη σε 380.000.000. Στην «ΕΛΒΙΑ» ΑΕ μάλιστα οι χρηματοδοτήσεις υπερβαίνουν άνευ εγκρίσεως το 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου, πράξη που συνιστά ποινικό αδίκημα. Σε σχετική έρευνα της Διευθύνσεως Γενικής Επιθεώρησης της Τράπεζας, η οποία έγινε το Δεκέμβριο του 1983 για τον «καταλογισμό ευθυνών γύρω από την όλη αντιμετώπιση του πιστούχου «ΒΕΜΗ» Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΕ διαπιστώθηκαν ευθύνες και ότι «πρωταρχικό ρόλο λόγω θέσης και αρμοδιότητας» για τους τότε Διευθυντή, Υποδιευθυντή στο υποκατάστημα Ιωαννίνων, αλλά και για τους Διευθυντές Πίστης και Διεύθυνσης Εργασιών Εξωτερικού. Στην ίδια έρευνα εκτιμάται ότι το κατάστημα «μπλοκαρίστηκε» από άτομα του τότε κυβερνώντος κόμματος» (σ.σ. της ΝΔ) που διαμέσου ποικίλων πιέσεων διευκόλυναν παράτυπες χρηματοδοτήσεις.

Μία αποκαλυπτική εμπιστευτική έκθεση

Η υπόθεση αυτή όπως και οι υπόλοιπες δέκα βρίσκονται στο στάδιο διαφόρων δικαστικών ενεργειών και αναμένονται αποφάσεις του ΔΣ της Τράπεζας για το ποια θα είναι η περαιτέρω στάση της. Ανεξάρτητα όμως από την πορεία των τυπικών-διαδικαστικών ενεργειών το πρόβλημα των παράτυπων έως και παράνομων χρηματοδοτήσεων υπάρχει. Όπως επίσης – και αυτό είναι το κύριο – της πολιτικής που ακολουθείται για τις χρηματοδοτήσεις, το καθεστώς που τις διέπει και τις μορφές ανάπτυξης που στηρίζει μια τέτοια πολιτική.

Η ίδια η διοικητική εξέταση-έρευνα για τη «ΒΕΜΗ» ΑΕ Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ που συντάχθηκε από τη Διεύθυνση Γενικής Επιθεώρησης της Τράπεζας το 1983 είναι αποκαλυπτική μεθόδων και αντιλήψεων που επικράτησαν σ' αυτή την υπόθεση. Να τι σημειώνεται μεταξύ άλλων στην έκθεση με τις χρηματοδοτήσεις:

«Ο τρόπος αντιμετώπισης γενικότερα της πιστούχου ΑΕ «ΒΕΜΗ» είναι αντιπροσωπευτικός για τον τρόπο αντιμετώπισης και των άλλων εταιρειών του συγκροτήματος Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ καθώς και των άλλων μεγάλων πιστούχων του Υποκαταστήματος Ιωαννίνων που σήμερα οι λογαριασμοί τους βρίσκονται ακινητοποιημένοι με τα γνωστά ζημιογόνα αποτελέσματα για την Τράπεζα.

Συγκεκριμένα η ΑΕ «ΒΕΜΗ» Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ συνεργάζεται με το Υποκατάστημά μας Ιωαννίνων από της ενάρξεώς του (1971) και τα χρηματοδοτικά όρια διαμορφώθηκαν όπως παρακάτω:

1. 1975 με Κ.Θ. 26.585.000.-/75 πέτυχε όρια χρημ/σης 15.000.000
 2. 1979 με Κ.Θ. 10.122.000.-/78 πέτυχε όρια χρημ/σης 20.000.000
 3. 1980 με Κ.Θ. 25.088.000.-/79 πέτυχε όρια χρημ/σης 70.000.000
 4. 1981 με Κ.Θ. 2.638.000.-/80 πέτυχε όρια χρημ/σης 89.000.000 (αρνητική)
 5. 1982 με Κ.Θ. 2.461.000.-/81 πέτυχε όρια χρημ/σης 120.000.000 (αρνητική)
- Η τελευταία αύξηση του 1981 αφορά την Ε/Ε των 1.000.000 δολαρίων U.S.A..»

Και συνεχίζει η έκθεση αναφερόμενη και στην περίπτωση της πιστούχου ΕΛΒΙΑ πάλι του Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ επισημαίνοντας τα εξής σημεία:

«α. εγκρίνεται πρώτα αίτημα της πιστούχου για Κ.Κ. δρχ. 100.000.000 (υφιστάμενα όρια και υπόλοιπα δρχ. 553.000.000 για πά-

γιες εγκαταστάσεις) και εκ των υστέρων!!! ζητείται από το κατάστημα έκθεση περί της οικονομικής εν γένει θέσεως της επιχείρησής.

β. Η με αριθμό 1654/8.1.1981 απόφαση του ΔΣ για μείωση των εμπράγματων ασφαλειών στα εξεπιχειρηματικά ακίνητα του εγγυητού των δανειστικών συμβάσεων Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, έχει ληφθεί χωρίς τη μεσολάβηση του καταστήματος ή της Επιτροπής Χορηγήσεων και η απόφαση είναι γραμμένη πάνω στην επιστολή-αίτηση της πιστούχου.

γ. Οι αποφάσεις και τροποποιήσεις των αποφάσεων του Υπουργείου Οικονομικών διαδέχονται η μία την άλλη και κάθε νέα απόφαση διπλασιάζει τα ποσά για επενδύσεις και όλα αυτά στο θωμό των αναπτυξιακών νόμων 849/79, 1116/81, 1262/82 κ.λπ.»

Οι αντιφάσεις που υπάρχουν ανάμεσα στην εισήγηση του καταστήματος με την τελική έγκριση του ΔΣ αποδεικνύει σύμφωνα με την έκθεση ότι «οι αποφάσεις ελαμβάνοντο πρώτα από άλλα κέντρα και το κατάστημα απλώς το χρησιμοποιούσαν για την τήρηση των προσημάτων».

«...στήριγμα το Πολιτικό Γραφείο του κ. Αθέρωφ...»

Το σημείο αυτό παρουσιάζει ενδιαφέρον για μια άλλη πλευρά των χρηματοδοτήσεων: τις πολιτικές πιέσεις. Τα τι σημειώνεται στην έκθεση:

«...Εδώ φαίνεται καθαρά η παντοδυναμία του φορέα Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ που με στήριγμα το πολιτικό γραφείο του κ. Ε. ΑΒΕΡΩΦ «έλυσε και έδενε» όχι μόνο στη Γενική Τράπεζα αλλά και στις άλλες κρατικές υπηρεσίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η έγκριση του δανείου αυτού από τη Νομισματική Επιτροπή μέσα σε ένα 20ήμερο που σε άλλες περιπτώσεις ήταν από δύο έως πέντε μήνες...».

...αλλά τα στελέχη της Τράπεζας;

Για να διευκολυνθούν οι χρηματοδοτήσεις έπρεπε όμως να υπάρχουν και οι κατάλληλοι, που θα χειρισθούν τις υποθέσεις. Οι χρηματοδοτήσεις στις εταιρείες Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ έγιναν την περίοδο 1979-1982 και κυρίως το 1981 χρονιά βουλευτικών εκλογών. Πρόεδρος στη Γενική Τράπεζα η οποία ελέγχεται από το Μετοχικό Ταμείο Στρατού είναι την περίοδο αυτή ο απόστρατος στρατηγός Π. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, φιλοβασιλικός, ακροδεξιός και άνθρωπος του κ. Αθέρωφ. Σήμερα βρίσκεται στην Αμερική όπου θέβαι ασχολείται με «μπίζνες»...

Για να υπάρχει μια εικόνα των μεθοδεύσεων οι οποίες έγιναν για να υπάρξει η κατάλληλη «υποδομή» σε στελεχιακό επίπεδο στην Τράπεζα αντιγράφουμε από την ίδια έκθεση:

«Το 1978, τοποθετείται στο Κατάστημα ως Διευθυντής ο κ. ΜΠΟΤΣΙΟΣ. Προσεκτικά επιλεγμένος με προσόντα την ημιμάθεια και τη φιλοδοξία να ανέβει ιεραρχικά ακόμα ψηλότερα, όπως του υποσχόντουσαν οι διάφοροι ισχυροί τότε, λέγοντάς του ότι θα αναλάβει στα Γιάννενα το Περιφερειακό Κέντρο που θα ιδρύσει η Τράπεζα και άλλα πολλά.

Ο κ. ΔΗΜ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, τίμιος, ήπιος και ευγενικός χαρακτήρας τοποθετείται το 1979, ως Υποδιευθυντής του Καταστήματος, είναι ότι πρέπει, για συνεργάτης του πολυπράγμωνα και πολυμήχανου κ. Κ. ΜΠΟΤΣΙΟΥ και έτσι δημιουργήθηκε μια «αξιοζήλευτη» συνεργασία μεταξύ τους στα μέτρα του κ. ΜΠΟΤΣΙΟΥ φυσικά γιατί ο κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, λίγο από σεβασμό, λίγο από φόβο, των άγνωστων δυνάμεων που υποστήριζαν τον κ. ΜΠΟΤΣΙΟ δεν θέλησε να τον κοντράρει με καμιά περίπτωση συνδέοντας έτσι την τύχη του και την αξιοπρέπειά του με εκείνη του Διευθυντή του.

Οι παραπάνω υπεύθυνοι λοιπόν ήταν φύσει αδύνατο να αναχαιτίσουν τους ισχυρούς της εποχής εκείνης με τα ισχυρά πολιτικά στήριγματα και το μόνο που θα πετύχαιναν σε περίπτωση αντίθεσής τους ήταν μία, άγνωστο που, μετάθεσή τους...».

Στην έκθεση θέβαι καταλογίζονται ευθύνες – όχι μόνο για τα τοπικά στελέχη της Τράπεζας – αλλά όμως αφήνεται να υπονοηθεί οι χρηματοδοτήσεις διευκολύνθηκαν και με τη συνεργασία στελεχών της Τράπεζας με τις γνωστές μεθόδους... οι οποίες δεν σημαίνουν τίποτε άλλο παρά «αντίστοιχα ανταλλάγματα».

Τα προηγούμενα είναι χαρακτηριστικά για την «πολιτική» που ακολουθήθηκε στις χρηματοδοτήσεις από μια Τράπεζα. Οι πολιτικές πιέσεις όμως και οι «ανάγκες» που τις υπαγορεύουν έχουν ενδιαφέρον για τις μορφές ανάπτυξης και τους μηχανισμούς στήριξης της εκλογικής πελατείας.

Όταν ο Αθέρωφ προωθεί και την «ανάπτυξη»...

Στην περίοδο των χρηματοδοτήσεων της «υπόθεσης Αναστασίου» το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται ως διεκδικητής της εξουσίας και οι παράγοντες της ΝΔ προσπαθούν να διαμορφώσουν μια εικόνα ευρύτερης προοπτικής για το μέλλον. Συγκεκριμένα στα Γιάννενα οι κατηγορίες για εγκατάλειψη της περιοχής, για μη εκτέλεση έργων από την κυβέρνηση της ΝΔ κ.λπ. πολλαπλασιάσθηκαν. Οι περισσότερες κατηγορίες στρέφονται εναντίον του Ευάγγελου Αθέρωφ-Τοσίτσα τον οποίο ακόμη και τοπικοί παράγοντες της ΝΔ βουλευτές και πολιτευτές τον επικρίνουν γιατί αν και υπουργός δεν «βοηθάει την περιοχή με έργα» για να διευκολυνθεί η προεκλογική εκστρατεία και να στηριχθούν έμπρακτα εκλογικοί μηχανισμοί. Για να γίνει δυνατή όμως μια «αντιστροφή του κλίματος», έτσι ώστε να εμφανισθεί η τότε κυβέρνηση ότι «βοηθάει και με έργα την περιοχή» έπρεπε κάτι να γίνει. Όμως πρόγραμμα ανάπτυξης που να στηρίζεται σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική δεν υπήρχε, ούτε θέβαι μπορούσε να γίνει σύντομα και μάλιστα τέτοιο που να είναι δυνατόν να αποδώσει και να διευκολυνθεί έμπρακτα η αντιμετώπιση της «κριτικής» από την τότε αξιωματική αντιπολίτευση (ΠΑΣΟΚ), αλλά και την εσωτερική «κριτική» στο κόμμα της ΝΔ. Ο Ε. Αθέρωφ, «τοπάρχης» της Ηπείρου, έπρεπε να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Σύμφωνα με μια εκδοχή, που υποστηρίζεται από πολλούς στα Γιάννενα, για να παρουσιάσει μια διαφορετική εικόνα, στήριξε μια «πολιτική ανάπτυξης», η οποία δεν ήταν τίποτε άλλο παρά η ενί-

σχυση οικονομικών παραγόντων, οι οποίοι ήταν θέβαι ισχυροί και μπορούσαν να διαμορφώσουν και ένα «διαφορετικό κλίμα». Ίσως με μια τέτοια τακτική, τονίζουν, θα μπορούσε και να επαναδραστηριοποιηθεί «κρίκους» αναγκαίους στον μηχανισμό εκλογικής πελατείας και να αποκαταστήσει μηχανισμούς εκλογικής στήριξης...

Από επιχειρηματικούς κύκλους προβάλλεται η άποψη ότι οι δραστηριότητες Αναστασίου ήταν «θετικές», ο ίδιος δεν «προσέτρεξε» στον κ. Αθέρωφ, αλλά το αντίθετο, όταν ο τελευταίος χρειάστηκε να βρει «στήριγματα», για τη διαμόρφωση ενός διαφορετικού κλίματος. Προχωρώντας μάλιστα θεωρώντας λάθος την πολιτική των διαδόχων κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Αντιμετωπίστηκε, τονίζουν, ως αντίπαλος λόγω της «κομματικής φιλίας με τον Αθέρωφ», ενώ αν στηριζόταν στις «δυσκολίες» θα μπορούσε επειδή ήταν ένας «δραστήριος επιχειρηματίας» να δημιουργήσει σοβαρό κύκλο εργασιών με «θετικά αποτελέσματα για την οικονομία της περιοχής και την αντιμετώπιση της ανεργίας...».

...και όταν μια Τράπεζα «ψάχνεται»

Η περίπτωση αυτή δεν είναι η μόνη. Δυστυχώς δεν έγινε δυνατό να επικοινωνήσουμε με τον ίδιο τον κ. Αναστασίου για να υπάρξει και η δική του εκδοχή. Ο ίδιος δεν εμφανίζεται, ενώ άνθρωποι της εταιρείας δεν «γνωρίζουν τίποτα» και παραπέμπουν σ' αυτόν. Όμως η εικόνα που δίνει η έκθεση της Τράπεζας είναι χαρακτηριστική για τον τρόπο χρηματοδοτήσεων, την πολιτική επιχορηγήσεων και των πλαισίων που υποτίθεται ότι στηρίζαν μία αναπτυξιακή πολιτική. Γιατί το πρόβλημα δεν είναι απλώς η παρακολούθηση της πορείας μιας επιχείρησης που «βούλιαζε». Ήδη ένα σημαντικό κεφάλαιο το οποίο χρησιμοποιήθηκε – αν είναι δυνατόν – για τη «βιομηχανική ανάπτυξη» χάθηκε και μια σειρά παρατυπίες και παρανομίες στη χρηματοδότηση εκκρεμούν. Μια Τράπεζα «ψάχνεται» για να βρει κάποια «λύση» και θέβαι υποδομή για ανάπτυξη και στόχοι ακόμη αναζητούνται.

Θέβαι, όσοι αρέσκονται μόνο στο σκάνδαλο η υπόθεση αυτή έχει πολλά: Παράτυπες χρηματοδοτήσεις, μη τήρηση ακόμη και των πιο στοιχειωδών κανόνων, πολιτικές πιέσεις, ανάδειξη στελεχών της Τράπεζας, κομπιάνες και προφανώς «λαθρόματα» όπως υπονοεί και η έκθεση-έρευνα για το πώς έγιναν οι χρηματοδοτήσεις. Πίσω όμως από αυτά αποκαλύπτεται η υποτυπώδης λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, η έλλειψη σχεδιασμού και προγραμματισμού, η πολιτική οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που διαμορφώθηκε. Η ερμηνεία της περίπτωσης μόνον ως μία ακόμη υπόθεση του γνωστού «ότι αρπάξουμε» δεν αρκεί. Το φαινόμενο, όπως και οι «έντεκα σοβαρές υποθέσεις» της Γενικής Τράπεζας, έχει και άλλες ενδιαφέρουσες πλευρές. Σ' αυτό το θέμα θα επανέλθει το ΑΝΤΙ, γιατί αποκαλύπτουν όχι μόνο στοιχεία της σημερινής οικονομικής κατάστασης, αλλά φωτίζουν – έστω και ως περιπτώσεις – τον χαρακτήρα της «αναπτυξιακής πολιτικής», που ακολουθήθηκε τα τελευταία χρόνια. □

Αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ μετά τις αναπληρωματικές εκλογές

της Κατερίνας Μυστακίδου

ΑΓΚΥΡΑ — Ο πολιτικός χάρτης της Τουρκίας άλλαξε μετά τις αναπληρωματικές εκλογές σημαίνοντας την επιστροφή του δεξιού τέως πρωθυπουργού Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, θέτοντας σε αμφισβήτηση τη δημοτικότητα και νομιμότητα της κυβέρνησης του κ. Τουργκούτ Οζάλ και παραμερίζοντας τους σοσιαλιστές του κ. Ερντάλ Ινονού.

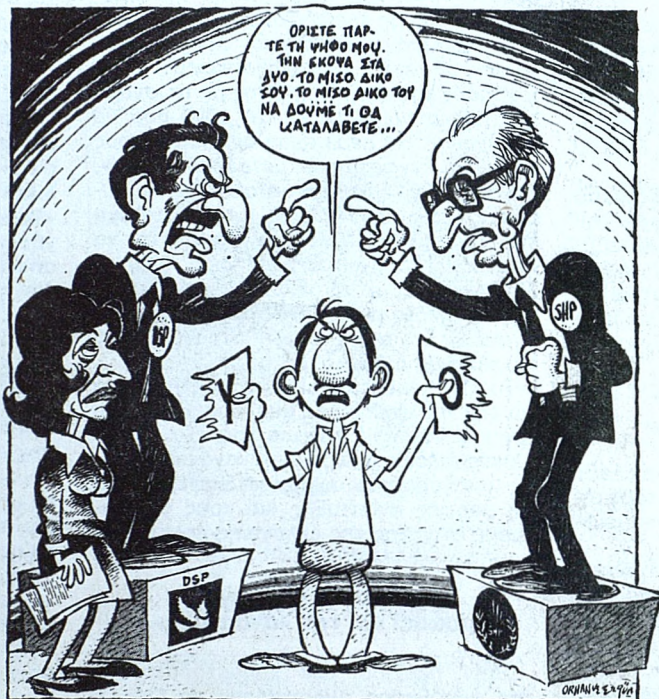
Οι αναπληρωματικές εκλογές της Κυριακής για την πλήρωση των έντεκα κενών θέσεων στο 400μελές κοινοβούλιο έδειξαν ότι το κόμμα της «Μητέρας Πατρίδας» του Τουργκούτ Οζάλ πήρε με μεγάλη δυσκολία την ψήφο εμπιστοσύνης, κερδίζοντας έξι έδρες και ποσοστό 32%.

Η προσωπική απήχηση του κ. Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ που συμμετείχε πολύ ενεργά στην 69ήμερη προεκλογική εκστρατεία συνέβαλε στο να έρθει δεύτερο το «Κόμμα του Ορθού Δρόμου» παίρνοντας τέσσερις έδρες και ποσοστό 23,5%. Η νίκη του κ. Ντεμιρέλ ανέτρεψε τις δεδομένες προβλέψεις προκαλώντας σύγχυση στην αξιωματική αντιπολίτευση του κ. Ερντάλ Ινονού που ενώ τον θεωρούσαν σαν τον μεγάλο αντίπαλο του κ. Οζάλ αποδείχτηκε ο χαμένος από την αναμέτρηση. Ο αρχηγός του «Σοσιαλδημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος» κ. Ινονού κέρδισε μόνο μια έδρα, αυτή της Σμύρνης, στην οποία είχε βάλει ο ίδιος υποψηφιότητα.

Ενώ η δεξιά διατηρεί το προβάδισμα, οι νέοι συντελεστές έχουν ήδη προκαλέσει τις νέες επιταγές και μια καινούργια διάταξη. Ακόμα και ο ίδιος ο κ. Ντεμιρέλ δεν μπορούσε να κρύψει την έκπληξή του όταν τον επισκέφτηκα τα μεσάνυχτα των εκλογών, ενώ τα πρώτα αποτελέσματα είχαν ήδη επιβεβαιώσει τις καλύτερες προσδοκίες του. Περιστερισμένος από τα παλιά στελέχη της παράταξής του και φίλους στο σπίτι του μέσα σε μια ατμόσφαιρα ενθουσιασμού, έδειξε ότι οι νέες ζυμώσεις είχαν ήδη αρχίσει.

Ο κ. Οζάλ και το «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας» χρειαζόταν 35% για να έχει κάποιο άνετο ψήφο εμπιστοσύνης ενώ το τωρινό ποσοστό και οι 6 έδρες που τις κέρδισε σε αμφισβητούμενες επαρχίες τον έχουν κάνει ήδη ευάλωτο στις πιέσεις που θα ασκήσει η αντιπολίτευση για να γίνουν πρόωρες εκλογές.

Χωρίς να μπορέσει να κρύψει τη δυσανεμία του ο Τούρκος πρωθυπουργός, ειδικά μετά τα χρήματα που κατασπατάλησε η κυβέρνησή του για την προεκλογική εκστρατεία, δήλωσε ότι: «Θα τα κατα-

φέρουμε καλύτερα το 1988» που είναι οι επόμενες εκλογές, αποκλείοντας το ενδεχόμενο να δεχτεί τις πιέσεις για πρόωρες εκλογές.

«Ο κ. Οζάλ έπεσε από το 45% στο 32% μέσα σε 3 χρόνια» δήλωσε ο κ. Ντεμιρέλ ζητώντας έμμεσα την Δευτέρα μετά την καταμέτρηση όλων των ψήφων, να γίνουν πρόωρες εκλογές. «Ο Τούρκος πρωθυπουργός δεν μπορεί να είναι κυβέρνηση γιατί θα πρέπει να αφήσει να αντιπροσωπεύεται στο Κοινοβούλιο η θέληση του λαού» εξήγησε ο τέως πρωθυπουργός που φέρεται ήδη σαν κύριος της κατάστασης. Σύμφωνα με το νόμο ο κ. Ντεμιρέλ μαζί με όλους τους παλιούς πολιτικούς απαγορεύεται να αναμιχθούν στην πολιτική μέχρι το 1992, μια ημερομηνία που δεν θα του επιτρέψει να συμμετέχει στις επόμενες εκλογές.

Μπορεί ο κ. Ντεμιρέλ να μη δικαιούται να πάρει άμεσα μέρος στις επόμενες εκλογές, αλλά μπόρεσε να πάρει μέρος στην προεκλογική εκστρατεία στις αναπληρωματικές εκλογές και κανένας δεν αμφισβήτησε την σημασία της συμμετοχής του.

Οι αναπληρωματικές εκλογές της περασμένης Κυριακής είναι οι πρώτες ελεύθερες κοινοβουλευτικές εκλογές μετά το 1979. Όλα τα κόμματα σαν αποτέλεσμα έδωσαν βάρος σε αυτές τις αναπληρωματικές εκλογές σαν να ήταν κανονικές εκλογές, παρόλο που έγιναν μόνο σε 10 επαρχίες και ψήφισαν 2,9 εκατομμύρια

Τούρκων ψηφοφόρων. Η αλλαγή που ήρθε στις αναπληρωματικές εκλογές στηρίζεται σε έναν θεσπισμένο νόμο που ψηφίστηκε στα μέσα του καλοκαιριού αίροντας όλους τους περιορισμούς για τη λειτουργία των κομμάτων και επιτρέποντας σε όλα ανεξαιρέτως τα κόμματα να αναμετρηθούν στις 28 του Σεπτεμβρίου. Η απόφαση πάρθηκε από τον ίδιο τον κ. Οζάλ και από στενά κομματικά συμφέροντα που στόχευαν κυρίως στη διάσπαση της κεντροαριστεράς πτέρυγας του κ. Ινονού. Στο σημείο αυτό, τόσο οι αρμόδιοι του «Κόμματος της Μητέρας Πατρίδας» όσο και ο πρωθυπουργός πέτυχαν γιατί ο κ. Μπουλέντ Ετσεβίτ, πίσω από το «Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα» της γυναίκας του Ραχσάν, επιτέθηκε με μανία κατά του κ. Ινονού. Η κεντροαριστερά πτέρυγα διασπάστηκε και ο κ. Ινονού πήρε το 22,7% ενώ το κόμμα της κ. Ετσεβίτ πήρε 8,5%, που συμψηφισμένα έχουν σχεδόν το ίδιο ποσοστό με το κόμμα Οζάλ.

Αν όμως ο Τούρκος πρωθυπουργός έπραξε σωστά ψηφίζοντας έναν νόμο που στόχευε κατά των σοσιαλιστών, δεν μπόρεσε να προβλέψει ότι η κίνησή του έβαλε τέλος στην απολιτικοποίηση που τόσα χρόνια και με τόσες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καταπιέσεις προσπάθησαν να επιβάλουν οι στρατιωτικοί.

Περισσότερο από όλους ο ίδιος ο κ. Οζάλ έχει οφεληθεί από τους περιορισμούς των στρατιωτικών, όταν έγινε αρχηγός ενός από τα τέσσερα κόμματα που κατέβηκαν τις εκλογές του Νοέμβρη του 1983 παίρνοντας το 45%. Σήμερα από την ερμαφρόδιτη κατάσταση της «μετάβασης στην δημοκρατία», μόνο το «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας» του κ. Οζάλ και το ισλαμικό «Κόμμα της Ευημερίας» που πήρε και τώρα το ίδιο ποσοστό των 5,5% εξακολουθούν να υπάρχουν.

Δεν ήθελε μια πολυκομματική δημοκρατία ο κ. Τουργκούτ Οζάλ, αλλά ήθελε έναν τρόπο να παραμείνει στην διακυβέρνηση χωρίς σοβαρούς αντιπάλους. Ξαν αναγνωρίστη είδε τον κ. Ινονού και δεν υπολόγισε σωστά τον κ. Ντεμιρέλ που τον αποκαλούσε επιδεικτικά «τον πώς τον λένε άνθρωπο».

Ο καινούργιος νόμος άνοιξε τις πόρτες και μέσα στους δυο μήνες 5 καινούργια κόμματα δημιουργήθηκαν, ανεβάζοντας τον αριθμό τους στα 12. Όλα τα κόμματα, εκτός από τα δύο κεντροαριστερά, ανήκουν στο χώρο της δεξιάς και καλυπ...

το πολιτικό φάσμα ως τις πιο ακροδεξιές αποχρώσεις.

Όλοι οι παλιοί πολιτικοί, ακόμα και ο Αλπασλάν Τουρκές που η δίκη του συνεχίζεται στο στρατοδικείο της Άγκυρας και για τον οποίο έχει ζητηθεί η θανατική ποινή, υποστήριξαν ορισμένα κόμματα και έκαναν δημόσιες εμφανίσεις με το πρόσημα του καλεσμένου. Μόνον όμως ο κ. Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ αποδείχτηκε νικητής, ενώ οι άλλοι εξαφανίστηκαν μετά τα τελικά αποτελέσματα.

Φανερά στεναχωρημένος εμφανίστηκε ο Τούρκος πρωθυπουργός γιατί, πέρα από το μικρό ποσοστό των εδρών, έχασε σε όλες τις σημαντικές επαρχίες. Το «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας» είχε βάλει τους δυο πιο σημαντικούς υποψήφιους, τον αντιπρόεδρο του κόμματος και οργανωτή της προεκλογικής εκστρατείας Αχμέτ Κετσεσιλέρ και τον υφυπουργό Εξωτερικού Εμπορίου και Θησαυροφυλακίου, στην Μάνισα. Οι δυο υποψήφιοι είχαν ξοδέψει τεράστια ποσά στο νομό της Μάνισας και έχασαν και τις δυο έδρες από το «Κόμμα του Ορθού Δρόμου» του Ντεμιρέλ. Ο κατ' όνομα πρόεδρος του «Κόμματος του Ορθού Δρόμου» Χουσαμετίν Ταιντορούκ, κέρδισε στην επαρχία της Σαμψούντας παραγκωνίζοντας τον στρατηγό Σεφκέτ Μπιλγκί σε μια περιοχή που οι στρατιωτικοί είχαν πάντα προσβάσεις. Ο υπουργός Εξωτερικών Βαχίτ Χαλέφoglου αναδείχτηκε βουλευτής στην Άγκυρα που θεωρείται προπύργιο του «Κόμματος της Μητέρας Πατρίδας».

Η Σμύρνη όμως, που μέχρι σήμερα διατηρεί μια ειδική σημασία για την τουρκική πολιτική, ψήφισε τον κ. Ερντάλ Ινονού. Οι παρατηρητές στην Άγκυρα επιμένουν ότι η Σμύρνη καθορίζει πάντα τις τάσεις που ακολουθεί ο λαός στην πολιτική. Ο λόγος είναι ότι στην Σμύρνη οι ψηφοφόροι αποτελούνται από πλούσιους γαιοκτήμονες και ειδικά έχει μια εύπορη τάξη που δεν εξαγοράζεται με ρουσφέτια. Η κ. Ραχσάν Ετσεβίτ είχε βάλει επίσης υποψηφιότητα στη Σμύρνη αποφασίζοντας έτσι να χτυπήσει τον κ. Ινονού, αλλά τελικά διαγράφκε ο δικός της πολιτικός θάνατος. Ο τέως πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετσεβίτ που βρισκόταν πίσω από τη σύζυγό του έσθησε σαν πολιτικό πρόσωπο. Η εμπάθεια με την οποία κατηγορήσε τον σοσιαλιστή αντίπαλό του επιτάχυνε αυτή την κατάσταση.

Το «Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα» του κ. Ινονού ήταν το μόνο κόμμα που δεν ξόδεψε λεφτά για την προεκλογική εκστρατεία, ενώ η δεξιά παράταξη σπατάλησε τεράστια ποσά. Όμως σ' αυτήν την αντιδικία των δύο δεξιών κομμάτων του κ. Οζάλ και του κ. Ντεμιρέλ ο σημαντικός συντελεστής που προκάλεσε την άνοδο του «Κόμματος του Ορθού Δρόμου» ήταν η προσωπική γοητεία του τέως πρωθυπουργού, ο οποίος διατηρεί ακόμα παλιούς οπαδούς. Παρόλες όμως τις προθλήψεις, το «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας» διατηρεί 237 έδρες και το «Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα» του κ. Ινονού έχει 85 ενώ το «Κόμμα του Ορθού Δρόμου» έχει μόνο 29 έδρες στο Κοινοβούλιο. Οι ζυμώσεις άρχισαν, όμως δεν αποκλείεται να υπάρχουν και άλλες εκπλήξεις για τις γενικές εκλογές.

Οι πολιτικοί της παληάς φρουράς παρελαύνουν

ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

της Αμαλίας Βαν Χεντ

Τρία μηχανάκια οδηγούσαν την τεράστια πομπή των αυτοκινήτων στην κεντρική οδό Yavuzselim του δήμου «Φάτιχ» στην Κωνσταντινούπολη. Στα πίσω τους καθίσματα τρεις νεαροί όρθιοι σήκωναν το δεξί χέρι ψηλά, ο αντίχειρας της σφιχτής τους παλάμης έδειχνε τον ουρανό – ο μυστικός όρκος του όλο και πιο ισχυρού, όλο και πιο επικίνδυνου θρησκευτικού τάγματος των Ναξιμπέντι.

Στο δήμο Φάτιχ

Μουσάτοι άνδρες και γυναίκες καλυμμένες από πάνω μέχρι κάτω, χειροκροτούσαν τη ριψοκίνδυνη επίδειξη και φώναζαν ακατάπαυστα: «Έρχεται, έρχεται ο θρησκευτικός μας μαχητής Ερμπακάν». Ο Ερμπακάν, παραδοσιακός ηγέτης τού, τώρα απαγορευμένου από τους στρατηγούς, «Κόμματος Εθνικής Σωτηρίας» χαιρετούσε, μέσα από μια πράσινη – το χρώμα του Ισλάμ – Μερσεντές, το πλήθος και το μετέτρεπε σε μεθυσμένη από ενθουσιασμό μάζα. Η πομπή των αυτοκινήτων κόρναρε φρενιασμένα, αλλά αστυνομικοί ή στρατιώτες δεν φαίνονταν πουθενά.

Ο δήμος Φάτιχ έζησε – όπως και εννιά άλλες τουρκικές επαρχίες – τις πρώτες ελεύθερες εκλογές μετά την επέμβαση των στρατηγών το 1980. Περίπου 3 εκατ. ψηφοφόροι πήγαν την περασμένη Κυριακή στις κάλπες για να αναδείξουν νέους βουλευτές για τις 11 ελεύθερες από τις 400 έδρες της εθνοσυνέλευσης,

στο Φάτιχ ήταν 248.000. Η περιοχή αναφέρεται στον τουρκικό Τύπο σαν «απελευθερωμένη ζώνη» των Ισλαμιστών. Συγκεκριμένα γράφτηκε ότι οι γυναίκες εξαναγκάζονται να κουκουλώνονται εξ ολοκλήρου με τα τσαντόρ, με κείνα τα μαύρα, γαλάζια ή καφέ άμορφα υφάσματα. Στα σοκάκια οι άνδρες απευθύνονταν σε μένα μόνο με βρωμόλογα και μόνο λίγοι καλοθελητές ρώτησαν, γιατί δεν καλύπτω τα μαλλιά μου. Οι ακάλυπτες γυναίκες στο Φάτιχ δεν θεωρούνται τίποτε περισσότερο από πόρνες.

Το «Κόμμα Ευημερίας»

Πίσω απ' το τεράστιο γραφείο του ο νεαρός υποψήφιος του νέου θρησκευτικού «Κόμματος Ευημερίας» Tayyip Erdogan, έδινε την εντύπωση ενός μελαγχολικού, ονειροπόλου άνδρα. Σαν οικονομολόγος καταφέρθηκε αμέσως εναντίον του οικονομικού μοντέλου του πρωθυπουργού Οζάλ: «Χρέωσε τη χώρα μέχρι το λαιμό και αντί να επενδύσει τα χρήματα αυτά στη διομηχανία, χτίζει πάρκα και πισίνες». Το εξωτερικό χρέος της Τουρκίας ανέρχεται φέτος σε 28 δισ. δολάρια. Αποτέλεσμα της αλλοπρόσβαλης πολιτικής: «Σήμερα έχουμε 4 εκατ. άνεργους, αναγνωρισμένους από το κράτος. Το κόμμα μας υπολογίζει ότι άλλα 5 εκατ. είναι, είτε άνεργοι, που δεν έχουν καταγραφεί στα επίσημα στοιχεία, είτε υποαπασχολούμενοι». Για την πικρή εξαθλίωση αυτών των μαζών

οι ισλαμιστές κατηγορούν σαν μόνο υπαίτιο τη Δύση: «Είναι ο μόνος τρόπος που γνωρίζουν για να απομειώσουν τις χώρες του Τρίτου κόσμου στο οικονομικό τους σύστημα».

Μαρξιστικά στοιχεία καλυμμένα με θρησκευτικές αξίες, με ένα σαφέστατο εθνικισμό και μια εξαιρετική εχθρότητα σε ό,τι «δυτικό» είναι η ιδεολογία του θρησκευτικού κινήματος στην Τουρκία. Η κριτική τους δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομία: «Ο πολιτιστικός αποικιοκρατισμός της Δύσης προκάλεσε την απώλεια του δικού μας πολιτισμού. Και τώρα γεμίσαμε ομοφυλόφιλους και πόρνες».

Στην πολιτική συγκέντρωση των Ισλαμιστών έξω από το τζάμι του Eyüp, ο Erdogan απήγγειλε ένα οθωμανικό ποίημα και κάλεσε τους πιστούς να ξαναγαυρσουν στις πολιτιστικές ρίζες. Κάτω απ' το μπαλκόνι οι ακροατές του κραύγαζαν σχεδόν άναρθρα: **δρισκόμαστε ήδη στο σωστό δρόμο**. Οι περισσό-

τεροι κατάγονταν από τα κατώτατα κοινωνικά στρώματα. Συνολικά το «Κόμμα της Ευημερίας» πήρε 6% των ψήφων. Όμως σε αγροτικές περιοχές όπως το Bingöl η επιρροή του ανέρχεται σε 16%.

Ο «Ορθός Δρόμος»

Απέναντι από το τζαμί Eyüp το λεωφορείο του συντηρητικού «Κόμματος του Ορθού Δρόμου» ήταν έτοιμο να αποχωρήσει. Τα megάφωνα του, έπαιζαν μια διαπεραστική, μονότονη μουσική, «είναι το μαρς για το Mehmet τον Πορθητή» δήλωσε περήφανα ο υποψήφιος του κόμματος, Gokhan Evliyaoglu. Τα πάντα σ' αυτό το κόμμα θυμίζουν παράδοση της καλής αστικής τάξης. Για το κόμμα του πρωθυπουργού ο γκριζομάλλης υποψήφιος, γόνος μιας παλιάς τουρκικής οικογένειας, είχε να σχολιάσει απροκάλυπτα περιφρονητικά, μόνο: «Νεόπλουτοι». Από κει και πέρα δεν χαράμισε ούτε μισή λέξη γι' αυτούς. Σχεδόν αριστοκρατικά χαιρετούσε απ' το λεωφορείο μόνο τους πολίτες. Λίγοι ανταπέδωσαν το χαιρετισμό του.

Οι τεράστιες πολιτικές συγκεντρώσεις του υποκινητή του «Κόμματος του Ορθού Δρόμου», Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, έδειχναν ότι ο πριν το '80 κατ' επανάληψη πρωθυπουργός της Τουρκίας, διέθετε ακόμη στον τουρκικό πληθυσμό γερές δάσεις. Εκτός από την αστική τάξη των πόλεων, που τείνει να εκλείψει λόγω των οικονομικών της δυσχερειών, οι αγρότες είναι όπως και πριν το στήριγμά του. Και αυτοί τον υποδέχτηκαν τις περασμένες εβδομάδες με το σλόγκαν: «Πατέρα σώσε μας» - Ο Ντεμιρέλ δείχνει να συμβολίζει όλο και περισσότερο τον «εθνικό πατέρα». Το κόμμα του συγκέντρωσε 25% όλων των ψήφων και γιορτάζεται σήμερα σαν «ο μεγάλος νικητής» των αναπληρωματικών εκλογών.

Η Αριστερά

Το «Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα» (SHP) είχε τα γραφεία του απέναντι απ' το «Κόμμα Ευημερίας». Μέσα στην αίθουσα τη γεμάτη από καπνούς τσιγάρων, ο πρόεδρος του SHP στο Φάτιχ κουνούσε απεγνωσμένα το κεφάλι: «ένας εργάτης ανταμείβεται το μήνα με 28000 TL (5.500 δρχ.) τη στιγμή που πρέπει να πληρώσει μόνο για το ενοίκιο πάνω από 40.000 (8.000 δρχ.). Πού θα οδηγήσει αυτή η κατάσταση;» Το αδιέξοδο της επίσημης οικονομικής πολιτικής, τα συνεχώς αυξανόμενα προβλήματα της νεολαίας - πάνω από 60% των νέων είναι άνεργοι -, το κατευθυνόμενο συνδικαλιστικό κίνημα αλλά κυρίως η στερέωση της Δημοκρατίας, αυτά απασχολούσαν το SHP. Το πρόγραμμά του που δημοσιεύτηκε πρόσφατα προβλέπει την αλλαγή του

συντάγματος των στρατηγών, την αμνηστεία των πολιτικών κρατουμένων, την κατάργηση της θανατικής ποινής και τον ελεύθερο συνδικαλισμό.

Η προοπτική το SHP να αναδειχτεί μέσω των εκλογών σε εναλλακτική λύση έναντι των συντηρητικών ματαιώθηκε - τι ειρωνεία! - χάρη στην επέμβαση του φιλόδοξου κάποτε σοσιαλδημοκράτη, Μπουλέντ Ετσεβίτ. Που ακριβώς σ' αυτές τις εκλογές έπαιξε το ρόλο του μεγαλύτερου υποστηριχτή του Οζάλ και κατ' επέκταση των στρατηγών. Το μικρό του «Κόμμα της Δημοκρατικής Αριστεράς» δεν μπόρεσε να κερδίσει περισσότερα από 9% των ψήφων, ούτε καν να καλύψει μια επιπλέον κοινοβουλευτική έδρα. Κατόρθωσε όμως να διασπάσει αποτελεσματικά, έστω και αυτό το ακρωτηριασμένο αριστερό κίνημα. Το SHP έλαβε μόνο 22,7%.

Η ήττα του Οζάλ

Τέλος, το κυβερνών «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας» διέθετε στο Φάτιχ πολλά εκλογικά γραφεία - ο πρόεδρος του Οζάλ δεν αφήνει ανεκμετάλλετη καμιά ευκαιρία για να προβάλει την υποστήριξη των κεφαλαιούχων. Το καπιταλιστικό - δυναμικό αμερικανικό στίλ του όμως δεν ταιριάζει, δεν απομειώθηκε από τον τουρκικό πληθυσμό. Και το ότι στα ξαφνικά, σε μια κρίση λεβαντισμού, πλήρωσε στους αγρότες των εκλογικών περιοχών Nigde και Samsun τις κρατικές επιδοτήσεις για τα καπνά και τις πατάτες, ούτε καν αυτό βοήθησε πολύ τον πρωθυπουργό. Μέσα σε τρία χρόνια ο Οζάλ έχασε πάνω από το ένα τέταρτο της δύναμής του και αντιπροσωπεύει σήμερα στη Βουλή της Άγκυρας μόνο το 31,4%.

Με την ήττα του Οζάλ αρχίζει και το ξήλωμα του οικοδομήματος στρατιωτικής κυριαρχίας. Η επιθυμία του στρατηγού Εβρέν, να επιτρέψει να ανέλθουν στην πολιτική σκηνή της χώρας μόνο «κατακαίνουργια» κόμματα έπαψε σήμερα να ισχύει σαν νόμος: και οι τέσσερις πολιτικοί της παλιάς φρουράς, αφήφισαν το νόμο του συντάγματος, που τους απαγορεύει την ανάμιξη στην πολιτική ζωή μέχρι το 1992, συνειδητά. Και ορίζουν, ήδη, όπως και πριν το πραξικόπημα, τις πολιτικές εξελίξεις.

Και τώρα; «Προς το παρόν δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτα» δήλωσε την περασμένη Δευτέρα ο ηττημένος πρωθυπουργός. Το κόμμα του διαθέτει ακόμη την πλειοψηφία των βουλευτικών εδρών. Η αντιπολίτευση βέβαια, με κύριο εκπρόσωπο το Ντεμιρέλ, εξέφρασε μια εντελώς διαφορετική γνώμη: «οι γενικές εκλογές πρέπει να διεξαχθούν όσο το δυνατόν γρηγορότερα, ώστε επιτέλους το κοινοβούλιο να αντικατοπτρίζει πράγματι τη θέληση του λαού μας».

Ο ΣΑΛΤΙΜΠΑΥ
χώρος τέχνης για παιδιά

- **Θεατρικά παιχνίδια**
- **αυτοσχεδιασμοί**
- **παντομίμα**
- **ζωγραφική**
- **πηλός**
- **μάσκες**

με πολύ κέφι από τις

Αννέτα Παπαθανασίου ηθοποιός
Ολυμπία Μπασκλαβάνη παιδαγωγός

Πληροφορίες κάθε Δευτέρα 6-8

ΕΘ. Αντιστάσεως 3, Χαλάνδρι, τηλ. 68.17.113.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΙΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΓΚΑΛΕΡΙ

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
του Αλέξη Κυριτσόπουλου
17 Οκτωβρίου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

- Εντμόν Μερ-Κλοντ Περινιόν
Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
- Πιερ Ροζανβάλόν
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:
ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ
- Υβόν Μπουρντέ-Αλέν
Γκιγιέρμ
ΑΓΩΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
Θεωρητική αντιπαράθεση-
ιστορικές εμπειρίες-Σύγχρονες
δικδικήσεις
- Σοσιαλιστικό Κόμμα Γαλλίας
15+1 ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
- Καρντινέλι-Ζούκιν-
Μάρκοβιτς
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
Υπέρ και κατά
- Γκράμσι, Λαπασάντ, Λεφέβρ,
Μπουρντέ, Σαπυ
ΑΡΘΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
- Παπασπηλιόπουλος-
Μπουρντέ- Γουάιζ-Πάγκαλος
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
για συζήτηση στο ANTI-φεστιβάλ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

- Το σχολείο της οδού Βιτρύβ
...ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
απόπειρα για μια άλλη
παιδαγωγική
- Ζεράρ Μαντέλ-Κριστιάν
Βόγκτ
ΤΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ
(α' μέρος)
- Ζεράρ Μαντέλ-Κριστιάν
Βόγκτ
ΤΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ
(β' και γ' μέρος)
- Μόσε Γιογκένσεν
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟΥΣ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ
Το Πειραματικό Λύκειο του
Όσλο
- Τεό Ντήτριχ
ΤΟ ΕΝΕΡΓΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ
ΣΧΟΛΕΙΟ
τον σοβιετικού παιδαγωγού
Π.Π. Μπλόνσκι

- Ζ. Σμιτ
ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ
και οι μαθητικές κοινότητες
- Δημήτρης Βεργίδης
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΟΝ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟ
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟ

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ:

- Επιλογή-σύνθεση κειμένων:
Πιερ Σάμουελ
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ
- Κίνημα πληροφόρησης για τα
Δικαιώματα του Στρατιώτη
ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΤΡΑ-
ΤΙΩΤΩΝ
- Ομάδα Ελεύθεροι Λαϊκοί
Ραδιοσταθμοί
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ:

- Κρις Χάρμαν
Ο ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ
ΑΓΩΝΑΣ ΣΤΗΝ
ΙΡΑΝΔΙΑ
- Τζόνθαν Νηλ
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ-Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΕΝΟΣ ΛΑΟΥ
- Άνα Γκουαδουλούπε
Μαρτίνες
EL SALVADOR
Μια γυναίκα του απελευθερωτι-
κού μετώπου καταγγέλλει

ΤΕΧΝΗ:

- Γκαϊήλ Χολστ
ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
μύθος και πολιτική στη σύγχρονη
ελληνική μουσική
- Εουτζένιο Μπαρμπα
ΤΑ ΠΛΩΤΑ ΝΗΣΙΑ
Κείμενα για το θέατρο Οντιν

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ:

- Γκαβίνο Λέντα
ΠΑΤΕΡΑΣ ΑΦΕΝΤΗΣ
- Θανάσης Σκρουμπέλος
τα ΦΙΔΙΑ/στον ΚΟΛΩΝΟ
- Λευτέρης Ξανθόπουλος
ΤΑ ΑΝΤΙΨΥΧΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ:

- Ζορζ Λαπασάντ
ΒΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ
Η θεωρία και η πρακτική του
Β. Ράιχ και των διαδόχων του
- Μελανί Κλάιν-Τζόαν Ριβιέρ
ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΜΙΣΟΣ
Η ανάγκη της επανόρθωσης

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΥΡΕΤΕ

Δεινοκράτους 131 - ΑΘΗΝΑ 115 21
Τηλ. 72.29.237

Το σοσιαλ δημοκρατικό κόμμα μπροστά στις κοινοβουλευτικές εκλογές

του Ρολφ Πόλε

Μπραντ και Φόγκελ χειροκροτούν τον Ράου...

Νυρεμβέργη, στην περιοχή Φράνκεν της Βαυαρίας. Ήδη ο βασιλιάς των Φράγκων Καρλομάγνος προσπάθησε να πετύχει εδώ τη σύνδεση της Βόρειας και της Μαύρης Θάλασσας κατασκευάζοντας το κανάλι των ποταμών Ρήνου, Μάιν και Δούναβη. Μια δεύτερη προσπάθεια τον περασμένο αιώνα ναυάγησε λίγο πριν τη Νυρεμβέργη. Σήμερα, η Νυρεμβέργη είναι μεν κανάλι και λιμάνι, αλλά η σύνδεσή της με το Δούναβη δεν έχει τελειώσει ακόμα. Η τελευταία φυσική κοιλάδα που περνάει ποταμός στη Δ. Γερμανία, το πανέμορφο Altmühlal, ακριβώς γι' αυτό το λόγο, καταστρέφεται αυτή τη στιγμή, από τη Χριστιανοδημοκρατική κυβέρνηση της Βαυαρίας με τη συγκατάθεση του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος, παρά την αντίδραση που πρόβαλαν οι κάτοικοι της περιοχής επί δεκαετίες. Η Νυρεμβέργη, η παλιά πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας του Μεσαίωνα, προσαρτήθηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα, μαζί με την μέχρι τότε πρωσική και κατά συνέπεια προτεσταντική περιοχή Φράνκεν, από το τότε καθολικό βασίλειο της Βαυαρίας.

Ο φασισμός με τα όνειρά του για μια χιλιετή αυτοκρατορία (που έγιναν μετά ο εφιάλτης των 13 χρόνων 1933-1945) βρήκε εδώ ιδιαίτερα πρόσφορο έδαφος. Το ναζιστικό κόμμα του μεγάλου κεφαλαίου με το μικροαστό Άντολφ Χίτλερ, σαν «φύρερ» - πρωταγωνιστή, συγκέντρωσε εδώ ήδη στα χρόνια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, πολύ περισσότερες ψήφους απ' ό,τι λόγου χάρη στην «πρωτεύουσα του κινήματος» το Μόναχο. Ο Χίτλερ το ανταπέδωσε. Έφτιαξε στη Νυρεμβέργη τεράστια μνημεία από μπετόν, σήμερα πια ερείπια, όπου γιόρταζε τα «συνέδρια του Ράιχ της Νυρεμβέργης» με στρατιωτικές φανφάρες και μαζικές παρελάσεις ακόμα και γυναικών και παιδιών, που σήμερα μας φαίνονται γελοίες. Εδώ ο Χίτλερ διακήρυξε,

και φυσικά μόνο στους Αρείους, τους φυλετικούς νόμους, δηλαδή την αρχή του τέλους 20 εκατομμυρίων σοβιετικών πολιτών, 6 εκατομμυρίων εβραίων, σχεδόν όλων των τσιγγάνων και πολλών άλλων. Γι' αυτό και έγιναν εδώ μετά το '45 οι περίφημες «δίκες κατά των εγκληματιών πολέμου» ενάντια σε μερικούς από τους εγκληματίες πολέμου.

Οι δυσκολίες του παρελθόντος

Το 1968 το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα ήταν έτοιμο να κάνει κι αυτό στη Νυρεμβέργη ένα συνέδριο. Παρά την αντίσταση της βάσης του μόλις είχε σχηματίσει το «Μεγάλο Συνασπισμό» με το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα και τη Χριστιανοκοινωνική Ένωση, με επικεφαλής τον πρώην ναζί καγκελάριο Κίζινγκερ, με τον υπουργό Εξωτερικών «της ειρήνης» Βίλυ Μπραντ, και τον Χέλμουτ Σμιτ σαν τον υπ' αριθμό 2 άνδρα (επικεφαλής της κοινοβουλευτικής ομάδας). Τη δεκαετία του '50 το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα στάθηκε επικεφαλής του κινήματος ενάντια στον «εμπανεξοπισμό» και στον «αγώνα κατά του πυρηνικού ολέθρου», για να καταπνίξει αργότερα και το κίνημα και τον αγώνα.

Δεξιοί πολιτικοί, που ήταν αντίθετοι στη βάση, όπως στη δεκαετία του '50 και του '60 ο Μπραντ και ο Σμιτ, επιβλήθηκαν στο κόμμα απέξω, από το κεφάλαιο - όπως και από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης που, συγκριτικά με την Ελλάδα, είναι πιο ισχυρά και πιο δεξιά. Ιδιαίτερα μέσω της προπαγάνδας της εφημερίδας της CIA «BILD», επιβλήθηκε μια εξουσία που και σήμερα κανένας αρχηγός του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος δεν μπορεί να αγνοήσει. Τότε, το 1968, εκτός από τον Μπραντ μπόρεσε και ο Σμιτ ν' αποκτήσει βάση στο κόμμα. Ο «Μεγάλος Συνασπισμός» μαζί με τους νόμους εκτάκτου ανάγκης εγκρίθηκαν εκ των υστέρων. Συγχρόνως αποδεί-

χτηκε ότι δεν ήταν δυνατή η «Οστπολιτ», απαραίτητη για την κατάκτηση των ανατολικών αγορών, με μια κυβέρνηση Χριστιανοδημοκρατών (Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα - Χριστιανοκοινωνική Ένωση) που τη βάρυνε ακόμα ο «ψυχρός πόλεμος» (στρατιωτική επανάκτηση). Εξάλλου, ειδικά λόγω του «Μεγάλου Συνασπισμού» και άλλων γεγονότων (όπως ο αριθμός των ανέργων, που για πρώτη φορά μετά τα πολεμικά χρόνια ξεπερνούσε τις 100.000, ο πόλεμος στο Βιετνάμ στο αποκορύφωμά του (επίθεση των Βιετκόνγκ) η χούντα της ΣΙΑ στην Αθήνα, η εσωμαστική επίδρομή στην Αίγυπτο και η πομπώδης επίσκεψη του Σάχη στη Δ. Γερμανία, που είχε σαν αποτέλεσμα τον πρώτο νεκρό διαδηλωτή από το 1952), είχε δυναμώσει η εξωκοινοβουλευτική αντιπολίτευση, που είχε ξεκινήσει σαν φοιτητικό (και χίπικο) κίνημα στις ΗΠΑ (Μπέρκλεϋ) και πέρασε μετά στο Δ. Βερολίνο. Αυτή την ομοσπονδιακή πια εξωκοινοβουλευτική αντιπολίτευση (ΑΡΟ) αναγκάστηκε το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα να την ενσωματώσει για τον προεκλογικό αγώνα του 1969, όπου θα πάρει την κυβερνητική πλειοψηφία μαζί με τους «Φιλελεύθερους» με το σλόγκαν «τολμήστε περισσότερη δημοκρατία».

Ο «αδελφός Ιωάννης»

Στα τέλη Αυγούστου 1986, έγινε το δεύτερο συνέδριο του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος στη Νυρεμβέργη, σαν έναρξη της προεκλογικής εκστρατείας για τις ομοσπονδιακές εκλογές, που θα γίνουν τον Γενάρη του 1987. Όσον αφορά τις ψήφους το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα έχει στο Κοινοβούλιο επί του παρόντος τα ίδια ποσοστά όπως και το 1968, δηλαδή 39%. Μια εκλογική νίκη φαίνεται λοιπόν αδύνατη. Το Φιλελεύθερο Κόμμα πάντως προς το παρόν δεν είναι διατεθειμένο να συνάψει συνασπισμό με τους Σοσιαλδημοκρά-

τες, σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα μετά την προσχώρησή του στο Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα το 1982. Ήδη από τη δεκαετία του '60 δύσκολα μπορεί να αποβάλει το στίγμα αυτού που συνθηκολόγησε. Επομένως, μια λύση μέσω ενός συνασπισμού Σοσιαλδημοκρατών - Φιλελεύθερων φαίνεται ότι πρέπει να περιμένει ακόμα για μερικά τουλάχιστον χρόνια. Οι Πράσινοι εξάλλου ακόμα δεν έχουν ενσωματωθεί τόσο στο σύστημα των κομμάτων της Δ. Γερμανίας ώστε να μπορούν να αποτελέσουν έναν έμπιστο συνεργάτη για το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, που όταν κυβερνά είναι πάντα δεξιό.

Ο δεξιός υποψήφιος καγκελάριος του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος, Γιοχάνες Ράου έχει πάρει βέβαια δύο φορές την πλειοψηφία στη Βόρεια Ρηνανία - Βεστφαλία, όπου είναι πρωθυπουργός. Αυτός τα καταφέρνει καλύτερα σε σχέση με τον Χέλμουτ Κολ να παρουσιάζεται σαν εκπρόσωπος των μαζών. Αντίθετα με τους περισσότερους άλλους επαγγελματίες πολιτικούς δεν είναι σπουδαγμένος, αλλά αυτοδίδακτος. Γιος ενός περιπλανώμενου ιεροκήρυκα αρέσκειται να τον αποκαλούν «αδελφό Ιωάννη». Έχοντας πίσω του τις δυο εκλογικές νίκες, όπως και τις μελλοντικές νίκες των Σοσιαλδημοκρατών στις τοπικές εκλογές στη Νότια Σαξωνία (που τις χάσαν παρά τρίχα) και στο Αμβούργο (και εδώ όπως φαίνεται θα χάσουν οι Σοσιαλδημοκράτες την πλειοψηφία) θέλησε με το συμπαθητικό του χαμόγελο και απλές χειρονομίες ανθρωπιάς να βγει κερδισμένος από το «γκαφατζή - καγκελάριο» Κολ (που για την αδεξιότητά του μιλάει όλη η Γερμανία). Στην ουσία βέβαια απλώς συνεχίζει την πολιτική του Χέλμουτ Σμιτ και έτσι κερδίζει ψήφους από το στρατόπεδο των συντηρητικών. Έτσι περιφερόταν τον Αύγουστο σε τόπους παραθερισμού της Δ. Γερμανίας, σφίγγοντας χέρια, μοιράζοντας χαμόγελα, γυρεύοντας το Συνασπισμό με τους ψηφοφόρους.

Εξοπλισμοί - πυρηνικά: στον ίδιο δρόμο

Αλλά στη Δ. Γερμανία αυξάνει ο αριθμός των ανθρώπων που διαμαρτύρεται για την πολιτική των κομμάτων - στηριγμάτων του κράτους (Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα, Χριστιανοκοινωνική Ένωση, Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, Κόμμα Φιλελευθέρων) και ζητάει ριζικές αλλαγές. Λόγου χάρι αυτή τη στιγμή η πλειοψηφία των ψηφοφόρων είναι υπέρ της κατάργησης της «χρησιμοποίησης της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς». Αυτή τη φρασεολογία χρησιμοποίησε η προπαγάνδα από τη δεκαετία του '50, προσπαθώντας να εξωραΐσει το ρόλο των εργοστασίων παραγωγής ατομικών βομβών, που τα μισά απ' αυτά κατασκευάστηκαν όταν στην κυβέρνηση ήταν οι Σοσιαλδημοκράτες. Ο υποψήφιος Ράου για να διώξει τους «Πράσινους» από το ομοσπονδιακό κοινοβούλιο, που φτάσαν εκεί το 1983 ξεπερνώντας το όριο του 5% (κυρίως εξ αιτίας του «σκάνδαλου Φλικ») και την καμπάνια που έκαναν σχετικά μ' αυτό, η οποία όμως με τη βοήθεια όλων των άλλων κομ-

μάτων καταλάγιασε γρήγορα) υπόσχεται μέχρι πριν λίγο, όπως όλοι οι σοσιαλδημοκράτες ηγέτες ένθερμοι οπαδοί των «ασφαλών πυρηνικών εργοστασίων», την «έξοδο» απ' αυτή την κατάσταση. Βέβαια, σε δέκα χρόνια από τώρα. Και από τη στιγμή που το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα ξαναμπει στην κυβέρνηση, θα προστεθεί όπως φαίνεται κι ένα μηδενικό: 100 χρόνια. «Ο αγώνας κατά του πυρηνικού ολέθρου στέλνει χαιρετίσματα».

Όσον αφορά τους εξοπλισμούς, έτσι έγιναν τα πράγματα επί σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης, κάτω από το σύνθημα «αφοπλισμός σ' Ανατολή και Δύση». Έτσι έπρεπε πρώτα ν' αφοπλιστούν οι Ανατολικοί και σαν δεν το κάνουν, εμείς προχωράμε σ' εξοπλισμούς, ώστε να αναγκαστούν οι άλλοι να προβούν σ' αυτή την ενέργεια στη συνέχεια. Μια ιδιαίτερα άτιμη δημιουργία, που αναποδογυρίζει την παγκόσμια ιστορία. Σαν να 'ταν η Σοβιετική Ένωση που επιτέθηκε στη ναζιστική Γερμανία και σαν να ρίξαν οι Σοβιετικοί τις ατομικές βόμβες στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι. Ο Σμιτ ήταν έπειτα πρωτοπόρος στον αγώνα για τον επίσης δημιουργικά ονομαζόμενο «επανεξοπλισμό», δηλαδή την εγκατάσταση των πυραύλων Πέρσιγκ II και Κρουζ στη Δ. Γερμανία, που σύμφωνα με τα λεγόμενα του ανώτατου διοικητή του NATO Ρότζερς, πρόκειται να κατανεμηθούν μελλοντικά και στις νοτιοευρωπαϊκές χώρες. Το 1983, μόλις που το σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα είχε περάσει στην αντιπολίτευση, εντάχθηκε στο «Κίνημα Ειρήνης» με την απαίτηση, που ισχύει μέχρι το Φλεβάρη του 1986, να αρθεί η λήψη απόφασης για την εγκατάσταση πυραύλων στο διάστημα των πρώτων 6 μηνών (μετά την είσοδο των σοσιαλδημοκρατών στην κυβέρνηση) και να ζητηθεί από τις ΗΠΑ να αποσύρουν τους πυραύλους. Μετά τις αποφάσεις στη Νυρεμβέργη καταργήθηκε ο εξάμηνος περιορισμός και συγχρόνως ζητείται από τη Σ. Ένωση να αποσύρει χωρίς καμία αναβολή τους πυραύλους που είχε εγκαταστήσει στην Αν. Γερμανία και στην Τσεχοσλοβακία σαν αντιστάθμισμα στον «επανεξοπλισμό»...

Τα νέα προβλήματα και οι «συγκρούσεις»

Επί κυβερνήσεως Σοσιαλδημοκρατών διπλασιάστηκε ο επίσημος προϋπολογισμός για πολεμικές δαπάνες φτάνοντας τα 46,1 δισεκατομμύρια μάρκα ή μ' άλλα λόγια το 18,4% του συνολικού κρατικού προϋπολογισμού. Αλλά και πολλές άλλες δαπάνες για εξοπλισμούς κρύβονται κάτω από τίτλους προϋπολογισμών άλλων υπουργείων, λόγου χάρι Έρευνας, Οικονομικών μάλιστα ακόμα και Κοινωνικών Υπηρεσιών. Επί κυβερνήσεως Κολ ανήλθαν οι επίσημες δαπάνες για εξοπλισμούς στο 18,9% και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα ζητάει τώρα ένα πιο αποτελεσματικό αφοπλισμό μειώνοντας τις δαπάνες στο 18,4% του συνολικού προϋπολογισμού. Ταυτόχρονα προβάλλει τη θέση ότι το πολιτικό και υλικό δυναμικό που δεσμεύεται

για τον ανταγωνισμό στους εξοπλισμούς πρέπει ν' αφιερωθεί αλλού. Μ' αυτό τον τρόπο, τονίζει, θα μπορούσε να καταστεί ικανή η κοινότητα των λαών, ν' αφιερωθεί στα ουσιαστικά προβλήματα της ανθρωπότητας. Σε ό,τι αφορά τον αγώνα κατά της ανεργίας, το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα τα βρήκε εδώ ιδιαίτερα σκούρα με την αξιοπιστία του. Επί κυβερνήσεώς του, από το 1966-1982, σύμφωνα με επίσημες στατιστικές, δεκαπλασιάστηκε ο αριθμός των ανέργων από 200.000 σε δύο εκατομμύρια. (Ο πραγματικός αριθμός των ανέργων θα πρέπει να είναι τουλάχιστον διπλάσιος). Το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα του Κολ βέβαια, στον προεκλογικό του αγώνα του '83, προβάλλοντας το σλόγκαν «Ανάκαμψη», έδωσε την εντύπωση ότι θα μπορούσε να αντιμετωπίσει την ανεργία.

Τώρα δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός πως στο μεταξύ η Δ. Γερμανία σαν εξαγωγέας σ' όλο τον κόσμο έχει υποσκελίσει τις ΗΠΑ —λόγω των αλλαγών που επήλθαν στις τιμές στο χρηματιστήριο. Έτσι εμφανίζεται τώρα το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα με το σλόγκαν: «Συνέχισε έτσι Γερμανία», παραβλέποντας τους φτωχούς και ανέργους. Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα ασκεί ήπια κριτική, και ζητάει ν' αναθεωρηθούν οι αυστηροί νόμοι που αφορούν της κοινωνικές παροχές (που ψηφίστηκαν επί κυβερνήσεώς τους). Επίσης ζητάει ψηλότερους φόρους για τους πλούσιους. Πάνω απ' όλα κατάργηση του νόμου των χριστιανοδημοκρατών, σύμφωνα με τον οποίο οι πλούσιοι μπορούν να τυχουν φορολογικής απαλλαγής μέχρι 2.800 μάρκα το μήνα για κάθε παιδί, δηλαδή στην ουσία τους χαρίζει 1.400 μάρκα το μήνα, από τη στιγμή που το επίδομα παιδιών για τους φτωχούς αντιστοιχεί ακριβώς στο 1/10 αυτού του ποσού.

Στην ουσία λοιπόν, δεν υπάρχει τίποτα το καινούργιο από το δυτικογερμανικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα.

Τελευταία, ο υπεύθυνος για τον εκλογικό αγώνα του Ράου, που τον έχουν μάθει να δείχνει πάντα αισιόδοξος, έκανε την γκάφα, και είπε: «και ποιος σας είπε ότι ο Ράου θα γίνει καγκελάριος;» Αυτό ανάγκασε το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, στο συνέδριο, στη Νυρεμβέργη, να δείξει αποφασιστικότητα, ενόητα και πεποίθηση για τη νίκη και να παρουσάσει το Ράου σαν πολιτικό ηγέτη και μεγάλο ρήτορα. Το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα του Κολ χρειάζεται έναν αντίπαλο για το προεκλογικό θέατρο, που τουλάχιστο δημόσια να δείχνει σοβαρότητα. Κι έτσι ο Ράου είχε με το μέρος του όχι μόνο το γνωστό από δεκαετίες στη Νυρεμβέργη χειροκρότημα και στο τέλος 20 λεπτά επευφημίες, αλλά ακόμα και όλα τα εθνικά και διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης (βλ. λόγου χάρι για την Ελλάδα «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία», φυλ. 14-9-1986 «Ο αδελφός Ιωάννης στην ευθεία»). Είναι αναγκαίο ο Ράου να δώσει και ένα διαφορετικό τόνο στο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα. Στη Γερμανία όμως από την εποχή των παραστάσεων του Χίτλερ στη Νυρεμβέργη έχει μείνει μια (ειρωνική) παροιμία. «Αυτό ήταν ένα συνέδριο του Ράιχ για εσωτερική χρήση».

Δημοσιεύουμε σήμερα το δεύτερο —τελευταίο— μέρος του άρθρου του Τάκη Φωτόπουλου που επιχειρεί να αναλύσει το φαινόμενο της κρίσης —οικονομικής, πολιτικής, ιδεολογικής— στο σύγχρονο κόσμο.

Στο πρώτο μέρος, που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος, ανέλυσε τα φαινόμενα της οικονομικής κρίσης στις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου αλλά και τις χώρες του Τρίτου Κόσμου και του υπαρκτού σοσιαλισμού. Στις σελίδες που ακολουθούν, αφού εξειδικεύσει τα φαινόμενα της οικονομικής κρίσης στην χώρα μας, ολοκληρώνει τις θέσεις του για την πολιτική και ιδεολογική κρίση της «εξουσιαστικής τάσης».

Σημαντικό ρόλο στη στασιμότητα των επενδύσεων στη μετά το 1974 περίοδο (στασιμότητα που μετατράπηκε σε απόλυτη μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων την τελευταία τριετία) έπαιξαν οι συνθήκες πολιτικής αστάθειας για το κεφάλαιο που ακολούθησαν τη μεταπολίτευση. Ιδιαίτερο ρόλο, κυρίως σχετικά με την «απεργιακή επενδύσεων» και όχι τόσο σχετικά με τον πληθωρισμό που στην Ελλάδα, όπως γενικά στην περιφέρεια, είναι βασικά διαρθρωτικού τύπου, θα πρέπει να έπαιξε μια καθυστερημένη σε σχέση με την υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη ενίσχυση του παράγοντα εργασίας.

Ενίσχυση που οφειλόταν σε πολιτικούς, βασικά, λόγους, δηλαδή στην για πρώτη φορά, μεταπολεμικά, επικράτηση συνθηκών σχετικής πολιτικής ελευθερίας που ισχυροποιήθηκαν ακόμα περισσότερο με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Το απεργιακό κίνημα, που φούντωσε σε αυτές τις συνθήκες, είχε το αποτέλεσμα ότι, ενώ στη μητροπολιτική Ευρώπη η αύξηση των πραγματικών μισθών είχε καθηλωθεί τα τελευταία χρόνια, χάρη στις προσπάθειες της νέας Δεξιάς, στα όρια της αύξησης της παραγωγικότητας, στην Ελλάδα συνέβαινε το αντίθετο. Με βάση πάλι 100 το 1960, ο δείκτης σχετικού εργατικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος ήταν 72 το 1980, 106 το 1982 και 122 το 1985.

Έτσι, με μια σχετική χρονική καθυστέρηση συνέβη και εδώ ό,τι ακριβώς είχε προηγηθεί, αν όχι βέβαια για τους ίδιους λόγους, στη μητροπολιτική Ευρώπη: στασιμότητα στο ΑΕΠ, αύξηση της ανεργίας²², έξαρση του πληθωρισμού. Έχουμε δηλαδή και εδώ το φαινόμενο που ονομάστηκε στασιμοπληθωρισμός. Ο πληθωρισμός, ιδιαίτερα, επιδεινώνονταν από τα διευρυνόμενα ελλείμματα στον προϋπολογισμό, αναπόφευκτο αποτέλεσμα τόσο της κοινωνικής πολιτικής που εισήγαγε η για πρώτη φορά κατάληψη της εξουσίας από μια σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση, όσο και της σημαντικής αύξησης των δαπανών για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους²³. Το έλλειμμα στον προϋπολογισμό ως ποσοστό του ΑΕΠ υπερδιπλασιάστηκε από το 1980 μέχρι το 1984 με αποτέλεσμα οι καθαρές δανειακές ανάγκες του Δημοσίου να ξεπεράσουν το 15% του ΑΕΠ το 1984²⁴ έναντι, για παράδειγμα, μόνο 3% στην Αγγλία. Παράλληλα, σαν αναπόφευκτη συνέπεια των διευρυνόμενων ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό, ο εξωτερικός δανεισμός, που ήδη παρουσίαζε συνεχή χειροτέρευση σε όλη τη μεταπολεμική περίοδο εξαιτίας του εξαρτημένου χαρακτήρα της οικονομικής μας ανάπτυξης²⁵, διογκώθηκε ακόμα περισσότερο, σπρώχνοντας τη χώρα ακόμα πιο βαθιά, στην «παγίδα του χρέους». Εντούτοις, θα πρέπει να τονισθεί εδώ ότι η αύξηση των ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό και η αντίστοιχη αύξηση στη προσφορά χρήματος έπαιξαν διπλό ρόλο. Από τη μια, δηλαδή, μεριά συνέβαλαν στην πληθωριστική έξαρση, αλλά από την άλλη απέτρεψαν μια ακόμα μεγαλύτερη κρίση και αύξηση της ανεργίας, μέσω της τόνωσης της ενεργού ζήτησης που επέφεραν.

Η προκρίθισα και στην Ελλάδα λύση για την αντιμετώπιση της

Η σημερινή κρίση

κρίσης είναι, παραδόξως, η ίδια με αυτή που, όπως είδαμε, υιοθετήθηκε στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη κάτω από την πίεση της νέας Δεξιάς: αποκέντρωση μέσω της αγοράς. Και είναι παράδοξη η επιλογή αυτή, όχι μόνο γιατί έρχεται σε ριζική αντίθεση με τις προγραμματικές διακηρύξεις του κυβερνώντος κόμματος, όταν ήταν ακόμα στην αντιπολίτευση, καθώς και με τον αντικειμενικό στόχο της ενίσχυσης της εξουσιαστικής τάσης στον οποίο, ιστορικά, σκοπεύουν τα σοσιαλιστικά κόμματα. Αλλά, ακόμα, γιατί η επιλογή αυτή παραγνωρίζει το βασικό γεγονός ότι ο ελληνικός στασιμοπληθωρισμός δεν έχει βασικά τις ίδιες αιτίες με τον αντίστοιχο του κέντρου.

Τόσο, δηλαδή, η στασιμότητα όσο και ο πληθωρισμός οφείλονται, σε τελική ανάλυση, σε διαρθρωτικούς παράγοντες, στις δομές που δημιούργησε ο εξαρτημένος χαρακτήρας της μεταπολεμικής ανάπτυξης. Γι' αυτό και η προκρίθισα λύση, την οποία εκφράζουν τα ήδη ληφθέντα μέτρα λιτότητας, καθώς και τα μέτρα ενίσχυσης των μηχανισμών της αγοράς που προτείνονται (βλ. έκθεση Χαλικιά) όχι μόνο δεν πρόκειται να έχουν την αποτελεσματικότητα των αντίστοιχων μέτρων στο κέντρο, αλλά και θα οδηγήσουν σε χειροτέρευση της κατάστασης όσον αφορά την ανεργία και προπαντός όσον αφορά το βαθμό ανισοκατανομής του εισοδήματος. Και αυτό, γιατί παρόμοια μέτρα όχι μόνο δεν θίγουν τις δομές εξάρτησης αλλά αντίθετα τις ενισχύουν, ενώ παράλληλα δεν μπορούν να στηριχθούν σε δομές παρόμοιες με αυτές του κέντρου που θα επέτρεπαν μια, έστω βραχυχρόνια, έξοδο από την κρίση.

Τα μέτρα λοιπόν αυτά είναι πιθανό να οδηγήσουν σε μια μείωση του πληθωρισμού και βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών. Στο βαθμό, δηλαδή, που η όξυνση των προβλημάτων αυτών είναι συγκυριακή, τα μέτρα αυτά, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις που θα έχει εδώ, και στη διεθνή οικονομία, η κατακόρυφη πτώση της τιμής πετρελαίου, μπορεί να οδηγήσουν σε μια βελτίωση της κατάστασης. Η τιμή όμως που θα πληρωθεί γι' αυτή τη βελτίωση θα είναι βαριά. Τόσο σε σχέση με την ανεργία, δεδομένου ότι στην αυξανόμενη τελευταία ανεργία, λόγω του επιταχυνόμενου επαναπληθωρισμού των μεταναστών, θα προστεθούν τώρα και οι αντιπληθωριστικές συνέπειες των μέτρων. Όσο και σε σχέση με την ανισότητα, που υποτίθεται αποτελεί βασικό στόχο ενός σοσιαλιστικού κόμματος, λόγω του ότι η καθήλωση των μισθών και η μείωση των κοινωνικών παροχών θα πλήξει ιδιαίτερα τα ασθενέστερα εισοδηματικά στρώματα.

Αν, δηλαδή, πάρουμε υπόψη τις ιδιαίτερες δομές της οικονομίας που δημιούργησε ο εξαρτημένος χαρακτήρας της ανάπτυξης μας και προπαντός το γεγονός ότι η αναλογία των μισθωτών, οι οποίοι βασικά σηκώνουν το βάρος των μέτρων λιτότητας, μια και μόνον αυτών το εισόδημα μπορεί να ελέγξει η ανεπαρκής κρατική μηχανή, είναι μικρότερη από το μισό του ενεργού πληθυσμού (έναντι 80-90% στην ΕΟΚ) τότε από τη μια μεριά μπορούμε

22. Η επίσημη ανεργία αυξήθηκε από 7,8% το 1983 σε 8,5% το 1985 κατά την Έκθεση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για τη πορεία εφαρμογής του πενταετούς προγράμματος (ΤΟ ΒΗΜΑ, 15 Ιούνι 1986). Η αύξηση αυτή οφείλεται βασικά στη συνεχιζόμενη παλιννόστηση των μεταναστών, άλλη μια κληρονομιά του εξαρτημένου χαρακτήρα της μεταπολεμικής ανάπτυξης.

23. Οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους αντιπροσώ-

πευαν 12,6% των δημόσιων εσόδων το 1980 έναντι 18% το 1984 (μην. στατ. δελτ. τ.β. ελ.).

24. Βλ. Έκθεση για το Πενταετές.

25. Η αναλογία του καθαρού εξωτερικού δανεισμού στο ΑΕΠ υπερδιπλασιάστηκε μεταξύ της δεκαετίας του '50 και της δεκαετίας του '70, βλ. Τ. Φωτόπουλος, σελ. 251.

και η κρίση της εξουσιαστικής τάσης

του Τάκη Φωτόπουλου

να δικαιολογήσουμε τις αμφιβολίες μας για την αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών, ενώ από την άλλη μπορούμε να ερμηνεύσουμε σίγουροι για τις επιπτώσεις τους στην κατανομή του εισοδήματος.

Όσον αφορά τις πιθανές επιπτώσεις των μέτρων αυτών στην ανεργία, αν πάρουμε για παράδειγμα μια χώρα με παρόμοιες δομές με τη δική μας, την Ισπανία, που επίσης ανήκει στην ευρωπαϊκή ημι-περιφέρεια και όπου επίσης ο τουρισμός, τα μεταναστευτικά εμβάσματα και η φθηνή εργατική δύναμη αποτελούσαν την κινητήρια δύναμη της μεταπολεμικής συσσώρευσης²⁶ τότε οι προοπτικές είναι δυσώπνες. Η σοσιαλιστική κυβέρνηση Γκονζάλες άρχισε ήδη από το 1982 την εφαρμογή πολιτικής περικοπής των ελλειμμάτων, ιδιωτικοποιήσεων κλπ. Σαν αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής, ο πληθωρισμός μεν έπεσε από 14% σε 8% το χρόνο και οι εξαγωγές αυξήθηκαν σημαντικά στη περίοδο 1982-85, αλλά η ανεργία που ήδη ήταν ψηλή το 1982 (17%) αυξήθηκε σε 22% το 1985.

Δηλαδή, παρά τις ρητές υποσχέσεις της κυβέρνησης ότι θα μείωνε την ανεργία κατά 800.000 δουλειές στην ίδια περίοδο, τα μέτρα κατέληξαν στο να χαθούν 484.000 δουλειές. Και η ανεργία, φυσικά, σε χώρες σαν την Ελλάδα και την Ισπανία, που δεν έχουν ανεπτυγμένο κράτος-επιμελείας όπως τα καπιταλιστικά κέντρα, σημαίνει μεγαλύτερη στέρηση και εξάρτηση από το οικογενειακό εισόδημα.

Το συμπέρασμα, επομένως, που θα μπορούσαμε να βγάλουμε σχετικά με την όξυνση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, είναι ότι η προτεινόμενη λύση από την κρατική παρέμβαση δεν αποτελεί ουσιαστικά λύση ούτε βραχυχρόνια αλλά ούτε, φυσικά, μακροχρόνια. Ενίσχυση των μηχανισμών της αγοράς μπορεί να συνιστά βραχυχρόνια λύση για τις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, αλλά οπωσδήποτε δεν αποτελεί λύση για την περιφέρεια/ημι-περιφέρεια. Η αποκέντρωση μέσω της αγοράς απλώς ενισχύει τις «αντικειμενικές» ιεραρχίες του καπιταλιστικού συστήματος και ενδυναμώνει τους δεσμούς εξάρτησης. Κατά συνέπεια, βραχυχρόνια, (στο υπάρχον δηλαδή θεσμικό πλαίσιο) η λύση για χώρες ημι-περιφερειακές σαν την Ελλάδα βρίσκεται στην ενίσχυση της εθνικής οικονομίας σε βάρος των δυνάμεων της αγοράς. Χρειάζεται, λοιπόν, περισσότερος και όχι λιγότερος σχεδιασμός της οικονομίας, αυξανόμενος και όχι μειωόμενος ρόλος του κράτους, εθνικοποιήσεις και όχι ιδιωτικοποιήσεις. Οι εθνικοποιήσεις όμως αυτές θα πρέπει να συνδέονται με τη δημιουργία κινήτρων για τη βελτίωση της αποδοτικότητας. Και το μόνο, κατά τη γνώμη μου, αποτελεσματικό κίνητρο είναι η εξασφάλιση της πραγματικής συμμετοχής των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Μια τέτοια, άλλωστε, διαδικασία πραγματικής κοινωνικοποίησης θα έβαζε τα θεμέλια για μια μακρόχρονη και μόνιμη διέξοδο από τη κρίση. Διέξοδο, που πιστεύω βρίσκεται μόνο στην αποκέντρωση μέσω του αυτο-καθορισμού της δημιουργίας ενός νέου θεσμικού πλαισίου, πέρα από την ιεραρχική ολότητα του καπιταλισμού, καθώς κι αυτή του υπαρκτού σοσιαλισμού.

II. Η ΚΡΙΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Έρχομαι τώρα στη δεύτερη υπόθεση για τη σημερινή κρίση, που περικλείει και τα βασικά διαφοροποιητικά στοιχεία σε σχέση με προηγούμενες κρίσεις. Η κρίση δεν είναι μόνον οικονομική. Σε αντίθεση, για παράδειγμα, με τη μεγάλη κρίση του μεσοπολέμου, η σημερινή κρίση, αν και δεν έφτασε ποτέ τις οικονομικές διαστάσεις της κρίσης αυτής, εντούτοις συνιστά βαθύτερη κοινωνική κρίση που θέτει σε αμφισβήτηση σχεδόν όλες τις δομές και σημασίες που στηρίζουν τις σύγχρονες ιεραρχικές ολότητες σε Ανατολή και Δύση, Βορρά και Νότο. Μερικοί²⁷ φθάνουν να διερωτώνται αν απλώς περνάμε μια παροδική κρίση ή αν αντίθετα φθάσαμε σε μια κρίσιμη ιστορική καμπή που σημειώνει το τέλος της σύγχρονης εποχής.

Ποια, λοιπόν, είναι τα στοιχεία που διαφοροποιούν τη σημερινή κρίση σε σχέση με τις προηγούμενες; Θα προσπαθήσω να σκιαγραφήσω στη συνέχεια τα κύρια, κατά τη γνώμη μου, στοιχεία

που συνθέτουν την κρίση αυτή, όπως εμφανίζεται σήμερα. Η κρίση είναι, πρώτον, κοινωνική. Αφορά τις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών ατόμων στη σύγχρονη κοινωνία, τις σχέσεις μεταξύ φύλων, τις σχέσεις μεταξύ γονιών και παιδιών, τις σχέσεις μεταξύ δασκάλων και μαθητών κλπ.

Στοιχειώδεις παραδοσιακοί θεσμοί, που για πολλά χρόνια ρύθμιζαν τις σχέσεις αυτές, είναι σήμερα υπο αμφισβήτηση και κλονίζονται. Οι ιεραρχικές δομές μέσα στην οικογένεια, τα σχολεία, τα πανεπιστήμια και φυσικά μέσα στην παραγωγή αμφισβητούνται. Την κρίση, άλλωστε αυτή εκφράζει το φούντωμα του φεμινιστικού κινήματος τα τελευταία 15-20 χρόνια, το κίνημα των νέων, από τους χίπυς μέχρι τους πανκς, το φοιτητικό κίνημα κλπ. Η κρίση, βέβαια, αυτή στις κοινωνικές σχέσεις είναι συγχρόνως μια κρίση ταυτότητας, με την έννοια της αντιστοιχίας με ένα κοινωνικά προκαθορισμένο ρόλο με τον οποίο μπορούμε να ταυτισθούμε. Τέτοιοι προκαθορισμένοι ρόλοι καταρρέουν καθημερινά, με αποτέλεσμα τη σύγχυση στις κοινωνικές σχέσεις και τον κλονισμό της εσωτερικής δομής της κοινωνίας.

Η κρίση είναι, δεύτερον, οικολογική, με την έννοια ότι αφορά όχι μόνο τις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών ατόμων, αλλά και τις σχέσεις μας ως κοινωνικών ατόμων με το περιβάλλον. Η ταύτιση της προόδου με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και την κυριαρχία του ανθρώπου πάνω στη φύση, που αποτελεί κεντρική φανταστική σημασία, τόσο στην καπιταλιστική, όσο και στη μετακαπιταλιστική κοινωνία, συνδέεται ιστορικά με την άνοδο του επιστημονικο-βιομηχανικού συμπλέγματος. Με την εμφάνιση δηλαδή της βιομηχανικής κοινωνίας και την παράλληλη αντικατάσταση της θρησκείας από την επιστήμη ως της κυρίαρχης κοσμοθεωρίας και, επομένως, ως της κυρίαρχης ιδεολογίας που δικαιώνει την εξουσία. Τα όρια αυτής της ανάπτυξης φάνηκαν καθαρά τα τελευταία 10-20 χρόνια με τη διατάραξη των οικολογικών συστημάτων, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, την εξάντληση των ενεργειακών πόρων και πρόσφατα την πυρηνική συμφορά, που κρύβουν ακόμα και οι ειρηνικές εφαρμογές της ατομικής ενέργειας (για τις οποίες κάποτε αγωνιζόταν η Αριστερά).

Το οικολογικό κίνημα που άνθισε τα τελευταία χρόνια είναι, επίσης, μια αντίδραση στην κρίση αυτή. Τα ερωτήματα που θέτει κλονίζουν στη βάση της την κεντρική φανταστική σημασία της ανάπτυξης και της επακόλουθης συγκέντρωσης: είναι το πρόβλημα σήμερα το πώς θα επιτευχθεί η παραπέρα ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων για να ξεπεραστεί η σημερινή κρίση; Ή μήπως, αντίθετα, το πρόβλημα είναι πώς θα επιτευχθεί η ανάπτυξη των ατόμων σε μια πραγματικά αποκεντρωμένη κοινωνία στην οποία οι κεντρικές φανταστικές σημασίες αναφέρονται στην ποιότητα ζωής και τη διαφοροποίηση των ατόμων, αντί για την ποσότητα, την ομοιομορφία και την ανάπτυξη;

Έτσι, το οικολογικό κίνημα, που άρχισε σαν μια αντίδραση στην καταστροφή του περιβάλλοντος που συνεπαγόταν η απεριόριστη ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, κατέληξε τα τελευταία χρόνια να αμφισβητεί τον ίδιο το σύγχρονο τρόπο ζωής, εκφράζοντας το τρίτο συστατικό στοιχείο της κρίσης: δηλαδή, ότι η κρίση σήμερα είναι κρίση του τρόπου ζωής. Αυτή η αμφισβήτηση εκπροσωπεί για παράδειγμα σήμερα το κίνημα των Πράσινων στη Γερμανία, την Αυστρία, την Αγγλία και αλλού, που αυξανόμενα ενσωματώνει μικρότερα κινήματα σαν το αντι-πυρηνικό και το παλιό οικολογικό. Αντικείμενο της αμφισβήτησης των Πράσινων είναι το ίδιο σχήμα και η δομή των αναγκών, οι οποίες φυσικά είναι κοινωνικά δημιουργήματα. Έτσι, οι Πράσινοι βάζουν στην ημερήσια διάταξη μιας άλλης κοινωνίας όχι μόνο τον αυτοκαθορισμό, την αυτο-διαχείριση, αλλά και μια διαφορετική αντίληψη για τον τρόπο ζωής, που συνεπάγεται άλλες ανάγκες, άλλες τεχνολογίες, μια τελείως διαφορετική κουλτούρα. Με αυτή την έννοια, το κίνημα των Πράσινων εκφράζει, βέβαια, τη μορφή που παίρνει σήμερα η αυτο-καθοριστική τάση, ανανεώνοντας έτσι

26. Βλ. P. Camiller, «Spanish socialism in the atlantic order», *New Left Review*, αρ. 156, Μάρτης-Απριλίου 1986, σελ. 5-36.

27. Βλ. M. Ignatieff στη συζήτηση στο Listener.

τη σχέση της κοινωνίας με την ουτοπία, την ουτοπία σαν πόθο για την αλλαγή και σαν ορίζοντα της ανθρώπινης δραστηριότητας²⁸.

III. Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΣΗΣ

Έρχομαι, τέλος, στην τρίτη υπόθεση για το χαρακτήρα της σημερινής κρίσης, που, κατά τη γνώμη μου, συνοψίζει την ουσία της, την κρίση της εξουσιαστικής τάσης. Αναφέρθηκα παραπάνω στην άνοδο του επιστημο-βιομηχανικού συμπλέγματος. Θα συμπληρώνα εδώ ότι από τον καιρό του Διαφωτισμού, τον 18ο αιώνα, η κυρίαρχη ορθολογική αντίληψη ήταν ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη γνώση μας για τη φύση και την κοινωνία, για να διαμορφώσουμε τόσο την πορεία της κοινωνικής μας εξέλιξης, όσο και το φυσικό περιβάλλον. Η αντίληψη αυτή μας έδινε μια πορεία γραμμικής προόδου στο μέλλον. Η πολιτική μπορούσε να θεμελιωθεί στην επιστήμη, σε μια αποτελεσματική γνώση, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε συλλογική, δημιουργική και αυτο-θεσμιζουσα δραστηριότητα των κοινωνικών ατόμων. Τα σοσιαλιστικά, σοσιαλ-δημοκρατικά κινήματα, που αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη του περασμένου αιώνα, και φυσικά το μαρξιστικό κίνημα, αποτελούσαν την υλική έκφραση αυτής της αντίληψης. Της αντίληψης, δηλαδή, ότι αρκεί για τη μεταμόρφωση του κόσμου η κατάληψη της πολιτικής εξουσίας και η αλλαγή της οικονομικής δομής για τη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση. Η αντίληψη, επομένως, αυτή αποτελεί βασικό στοιχείο της εξουσιαστικής τάσης, της τάσης που στόχο της έχει το δικαίωμα του κυβερνάν, την κρατική εξουσία.

Η αντίληψη αυτή βρίσκεται σήμερα κάτω από την επίθεση τόσο της Δεξιάς όσο και της Αριστεράς, όπως ήδη ανέφερα. Και είναι, φυσικά, εύλογη αυτή η επίθεση αν σκεφθεί κανείς ότι όλα αυτά τα κινήματα που ανέφερα, στην ουσία πέτυχαν το σκοπό τους: σοσιαλ-δημοκρατικά κόμματα πήραν την εξουσία στον πρώτο κόσμο, κομμουνιστικά κόμματα πήραν την εξουσία στο δεύτερο κόσμο, εθνικιστικά κινήματα πήραν την εξουσία στον τρίτο κόσμο και όμως δεν κατάφεραν ν' αλλάξουν τον κόσμο, σύμφωνα τουλάχιστον με τις προγραμματικές διακηρύξεις και προσδοκίες τους. Στην πραγματικότητα, και αυτά ακόμα τα εποικοδομήματα, που τα κινήματα αυτά έχτισαν στα προηγούμενα 40-60 χρόνια, τα οποία έδιναν την εικόνα κάποιας αλλαγής, είναι τώρα υπό κατεδάφιση.

Έτσι, είδαμε πως η νέα Δεξιά, επιτυχημένα τα τελευταία χρόνια, προσπαθεί να μειώσει το ρόλο του κράτους και να υποσκάψει τη πίστη στη δυνατότητα του Δημόσιου τομέα να διαμορφώνει την οικονομική και κοινωνική πορεία. Η λύση που προτείνει η νέα Δεξιά για την έξοδο από την κρίση είναι, βέβαια, συνεπής με την διατήρηση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου. Οι προτάσεις της για την επιστροφή στις δυνάμεις της αγοράς, στις ιδιωτικοποιήσεις, στο κράτος-νυχτοφύλακα αντί για το κράτος-ευημερίας, με μια λέξη, η αποκέντρωση μέσω της αγοράς, δεν αποτελούν παρά προτάσεις για την ορθολογική οργάνωση της ανισότητας. Στο σημερινό κοινωνικό θυσιαστήριο όπου πρέπει να γίνει η βασική επιλογή μεταξύ, από τη μια μεριά, της αποδοτικότητας και ανάπτυ-

ξης των παραγωγικών δυνάμεων και, από την άλλη, της ισότητας και ανάπτυξης των ατόμων, η πρόταση της νέας Δεξιάς είναι να θυσιαστεί η ισότητα και η ανάπτυξη των ατόμων.

Η εξουσιαστική, όμως, τάση βρίσκεται σε ακόμα πιο βαθιά κρίση σήμερα από την επίθεση σύγχρονων κινήματων που βάζουν σε αμφισβήτηση το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο. Στον πρώτο κόσμο, σαν αντίδραση στη σοσιαλ-δημοκρατία και την πίστη ότι ο κόσμος μπορεί ν' αλλάξει με την κατάληψη της κρατικής εξουσίας από το αντίστοιχο σοσιαλιστικό κόμμα, έχουμε την άνθιση του οικολογικού κινήματος, του φεμινιστικού, του αντι-πυρηνικού, του κινήματος των Πράσινων. Στο δεύτερο κόσμο, σαν αντίδραση στην ιδεολογία της Τρίτης Διεθνούς, ως προς τον τρόπο αλλαγής της κοινωνίας, και σαν αντίδραση στις ιεραρχικές δομές που ο τρόπος αυτός συνεπαγόταν στον υπαρκτό σοσιαλισμό, έχει αναπτυχθεί μια σειρά αντι-γραφειοκρατικών κινήματων από την Πολωνική Αλληλεγγύη μέχρι τις κινήσεις γι' ανθρωπιστικό κομμουνισμό, πολιτιστική επανάσταση κλπ. Τέλος, στον τρίτο κόσμο, σαν αντίδραση στις ελίτ που δημιουργήσε η κατάληψη της κρατικής εξουσίας από τα εθνικιστικά κινήματα, και τις αντίστοιχες ιεραρχικές δομές που διαμορφώθηκαν, έχει αναδοθεί σειρά κινήματων, συνήθως θρησκευτικών, που ανάγονται σε θεμελιώδεις θρησκευτικές αρχές για να δικαιώσουν την πίστη τους σε μια δίκαιη κοινωνία και για να απορρίψουν την εθνικιστική ιδεολογία σαν δυτικό προϊόν του λιμπεριαλισμού. Η κρίση, λοιπόν αυτή, της εξουσιαστικής τάσης, κάτω από την επίθεση των παραπάνω κινήματων, είναι ακόμα πιο βαθιά σε σχέση με την επίθεση από τη νέα Δεξιά, ακριβώς γιατί τα κινήματα αυτά θέτουν υπό αμφισβήτηση την ίδια την ιεραρχική δομή της σημερινής κοινωνίας, τον ετεροκαθορισμό.

Οι κοινωνικοί, επομένως, αγώνες στη σύγχρονη κοινωνία είναι δύο τύπων. Από τη μια μεριά είναι αγώνες πλατιών κοινωνικών κατηγοριών, που δεν είναι σαν τέτοιοι συνδεδεμένοι με την παραγωγή ή προσδιορίζονται (έστω σε τελική ανάλυση) από την οικονομική σφαίρα. Είναι αγώνες εναντίον της αλλοτρίωσης, όπως αυτή εμφανίζεται σε όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής (και όχι μόνο στην παραγωγή) και τοποθετούν την έξοδο από τη παρούσα κρίση έξω από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, στην κοινωνία του αυτο-καθορισμού. Από την άλλη μεριά, οι αγώνες στα πλαίσια της πάλης των τάξεων, που χαρακτηρίζαν τη βιομηχανική κοινωνία, χάνουν ολοένα και περισσότερο τη σημασία τους με την άνοδο της μετα-βιομηχανικής κοινωνίας και την αντίστοιχη αποδυνάμωση της εργατικής τάξης. Είναι χαρακτηριστικό, για παράδειγμα, ότι ιστορικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα σαν το Αγγλικό Εργατικό κόμμα έχουν αποδυσθεί τελευταία σε μια εκστρατεία να σπάσουν στα μάτια των ψηφοφόρων την ταύτισή τους με την εργατική τάξη και τις αξίες που, ιστορικά, εκπροσωπεί το εργατικό κίνημα (από το ρόλο του κράτους μέχρι την προτίμησή της ισότητας σε βάρος της αποδοτικότητας) ακριβώς γιατί το τμήμα των ψηφοφόρων, που αντικειμενικά και υποκειμενικά ανήκει στην εργατική τάξη δεν είναι πια αρκετό για να εξασφαλίσει στο κόμμα την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Μια σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο κατηγοριών κινήματων που ανέφερα, δηλαδή των σοσιαλδημοκρατικών κινήματων παλιού τύπου και των νέων ριζοσπαστικών κινήματων (Πράσινων κλπ.) είναι ο μονοδιάστατος χαρακτήρας των πρώτων, που είναι άλλωστε αντιπροσωπευτικός του δυτικού ορθολογισμού και της μονής σχέσης αιτίου προς αιτιατό, και του πολυδιάστατου χαρακτήρα των δεύτερων. Τα σύγχρονα, δηλαδή, κινήματα έχουν πλήρη συνείδηση του πολυδιάστατου χαρακτήρα της κρίσης, σε αντίθεση με τη μονοδιάστατη αντίληψη της κρίσης των σοσιαλιστικών κινήματων, που ανάγει τις αιτίες της, σε τελική ανάλυση, στην οικονομική σφαίρα και την έξοδο από αυτή στην κατάληψη της κρατικής εξουσίας με σκοπό την αλλαγή της οικονομικής δομής. Κατά τη γνώμη μου, ο πλουραλισμός στη σκέψη και στην πράξη που εκφράζουν τα σύγχρονα κινήματα, καθώς και η αποκοπή από κλειστά ιδεολογικά συστήματα που τα χαρακτηρίζει ως προς την ερμηνεία του κόσμου γύρω μας, και ως προς την αναζήτηση νέων μορφών κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης που υλοποιούν την αυτο-καθοριστική τάση είναι η μόνη ελπίδα για μια μακρόχρονη λύση στη σημερινή κρίση.

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:

Βιβλίο και σύγχρονη μουσική

πλακά • βυρωνος 9 • τηλ. 32.22.394

28. Βλ. Κ. Καστοριάδη & Ν. Κον Μπεντίτ, Από την Οικολογία στην Αυτονομία, Εκδόσεις Ράππα, 1981.

η νέα ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ 23, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1986

ΟΖΟΝ

Ιωάννα Κιούση: Τρόπες στην ομπρέλα της Γης
Δημήτρης Παπαϊωάννου: Η καταστροφή του κλίματος

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ

Συζήτηση μεταξύ Σ. Αυγερινού, Π. Βελισάρη, Ν. Γιατράκου,
Λ. Λουλούδη, Μ. Μοδινού και Μ. Παπαγιαννάκη

Θωμά Ψύρρα: Η Λάρισα κερδίζει τη μάχη

ΕΝΟΙΚΙΑ

Μιχάλης Μοδινός: Κρίση στέγης ή κοινωνική κρίση;

ΘΕΜΑΤΑ

Γκυ-Φρανσουά Φρισονί: Οικολογία των λιμνοθαλασσών και
σύγχρονες υδατοκαλλιέργειες

Κώστας Κρυστάλλης: Τρεις Δρακολίμναι επί των Κορυφών
της Πίνδου

Μισέλ Κρετζέρ: Το τραγούδι των πουλιών

Μισέλ ντε Σερτό: Το σώμα και οι μουσικές του πνεύματος

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Μιχάλης Μοδινός: Ανάστροφος Δαρβινισμός

Ευάγγελος Κουλουμπής: Επιστολή στη Νέα Οικολογία

Πολιτ(ο)ικολόγος: Τα σχόλια του μήνα

Κι' ακόμα: Σεισμοί και κτίσματα στην άμμο. Νόμος-πλαίσιο
για το περιβάλλον. Μπριζίτ Μπαρντό εναντίον Σαρτζεάκη. Νο-
μοσχέδιο για τους βοσκοτόπους. Η πτώση της φύσης. Ειδήσεις
από την περιφέρεια. Πρακτική οικολογία.

Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80, τηλ. 3619837

Μετά τη μεγάλη επιτυχία
που γνώρισαν

ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΦΕΓΓΑΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

τώρα κυκλοφορεί το καινούριο
βιβλίο
του Πασκάλ Μπρυκνέρ

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΤΩΝ ΧΑΣΤΟΥΚΙΩΝ

Ένα απείρως διασκεδαστικόν
ανάγνωσμα
που απευθύνεται σε έφηβους και
μεγάλους
(ίσως, κατά ιδιαίτερη προτίμηση,
στους...
κρυφoσαδιστές και κρυφομαζοχιστές).

ΑΣΤΑΡΤΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 121 ΤΗΛ.: 3619802 - 3606597

**Πήρες σήμερα
τον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ;**

**Ο Μικρός
ΗΡΩΑΣ**

ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ
ΕΝΑΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ
ΤΟΜΟΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ:

Αναπαραγωγές

**8 ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΕΞΩΦΥΛΛΑ**

της πρώτης έκδοσης

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

«Σίβυλλα τι θέλεις; Κακολογείν θέλω»

Σεξ, έγκλημα και κουτσομπολιό. Η συνταγή είναι γνωστή ήδη από το τέλος του 19ου αιώνα. Ο λόρδος Νόρθκλιφ— «τον τίτλο δεν τον κληρονόμησε από τον μπαμπά του, τον αγόρασε, καλέ, ο άνθρωπος», όπως θα έγραφε κι η «Σίβυλλα»— ήταν ο πρώτος που την συνέλαβε κι έφτιαξε εφημερίδες που αγοράζονταν από το μεγάλο κοινό. Έκτοτε, η αποδοτικότητα της συνταγής βελτιώθηκε και τα μείγματα έγιναν όλο και πιο φίνα. Από αυτή την πλευρά, η αύξηση των παραπολιτικών στήλων στις εφημερίδες δεν παρουσιάζει καμιά πρωτοτυπία. Απλώς αποδεικνύει ότι ακόμα και εφημερίδες σαν το «Βήμα», όταν δεν κατορθώνουν να επιβιώσουν - ίσως γιατί αδυνατούν να συγκροτήσουν τη φυσιογνωμία μιας έγκυρης και ανεξάρτητης εφημερίδας, καταφεύγουν όλο και πιο πολύ στη γνωστή συνταγή. Πολλαπλασιάζουν τις ρουμπρίκες του κουτσομπολιού και συχνά δίνουν αυτή τη διάσταση ακόμα και στα πολιτικά τους ρεπορτάζ.

Όμως, έχετε ποτέ αναρωτηθεί γιατί η «Σίβυλλα» είναι γυναίκα και ο «Βηματοδότης» (ή ο «Μικροπολιτικός») άνδρας; Φυσικά δεν αναφερόμαστε στο φύλο του συντάκτη, αλλά στο γένος του γραμματικού υποκειμένου που εκφέρει το λόγο και στη ρητορική που υιοθετεί. Ο λόγος είναι μάλλον απλός και συνδέεται με τα θέματα που καλύπτουν οι αντίστοιχες ρουμπρίκες. Η «Σίβυλλα» αναφέρεται σε θέματα καλλιτεχνικά, στη ζωή των αστέρων, σε τραγουδιστές και τραγουδίστριες, στον κινηματογράφο, την τηλεόραση και το θέατρο· σε θέματα, δηλαδή, που ανήκουν στη σφαίρα του ιδιωτικού, στο χώρο της γυναίκας, σύμφωνα με την κυρίαρχη μικροαστική αντίληψη. Και φυσικά τα συζητά σαν γυναίκα που απευθύνεται σε άλλες γυναίκες την ώρα που στεγνώνουν τα μαλλιά τους στο κομμωτήριο της γειτονιάς. Όλη η ρητορική της αντλείται από το οπλοστάσιο του γυναικείου κουτσομπολιού και έχει ως υψηλό λογοτεχνικό πρότυπο το «Τρίτο Στεφάνι» του Κ. Ταχτσή.

Αντίθετα ο «Βηματοδότης» και ο «Μικροπολιτικός» απευθύνονται σε άντρες και αντλούν από τα παρασκήνια του δημόσιου βίου. Είναι ένα παραπολιτικό κουτσομπολιό που μοιάζει περισσότερο με ιδιωτικό ημερολόγιο δημόσιου άνδρα ή με απομνημονεύματα όπου ο κύριος κορμός της αφήγησης διανθίζεται με ανέκδοτα. Είναι θέματα πολιτικού καφενείου και εξαντλούνται σε μια χρήση· όμως πάντα αναφέρονται στην πολιτική, στη σφαίρα του δημόσιου δηλαδή, που εξ ορισμού ανήκει στους άνδρες.

Παραδόξως, αυτές οι ρουμπρίκες ποτέ δεν τηρούν την υποσχέση που δίνουν στο κοινό τους. Αντίθετα, συντηρούν ακριβώς αυτές τις πραγματικότητες που σατιρίζουν. Η «Σίβυλλα» μπορεί να ισχυρίζεται ότι ξεφωνίζει την Αλίκη ή το Λαζόπουλο, όμως χωρίς αυτούς δεν θα υπήρχε ούτε η ίδια. Όπως ο «Βηματοδότης» χάνει το κέφι του, αν δεν έχει κάποιο κουτσομπολιό για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πάνω σ' αυτή την αμφίθυμη στάση τους, στήνουν και την παγίδα όπου πιάνεται το κοινό. Προσφέροντας τις δήθεν κρυφές πτυχές μιας πραγματικότητας, την καθιστούν γι' αυτόν ακριβώς το λόγο πιο αδιαφανή. Ενώ διατείνονται ότι αποκαλύπτουν την κρυφή αλήθεια, το παρασκήνιο, στην πραγματικότητα συγκαλύπτουν την ουσία κάθε θέματος και την αντικαθιστούν με το κουτσομπολιό.

Το κουτσομπολιό είναι όντως πολιτική αρετή, γι' αυτούς όμως που εξ ορισμού είναι αποκλεισμένοι από την πολιτική συμμετοχή.

Σημειωματάριο ειδήσεων

Τι υποτονικό κι αυτό το κλίμα των φετινών Δημοτικών εκλογών! Ούτε μεγάφωνα να σε ξεκουφαίνουν, ούτε ξυλοδαρμού αφισοκολλητών, ούτε χαρτοπόλεμος στους δρόμους, ούτε καν επισκέψεις καλλιτεχνών στις λαϊκές αγορές... Κοντεύουμε να μελαγχολήσουμε.

- Είναι δέβαια που περίμενα πώς και πώς να δω τον **Λούτσιο Ντάλα** και ήρθε το δελτίο της ΕΜΥ να ματαιώσει το νεανικό μου όνειρο. Τώρα, δέβαια διαβάσαμε πολλά και διάφορα, και ακούσαμε πολύ περισσότερα για τα παρασκήνια αυτής της υπόθεσης. Κάτι ο αρχικός διοργανωτής της συναυλίας που λόγω οικονομικής δυσπραξίας, την τελευταία στιγμή αποφάσισε μεγαλόψυχα να φορτώσει στο ΥΠΠΕ την όλη ιστορία, το οποίο με τη σειρά του, χωρίς να ερευνήσει το πως και το γιατί, αποφάσισε να την αφιερώσει στην Καλαμάτα, κάτι οι ξένοι καλλιτέχνες που δεν σκόπευαν να κατεβάσουν το κασέ τους για να δοθηθούν τους σεισμοπαθείς συμπατριώτες μας, κάτι το οργανωτικό αλλαλούμ, δρέθηκε στο τέλος η Μελίνα να μαζεύει

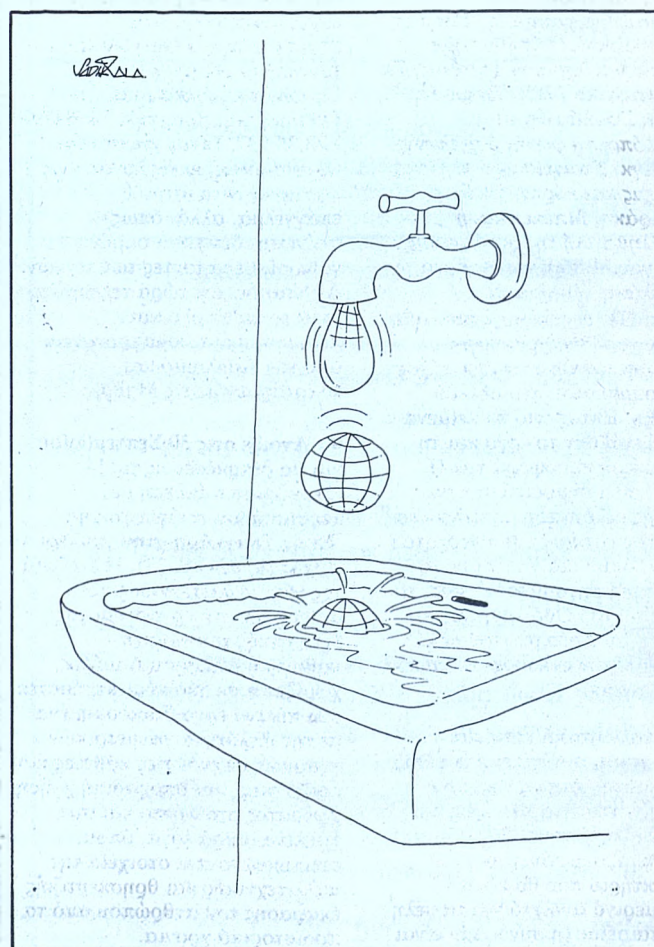
τα πασμένα. Για να πληρωθεί το ρητό... *μια δροχή θα μας σώσει!*

- Φαίνεται πως δεν μάθαμε ακόμα στην Ελλάδα, τους κανόνες της αγοράς, παρόλο που, ήδη από το 1927, έκανε την εμφάνισή το διβλίο του Ιωάννου Β. Ψαράκη με τίτλο «**Πως πρέπει να πωλείτε και διαφημίζετε**».

Στην επανέκδοσή του (Πάτρα 1983) διαβάζουμε λοιπόν τις εξής δύο παλαιότερες και κοινότερες παρατηρήσεις: «**Αποκτήσατε την εμπιστοσύνην του αγοραστή**» και «**Πλανώνται όσοι νομίζουν ότι μόνον επί της κηθείσης παλαιάς φήμης δύναται η επιχείρησις να προοδεύσει**».

Προς γνώσιν και συμμόρφωσιν!

- Άρχισαν την 1η Οκτωβρίου στη Θεσσαλονίκη τα «**Δημήτρια 1986**», το πρόγραμμα των οποίων περιλαμβάνει και αρκετές θεατρικές παραστάσεις. Στις 15 και 16 Οκτωβρίου ο θίασος του Θόδωρου Τερζόπουλου θα παρουσιάσει τις «**Βάκχες**» του Ευριπίδη σε μετάφραση Λεωνίδα Ζενάκου και σκηνικά - κοστούμια Γιώργου Πάτσα. Στις 21, 22 και 23 Οκτωβρίου το κρατικό κουνκλοθέατρο της Βουλγαρίας θα ανεβάσει τα έργα

«Δωμάτιο του φεγγαριού» και «Πουκ» του Βαλέρι Πετρώφ και τη «Μικρή Νεράιδα» του Βούμιλ Ραμπτάκ σε σκηνοθεσία Σύλβα Πανφάροβα.

Για το πρόγραμμα του Νοεμβρίου θα επανέλθουμε σε επόμενο τεύχος.

• Θα τα έχετε διαβάσει, ίσως, στις εφημερίδες αυτά, αλλά καλό είναι τα ευχάριστα να τα επισημαίνουμε: Πρώτο βραβείο λοιπόν, κέρδισε η ταινία της **Φρίντας Λιάππα** «Ένας ήσυχος θάνατος» στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Σαν Σεμπάστιαν. Πρωταγωνιστούν οι: Πέμη Ζούνη, Ελεονώρα Σταθοπούλου και Τάκης Μόσχος. Η ταινία, που γυρίστηκε πέντε χρόνια, περίπου, μετά την πρώτη ταινία μεγάλου μήκους της σκηνοθέτιδας, «Οι δρόμοι της αγάπης είναι νυχτερινοί», προβάλλεται την εβδομάδα αυτή στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.

• Με ενδιαφέρουσα ύλη κυκλοφόρησε το τεύχος 46 (Ιούλιος - Αύγουστος) του περιοδικού **γράμματα και τέχνες**. Πολλές σελίδες του είναι αφιερωμένες στην κριτική διδύλου ενώ υπάρχουν επίσης: *Τα εφηδικά του Νίκου Καχτίτση* (τρία διηγήματα), *Αλέξ. Ζήρα, Νίκος Καχτίτσης, μια Φρενιτώδης φαντασία*, *Μαρίας Μανωλάκου, Ο έφηβος Νίκος Καχτίτσης*, *Σπύρου Τσακνιά, Το πεζογραφικό 1985*, *Έντιμοντ Κήλυ, Σικελιανός, η μεγαλόπρεπη φωνή*, *Αγγελικής Βόρνινγκ, Στοιχεία προσέγγισης μητέρας και κόρης*, *Ρούλας Πατεράκη, Μπέκετ και η προβληματική της μετάφρασης*, *Γιώργου Μακρή και Ανδρέα Αγγελάκη, Ποιήματα*.

• Στον Π. Δημήτριο Στανιλοάε και την ορθόδοξη Ρουμανία είναι αφιερωμένο το 19ο τεύχος του τριμηνιαίου περιοδικού **Σύναξη**. Εκτός από τα κείμενα που εξετάζουν το έργο και τη γενικότερη προσφορά του Π. Στανιλοάε, δημοσιεύεται και εκτενής μελέτη του με τίτλο «*Το άρρητο μυστήριο του υπερτάτου Ενός*», όπου διαλέγεται με το λόγο του Γεηγορίου Νύσσης, του Μαξίμου του Ομολογητού, του Διονυσίου Αρεοπαγίτου αλλά και νεότερων φιλοσόφων όπως ο Karl Jaspers.

• Η πολιτιστική εταιρεία **Πανόραμα**, συνεχίζει και φέτος τις δραστηριότητές της, που διακρίνονται για το εύρος και την ποιότητά τους. Σας υπενθυμίζουμε ότι στο εντευκτήριο που θα είναι καθημερινά ανοιχτό για τα μέλη της εταιρείας (η συνδρομή είναι

για τους παλιούς συνδρομητές 2.000 δρχ., ενώ για τους καινούργιους 3.000), υπάρχει πάντα καφές, βουτήματα, τσάι, διάφορες πίτες, φαγητό και μεζέδες, ρακί και κρασί. Το πρόγραμμα των φετινών διαλέξεων-συζητήσεων που διοργανώνει το «Πανόραμα» ανοίγει με τον κύκλο «*Η φύση κι εμείς*», που αποτελεί το πρώτο μέρος του τρίπτυχου «*Ενημέρωση - Συμμετοχή*». Τη σειρά των διαλέξεων εγκαινιάζει φέτος ο Άλκης Αγγέλου την Κυριακή 5/10. Θέμα της διάλεξής του: *Πώς σκέπτεται και δρα ένας σύγχρονος εκδότης*. Τα σεμινάρια αρχίζουν την Παρασκευή 10/10, οι ξεναγήσεις την Πέμπτη 9/10 και οι εκδρομές το τρίτο 25-27 Οκτωβρίου. Περισσότερες πληροφορίες στα γραφεία του **Πανοράματος**, Αλεξ. Σούτσου 4, τα οποία είναι ήδη ανοιχτά από προχτές, Τέταρτη 1η Οκτωβρίου.

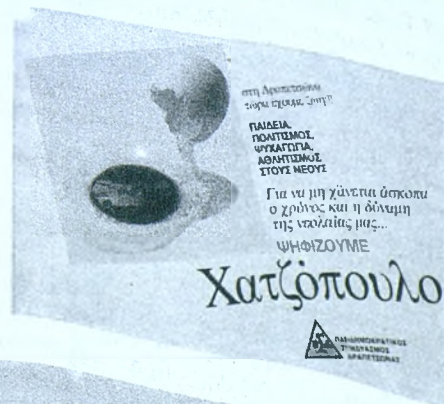
• Στα πλαίσια των επιστημονικών εργασιών του 1ου Πανελληνίου Συμποσίου με θέμα «*Ναρκωτικά: Χρήση και Κατάχρηση στην Ιατρική*», θα λειτουργήσει έκθεση ζωγραφικής Ελλήνων Ιατρών ζωγράφων σε αίθουσες του ξενοδοχείου Caravel. Οι ενδιαφερόμενοι **γιατροί - ζωγράφοι** μπορούν να επικοινωνήσουν, για περισσότερες πληροφορίες, με τον γενικό γραμματέα της Οργανωτικής Επιτροπής κ. Γιάννη Τζαμπέρα, τηλ. 64.30.792 - 72.35.977. Είναι γνωστό ότι αρκετοί διαπρεπείς λογοτέχνες μας ασκούν το ιατρικό επάγγελμα, αλλά, όπως φαίνεται, δεν είναι οι μόνοι γιατροί, θεράποντες των τεχνών. Λέγεται δε, ότι τώρα τελευταία, μετά το ΕΣΥ, όλο και περισσότεροι απομακρύνονται από τον Ασκληπιό και φλερτάρουν με τις Μούσες...

• Άνοιξε στις 30 Σεπτεμβρίου και θα διαρκέσει ως τις 14 Οκτωβρίου η έκθεση με κεραμικά και ανάγλυφα της **Έφης Τσαγκάρη** στην γκαλερί **Ζυγός** (Ιοφώντος 33). Η δουλειά της νέας καλλιτέχνιδος που μαθήτευσε στο εργαστήρι της Πλαστικής του γλύπτη - καθηγητή Λάζαρου Λαμέρα, χωρίζεται σε δύο κύρια τμήματα: στα πήλινα έργα διακοσμημένα με την απλότητα γεωμετρικών γραμμών σε ενότητες κάθετες και οριζόντιες, και σποραδική χρήση χρώματος στο φόντο και στα χάλκινα μικρά έργα, όπου συμπεκνώνονται στοιχεία της καλλιτεχνικής και θεραπευτικής έκφρασης του ανθρώπου από τα προϊστορικά χρόνια.

Όταν μετρά η αισθητική

Ο Ν. Χατζόπουλος είναι Δήμαρχος Δραπετσώνας και ανταγωνίζεται και πάλι για τη διατήρηση του αξιώματος που κατέχει. Ο «Πανδημοκρατικός Συνδυασμός» του, βέβαια υποστηρίζεται από το κόμμα της «Αλλαγής», κι εμείς δεν έχουμε κανένα λόγο - αποδεδειγμένα αυτό - να «ψηφοθηρίσουμε» για λογαριασμό του.

Όμως, δεν αξίζει τουλάχιστον μια εύφημη μνεία η αισθητική που παρουσιάζει το προεκλογικό του «μάρκετινγκ»; Ίδιος ο έπαινος και στον Χέρμαν Μπλάουτ που φιλοτέχνησε αυτές τις αφίσσες.

Ο Μετα-μοντερνισμός εισβάλλει στη Σίφνο

του Αλέξανδρου Ξύδη

Στις Σαούρες, την απαλόχρωμη καμπυλόγραμμη πλαγιά που βλέπει από ΝΔ το μοναστήρι της Χρυσοπηγής, ως το 1965 περίπου, τα μόνα ορατά χτίσματα ήταν μια δυο «θεμωνιές». Στην κορφή της πλαγιάς ξεχωρίζαν σαν φαιά εξογκώματα τα αρχαία γύρω από τον Άσπρο Πύργο, και τα δίδυμα εκκλησιάκια του Παντοκράτορα, που το λευκό τους χάνονταν μέσ' στο γαλάζιο τ' ουρανού. Στα 20 χρόνια από τότε χτιστήκανε καμιά 20αριά σπίτια Σιφνίων ή «ξένων». Όλα στον λιτό, ευθύγραμμο ρυθμό του νησιού, με ταράτσες κι ορθογώνια ανοίγματα. Ακολουθούν τις υψομετρικές καμπύλες, δίχως να τις σπάνε, κι έτσι ξεχωρίζουν από την πλαγιά μόνο από το κάτασπρό τους χρώμα. Οι αναλογίες τους, δίχως να είναι ιδανικές, δεν είναι ενοχλητικές. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα ο έλεγχος αρχαιολογικών - πολεοδομικών υπηρεσιών ήταν ιδιαίτερα σχολαστικός και βραδύς, κι έφτανε ως τις διαστάσεις των παραθύρων και την όψη των κουφωμάτων, συχνά προς μεγάλη δυσανασχέτηση των Σιφνίων. Ένα μόνο ογκώδες κατασκεύασμα πολυόροφο, ισπανο-αραβο-καλιφορνέζικο, το περιγράφει κάποιος, είχε προλάβει να χτιστεί πριν τον έλεγχο - το «σπίτι του Αμερικάνου» που δεσπόζει στην κορυφογραμμή της πλαγιάς σαν κακοήθης όγκος με ανοίγματα καμπύλα, τριγωνικά, ορθογώνια ποικίλων διαστάσεων και άλλα εξεζητημένα, εξωτικά στοιχεία αλλοδαπού εκατομμυριούχου. Ένα έργο «ποστ μόντερν» πριν γεννηθεί ο όρος.

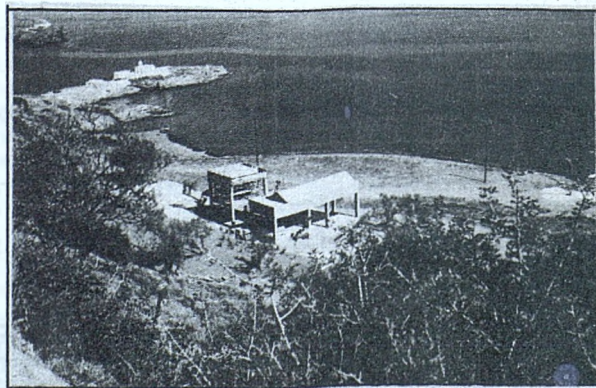
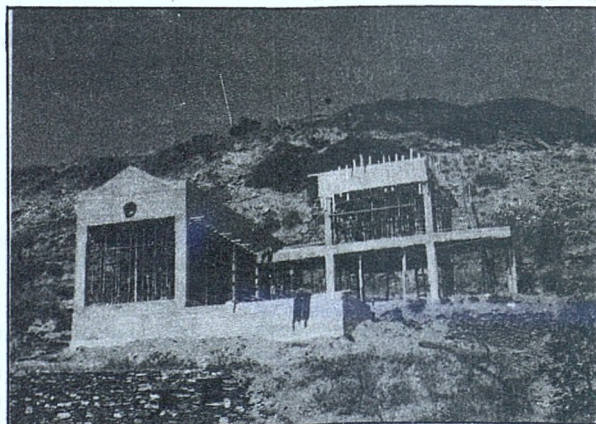
Από τρεις μήνες, η θέα προς τις Σαούρες δεξιά, όταν μπαίνεις στο μοναστήρι και χαίρεσαι την πρώτη όψη της όμορφης πλαγιάς, διακρίνεις καθαρά σ' απόσταση κάπου 500 μέτρων με απορία, φωτισμένο από τον πρωινό ήλιο, ένα τοιμεντένιο γιατί στεφανωμένο από... αέτωμα που αντιστοιχεί σε μια... δίριχτη στέγη (δες φωτογραφίες). Οι αναλογίες της στέγης, το οπαίο στη μέση του αετώματος τυφλό άλλωστε, φαίνεται να δηλώνει πως στέγη, αέτωμα κτλ. έχουν εξωτερικά τουλάχιστον καθαρά διακοσμητική λειτουργία. Εσωτερικά

σχηματίζουν αυτό που ονομάζουν οι Αμερικανοί «Cathedral Ceiling» που είναι φαίνεται της μόδας. Οι ιδιοκτήτες του χτίσματος, αθώοι από αρχιτεκτονική, υποστηρίζουν ότι έτσι το ήθελαν «να μοιάζει με ναό».

Πολλοί Σιφνιοί και φίλοι της Σίφνου θα ήθελαν να μάθουν τι είχε ο αρχιτέκτονας στο μυαλό του όταν σχεδίαζε το χτίσμα, χωρίς να έχει «ζήσει» το χαρακτηριστικό αυτό τοπίο της Σίφνου. Μήπως απλώς να δοκιμάσει το «μεταμοντέρνο» στιλ σε τοπίο παρθένο ως τώρα από εξωτισμούς, που αρκείται από αιώνες στους λευκούς νησιώτικους κύβους και που δεν έχει ανάγκη ούτε λειτουργική ούτε αισθητική για νεοκλασικούς εκλεκτισμούς;

Τι φρονούν οι πολεοδομικές υπηρεσίες και το αρχαιολογικό συμβούλιο που ως τώρα ψιλολογούσαν τ' ανοίγματα και τα χρώματα στη Σίφνο; Όσοι συχνάζουν τους δράχους της Χρυσοπηγής, θαμώνες και τουρίστες,

έχουν κιόλας εκφράσει τη γνώμη τους που κυμαίνεται από ειρωνεία ως κατάπληξη κι οργή. Η Σίφνος, και προπαντός η Χρυσοπηγή δεν είναι πεδίο αρχιτεκτονικών πειραμάτων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ

Οι νύχτες μου
είναι από όμορφες
από τή μέση σου

Τρεις γυναίκες

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΣΕΡΡΑ

Η γλυπτική ιδιοτυπία του χώρου

Η Γκαλερί Μπερνιέ εγκαινιάζει τη χειμερινή περίοδο παρουσιάζοντας την τελευταία δουλειά ενός πολύ σημαντικού Αμερικανού γλύπτη, του Ρίτσαρντ Σέρρα. Από τις 25 Σεπτεμβρίου ως τις 27 Οκτωβρίου θα παρουσιάσει έργα του που φτιάχτηκαν ειδικά για την Γκαλερί και τον ελληνικό χώρο.

Μες στο μακάριο επαρχιωτισμό μας, η είδηση κινδυνεύει να περάσει απαρατήρητη. Ή, ακόμα χειρότερα, να αντιμετωπιστεί με μια χαρακτηριστική χειρονομία απορριψής: «... τι μας ενδιαφέρει η δουλειά ενός μοντέρνου γλύπτη, ενός ακόμα από αυτούς που φιλοξενεί κάθε χρόνο αυτή η κάπως σνομπ Γκαλερί;» Δύσκολη η απάντηση, ιδιαίτερα όταν η ερώτηση, μες στην αφοπλιστική της αφέλεια, ανασύρει στην επιφάνεια το μείζον ερώτημα. «Ξέρω», λέει ο Σέρρα «πως δεν υπάρχει κοινό για τη γλυπτική, όπως δεν υπάρχει κοινό για την ποίηση ή τις πειραματικές ταινίες. Υπάρχει, ωστόσο, ένα μεγάλο κοινό για προϊόντα που δίνουν στον κόσμο εκείνο που θέλει και που υποθέτει ότι το έχει ανάγκη».

Παρ' όλα αυτά, το κοινό συνεχίζει να ενδιαφέρεται για τα σκάνδαλα και ο Σέρρα είναι ένας από τους ελάχιστους σύγχρονους καλλιτέχνες που κατάφεραν να σκανδαλίσουν. Όχι μια μάλλον συντηρητική πόλη σαν την Αθήνα, αλλά τη μυθική για την ανοχή και το μοντερνισμό της Νέα Υόρκη. Κι απ' αυτή τη σκοπιά η ιστορία του Tilted Arc είναι παραδειγματική.

Μια επιτροπή τεχνοκριτικών και εμπειρογνομόνων ανέθεσε στον Σέρρα να κατασκευάσει ένα μεγάλο γλυπτό που επρόκειτο να τοποθετηθεί στην Φέντεράλ

Πλάτσα, στο Μανχάταν, μπρος στην έδρα του οργανισμού που ενισχύει τη σύγχρονη τέχνη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το γλυπτό τοποθετήθηκε το 1981 κι αμέσως δημιούργησε αντιδράσεις.

Ο Σέρρα κατασκεύασε εκεί μια μακριά καμπύλη από ασφάλι, ελαφρά επικλινή (την ίδια αρχή ανέπτυξε αργότερα στο έργο του Clara-Clara που βρίσκεται τώρα στο Παρίσι, στο πάρκο του Σουαζί). Και φυσικά αμέσως άρχισαν οι παρεξηγήσεις.

Η πλειοψηφία πίστευε πως ο Σέρρα θα έφτιαχνε ένα γλυπτό που «θα ομόρφαινε» την πλατεία, θα εναρμονιζόταν με το συντριβάνι και θα ευνοούσε κάποιες ψυχολογικές δραστηριότητες. Ο Σέρρα, αντίθετα, έφτιαξε ένα γλυπτό που ανέτρεπε την ισορροπία του χώρου υπέρ της γλυπτικής και αναδείκνυε την αδύναμη και χλωμή αρχιτεκτονική του. Ο κόσμος, το μεγάλο κοινό, αντέδρασε εχθρικά και εντέλει ένας πολιτικός ανέλαβε μια εκστρατεία με στόχο τη μεταφορά του γλυπτού σε ένα άλλο μέρος. Στη δίκη που έγινε, ο Σέρρα ανέλαβε ο ίδιος την υπεράσπιση του έργου του.

«Τα γλυπτά μου δεν είναι αντικείμενα φτιαγμένα με τέτοιο τρόπο ώστε ο θεατής να πρέπει να σταθεί και να τα παρατηρήσει. Η ιστορική έννοια ενός γλυπτού τοποθετημένου στο βάθος του είχε ως λειτουργία να εγκαθιστά έναν χωρισμό, να χωρίζει δηλαδή το γλυπτό απ' αυτόν που το κοιτάζει. Εγώ ενδιαφέρομαι για τη συμπεριφορά μες στο χώρο (behavioral space), όπου ο θεατής και γλυπτό αλληλεπιδρούν μέσα σ' ένα πλαίσιο. Όταν άρχισα να δουλεύω για το έργο της Φέντεράλ Πλάτσα, μελέτησα σε βάθος αυτό το χώρο. Η πλατεία χρησι-

μοποιείται ουσιαστικά σαν χώρος - πέρασμα, όπου ο κόσμος περνά από το δρόμο στα κτίρια. Το Tilted Arc, λοιπόν, το κατασκεύασα για ανθρώπους που περπατούν και διασχίζουν την πλατεία, για έναν παρατηρητή σε κίνηση. Το Tilted Arc, αναγκάζει το κοινό ν' ανοίξει ένα διάλογο που εντείνει, και ως προς την αντίληψη και εννοιολογικά, τη σχέση του με τον υπόλοιπο χώρο... Ο θεατής αποκτά συνείδηση του εαυτού του και της κίνησής του μες στην πλατεία. Όταν μετατοπίζεται, το γλυπτό αλλάζει... Βήμα βήμα, η αντίληψη του γλυπτού, αλλά και του περιβάλλοντος, διαφοροποιείται. Ο χώρος μπορεί να βιωθεί συμπιεσμένος, ή να συσταλεί, ή ακόμα και να επεκταθεί.» Και συμπληρώνει: «...ένα ιδιαίτερο γλυπτό συλλαμβάνεται και δημιουργείται σε συνάρτηση με τους ιδιότυπους όρους ενός χώρου, και μόνον με αυτούς. Το να μεταφέρετε το Tilted Arc ισοδυναμεί με το να το καταστρέψετε».

Πριν αρκετούς μήνες, η απόφαση εκδόθηκε και το γλυπτό μεταφέρθηκε. Όμως ο Σέρρα επιμένει στη βασική ιδέα που εμπνέει τη δουλειά του: την ιδιοτυπία του συγκεκριμένου χώρου (si-

te specificity). Και με αυτό δεν εννοεί την εναρμόνιση του μνημείου με το περιβάλλον, το ήσυχο χώνεμά του, αλλά τη διαλεκτική που ανοίγει: «συγκεκριμένα ο χώρος δεν αναπαρίσταται» λέει ο Σέρρα, «επαναπροσδιορίζεται».

Με βάση μια προβληματική για το χώρο που έλκει την καταγωγή της από τη «Φαινομενολογία της Αντίληψης» του Μερλώ-Ποντύ και από την εμπειρία των γιαπωνέζικων κήπων, ο Σέρρα επιχειρεί να συλλάβει τη γλυπτική ως ανάπτυγμα όχι μόνον μέσα στο συγκεκριμένο χώρο, αλλά και σε μια διάρκεια που αντιστοιχεί σε πραγματικές βιωματικές σχέσεις των ανθρώπων με το χώρο. «Με ενδιαφέρει το φαινόμενο των μορφών μες στον κόσμο», λέει. «Με ενδιαφέρουν πραγματικά, όταν είναι εγκατεστημένες στον κόσμο των πραγμάτων ανάμεσα στους ανθρώπους».

Από αυτή τη σκοπιά, η πρότασή «θα παρουσιάσει έργα του που φτιάχτηκαν για την γκαλερί και τον ελληνικό χώρο», πρέπει να κατανοηθεί κυριολεκτικά και στην πλέον ισχυρή εκδοχή της. Είναι, ίσως, η ουσιαστική πλευρά αυτής της έκθεσης.

Χ.Γ.Α.

Ο Richard Serra γεννήθηκε το 1939 στο San Francisco. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του Berkley (1957-1961) και του YALE (1961-1964). Μετά το τέλος των σπουδών του ήρθε στην Ευρώπη. Έζησε και δούλεψε στην Γαλλία και στην Ιταλία, μέχρι το 1966 οπότε εγκαταστάθηκε οριστικά στη Νέα Υόρκη.

Πρόσφατες μεγάλες εκθέσεις του: Beaubourg 1983, Παρίσι, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης 1985.

Η ραδιοτηλεόραση στο στρόβιλο της «ελεύθερης αγοράς»

Το παράδειγμα της Ιταλίας

της Πέρσας Ζέρη

Μια ματιά στις εξελίξεις και τάσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής επικοινωνιακής πολιτικής κάνει φανερό ότι σχεδόν όλοι οι εθνικοί ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί της Ευρώπης βρίσκονται μπροστά σε ριζικές αλλαγές. Τη θέση του (παρα τα στραβά του) πολιτιστικά προσανατολισμένου οργανωτικού μοντέλου των κριτικών ραδιοτηλεοπτικών ιδρυμάτων παίρνει βαθμιαία το αγοραστικό, οικονομικά προσανατολισμένο ραδιοτηλεοπτικό μοντέλο. Η ραδιοτηλεόραση παύει πια να θεωρείται σαν πολιτιστικό και δημόσιο αγαθό. Προβάλλεται κύρια σαν ένα οικονομικό αγαθό, που ζητάει νέες αγορές και κρατική υποστήριξη (νομοθετική και οικονομική) για τη δημιουργία ευνοϊκών όρων προώθησής του. Στο «πράσινο βιβλίο» πάνω στην κοινοτική καλωδιακή και δορυφορική ραδιοτηλεόραση, που έκδωσε πριν δύο χρόνια η Επιτροπή της ΕΟΚ, τονίζεται πρώτιστα η οικονομική αποστολή της ραδιοτηλεόρασης: ο πολιτιστικός και κοινωνικοπολιτικός χαρακτήρας της μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα.

Διεθνοποίηση κι εμπορικοποίηση είναι οι σύγχρονες τάσεις ανάπτυξης των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Πολυεθνικές εταιρείες αναπτύσσουν δραστηριότητες σε διάφορους τομείς των επικοινωνιών (από την παραγωγή του HARDWARE μέχρι την παραγωγή και διανομή του SOFTWARE). Οι αγορές των μέσων μαζικής επικοινωνίας παγκόσμια προσφέρουν καλές δυνατότητες επενδύσεων και κερδών. Δεν εκπλήσσει όταν οι διεθνείς επιχειρήσεις αξιώνουν την καθιέρωση του οικονομικού ανταγωνισμού σαν της πιο κατάλληλης δομικής αρχής ενός επιθυμητού οργανωτικού ραδιοτηλεοπτικού μοντέλου. Αποτέλεσμα είναι η απορύθμιση του εθνικού ραδιοτηλεοπτικού χώρου (του κωδικοποιημένου με ρυθμιστικούς, διαδικασιακούς και οργανωτικούς κανόνες) είτε με την έννοια της ιδιωτικοποίησης της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας είτε με την έννοια της κατάργησης των μέχρι τώρα ισχυόντων κανόνων για τη δομή και συμπερι-

φορά των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

Διεθνοποίηση, εμπορικοποίηση και πολυεπικοινωνιακά συστήματα συνοδεύονται από τη συγκεντροποίηση της οικονομίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Με την είσοδο των συγκροτημάτων Τύπου στο ραδιοτηλεοπτικό χώρο (διαγώνια σύζευξη - «Cross Ownership») και την πολύπλευρη οικονομική υποστήριξη της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης από τραπεζικούς κύκλους και μεγαλοβιομηχανικές επιχειρήσεις δημιουργούνται τεράστια πολυεπικοινωνιακά συμπλέγματα που κυριαρχούν στην επικοινωνιακή αγορά. Όπως αποδεικνύει το παράδειγμα Μπερλουσκόνι στην ευρωπαϊκή κι αμερικανική (αγγλοσαξωνική και λατινοαμερικανική) αγορά δεν έχουν μόνον οι αμερικανικές εταιρείες δυνατότητες επικράτησης. Στα μέσα του Νοέμβρη 1985 μια είδηση ξάφνιασε τους γνώστες της επικοινωνιακής αρένας: ο Ιταλός επιχειρηματίας Σίλβιο Μπερλουσκόνι απέκτησε το 40% των μετοχών της νεοϊδρυμένης γαλλικής ραδιοτηλεοπτικής εταιρείας «Κανάλι 5». Το «Κανάλι 5» εκπέμπει μέσω του γαλλικού δορυφόρου TDF 1 ένα γαλλόφωνο πρόγραμμα (χρηματοδοτούμενο από διαφημίσεις), που στο μέλλον θα μεταδίδεται σε τέσσερις γλώσσες (γαλλική, ιταλική, αγγλική —πρόσθετα γερμανική ή ισπανική). Ο Μπερλουσκόνι φιλοδοξεί να κατακτήσει την παγκόσμια αγορά και να εξελιχθεί σε ανταγωνιστή του (ήδη αμερικανοποιημένου) αυστραλού μεγαλοεκδότη Μέρντοκ.

Ο Μπερλουσκόνι άρχισε την επαγγελματική του καριέρα το 1961 σαν επιχειρηματίας οικοδομών και έχει γίνει στο μεταξύ ιδιοκτήτης μιας μικτής μεγαλοεπιχείρησης με κεντρικό βάρος στον τομέα των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Η δραστηριότητά του στον επικοινωνιακό χώρο ξεκίνησε με την οικονομική συμμετοχή σ' εφημερίδες κι εξαπλώθηκε στο ραδιοτηλεοπτικό τομέα με τη δημιουργία του τηλεοπτικού σταθμού «Κανάλι 5». Στο μεταξύ ο Μπερλουσκόνι ε-

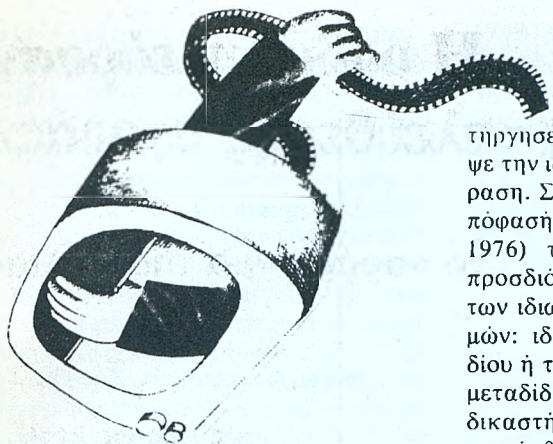
χει γίνει ιδιοκτήτης των τριών εθνικών ιδιωτικών τηλεοπτικών δικτύων ITALIA 1, CANALE 5 και RETE 4, που άρχισαν να ξεπερνούν από πλευράς θεατών τη RAI. Η συνταγή επιτυχίας του Μπερλουσκόνι περιγράφεται κάπως έτσι: «ελαφρό, δημοφιλές ψυχαγωγικό πρόγραμμα με πολύ διαφήμιση». Η περίπτωση Μπερλουσκόνι φανερώνει μια τάση που χαρακτηρίζει το σύστημα των μέσων μαζικής επικοινωνίας στα μέσα της δεκαετίας του '80: διεθνοποίηση κι εμπορικοποίηση. Σ' αυτά προστίθεται η πολυπλευρότητα στην επιχειρηματική δραστηριότητα των επιτυχημένων επικοινωνιακών επιχειρήσεων.

Ανάλογα παραδείγματα στη διεθνή επικοινωνιακή αγορά αποτελούν ο Αυστραλός μεγαλοεκδότης Ρ. Μέρντοκ κι ο Άγγλος Τ. Τέρναρ, που ίδρυσε το κανάλι ειδήσεων CNN τον Οκτώβρη του 1985 στη Μ. Βρετανία. Στη λίστα προστίθενται μεγάλες αμερικανικές εταιρείες, όπως οι Home Box Office και Warner Brothers, καθώς και αμερικανικά ραδιοτηλεοπτικά δίκτυα, για τα οποία η εθνική αγορά έχει ήδη στενέψει.

Μια σκιαγράφηση της γέννησης κι ανάπτυξης της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης στην Ιταλία επιτρέπει να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα για τις ανακατατάξεις κι εξελίξεις που αναμένονται μπροστά στους ευρωπαϊκούς και διεθνείς «καταναγκασμούς» στον ραδιοτηλεοπτικό ελληνικό χώρο, στον οποίο ούτε δημοκρατικά οργανωμένο ραδιοτηλεοπτικό σύστημα υπάρχει ούτε ένα ικανοποιητικό επίπεδο διεργασιών και συζητήσεων για δημοκρατικές εναλλακτικές λύσεις στο χώρο των μέσων μαζικής επικοινωνίας.

Η ιταλική ιδιωτική ραδιοτηλεόραση...

Στις 16 του Οκτώβρη 1984 διέταξαν οι ειρηνοδίκες Ρώμης, Τορίνου και Πεσκάρας το σταμάτημα της λειτουργίας πέντε ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών σταθμών: των μητρικών εταιρειών των δικτύων CANALE 5, ITALIA 1, RETEQUATRO, EURO-TV και TV-PORT. Το κοινό καταγα-

νακτισμένο έσπασε τα τηλέφωνα στις εφημερίδες, την αστυνομία, τους σταθμούς. Κινδύνευε να μη δει το Ντάλλας, το Ντένβερ, τα στρουμφάκια.

Με τη διαδικασία του επείγοντος έκδωσε η κυβέρνηση Κράξι μέσα σε τέσσερις μέρες ένα νομοθετικό διάταγμα, που παραχωρούσε στους ιδιωτικούς σταθμούς όχι μόνο άδεια λειτουργίας, αλλά και την έγκριση να μετατραπούν σε δίκτυα. Οι δικαστές αναγκάστηκαν ν' αποσύρουν την απαγόρευση λειτουργίας των σταθμών.

Το διάταγμα βαφτίστηκε «ντεκρέτο Μπερλουσκόνι», παίρνοντας το όνομα του βιομήχανου και μεγαλοεργολάβου οικοδομών Σίλβιο Μπερλουσκόνι, προσωπικού και κομματικού φίλου του Κράξι. Η Βουλή όμως, όπου το διάταγμα έπρεπε να μεταβληθεί σε νόμο, το απόρριψε ήδη κατά την πρώτη συζήτηση. Στις 6 του Δεκέμβρη 1984 έφερε, ο Κράξι στη Βουλή το δεύτερο «διάταγμα Μπερλουσκόνι», που έπρεπε να διαρκέσει έξι μήνες, στη διάρκεια των οποίων προβλεπόταν να ψηφιστεί ο γενικός νόμος περί ραδιοτηλεόρασης. Αντιρρήσεις κατά του διατάγματος ακούστηκαν όχι μόνο από την αντιπολίτευση, αλλά και από τις ίδιες τις κυβερνητικές γραμμές. Ο Κράξι έθεσε τότε θέμα εμπιστοσύνης. Στις 4 του Φλεβάρη 1985 ψηφίστηκε το διάταγμα από τη γερουσία με την πλήρη υποστήριξη του νεοφασιστικού κόμματος MSI (που έλπιζε να πάρει μια θέση στην κοινοβουλευτική επιτροπή ελέγχου και κατευθυντήριων γραμμών για τη ραδιοτηλεόραση). Από τότε το διάταγμα έχει παραταθεί πολλές φορές. Η έκδοση γενικού νόμου για τη ρύθμιση της ραδιοτηλεόρασης με την πτώση της κυβέρνησης Κράξι αναβάλλεται επ' αόριστον.

Τι συμβαίνει όμως στην Ιταλία με την ιδιωτική ραδιοτηλεόραση;

...και η προϊστορία της

Έχουν περάσει δώδεκα χρόνια από τότε που το ανώτατο ιταλικό συνταγματικό δικαστήριο με την υπ' αριθ. 226 απόφαση της 10ης Ιουλίου 1974 κα-

τηρήσε το μονοπώλιο της RAI κι επέτρεψε την ιδιωτική καλωδιακή ραδιοτηλεόραση. Στη δεύτερη και πιο σημαντική απόφασή του (αριθ. 202 της 15ης Ιουλίου 1976) το συνταγματικό δικαστήριο προσδιόρισε τις συνθήκες λειτουργίας των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών σταθμών: ιδιωτικές εκπομπές μέσω καλωδίου ή του αιθέρα επιτρέπονται μόνο αν μεταδίδονται σε «τοπικό» επίπεδο. Το δικαστήριο στήριξε το σκεπτικό του στα άρθρα 3 (αρχή της ισότητας) και 21 (ελευθερία της γνώμης) του ιταλικού συντάγματος. Ο σχετικά ευρύς αριθμός συχνοτήτων στον τοπικό χώρο και το αρκετά μικρό κόστος εγκατάστασης σταθμών δημιούργησαν στο δικαστήριο την πεποίθηση, ότι δεν θα σχηματίζονταν ολιγοπώλια. Στο νομοθέτη δίνεται με τη δικαστηριακή απόφαση η εντολή να δημιουργήσει τη νομοθετική βάση για την απονομή άδειας εκπομπής (καθορισμός προσωπικών και τεχνικών προϋποθέσεων, του τοπικού χώρου για εκπομπές μέσω του αιθέρα, χρόνου εκπομπής διαφημίσεων κτλ.). Η παράλληλη εκπομπή του ίδιου προγράμματος από ιδιωτικούς σταθμούς σε διαφορετικούς τοπικούς χώρους απαγορεύεται.

Πίσω από αυτό το ιστορικό κρύβεται ένα σύμπλεγμα από πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες. Μπορεί κανείς με κάποια βάση να υποστηρίξει ότι πρωτεργάτης στη δημιουργία ιδιωτικής τηλεόρασης είναι η Χριστιανοδημοκρατία. Η συζήτηση για την ιδιωτική ραδιοτηλεόραση ξεκίνησε στην αρχή της δεκαετίας του '70, όταν για πρώτη φορά οι κομμουνιστές εκπροσωπήθηκαν στην κρατική ραδιοτηλεόραση. Μετά τις μεγάλες εκλογικές επιτυχίες του ΙΚΚ φάνηκε δυνατή για πρώτη φορά μετά το 1946 η αλλαγή της εξουσίας στη Ρώμη — με τις αντίστοιχες μετατοπίσεις στο συσχετισμό δυνάμεων μέσα στη RAI. Η δημιουργία ενός αντίβαρου απέναντι στο κρατικό ραδιοτηλεοπτικό μονοπώλιο ανταποκρινόταν στα συμφέροντα των μεγαλοεπιχειρηματιών και των κομμάτων τους, πρώτιστα του χριστιανοδημοκρατικού κόμματος. Απ' την άλλη μεριά προσπάθησαν οι κομμουνιστές και τα συνδικάτα να φρενάρουν την ανάπτυξη της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης. Άρχισαν να ιδρύουν από το 1980 κι ύστερα σταθμούς. Αλλά το τραίνο είχε πια φύγει με κατεύθυνση τα ραδιοτηλεοπτικά ολιγοπώλια. Στο ΙΚΚ ανήκουν μερικοί τοπικοί τηλεοπτικοί σταθμοί με μέτριες εκπομπές τοπικής ειδησεογραφίας.

Οι «αυτόνομες αριστερές ομάδες» σε αντίθεση με την «παραδοσιακή Αριστε-

ρά» υποστήριξαν απ' την αρχή τη δημιουργία ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης θεωρώντας τους τοπικούς ιδιωτικούς σταθμούς σαν το πιο κατάλληλο μέσο αυτοπαρουσίασης, «αυτοοργάνωσης» του πληθυσμού, αυθόρμητης κι ελεύθερης παραγωγής ενός πολιτιστικού προγράμματος.

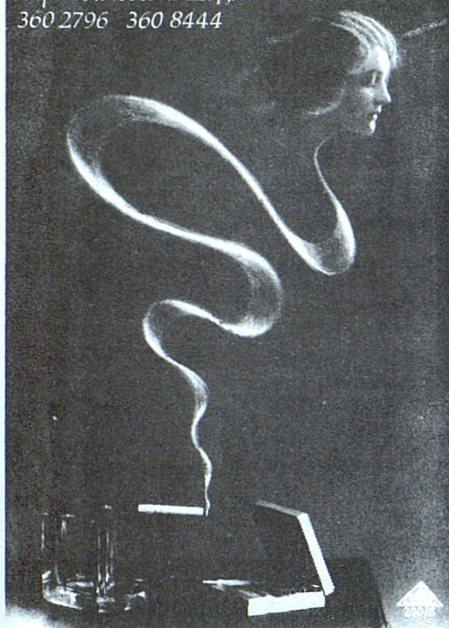
Μετά την απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου φύτρωναν οι ιδιωτικοί σταθμοί σαν τα μανιτάρια. Το Δεκέμβρη του 1977 υπήρχαν 396 τηλεοπτικοί και 2098 ραδιοφωνικοί σταθμοί. Με τη δημιουργία των δικτύων ενσωματώθηκαν οι ραδιοφωνικοί στους τηλεοπτικούς σταθμούς. Το 1981 υπήρχαν 972 ιδιωτικές ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις που διέθεταν 560 τηλεοπτικούς σταθμούς. Όμως μόνο 150 μετράνε στα μάτια των διαφημιστικών εταιρειών. Είναι σταθμοί που έχουν οργανωθεί σε δίκτυα και εκπέμπουν την ίδια βιντεοκασέτα την ίδια ώρα. Η ίδρυση των υπερπεριφερειακών δικτύων αποκάλυπτε την ουτοπία ενός αποκλειστικά τοπικού χαρακτήρα των ιδιωτικών σταθμών. Τα σχέδια για μια RAI σαν υπερπεριφερειακό σταθμό και ιδιωτικούς σταθμούς σαν τοπικούς αποδείχτηκαν εξωπραγματικά. Αναπότρεπτη πραγματικότητα είναι ότι η τοπική ραδιοτηλεόραση δεν είναι πια καμιά τοπική ραδιοτηλεόραση και ότι πολιτιστική, πλουραλιστική ραδιοτηλεόραση μπροστά στον αναπόφευκτο ανταγωνισμό των ιδιωτικών σταθμών, όταν μάλιστα αυτοί είναι ιδιωτικοοικονομικά (στόχος το κέρδος) οργανωμένοι, είναι μια «ευσεβής» ουτοπία. Μεγαλοεκδότες (Μονταντόρι, Ριτσόλι, Ρουσκόνι κτλ.) ίδρυσαν δίκτυα με μια αλυσίδα τοπικών σταθμών.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία ανήκουν σήμερα στον τομέα της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης 4.500 ραδιοφωνικοί τηλεοπτικοί σταθμοί με συνολικά 50.000 και 680 εργαζόμενους. Σ' αυτό το χώρο σχηματίστηκαν τα πιο ισχυρά οικονομικά δίκτυα. Πρόκειται για αλυσίδες τοπικών σταθμών, που εκπέμπουν την ίδια ώρα ένα κεντρικά ρυθμιζόμενο πρόγραμμα. Η σύνδεση ανάμεσα στους σταθμούς του κάθε δικτύου γίνεται είτε με το ταυτόχρονο παίξιμο της ίδιας κασέτας ή με καλωδιακή σύνδεση μεταξύ των σταθμών.

Η ίδρυση τηλεοπτικών δικτύων στην Ιταλία δημιούργησε μια ραδιοτηλεοπτική αγορά με ισχυρές τάσεις συγκεντροποίησης και εξαφάνιση του «ελεύθερου ανταγωνισμού». Από τους 680 ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς μόνον οι 100 θεωρούνται οικονομικά εύρωστοι. Οι υπόλοιποι βρίσκονται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας. Ο σχετικά μικρός αριθμός οικονομικά υγιών σταθμών εξηγείται από τις τεχνικά άσφorges μεταδόσεις τους,

ιντριγκια

Ομισητουλίου & Δερβενίων 60
360 2796 360 8444

ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Αλέξανδρος Αργυρίου • Γιώργος Ίωάννου
Στρατής Τσίρκας • Ντίνος Χριστιανόπουλος

ΣΕΙΡΑ • ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ • 1
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» • ΑΘΗΝΑ 1982

την περιορισμένη διαφημιστική αγορά και την ικανότητά τους να φτάνουν ένα πλατύ ενδιαφερόμενο κοινό. Κυρίαρχη θέση στο ραδιοτηλεοπτικό προσκήνιο κατέχει ο τσάρος της ιταλικής ραδιοτηλεόρασης Σίλβιο Μπερλουσκόνι, ο οποίος στην πραγματικότητα είναι ο μοναδικός διοργανωτής ιδιωτικών εκπομπών και άμεσος ανταγωνιστής της RAI.

Ο ρόλος της διαφήμισης

Η ιδιωτική ραδιοτηλεόραση δεν επιτρέπεται να κοστίζει στους θεατές τίποτα· όριζε το συνταγματικό δικαστήριο και ο μεταρρυθμιστικός της RAI νόμος. Τα έσοδα από τις διαφημίσεις είναι η μόνη πηγή χρηματοδότησης των ιδιωτικών σταθμών (εξαιρούνται επιδοτούμενοι κομματικοί σταθμοί).

Υπάρχουν τρεις φάσεις στην ανάπτυξη της ιταλικής εμπορικής ραδιοτηλεόρασης. Στην αρχή έκπεμπε ο σταθμός το τοπικό διαφημιστικό σποτ, που του προμήθευε η τοπική διαφημιστική επιχείρηση, πριν, μετά ή μέσα στο μεταδιδόμενο φιλμ. Τις ταινίες τις δανείζονταν ή τις αγόραζε ο σταθμός από εταιρείες παραγωγής και δανεισμού κατά πακέτο με πενήντα κομμάτια. Ο ιδιοκτήτης του σταθμού πλήρωνε περίπου 50.000 λίρες δανειστική εισφορά κατά ταινία. Σε δεύτερη φάση, από το 1977 και μετέπειτα, ίδρυν οι μεγαλύτεροι και πιο φιλόδοξοι σταθμοί δικά τους κέντρα παραγωγής, πράγμα που δημιουργούσε καλύτερες προοπτικές για το διαφημιστικό χώρο. Η τρίτη φάση αρχίζει με τη δημιουργία περιφερειακών και υπερπεριφερειακών δικτύων και την επικράτηση στην ιδιωτική ραδιοτηλεόραση των μεγάλων μεσολαβητικών διαφημιστικών εταιρειών, των CONCESSIONARIE DI PUBBLICITA. Αυτές οι εταιρείες συντονίζουν και χρηματοδοτούν τη διαφημιστική επιχείρηση μεταξύ διαφημιστικού φορέα και διαφημιστικής εταιρείας με στενή έννοια (που φτιάχνει τα σποτ, διεξάγει διαπραγματεύσεις με τους πελάτες κτλ.). Οι CONCESSIONARIE αποκτούν όλο και μεγαλύτερη επιρροή στο πρόγραμμα. Έτσι, μπορεί να συμβεί π.χ. μια CONCESSIONARIA που εκπροσωπεί μια εταιρεία αθλητικών ειδών, ν' απαιτήσει ν' αυξηθεί ο σταθμός το ποσοστό των αθλητικών εκπομπών. Συχνά βρίσκει κανείς σε διαφημιστικές προσφορές των CONCESSIONARIE ξεκάθαρες προσφορές προς τους πελάτες τους: «Το πρόγραμμα του τάδε σταθμού μπορεί να πάρει την κατεύθυνση που επιθυμείτε». Η CONCESSIONARIA αξιώνει εκτός αυτού από το σταθμό να της ανακοινώνεται έξι μήνες πριν το σχήμα του προγράμματος, για να μπορούν να λαβαίνονται έγκαιρα υπόψη επιθυμίες των πελάτων για τροποποιήσεις.

Μια νέα εξέλιξη είναι η μετατροπή της CONCESSIONARIA σ' ένα συντονιστικό κέντρο για την προμήθεια προγραμμάτων, που εξοπλίσμένα με τα διαφημιστικά σποτ τους, στέλνονται στον ιδιωτικό σταθμό και προβάλλονται σε ώρες μεγάλης ακροατικότητας. Έτσι, ο σταθμός δεν αναγκάζεται να ιδρύσει ένα δικό του κέντρο παραγωγής και προμήθειας προγραμμάτων. Ο πελάτης της διαφημιστικής εταιρείας με τη σειρά του έχει επίσης πλεονεκτήματα, γιατί πρόγραμμα και χρόνος εκπομπής επιλέγονται από την CONCESSIONARIA σύμφωνα με ακριβέστερες (κι επιστημονικότερες) αναλύσεις αγοράς και ακροατικού κοινού, που εξασφαλίζει τον πιο υψηλό αριθμό δεκτών του διαφημιστικού μηνύματος. Ο ιδιωτικός σταθμός περιέχεται σε πλήρη εξάρτηση από το διαφημιστικό χώρο, όταν η CONCESSIONARIA εξασφαλίζει την επιβίωσή του μ' ένα ετήσιο μίνιμουμ πληρωμένων διάφημιστικών εσόδων.

Στην Ιταλία διατέθηκαν το 1985 0,44% του μικτού κοινωνικού προϊόντος για διαφήμιση. Περίπου 80% των διαφημιστικών εσόδων που εισπράττονται στον ιδιωτικό ραδιοτηλεοπτικό τομέα πηγαιίνουν στα τρία δίκτυα της ομάδας Μπερλουσκόνι (καθημερινά έσοδα από τη διαφήμιση περίπου 340 εκατ. δραχμές).

Το πρόγραμμα - Υποβάθμιση της πληροφόρησης

Με δυσκολία μπορεί κανείς να βρει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του προγράμματος των πολυάριθμων τοπικών ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών σταθμών. Διαπιστώσιμος είναι, όμως, ο προσανατολισμός του προγράμματος των τοπικών σταθμών στα τοπικά προβλήματα. Το κενό που υπήρχε από την έλλειψη περιφερειακού προγράμματος της RAI το εκμεταλλεύτηκαν οι τοπικοί σταθμοί. Το πρόγραμμα των μικρών ιδιωτικών σταθμών καλύπτεται με τοπικές ειδήσεις και απευθύνεται σε τοπικά περιορισμένες ομάδες ακροατών. Την έλλειψη επαγγελματισμού αντικαθιστά ο ενθουσιασμός ερασιτεχνών συνεργατών. Μέχρι τώρα δεν έχει διακριθεί κανένας σταθμός για «δημιουργικότητα», πρωτοτυπία κι «εναλλακτικό πρόγραμμα», παρότι αντικειμενικά παρέχει τις δυνατότητες για μια πολιτιστική εναλλακτική λύση. Οι πολιτικοί σταθμοί που ιδρύθηκαν στην αρχή μαράζωσαν σιγά - σιγά λόγω οικονομικών δυσχερειών.

Χαρακτηριστικό ενός τοπικού σταθμού είναι ένα πρόγραμμα όχι και τόσο ποικίλο, που το πρωί απευθύνεται στη νοικοκυρά και τ' απόγευμα στη νεολαία με κυρίως τοπικά νέα και μουσική.

Το ενδιαφέρον για μια τοπική ραδιο-ηλεόραση προσανατολισμένη στα προβλήματα της περιοχής από τη μια μεριά και ο αγώνας των μεγάλων ιδιωτικών σταθμών για όσο το δυνατό περισσότερους θεατές από την άλλη καταλήγουν στη συνύπαρξη των μικρών τοπικών σταθμών και των δικτύων.

Στο χώρο των δικτύων οδήγησε η συγκεντροποίηση της ιδιωτικής ραδιοηλεκτρικής αγοράς στα χέρια του Μπερλουσκόνι σε αναδιάρθρωση του τομέα της ιδιωτικής ραδιοηλεόρασης. Τα κανάλια ITALIA 1 και CANALE 5 προσπαθούν να προσελκύσουν το πλατύ κοινό του πρώτου καναλιού της RAI. Το κανάλι RETE 4 απευθύνεται κύρια στο γυναικείο κοινό (κύριο δέκτη των διαφημιστικών εκπομπών). Χαρακτηριστικός είναι ο αυτοπεριορισμός των δικτύων στη διαμόρφωση του προγράμματος: δεν μεταδίδουν μέχρι τώρα εκπομπές ειδήσεων και ντοκιμαντέρ, ταινίες βίας και σεξ. Το κύριο βάρος πέφτει στον τομέα ελαφρής, ομοιόμορφης ψυχαγωγίας. Αμερικάνικα φιλμ και σήριαλ κυριαρχούν στο πρόγραμμα.

Στις κύρια ψυχαγωγικές εκπομπές των δικτύων αντιπαράθετε η RAI εκπομπές ειδήσεων και ντοκιμαντέρ. Ο αγώνας όμως για την προσέλκυση του πλατιού κοινού ανάγκασε τη RAI σε προσαρμογή. Η RAI αγοράζει τώρα περισσότερες ξένες παραγωγές για να συναγωνιστεί τα δίκτυα, τα οποία όμως σ' αυτόν τον τομέα ακολουθούν μια πιο ευέλικτη πολιτική αγοράς. Η συνοδευτική των προγραμμάτων έρευνα των δικτύων εξετάζει μόνο τον τρόπο χρήσης των προγραμμάτων από το κοινό, όχι όμως το περιεχόμενο και την επίδρασή τους στους θεατές.

Μπορεί μεν κανείς να διαπιστώσει στο χώρο των ραδιοηλεκτρικών δικτύων την ποσοτική διεύρυνση της προσφοράς των προγραμμάτων, όχι όμως πολυμορφία στο περιεχόμενο και τη δραματουργία τους. Στις θόδους της ιταλικής τηλεόρασης επικρατεί πολλαπλή ομοιομορφία.

Η RAI σε αναγκαστική πορεία

Οι διευθύνοντες της RAI, που μέχρι το 1980 δεν είχαν πάρει στα σοβαρά τους ιδιωτικούς σταθμούς σαν ανταγωνιστές, χάνουν την κυριαρχία θέσε τους στο χώρο της διαφήμισης. Η RAI δυσκολεύεται για πρώτη φορά να πουλήσει το πακέτο διαφημίσεων. Το 1983 ανεβάζει η κοινοβουλευτική επιτροπή για την τηλεόραση την τιμή του πακέτου διαφημίσεων της RAI κατά 25% (τα έσοδα από τη διαφήμιση φτάνουν τα 432 δισεκ. λιρέτες). Τον ίδιο χρόνο η CONCESSIONARIA του Μπερλουσκόνι «Pubblitalia», που πουλάει τα πακέτα διαφήμισης των CANALE 5 και I-

TALIA 1, σημειώνει έσοδα από τη διαφήμιση του ύψους των 500 δισεκ. λιρετών. Η RAI χρηματοδοτείται από τις ραδιοφωνικές εισφορές και την πώληση δικαιωμάτων εκπομπής (τα έσοδα αυτά αποτελούν το 55 μέχρι 60% του προϋπολογισμού της). Το μέλλον της οικονομικής κατάστασης της RAI διαγράφεται ζοφερό. Το 1983 σημειώνει έλλειμμα 60,2 δισεκ. λιρετών, το 1984 307,7 δισεκ. λιρετών. Οι από το 1980 σταθερές εισφορές (οι πιο χαμηλές της Ευρώπης) έχουν υποτιμηθεί λόγω πληθωρισμού κατά 68%. Σύμφωνα με μια σφυγμομέτρηση στα μέσα του Φλεβάρη η πλειοψηφία των ιταλών θεατών θεωρεί τις εισφορές για τη RAI σαν μη πλέον δικαιολογημένες, περίπου οι μισοί είναι υπέρ της ιδιωτικοποίησής της.

Οι μεγαλοπελάτες των διαφημιστικών εταιρειών προτιμούν τα ιδιωτικά δίκτυα σαν διαφημιστικούς φορείς, γιατί σ' αυτά επιτρέπεται να διαφημίζονται όλα τα προϊόντα. Η RAI π.χ. μέχρι το 1983 δεν δεχόταν διαφημίσεις της αυτοκινητοβιομηχανίας, μέχρι τώρα δεν επιτρέπονται διαφημίσεις τσιγάρων, οινόπνευματων και γουναρικών. Τα διαφημιστικά σποτ, στα πλαίσια των μέτρων προστασίας της εθνικής κινηματογραφίας, πρέπει να φτιάχνονται με κινηματογραφικό υλικό κι όχι με ηλεκτρονικές τεχνικές, όπως κάνουν οι ιδιωτικοί σταθμοί. Το περιεχόμενο των διαφημιστικών μηνυμάτων πρέπει να ανταποκρίνεται στην κοινωνική και δημόσια αποστολή του ιδρύματος.

Οι κομματικές διαμάχες γύρω από τη RAI συνεχίζονται. Πρώτον η μεταρρύθμιση της RAI του 1975 δεν καρποφόρησε. Με τη μεταρρύθμιση αυτή έγινε μια κατανομή των προγραμμάτων ανάμεσα στα μεγάλα κόμματα. Οι χριστιανοδημοκράτες πήραν κάτω από τη διεύθυνσή τους τη RAI 1 και οι σοσιαλιστές τη RAI 2. Έτσι, και στον τελευταίο τεχνικό και τον κλητήρα εφαρμόζεται η αρχή της κομματικής αναλογίας (ένα σου - ένα μου). Παράλληλα, ιδρύθηκε στο κοινοβούλιο μια επιτροπή ελέγχου και κατευθυντήριων γραμμών για τη ραδιοηλεόραση. Με τη δημιουργία της κοινοβουλευτικής επιτροπής έγινε η RAI φέουδο των μεγάλων κομμάτων. Ενώ πρώτα, που υπήρχε μόνον κυβερνητικός έλεγχος, οι ηγέσιες των μεγάλων κομμάτων περιοριζόνταν σε έμμεσες, κρυφές παρεμβάσεις για θέματα ιδιαίτερης σημασίας, τώρα ασκούν άμεσα οι κομματικοί ηγέτες την επιρροή τους μέσω της αδιάλειπτης δραστηριότητας της κοινοβουλευτικής επιτροπής. Δεύτερον προσάρμοσε η RAI το πρόγραμμά της στο επίπεδο του προγράμματος των ιδιωτικών σταθμών. Η ψυχαγωγία παίζει πρωταρχικό ρόλο, κουλτούρα - πληροφόρηση

μπαινουν σε δεύτερη μοίρα.

Όλα τα κόμματα, το καθένα με τον τρόπο του, μιλούν για ένα νέο οργανωτικό μοντέλο της RAI. Οι σοσιαλιστές φλερτάρουν με το αμερικανικό μοντέλο παραγωγής, όπου ο παραγωγός είναι το κεντρικό πρόσωπο. Τα σήριαλ θα πρέπει να γίνονται ύστερα από τη σφυγμομέτρηση της γνώμης του πλατιού κοινού. Κρίνουν πως μόνον έτσι η RAI θα γίνει ανταγωνιστική. Οι κομμουνιστές ρίχνουν το βάρος στο ανέβασμα της ποιότητας των καλλιτεχνικών κι ενημερωτικών προγραμμάτων. Οι χριστιανοδημοκράτες προσπαθούν να βρουν τη λύση ανάμεσα σ' ένα εμπορικό και ένα κομματικό οργανωτικό μοντέλο.

Το τέλος μιας ουτοπίας

Η ανάπτυξη της ιταλικής ραδιοηλεόρασης από το 1976 και μετέπειτα είναι ένα ακραίο παράδειγμα για μια ανοδική πορεία αχαλίνωτης ανεξέλεγκτης επέκτασης των ιδιωτικών ραδιοηλεκτρικών προγραμμάτων σ' ένα χώρο, που μέχρι τότε κατείχε αποκλειστικά το κρατικό ραδιοηλεκτρικό μονοπώλιο.

Η έλλειψη κάθε πολιτικής ρύθμισης στον τομέα των επικοινωνιών οδήγησε στην επικράτηση των νόμων της αγοραστικής οικονομίας στο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Σ' αυτήν τη διαδικασία συμμετέχουν διεθνείς μεγαλοεπιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών όπως οι OLIVETTI/AT & T, SIEMENS, PHILIPPS, I, που μπορούν λόγω ειδικών συνθηκών να δοκιμάσουν χωρίς δυσκολία τη μελλοντική ηλεκτρονική εποχή σε μια επαρχία της αυτοκρατορίας τους, την Ιταλία, γιατί βιομηχανικοί κλάδοι ελπίζουν σε μια αναθέρμανση της αγοράς των πωλήσεων με την αύξηση των επενδύσεων στην διαφήμιση, γιατί η ηλεκτρονική βιομηχανία θέλει να πουλήσει συσκευές ραδιοηλεόρασης, βίντεο και άλλα ηλεκτρονικά μηχανήματα.

Φιλελευθεροποίηση, πλουραλισμός, πολυφωνία, συνθήματα της αυτόνομης αριστεράς συνδεδεμένα με το αίτημα για ελεύθερη ίδρυση ιδιωτικών τοπικών σταθμών, αποδείχτηκαν μια καθαρή ουτοπία.

Από το 1980 περίπου αποδείχτηκε ότι κάτω από το κάλυμμα της φιλελευθεροποίησης ξεκίνησε μια διαδικασία εμπορικοποίησης της ραδιοηλεόρασης με αρνητικές συνέπειες για την εθνική κινηματογραφία και τους εκδοτικούς οίκους. Η RAI μπαίνει αθέλγητα σ' έναν σκληρό ανταγωνισμό και σ' έναν κυριολεκτικά αγώνα επιβίωσης. Τώρα, πολλοί θεωρούν ότι η στιγμή είναι ώριμη για να επέμβει ο νομοθέτης και να δημιουργήσει το θεσμικό πλαίσιο για μια δυνατή συμβίωση της ιδιωτικής και της κρατικής ραδιοηλεόρασης.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ «ΠΟΝΤΙΚΙ»

● Από τον εκδότη του «Π», Ερρίκο Μπαρτζινόπουλο, πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Προς το διευθυντή του ANTI,
Αυτή τη φορά... δεν λυπάμαι που επανέρχομαι στο «θέμα Κυριαζίδη». Αντίθετα, χαιρόμαι! Χαιρόμαι γιατί ο διευθυντής της «Πατσαβούρας» ήρθε με ένα απαντητικό (και απολογητικό) γράμμα του, να επιβεβαιώσει τα όσα έγραψα στη σύντομη απάντησή μου:

● και για το θέμα της κυκλοφορίας των εφημερίδων·

● και για τη γενική θολούρα του, που τον έκανε να περδέψει τις... κυκλοφορίες με τον... Καστοριάδη (για τον οποίο και βέβαια είχα δίκιο!) και τις κυκλοφορίες... μιας χρονιάς με αυτές ενός... μήνα!

Χαιρόμαι ακόμα, γιατί με χαρακτηρίζει «εκατομμυριούχο»!

Λέγε-λέγε όλο και κάτι μπορεί να γίνει...

Και γέλασα με την ψυχή μου μ' εκείνη την ηρωική αποστοφή: ότι πλούτισα «εκμεταλλευόμενος τη δουλειά των δημοσιογράφων»!!! Μόνο κάποιος που σ' αυτή την ηλικία (κι ύστερα από τόσα χρόνια στη δημοσιογραφία) καταντάει να διευθύνει την «Πατσαβούρα» των Βουδούρηδων, μπορούσε να το γράψει...

Τώρα θα μου πεις: καλά τα αστεία, αλλά μήπως το άθλιο κείμενο του «πατσαβούρου» διευθυντή έπρεπε να αντιμετωπισθεί κι

αλλιώς, π.χ. με μια μήνυση; Το σκέφτηκα κι αυτό, αλλά μόλις φαντάστηκα εμένα και τον... Κυριαζίδη δίπλα-δίπλα στο ειδώλιο, άλλαξα γνώμη! Έκανα άσχημα;

Ευχαριστώ
Ερρ. Μπαρτζινόπουλος
Διευθύνων Σύμβουλος
της «ΠΟΝΤΙΚΙ Α.Ε»

Υ.Γ. Δεν αντέχω στον πειρασμό να μη σου πω, ότι μια φράση του Κυριαζίδη ίσως κρύβει ειδήση: λέει κάπου στο «σεντόνι του», ότι το «Ποντίκι» έχει απαγορεύσει στο πρακτορείο αυστηρότητα να δίνει αυτούς τους αριθμούς - της κυκλοφορίας του δηλαδή.

Πρώτον, περδεμένος ο δύστυχος στα «απαγορεύεται» του Βουδούρη και στο γενικό κλίμα της «Πατσαβούρας», δεν μπορεί να σκεφθεί εφημερίδα χωρίς... απαγορεύσεις, όπως και χωρίς αφεντικά ή εκμετάλλευση.

Δεύτερον, όπως είναι γνωστό σε όλους τους συναδέλφους, ΚΑΘΕ μεσημέρι σε ΚΑΘΕ εφημερίδα στέλνεται από το πρακτορείο λίστα της κυκλοφορίας ΟΛΩΝ των εφημερίδων και των κυριότερων βδομαδιατικών εκδόσεων, ανάμεσα στις οποίες είναι και το «Ποντίκι».

Οι κυκλοφορίες αυτές δίνονται στους διευθυντές, αρχισυντάκτες κτλ.

Εδώ λοιπόν, ή ο Βουδούρης τις δίνει στον Κυριαζίδη και ο τελευταίος λέει *ψέμματα* στο γράμμα του, οπότε ΔΕΝ υπάρχει ειδήση, (αυτό δα έλειπε...) ή ο Βουδούρης ΔΕΝ του τη δίνει, οπότε *υπάρχει* ειδήση: αποτελεί την εξαίρεση στον κανόνα!

Ευχαριστώ και πάλι

● Ο Ν.Ι. Κυριαζίδης στον οποίο θέσαμε υπόψη την παραπάνω επιστολή απαντά ως εξής:

Αγαπητό «Αντί»,

Πάλι ο Μπαρτζινόπουλος μαίνεται. Πάλι προσπαθεί με ένα συκοφαντικό υβρεολόγιο να με τρομοκρατήσει και να επιβάλει στους αναγνώστες τις απόψεις του.

Δεν θα τον ακολουθήσω στο δρόμο αυτόν που είναι ο δρόμος της πνευματικής τρομοκρατίας, την οποία έχει εισαγάγει το «Ποντίκι» στην Ελλάδα.

Τα επιχειρήματά μου θα στηριχθούν όπως και τις άλλες φορές όχι σε κούφια, κοσμητικά επίθετα αλλά μόνο στα αδιαμφισβήτητα και σκληρά γεγονότα.

1. *Υπόθεση επιστολής Καστοριάδη*: Νομίζω ότι απέδειξα την περασμένη φορά, πέρα από κάθε αμφιβολία, πως το «Ποντίκι» την περιέκοψε και τη λογόκρινε. Κάποιος λοιπόν που κάνει τέτοιες, ουσιαστικά, πλαστογραφίες δεν μπορεί να είναι κριτής του Τύπου και των ανθρώπων του.

2. *Υπόθεση εκατομμυρίων Μπαρτζινόπουλου*: Σύμφωνα με τους ισολογισμούς που δημοσίευσε η εταιρία «Ερ. Μπαρτζινόπουλου και ΣΙΑ ΕΠΕ», Το Ποντίκι, «Εκδοτικά επιχειρήσεις», τα καθαρά της κέρδη ήταν σε στρογγυλούς αριθμούς:

1983 3.414.000 δρχ.

1984 19.019.000 δρχ.

1985 30.474.000 δρχ.

Σύνολο 52.907.000 δρχ.

Δεν πήρε τάχα κανένα από αυτά τα 52 εκατομμύρια ο καημένος ο Μπαρτζινόπουλος, Διευθύνων Σύμβουλος της σημερινής «Ποντίκι ΑΕ», πέρα και πάνω από τον παχύλο μισθό του; Και αυτά τα εκατομμυριάκια δεν βγήκαν από την εκμετάλλευση της εργασίας των δημοσιογράφων; Μήπως βρισκόμαστε μπροστά στο όγδοο θάύμα του καπιταλισμού, δηλαδή μιας επιχείρησης «χωρίς αφεντικά ή εκμετάλλευση» κατά τα λεγόμενα του Μπαρτζινόπουλου;

3. *Υπόθεση κυκλοφορίας «Ποντικού»*: Μίλησα με πέντε σημερινούς διευθυντές εφημερίδων (δύο της συμπολίτευσης, δύο της αντιπολίτευσης και έναν της αριστεράς) που με βεβαίωσαν ότι ποτέ - μα ποτέ - δεν τους έχουν δοθεί οι κυκλοφορίες του «Ποντικού», όπως ισχυρίζεται ο Μπαρτζινόπουλος.

Και εγώ ποτέ δεν τις είδα, ούτε όταν ήμουν διευθυντής του «Ταχυδρόμου», ούτε όταν ήμουν διευθυντής της «Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας», ούτε και τώρα που είμαι διευθυντής του «Ελευθερου Τύπου».

Αλλά η ουσία είναι άλλη: Γιατί δεν τις δημοσιεύει το ίδιο το «Ποντίκι» αφού δίνει κάθε βδομάδα τις κυκλοφορίες όλων των άλλων εντύπων, ακόμα και του αντιπαλού του, του «Καλαμιού»;

Όσο για τη φετινή πτώση της κυκλοφορίας του «Ποντικού», πολύ σύντομα... θα γελάσουμε.

Με πολλή αγάπη
Ν. Ι. Κυριαζίδης
Δημοσιογράφος

και μόνο δημοσιογράφος

27 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

27 ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ο Μανώλης Μπαρμπουνάκης και οι συνεργάτες του σας περιμένουν στα βιβλιοπωλεία

- 1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682
- 2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916
- 3 ΤΟ ΚΑΤΩΙ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853
- 4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746 το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

με βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και τα παιδιά σας από 30 δρχ. Εγκυκλοπαίδειες, παιδικές και μεγάλες με τις καλύτερες τιμές

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ COMPUTERS

ΒΙΒΛΙΑ ΣΧΟΛΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΑ

ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ

νηπιαγωγείο το αστεράκι

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τοιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίδβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου - Ευθυμία Βαλαμώνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

ΔΙΑ ΑΣΗΜΑΝΤΟΝ ΑΦΟΡΜΗΝ

● Από τον Κ. Δρόσο Δρόλαπα πήραμε την επιστολή που ακολουθεί.

Μετά τα γεγονότα των τελευταίων μηνών (Αμερικανολιβυκή κρίση, ραδιενεργό μόλυνση, αλληπάλληλους σεισμούς), παρατηρείται μια έξαρση ενδιαφέροντος για την σύνδεσή τους με προφυτεύσεις του μακρινού παρελθόντος. Εξέχουσα θέση κατέχει η Αποκάλυψη του Ιωάννη, ανάγνωσμα που προβλήθηκε ιδιαίτερα σε όλες τις ανάλογες περιπτώσεις. Ένα από τα βιβλία που επιτρέπουν να φτάσει το μήνυμά του Ιωάννη στ' αυτιά εκείνων, για τους οποίους το αρχαίο κείμενο παρουσιάζεται δυσκολονόητο, είναι και το —αρκετά πρόσφατο— υπογεγραμμένο από τον Οδυσσέα Ελύτη. Πέρα από την —συζητήσιμη— φιλολογική αξία της μετάφρασής του, υπάρχει ένα σημείο που αμαυρώνει την εργασία του αυτή. Στην σελίδα 78 του βιβλίου του «Ιωάννη: Η Αποκάλυψη», αναγράφεται το αρχαίο κείμενο:

«εἰ τις αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἰ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι» (Αποκ. γ' 10).

Προσέξτε πώς αποδίδει το νόημα ο Ελύτης στην απέναντι σελίδα 79:

«αν είναι για να γίνεις αιχμάλωτος, αιχμάλωτος να γίνεις· αν είναι για να μαχαιρωθείς, να μαχαιρωθείς.» (!)

Αντί: εάν κάποιος φέρνει σ' αιχμαλωσία τους άλλους, σ' αιχμαλωσία θα συρθεί κι αυτός· εάν κάποιος φονεύει με μαχαίρι, π ρ έ π ε ι κι αυτός να πεθάνει με τον ίδιο τρόπο. Γεγονός είναι πως απ' το κείμενο που προτάσσεται στην μετάφραση του Ελύτη, λείπει η λέξη «απάγει», (εις αιχμαλωσίαν) ή «συνάγει». Ακόμα και αν δεν πρόκειται για τον «δαίμονα του τυπογραφείου», (πουθενά δεν αναφέρεται ποιο κείμενο χρησιμοποιήθηκε), η δεύτερη πρόταση περί «μαχαίρας» κ.λπ. δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας ως προς την σημασία και της πρώτης.

Εν μέσω λοιπόν καταγισμού ακατάληπτων αλληγορικών εικόνων, υπάρχει και το περί ου ο λόγος απόσπασμα σαν μια νησί-δα κατανοητή στον καθένα μας. Εκεί ακριβώς συνέβη και η επέμβαση, η ανακάλυψη της οποίας δεν είναι καθόλου εύκολη. Όποιος αδυνατεί να προσεγγίσει στο κείμενο της Αποκάλυψης, πώς μπορεί να υποπτευθεί ότι κάτι δεν πάει καλά στη νεοελληνική του μορφή; Όποιος καταλαβαίνει τη γλώσσα του Ιωάννη, γιατί να διαβάσει την απόδοση του Ελύτη;

Είναι φανερό πως δεν πρόκειται γι' απλή διασκευή ποιητική αδεία· 22 κεφάλαια έχουν παραφραστεί χωρίς σοβαρές αποκλι-

σεις απ' την κυριολεκτική έννοια που είναι προσιτή σε κάθε αναγνώστη του Ιωάννη. Μήπως είναι περιστατικό απροσεξίας; Τυχαίου σφάλματος; Όχι· θα ήταν σα να εξηγουσαμε την ύπαρξη έξι δακτύλων σε κάποιο άγαλμα, με την εκδοχή πως ο γλύπτης έκανε λάθος στο μέτρημα! Ούτε βέβαια μια θεμιτή διαφορετική άποψη. Το επίμαχο χωρίο, όχι μόνο υπαινίσσεται, αλλά και σαφώς αποκαλύπτει κάποιον νόμο ανταπόδοσης. Τούτο είναι αρκετά ενόχλητικό —ειδικά για την Εκκλησία— γιατί κατευθύνει αναπόφευκτα στα ερωτήματα: «Έγκλημα και τιμωρία», ναι· αλλά πότε; Και πού: Ο Ελύτης καταργεί το ζήτημα, βάζοντας στο στόμα του Ιωάννη λόγια περί ειμαρμένης, πεπρωμένου, κισμέτ. Δηλαδή, βολικές υποδείξεις μοιρολατρίας, τάσεις υποταγής, συμβουλές παραίτησης, άρνηση της ελευθέρης βούλησης. Ακριβώς αυτή η παραίτηση του Ιωάννη για την ορθή και συμφέρουσα χρήση της ελευθερίας μας, μεταμορφώνεται σ' εντολή εγκατάλειψης. Η προειδοποίηση για τις πιθανές συνέπειες, μετατρέπεται στο αποκαρδιωτικό άγγελμα της αδυναμίας μας μπροστά στο «γραφό».

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα, πως πίσω απ' αυτήν την αλλοίωση κρύβεται κάποια πρόθεση. Γιατί, ένας Νομπελίστας «διορθώνει» τον Ιωάννη; Γιατί μεταχειρίζεται (και διακινδυνεύει) το κύρος του για να περάσει ένα τέτοιο μήνυμα; Δεδομένου ότι οι Έλληνες δεν έχουμε αγαθές σχέσεις με το διάβασμα, το κακό θα ήταν μικρό όσον αφορά το βιβλίο· όμως, από τη στιγμή που αναγνώστηκε ολόκληρο στην τηλεόραση, το πράγμα αλλάζει. (Την Μεγάλη Εβδομάδα του 1986, μεταδόθηκε μια τηλεοπτική δουλειά πάνω στην Αποκάλυψη, βασισμένη στο βιβλίο του Ελύτη). Αν η απάντηση στο ερώτημα, ποιο ήταν το κίνητρο του Ελύτη και σε τι απέβλεπε, δεν είναι εμφανής και πρόχειρη, δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει το πρόβλημα. Αντίθετα, είναι μια ευκαιρία για να σκεφτούμε πάνω στο θέμα της πληροφόρησής μας. Ποιες είναι οι ατομικές μας πεποιθήσεις; Ποια τα στοιχεία που τις δικαιολογούν; Ποιο από τα ιδεολογικά μας στηρίγματα έχουμε ελέγξει προσωπικά; Οι πηγές μας είναι υπέρνω υποψίες;

Δεν θορυβώ «δι' ασήμαντον αφορμήν» κι ας έγραφα πολλά για δυο μικρές φράσεις. Είναι ένα τεκμήριο, μια ενισχυτική ένδειξη για το τι μπορεί να συμβαίνει σε όλα τα επίπεδα της ζωής μας, τα οποία δομούνται με πληροφορίες. Αν ο ακραίος σκεπτικισμός οδηγεί σε θεωρητική αδιέξοδο στο χώρο της φιλοσοφίας, η χρήση του μεγάλου του όπλου της κριτικής αμφισβήτησης, επιβάλλεται σ' ό,τι έχει σχέση με την πληροφόρηση. Προτιμότερος ο

κίνδυνος της μόνιμης αβεβαιότητας, παρά η πειθήνια συμμόρφωση ματά τις επιταγές όσων έχουν συμφέρον να μας μεταβάλουν σ' εφησυχάζοντα ανδρείκελα. Ανδρείκελα που αντιλαμβάνονται σαν δικές τους τις εξαναγκασμένες τους κινήσεις και τα νήματα δεν είναι τίποτα άλλο παρά οι εσωτερικευμένες πια «γνώσεις», οι οποίες δεν είναι αποτέλεσμα ατομικών εμπειριών, αλλά παθητικής αποδοχής αλλοτρίων προϊόντων. Μια αποδοχή που στηρίζεται σε προγενέστερες παρόμοιες λήψεις, ήδη παγιωμένες κι εκείνες σε άλλες παλαιότερες και πάει λέγοντας... Αν η εικόνα που έχουμε για τον κόσμο ανταποκρίνεται ή όχι στην πραγματικότητα, εξαρτάται από την καλή πίστη των «εκπεμπόντων», κι αυτό αν υποθέσουμε βέβαια, πως εκείνοι δεν ανήκουν στους παραπλανημένους. Θα μου πείτε, πως αυτά είναι εικασίες αναπόδεικτες και φαντασιωτικές θεωρητικολογίες· θυμηθείται όμως, ότι το ερέθισμα ήταν ένα χειροπιαστό εύρημα, μια ρωγμή που μπορεί να φαίνεται ασήμαντη, αλλά είναι υ π α ρ κ τ ή. (Μακάρι να «ψαρεύαμε» και σε βαθύτερα νερά, μα όπως τα μικρά έτσι και τα μεγάλα). Μη κολλήσετε στο ειδικό περιεχόμενο που παραπέμπει σε θεολογικές έριδες του Μεσαίωνα· δείτε την περίπτωση σαν ένα χρήσιμο τύπο, σαν ένα μοντέλο που καλεί σ' ετοιμότητα γι' αναθεώρηση κάθε πλευράς του ανθρώπινου οικοδομήματος της γνώσης.

Όπως και να 'χει το πράγμα, αυτό που έκανε ο Οδυσσέας Ελύτης μου είναι ακατανόητο. Μακάρι να 'χαμε μια απλή εξήγηση κι ακόμα καλύτερα να την έδινε ο ίδιος. Οπωσδήποτε όμως, δεν δείχνει να έλαβε υπ' όψιν του την παραγγελία του Ιωάννη προς όποιον δοκιμάσει να προσθέσει ή ν' αφαιρέσει κάτι από το βιβλίο της Αποκάλυψης. (κβ' 18-19).

Δρόσος Δρόλαπας

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

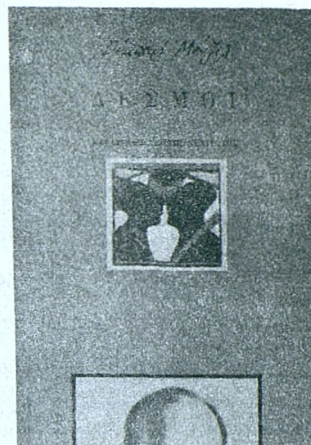
● Επανέρχεται ο αναγνώστης μας Γ. Κουτσιμανής για την περίπτωση των συντάξεων αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης υπαλλήλων της Αγροτικής Τράπεζας και τις αδικίες που επισημαίνει. Για το ίδιο θέμα δημοσιεύσαμε σχετική επιστολή του στο τχ. 326.

Κύριε Διευθυντά,

Είχα ξαναγράψει σχετικά με τα επιδόματα που βάσει μιας βρυκολακισμένης παραγράφου νόμου της εποχής του Εμφυλίου παίρνουν αναγνωρισθέντες σαν Αντιστασιακοί 1941-44 ορισμένων οργανισμών και ιδιαίτερα οι υπάλληλοι της Αγροτικής Τράπεζας.

Δεν διαφωνώ με το να δοθούν συντάξεις σε όσους κατά την περίοδο της κατοχής υπηρέτησαν

ΡΟΜΠΕΡΤ ΜΟΥΖΙΑΛ ΔΕΣΜΟΙ

Οι ιστορίες δύο γυναικών, της Κλαουντίνε και της Βερονίκης, συνθέτουν την ιστορία της γυναίκας που «παλεύει» να σπάσει τά δεσμά της, ακόμα και όταν αυτά τά δεσμά έχουν θεμελιωθεί πάνω στην αγάπη. Ο Μούζιλ, μέγας γνώστης της γυναικείας ψυχολογίας, μπαίνει στην καρδιά και της πιο μικρής λεπτομέρειας για να δείξει στο τέλος ότι μέσα στη «τυχαιότητα» των πάντων τίποτα δεν είναι τυχαίο.

Ήναμφισβήτητα πρόκειται για λογοτεχνία σέ μιά από τις καλές και ακριβές της ώρες...

Εκδόσεις Νεφέλη
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΗΛ 9
ΑΘΗΝΑ 10 679
ΤΗΛ. 36.04.793

σε δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς κλπ. και παύθηκαν ή διώχθηκαν. Σε όλους αυτούς στρατιωτικούς ή πολιτικούς υπαλλήλους να δοθούν και οι βαθμοί που έχασαν και να δικαιωθούν.

Η διαμαρτυρία μου είναι ότι τα επιδόματα αυτά 15% επί του μισθού τους τα παίρνουν υπάλληλοι που ούτε παύθηκαν ούτε διώχθηκαν ούτε έχασαν βαθμούς από την υπηρεσία τους. Μάλιστα όλοι τους είναι διορισμένοι από το 1955 και εντεύθεν.

Υποστηρίζω ότι αυτοί πρέπει να δικαιωθούν και να τους αναγνωρισθεί ο χρόνος που υπηρέτησαν στην Εθνική Αντίσταση 1941-44 σαν συντάξιμος όπως γίνεται με όλους τους υπαλλήλους του δημοσίου και των άλλων οργανισμών.

Και είναι εξοργιστικό και αποκαρδιωτικό το φαινόμενο να επιδοτούνται υψηλόμισθοι υπάλληλοι της Αγροτικής ή και άλλων οργανισμών, πολλοί από τους οποίους εκείνη την περίοδο είχαν ηλικία 8-15 χρόνων. Μια επίσκεψη, όποιον ενδιαφέρει για αυτές τις περιπτώσεις, στα Κεντρικά της Αγροτικής στον αρμόδιο υπάλληλο και μια ανάγνωση του καταλόγου των επιδοτουμένων, θα δείξει το μέγεθος της αδικίας που γίνεται στις δεκάδες χιλιάδες αντιστασιακούς του ιδιωτικού τομέα ηλικίας από 62 μέχρι 80 χρόνων που δεν παίρνουν τουλάχιστον στις συντάξεις τους εργατικές ή αγροτικές το αναλογούν ποσοστό των 2½ 3 χρόνων που υπηρέτησαν στην Εθνική Αντίσταση.

Πιστεύω ότι θα δημοσιεύσετε και αυτή την επιστολή μου μήπως κάποιος αρμόδιος βρεθεί να διορθώσει αυτό το «ρουσφετολογικό» αλισβερίσι. Γιατί νομίζω ότι μόνο ρουσφέτι πρέπει να χαρακτηριστεί αυτή η επιδότηση.

Γιάννης Κουτσιμανής
Τρίκαλα

Ο ΒΩΒΟΣ ΤΗΣ ΔΗΑΝΑ

● Ο κ. Ι. Βώβος, στέλεχος της ΔΗΑΝΑ και υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος, μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή, «εξώδικη δήλωση-διαμαρτυρία»:

Κύριε Διευθυντά,

Στο με αριθμό 326 της 12/9/86 τεύχος του περιοδικού σας και σε άρθρο του συντάκτη σας κ. Άκη Κοσώνα με τίτλο «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ: Ένα χρόνο μετά» αναφέρονται σοβαρές ανακρίβειες οι οποίες με κάνουν να αναθεωρώ πλέον την άποψή μου ότι, παρά την αντιδιαμετρικά αντίθετη πολιτική μας κατεύθυνση, το περιοδικό σας είναι ένα από τα πλέον έγκυρα που κυκλοφορούν στην Ελλάδα. Και δεν μπορώ να θεωρήσω ότι αυτές οι ανακρίβειες οφείλονται σε κακή πληροφόρηση του συντάκτη σας, αφού ο κ. Κοσώνας έχει χάσει την «έξωθεν καλή μαρτυρία» κατά το διάστημα της θητείας του στην εβδομαδιαία εφημερίδα «ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ».

Ειδικότερα σας γνωρίζω τα εξής:

1) Ο Μάνος Μανωλάκος όχι μόνο δεν απομακρύνθηκε από το κόμμα αλλά είναι μέλος της Κ.Ε. του κόμματος και υποψήφιος Δημοτικός Σύμβουλος Αθηνών με το συνδυασμό του Ι. Αδέρωφ «Δημ. Διαμαρτυρία».

2) Ο Δήμος Βατικιώτης όχι

μόνο δεν «κυκλοφορεί» στο κόμμα αλλά είναι υπεύθυνος Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Α2 Ν.Ε. Αθηνών και υπεύθυνος Οργανώσεως του παραπάνω συνδυασμού.

3) Ο Νίκος Πελεκάνος είναι υπεύθυνος Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Α1 Ν.Ε. Αθηνών, υπεύθυνος εκλογικών αντιπροσώπων του συνδυασμού και υποψήφιος Δημοτικός Σύμβουλος του Διαμερίσματος.

4) Ο Γιώργος Παντάκης είναι Α' Αντιπρόεδρος της Α1 Ν.Ε. Αθηνών και υπεύθυνος Οργανώσεως (μαζί με τον Δ. Βατικιώτη) του συνδυασμού.

5) Όσον αφορά το πρόσωπό μου σας πληροφορώ ότι όλα όσα γράφει ο συντάκτης του άρθρου είναι αισχρά ψεύδη γιατί:

α) Όχι μόνο δεν πήγα με το «έτσι θέλω» στο Γοργοπόταμο, αλλά ήμουν συνεπικεφαλής του πούλμαν με τον άλλο αξιοσυμμαχητή Νίκο Ντούδα (σήμερα μέλος της Κ.Ε. του κόμματος και πρόεδρος της Ν.Ε. Β' Πειραιώς) λόγω της θέσης που είχαμε στο τότε νεοσύστατο κόμμα (υπεύθυνοι κινητοποίησης της Γενικής Επιτροπής Οργανώσεως).

β) Όχι μόνο δεν απομακρύνθηκα από το κόμμα το Δεκέμβριο του 1985 (λίγο μετά τα «επεισόδια» που περιγράφει ο συντάκτης σας και τα οποία είναι αποκνήματα της φαντασίας του) ενώ σήμερα μετά το διαχωρισμό της Α' Αθηνών σε δύο Ν.Ε. είμαι υπεύθυνος Οργανώσεως (Β' Αντιπρόεδρος) της μιας απ' αυτές, ενώ παράλληλα είμαι στο τμήμα Οργανώσεως του συνδυασμού καθώς επίσης και υποψήφιος Δημοτικός Σύμβουλος του 3ου Διαμερίσματος.

γ) Όσον αφορά τα περί «Ες-Ες» και κουμμουνιστών (αισχρά ψεύδη) επιφυλάσσομαι να καλέσω τον συντάκτη σας στα Δικαστήρια όπου και θα πρέπει να υποστηρίξει το αληθές των γραφόμενων του.

Επειδή πιστεύω ότι τα πιο πάνω ψεύδη γράφτηκαν για να αμαυρώσουν ειδικά εμένα και μερικούς από τους συμμαχητές και ομοϊδέατες μου λόγω της καθόδου μας ως υποψηφίων Δημοτικών Συμβούλων στο Δήμο της Αθήνας στις προσεχείς Δημοτικές Εκλογές.

Γι' αυτό σας καλώ να προβείτε στις αναγκαίες διορθώσεις και να αποκαταστήσετε την αλήθεια σε τεύχος του περιοδικού σας που θα εκδοθεί πριν από τις Δημοτικές Εκλογές.

Με την επιφύλαξη κάθε νόμου δικαιωμάτων μου.

Αθήνα, 29-9-1986
Ο Εξώδικος Δηλόν
Ι. Βώβος

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα

Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52 — Μοσχάτο
Τηλ. 48.16.322
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αφ. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

● Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
● Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

σωστά γερμανικά από καταξιωμένο επιτελείο καθηγητών

Το ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΦΡΑΝΚ - ΓΚΡΙΤΖΑΛΗ - ΛΙΜΠΕΡΜΑΙΣΤΕΡ - ΜΑΝΩΛΑ Ε.Π.Ε.

με τους καταξιωμένους Γερμανούς και Έλληνες Φιλολόγους καθηγητές προετοιμάζει υπεύθυνα σε όλες τις βαθμίδες τους μαθητές για τις ακόλουθες εξετάσεις του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΓΟΕΤΗΕ.

● GRUNDSTUFE ● MITTELSTUFE
● OBERSTUFE ● VORBEREITUNGSKURS
KLEINES UND GROSSES SPRACHDIPLOM.
ΕΓΓΡΑΦΕΣ:

από 1 Σεπτεμβρίου
ΣΟΛΩΝΟΣ 136 ΤΗΛ.: 3640078-79 - 3628646

«ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ»!

**Το πιο ωραίο βιβλίο της χρονιάς
κάθε μέρα και πιο επίκαιρο!**

Ένα χρόνο μετά την έκδοσή του, το βιβλίο «**κάτι το ωραίων**» συζητιέται και, φυσικά, διαβάζεται με μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Όχι τυχαία, το «κάτι το ωραίων» είναι το βιβλίο που αποκάλυψε το ελληνικό «**κιτς**» κι έγινε γραπτό σημείο αναφοράς ενός φαινομένου που είναι πάντα ζωντανό και πάντα επίκαιρο! Είναι η πρώτη πολύπλευρη σπουδή της ελληνικής κακογουστίας. Είναι μια περιήγηση στον κόσμο του φτηνού γούστου που διαμορφώνεται μέσα από την ελληνική καθημερινή μορφή — τη δική μας ζωή. Με κείμενα και φωτογραφίες που παρουσιάζουν ανάγλυφα το «κιτς» όπως ακριβώς είναι «γραφικό» και «επικίνδυνο».

«Κάτι το ωραίων»

Μέσα στις σελίδες του βιβλίου θα δείτε να παρελαύνουν η Πατρίς, η Θρησκεία, η Οικογένεια, η Κοινωνία, η Επικοινωνία, η Πολιτική, η Τέχνη... Το «κιτς» υπάρχει γύρω μας, σ' όλη την Ελλάδα: από το Διδυμότειχο μέχρι τα Φιλιατρά και από τα Γιάννενα μέχρι τη Λάρισα και —φυσικά— την Αθήνα. Ειδικά άρθρα και πάνω από 1000 φωτογραφικά θέματα αποκαλύπτουν, διακωμωδούν και καταγγέλλουν το κιτς δημιουργώντας ένα μοναδικό λεύκωμα ενδιαφέρον, απολαυστικό και επίκαιρο!

«Κάτι το ωραίων»

Και η παρέλαση του «κιτς» συνεχίζεται. Ξεφυλλίζοντας το «Κάτι το ωραίων» θ' ανακαλύψετε το κιτς σε κορνίζες, γκομπλέν, μπιμπελό, χαλκοτεχνήματα, τουριστικά σουβενίρ, εικονίτσες, τάφοις, πλαστικά λουλουδια, εκκλησίες, είδη για γάμους και βαφτίσια, φωτιστικά, τηλέφωνα, εξώφυλλα βιβλίων, σε καρτ-ποστάλ, σε ντίσκο, σε «φαγάδικο» σε μαγαζιά, σπίτια, έπιπλα... Αλλά κιτς υπάρχει και στο πορνό, στο αθλητικό ή πολιτικό πανηγύρι, στο τραγούδι, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, τη διαφήμιση... το κιτς υπάρχει παντού και παραμονεύει...

«Κάτι το ωραίων»

Για το «κιτς» σε όλες του τις μορφές γράφουν οι: Χρ. Βακαλόπουλος, Χρ. Γιανναράς, Περ. Γιαννόπουλος, Μαρ. Γιουρσενάρ, Γ. Καλιόρης, Χ. Καμπουρίδης, Λ. Κηλαηδόνης, Α. Κολτσιδοπούλου, Δ. Κούτσικου, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Π. Μαρτινίδης, Μ. Μπостαντζόγλου, Δ. Πικιώνης, Δ. Ραυτόπουλος, Δ. Σκάλος και Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας. Προλογίζει: η υπουργός Πολιτισμού **Μελίνα Μερκούρη**.

ΕΚΔΟΣΗ:
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΑΝΤΙ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21
Τηλ. 72.29.237

Τι είναι «ΚΙΤΣ»
Η λέξη kitsch έχει γερμανική προέλευση. Προέρχεται από την ιδιωματική φράση «Kitschen» που σημαίνει «πασαλείβω». Το επίθετο kitsch στην τέχνη χρησιμοποιείται για το χαρακτηρισμό του ευτελούς, του φτηνού, του κακόγουστου.

«Κάτι το ωραίων»

Όλο το φωτογραφικό υλικό του βιβλίου βασίζεται σε αυθεντικά ρεπορτάζ των Χρ. Βλάχου, Τ. Βρεττού και Λ. Μισούλη και εμπλουτίστηκε από το αρχειακό υλικό πολλών επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων.

«Κάτι το ωραίων»

Ένα βιβλίο ντοκουμέντο!

Μια έκδοση των «Φίλων του περιοδικού ΑΝΤΙ»

- 360 σελίδες • 1059 έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες
- Σε σχήμα 21 x 28 πανόδετο

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΚΟΓΟΥΣΤΙΑ.

Ωραίο βιβλίο!

Καμιά φορά τυχαίνει.....

*ό,τι έσπειρες να μην το θερίσεις.
Γι' αυτό.....*

**ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**